

Dansk udgave

Meddelelser og oplysninger

63. årgang

28. oktober 2020

Indhold

I Beslutninger og resolutioner, henstillinger og udtalelser

BESLUTNINGER OG RESOLUTIONER

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

EØSU's 553. plenarforsamling (hybridmøde) afholdt den 15.-16. juli 2020

2020/C 364/01	Resolution om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs bidrag til Kommissionens arbejdsprogram for 2021 baseret på arbejdet i ad hoc-gruppen »EØSU's bidrag til Kommissionens arbejdsprogram for 2021«	1
---------------	--	---

UDTALELSER

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

EØSU's 553. plenarforsamling (hybridmøde) afholdt den 15.-16. juli 2020

2020/C 364/02	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om fremme af en mere inklusiv og bæredygtig bankunion gennem forbedring af de europæiske bankers bidrag til den lokale udvikling og opbygning af et socialt ansvarligt internationalt og europæisk finansielt system (initiativudtalelse) . . .	14
2020/C 364/03	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om beskatningsmekanismer til reduktion af CO ₂ -emissioner (initiativudtalelse)	21
2020/C 364/04	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om fremme af en bæredygtig økonomisk vækst i hele EU (initiativudtalelse)	29
2020/C 364/05	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om fremme af konkurrenceevne, innovation, vækst og jobskabelse ved at skabe fremskridt i det internationale samarbejde om regulering, støtte en ny multilateral handelsordning og reducere markedsforvridende subsidier (initiativudtalelse)	37

2020/C 364/06	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om sikkerhedsunionens industrielle dimension (initiativudtalelse)	43
2020/C 364/07	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om indførelse af beskyttelsesforanstaltninger for landbrugsprodukter i handelsaftaler (initiativudtalelse)	49
2020/C 364/08	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om akut behov efter covid-19: Udformning af en ny multilateral matrix (initiativudtalelse)	53
2020/C 364/09	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om beskatning af deleøkonomien — rapporteringskrav (tillægsudtalelse)	62
2020/C 364/10	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om europæisk klimapagt (sonderende udtalelse)	67

III Forberedende retsakter

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

EØSU's 553. plenarforsamling (hybridmøde) afholdt den 15.-16. juli 2020

2020/C 364/11	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om strategi for ligestilling mellem mænd og kvinder (COM(2020) 152 final)	77
2020/C 364/12	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om hvidbog om kunstig intelligens — En europæisk tilgang til ekspertise og tillid (COM(2020) 65 final)	87
2020/C 364/13	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: En ny handlingsplan for den cirkulære økonomi — For et renere og mere konkurrencedygtigt Europa (COM(2020) 98 final)	94
2020/C 364/14	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Europas digitale fremtid i støbeskeen (COM(2020) 67 final)	101
2020/C 364/15	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — En ny industristrategi for Europa (COM(2020) 102 final)	108
2020/C 364/16	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om a) meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Langsigtet handlingsplan for bedre gennemførelse og håndhævelse af reglerne for det indre marked (COM(2020) 94 final) b) meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Påpegning og håndtering af hindringer for det indre marked (COM(2020) 93 final)	116

2020/C 364/17	<p>Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget Et vigtigt øjeblik for Europa: Genopretning og forberedelser til den næste generation (COM(2020) 456 final) om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: EU-budgettet som drivkraft bag genopretningsplanen for Europa (COM(2020) 442 final) om forslag til Rådets forordning om oprettelse af et EU-genopretningsinstrument til støtte for genopretningen efter covid-19-pandemien (COM(2020) 441 final/2 — 2020/0111 (NLE)) om ændret forslag til Rådets forordning om fastlæggelse af den flerårige finansielle ramme for årene 2021-2027 (COM(2020) 443 final — 2018/0166 (APP)) om ændret forslag til Rådets afgørelse om ordningen for Den Europæiske Unions egne indtægter (COM(2020) 445 final — 2018/0135 (CNS)) om forslag til Rådets forordning om ændring af Rådets forordning (EU, Euratom) nr. 1311/2013 om fastlæggelse af den flerårige finansielle ramme for årene 2014-2020 (COM(2020) 446 final — 2020/0109 (APP)) om ændret forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af Horisont Europa — rammeprogrammet for forskning og innovation og om reglerne for deltagelse og formidling, Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om særprogrammet til gennemførelse af Horisont Europa — rammeprogrammet for forskning og innovation, Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af instrumentet for naboskab, udviklingssamarbejde og internationalt samarbejde, Europa-Parlamentets og Rådets forordning om regler for støtte til strategiske planer, der udarbejdes af medlemsstaterne under den fælles landbrugspolitik og finansieres gennem Den Europæiske Garantifond for Landbruget (EGFL) og Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL), og om ophævelse af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1305/2013 og Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1307/2013 (COM(2020) 459 final — 2018/0224 (COD))</p>	124
2020/C 364/18	<p>Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af en genopretnings- og resiliensfacilitet (COM(2020) 408 final — 2020/0104 (COD)) og forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af et instrument for teknisk støtte (COM(2020) 409 final — 2020/0103 (COD))</p>	132
2020/C 364/19	<p>Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af InvestEU-programmet (COM(2020) 403 final — 2020/0108 (COD)) og om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EU) 2015/1017 for så vidt angår oprettelse af et solvensstøtteinstrument (COM(2020) 404 final — 2020/0106 (COD))</p>	139
2020/C 364/20	<p>Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om rammerne for at opnå klimaneutralitet og om ændring af forordning (EU) 2018/1999 (»den europæiske klimalov«) (COM(2020) 80 final — 2020/0036 (COD))</p>	143
2020/C 364/21	<p>Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om et europæisk år for jernbanetransport (2021) (COM(2020) 78 final)</p>	149
2020/C 364/22	<p>Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om fastsættelse af foranstaltninger for at bidrage til et bæredygtigt jernbanemarked på baggrund af covid-19-pandemien (COM(2020) 260 final — 2020/0127 (COD))</p>	158
2020/C 364/23	<p>Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om gennemførelse af frihandelsaftaler 1. januar 2018-31. december 2018 (COM(2019) 455 final)</p>	160

I

(Beslutninger og resolutioner, henstillinger og udtalelser)

BESLUTNINGER OG RESOLUTIONER

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

EØSU'S 553. PLENARFORSAMLING (HYBRIDMØDE) AFHOLDT DEN 15.-16. JULI 2020

Resolution om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs bidrag til Kommissionens arbejdsprogram for 2021 baseret på arbejdet i ad hoc-gruppen »EØSU's bidrag til Kommissionens arbejdsprogram for 2021«

(2020/C 364/01)

Ordførere: **Petr ZAHRADNIK**

Stefano PALMIERI

Jan DIRX

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin plenarforsamling den 15.-16. juli 2020 (mødet den 16. juli) følgende resolution med 140 stemmer for, 15 imod og 17 hverken for eller imod.

1. Indledning

1.1. Som EØSU påpegede i sin resolution om »EØSU's forslag til genopbygning og genopretning efter covid-19-krisen«⁽¹⁾, glæder EØSU sig meget over og støtter Kommissionens forslag Next Generation EU og det samlede EU-budget for perioden 2021-2027. Udvalget håber og forventer, at de linjer, som Kommissionen har udstukket i disse planer, som følge af behovet for genopretning og genopbygning efter covid-19-krisen fuldt ud og konkret vil blive udvidet i Kommissionens arbejdsprogram for 2021.

1.2. EØSU mener, at arbejdsprogrammet bør lægge vægt på, at omstrukturering og forbedringer af vores økonomi og samfund skal baseres på følgende principper: beskyttelse af menneskerettigheder og sociale rettigheder, demokratiske værdier og retsstatsprincippet, udnyttelse af det indre markeds fulde potentiale, opfyldelse af verdensmålene for bæredygtig udvikling, skabelse af en cirkulær økonomi og opnåelse af klimaneutralitet i EU senest i 2050 samt sikring af god forvaltning og demokratisk ansvarlighed.

1.3. EØSU understreger, at de overordnede ambitioner, som Kommissionen har valgt (En europæisk grøn pagt, Et Europa klar til den digitale tidsalder, En økonomi, der tjener alle, Et stærkere Europa i verden, Fremme af vores europæiske levevis og Et nyt skub i det europæiske demokrati), fastsætter en stærk ramme for udarbejdelse af arbejdsprogrammet for 2021. Måske kunne der være mere udtrykkeligt fokus på investeringer og behovet for at fremskynde dem bl.a. ved hjælp af

⁽¹⁾ Resolution om tiden efter COVID 19-krisen (EUT C 311 af 18.9.2020, s. 1).

de foranstaltninger, der er ved at blive vedtaget. Enkelte detaljer om det fremtidige arbejdsprogram kan ses i Kommissionens meddelelse om Europas genopretningsplan ⁽²⁾, og nye forslag vil komme til udtryk i kommissionsformand Ursula von der Leyens tale om Unionens tilstand i september og i hendes hensigtserklæring til Europa-Parlamentet og Rådet. EØSU påskønner også det ændrede arbejdsprogram for 2020, som er en reaktion på covidkrisen og kan give fingerpeg om udviklingen i den nærmeste fremtid.

1.4. EØSU glæder sig over, at Kommissionen tilpassede sit arbejdsprogram for 2020 som en del af Europas genopretning med det sigte at reagere på covid-19-pandemien. Den omprioriterede sit arbejde og prioriterede de foranstaltninger, der er nødvendige for genopretningen og modstandsdygtigheden, men fastholder sine tilsagn vedrørende flagskibsinitiativer — den europæiske grønne pagt og den digitale strategi, da de er nøglen til at genstarte den europæiske økonomi og opbygge et mere modstandsdygtigt, bæredygtigt, retfærdigt og velstående Europa. EØSU noterer sig, at ni initiativer er blevet udskudt til 2021.

1.5. Især nu hvor vi i disse krisetider oplever, hvor vigtigt samarbejdet mellem landene er, håber EØSU, at den kommende konference om Europas fremtid vil styrke og uddybe EU's institutionelle struktur og føre til en reel fornyelse af EU-projektet, så Unionen bliver i stand til at håndtere de kommende årtiers udfordringer. Kommissionen kan derfor regne med udvalgets fulde støtte.

1.6. EØSU er overbevist om, at det kun vil være muligt at genoprette og genopbygge økonomien og samfundet med aktiv deltagelse af civilsamfundsorganisationer og arbejdsmarkedets parter.

1.7. I nedenstående kapitler og afsnit har udvalget formuleret sine konkrete forslag til arbejdsprogrammet for 2021 i overensstemmelse med Kommissionens seks overordnede ambitioner.

2. En europæisk grøn pagt

2.1. Den grønne pagt

2.1.1. Den europæiske grønne pagt kan også opfattes som et effektivt redskab til at opnå en bæredygtig genstart af økonomien gennem store investeringer i de nødvendige strukturændringer, som Europa står over for. Set i dette perspektiv kan den opfattes som en mulighed for at støtte en langsigtet økonomisk genopretning. Hvis der skal afsættes tilstrækkelige offentlige og private finansieringskilder til dette formål, kræver det en ny konsensus i Europa, og en vellykket gennemførelse i praksis kræver, at der indføres en ny styring.

2.1.2. EØSU er en stærk fortaler for omstillingen til den cirkulære økonomi. EØSU har med sin opbakning til en europæisk interessentplatform for cirkulær økonomi til dato været en stærk tilhænger af ambitiøse politikker på dette område. De gamle krav til Kommissionen vedrørende ressourceeffektivitet omfatter en opfordring til at revidere lovgivningen for miljøvenligt design og anden relevant lovgivning om produktudformning, med henblik på gradvis medtagelse af obligatoriske krav om ressourceeffektivt produktdesign og nye forretningsmodeller, idet der skal tages højde for de økonomiske omstændigheder efter covid og reelt banes vej for ændringer.

2.1.3. EØSU noterer sig, at gennemgangen af direktivet om ikkefinansiel rapportering med henblik på at forbedre kvaliteten og omfanget af ikkefinansielle oplysninger, herunder om miljømæssige aspekter såsom biodiversitet, er blevet udskudt til 2021. EØSU mener, at skattepolitikker generelt bør reformeres i overensstemmelse med klimaambitionerne, og at skattesystemer og prisfastsættelse bør afspejle miljøomkostningerne, herunder tabet af biodiversitet. Dette burde tilskynde til ændringer i de nationale skattesystemer, så skattebyrden flyttes fra arbejde til forurening, for lavt prissatte ressourcer og andre eksterne miljømæssige omkostninger. »Brugeren betaler«-princippet og »forureneren betaler«-princippet skal anvendes for at forebygge og rette op på miljøforringelse.

2.1.4. EØSU glæder sig over, at biodiversitet vil blive integreret i alle politiske områder som udtrykt i meddelelsen om EU's biodiversitetsstrategi for 2030 ⁽³⁾. EØSU glæder sig over, at Kommissionen vil indføre en ny europæisk forvaltningsramme for biodiversitet. Dette vil bidrage til at kortlægge forpligtelser og tilsagn og udarbejde en køreplan for gennemførelse heraf. Det vil også gavne både den fælles landbrugspolitik og det europæiske fødevarer-system og således fortsat kunne gøre dem mere bæredygtige. Som led i gennemførelsen heraf vil Kommissionen indføre en overvågnings- og

⁽²⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?qid=1590732521013&uri=COM:2020:456:FIN>

⁽³⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?qid=1590574123338&uri=CELEX%3A52020DC0380>

revisionsmekanisme med et entydigt sæt af aftalte indikatorer, som vil gøre det muligt at foretage regelmæssige vurderinger af fremskridtene og om nødvendigt at angive korrigerende foranstaltninger. Denne mekanisme skal bruges om input i revisionen af gennemførelsen af miljøreglerne, og bidrage til det europæiske semester.

2.1.5. EØSU glæder sig over den europæiske klimalov, som fastsætter et retligt bindende mål om drivhusgasneutralitet senest i 2050 og fastlægger en ramme for opnåelse af det mål. EØSU mener derfor, at forslaget om en europæisk klimalov er et af de instrumenter, som kan bidrage til denne efterspurgte og nødvendige genopbygning af den europæiske økonomi ⁽⁴⁾. Senest i september 2020 ønsker Kommissionen at foretage en gennemgang af Unionens 2030-mål for klimaet og undersøge mulighederne for et nyt 2030-mål på 50-55 % reduktion af emissionerne sammenlignet med niveauerne i 1990 og fremsætte de tilsvarende lovgivningsforslag senest i midten af 2021. EØSU opfordrer Kommissionen til at gå efter en reduktion på mindst 55 % inden 2030 med de tilhørende forslag til lovgivning for at tage sin del af ansvaret for det enorme globale behov for faldende emissioner ⁽⁵⁾.

2.1.6. Alle borgeres deltagelse gennem civilsamfundets organisationer, sammenslutninger og netværk vil virkelig gøre det muligt at reformere økonomien og samfundet. Medlemsstaterne og EU skal derfor sikre, at ingen lades i stikken i denne komplekse proces, især ikke de mest sårbare.

2.1.7. Klimainsatsen og bæredygtighedsforpligtelserne bør indtage en fremtrædende plads i genopretnings- og genopbygningspolitikken, så EU ikke fastlåses endnu længere i en kulstofintensiv fremtid.

2.1.8. Finansieringen skal øges i FFR, og der skal afsættes tilstrækkelige midler til at dække investeringsbehovene for at skabe en reel og gennemgribende grøn omstilling. Det er også vigtigt fortsat at prioritere andre miljøspørgsmål såsom jordbunds-, areal- og havbeskyttelse, der ikke må nedgraderes efter og på trods af covid-19-krisen.

2.1.9. Det er behov for en yderligere forbedring af energisikkerheden på alle niveauer og modstandsdygtigheden i samfundet, f.eks. gennem programmer for renovering af bygninger. Det grænseoverskridende energisamarbejde og forbindelser på tværs af EU er fortsat vigtige, og det samme gælder behovet for at fremme en større diversificering af forsyningskilder, f.eks. ved at have et større udvalg af vedvarende energi og energilagringssløsninger.

2.1.10. En mulighed for at gøre hurtigere fremskridt hen imod EU's mål om klimaneutralitet er at øge brugen af vedvarende og kulstoffattig elektricitet via elektrificering af de sektorer, der på nuværende tidspunkt stadig er afhængige af fossile energikilder. De nationale energi- og klimaplaner udgør et vigtigt skridt med hensyn til at sikre energiunionen og den europæiske grønne pagt.

2.1.11. I forbindelse med målet i den europæiske klimalov om, at EU skal være klimaneutral inden 2050, bør der være særlig fokus på transportsektoren. Således stiger CO₂-udledningen fra denne sektor stadig, selv om udledningen fra transport skal i 2050 være reduceret med 90 % inden 2050 for at nå målet om klimaneutralitet.

2.1.12. EØSU har efterlyst en opdateret EU-skovstrategi efter 2020 som et element i den europæiske grønne pagt. Den nye strategi kunne se fremad mod 2050. Skovene, skovbruget og de skovbaserede industriers betydning for opfyldelsen af disse mål bør anerkendes i alle sektorer og føre til et optimeret samarbejde på tværs af sektorer.

2.1.13. EØSU mener, at tilpasningsindsatsen i betydeligt omfang kan bidrage til at sikre, at den bæredygtige omstilling og genopbygningen efter covid-19-krisen bliver gennemført på en mere retfærdig måde. Lokalsamfund og regioner, som påvirkes mere end gennemsnittet af de negative effekter af klimaforandringerne, bør have hjælp til at bekæmpe disse effekter og formodede risici. Det bør især være tilfældet for de lokalsamfund og regioner, hvis aktuelle og historiske drivhusgasudledningen ligger under gennemsnittet.

⁽⁴⁾ NAT/784 — Europæisk klimalovgivning under udarbejdelse (se side 143 i denne EUT).

⁽⁵⁾ Se fodnote 4.

2.1.14. EØSU bifalder, at den europæiske grønne pagt i tilstrækkeligt omfang er medtænkt i Kommissionens tilpassede arbejdsprogram for 2020, og at der tages ligeligt højde for den i alle hovedområder. Især fremhæver EØSU prioriteringen af finansiering af den bæredygtige omstilling, især investeringsplanen for den europæiske grønne pagt og Fonden for Retfærdig Omstilling. De andre interesseområder, der nævnes i det tilpassede arbejdsprogram, f.eks. intelligent og bæredygtig mobilitet, bæredygtig produktion og forbrug, bæredygtighed af fødevarer eller dekarbonisering af energi, er særligt relevante som prioriteter for dette mål. EØSU mener, at prioriteterne for Kommissionens arbejdsprogram for 2021 også vil være fokuseret på disse initiativer.

2.2. Investeringsprioriteterne

2.2.1. Offentlige midler, der investeres i genopretningsplaner, bør ikke alene hjælpe med genopbygningen af den europæiske økonomi og det europæiske samfund, men også medvirke til at reducere effekten af yderligere chok betydeligt gennem investeringer i en modstandsdygtig, inkluderende og klimavenlig økonomi (en såkaldt »velfærdsøkonomi«).

2.2.2. EU's klassifikationssystem for bæredygtig finansiering bør styre offentlige og private investeringer igennem hele genopretningen for at fremskynde omstillingen fra forurenende sektorer til grønne sektorer.

2.2.3. Det er nødvendigt at sikre, at der i den nye FFR afsættes betydelige ressourcer til gennemførelsen af målene for bæredygtig udvikling og håndteringen af klimaforandringerne, og at uhensigtsmæssig finansiering (f.eks. af fossile brændstoffer) samtidig udfases.

2.2.4. Den europæiske økonomi har oplevet en investeringskløft i det meste af det årti, der er gået siden krisen i 2009. Opsvinget i investeringerne er nødvendigt for at opnå tilstrækkelige resultater. Dette er grunden til, at EØSU glæder sig over forslaget til en genopretningsplan, hovedsagligt repræsenteret af programmet Next Generation EU og søjlerne heri samt den tilpassede FFR for 2021-2027. Next Generation EU kan betragtes som et ekstraordinært, men også nødvendigt og presserende skridt i retning af at forbedre investeringsmiljøet i EU. Dette uddybes yderligere, bl.a. i EØSU's udtalelse ECO/523 ⁽⁶⁾.

2.2.5. EØSU noterer sig, at investeringer ikke udgør en målsætning for Kommissionen i mandatperioden frem til 2024, og at der heller ikke tages tilstrækkeligt højde herfor i de individuelle initiativer i det tilpassede arbejdsprogram for 2020. EØSU anbefaler derfor, at Kommissionen medtager investeringsbaserede initiativer i sit arbejdsprogram for 2021, herunder indsatsen for at rejse private investeringer til fremme af den fremtidige bæredygtige økonomiske udvikling i EU.

3. Et Europa klar til den digitale tidsalder

3.1. Coronaviruskrisen viser, at den digitale revolution er et vigtigt element i en styrkelse af vores samfunds modstandsdygtighed over for kriser. Det er helt afgørende, at der investeres i digitaliseringen af centrale tjenesteydelser og styrkelsen af myndighedernes, lovgiverens og de offentlige institutioners evne til at levere deres tjenester under en krise. Samtidig er det vigtigt at erkende, at digitale teknologier er et redskab ikke et slutmål. Der skal tages et offentligt ejerskab til den ramme, der omgiver digitale teknologier, og den bør styres i retning af en høj standard for bæredygtighed, herunder med stærke demokratiske og teknologiske sikkerhedsmekanismer, og ledsages af støttetiltag for omkostninger og viden, der ikke lader nogen i stikken. I overensstemmelse med EU's retsakt om tilgængelighed indebærer dette, at det er nødvendigt at sikre, at den digitale revolution sikrer tilgængelighed for EU's mere end 100 mio. personer med handicap.

3.2. Digitalisering er både en mulighed og en risiko for genopretningen. Det er innovation, der sikrer EU en plads i forreste række, f.eks. inden for blockchain, hvor EU indtager en førende position. Blockchain som en teknologi (ikke bitcoin) medfører demokratiske værdier ved at tilbyde gennemsigtighed og forbedrede forvaltningsstrukturer. Digitaliseringens iboende risici skal imidlertid håndteres, herunder yderligere arbejdsløshed, digital marginalisering og social udstødelse. Det skal afklares, hvordan vi kan udnytte mulighederne og samtidig afbalancere risiciene i en kontekst, hvor EU søger at forblive globalt konkurrencedygtig.

3.3. Det er vigtigt at bevare den europæiske model for rettigheder, standarder og forbrugerpolitikker. Det er det, der gør EU unikt. Med hensyn til digitalisering adskiller den tilgang, EU har anlagt i sin etiske kodeks for kunstig intelligens, baseret på »menneskelig kontrol« sig eksempelvis fra andre regioners tilgang. Denne tilgang, som er baseret på grundlæggende rettigheder og frihedsrettigheder, er en del af EU-modellen og bør fastholdes trods de hårdere konkurrencevilkår, der er ved at trænge sig på.

⁽⁶⁾ Se side 124 i denne EUT.

3.4. EØSU understreger betydningen af, at alle samfundssektorer digitaliseres, især gennem hjemmearbejde og digitale tjenesteydelser, herunder e-handel og e-sundhed.

3.5. Pandemien har vist, at digitalisering inden for uddannelse ikke er lige let tilgængelig overalt i samfundet, hvilket kan føre til yderligere problemer med hensyn til præstationer i skolen og uddannelsesmuligheder. Det er derfor nødvendigt at indføre foranstaltninger, der støtter dårligt stillede grupper, og dermed hjælpe med at forhindre segregation.

3.6. Der er behov for en løbende opdatering af de lovgivningsmæssige rammer for kunstig intelligens og digitalisering: for at være på forkant med den tekniske udvikling, især med hensyn til spørgsmålet om sikkerhed i forbindelse med digital kommunikation, både hvad angår netværk og indhold.

3.7. EØSU bemærker, at Kommissionen udsætter lovgivningsforslaget om indvirkningen af kunstig intelligens, herunder på sikkerhed, ansvar, grundlæggende rettigheder og data, til 2021. Udvalget opfordrer Kommissionen til at: i) fremme tværfagligheden på forskningsområdet ved at inddrage andre discipliner som f.eks. jura, etik, filosofi, psykologi, arbejdsvidenskab, humaniora, økonomi osv.; ii) inddrage relevante aktører (fagforeninger, erhvervsorganisationer, forbrugerorganisationer, NGO'er) i drøftelserne om kunstig intelligens og som ligeværdige partnere inden for EU-finansieret forskning og andre projekter som f.eks. det offentlig-private partnerskab om kunstig intelligens, sektordialoger og »brug kunstig intelligens«-programmet inden for den offentlige sektor og fyrtårnet på området; samt iii) fortsætte med at uddanne den brede offentlighed i og informere om de muligheder og udfordringer, der knytter sig til kunstig intelligens. Det anbefaler endvidere, at Kommissionen i højere grad tager højde for den indvirkning, kunstig intelligens har på hele spektrummet af grundlæggende rettigheder og friheder, herunder, men ikke udelukkende retten til en retfærdig rettergang, til retfærdige og åbne valg samt forsamlings- og demonstrationsfriheden foruden retten til ikke at blive forskelsbehandlet. EØSU gør fortsat indsigelse mod, at kunstig intelligens kan få tildelt nogen som helst form for juridisk personlighed. Dette ville udhule den forebyggende afhjælpende virkning af erstatningsretten og medføre en alvorlig moralsk risiko, både hvad angår udviklingen og anvendelsen af kunstig intelligens, i det omfang at der skabes muligheder for misbrug (?).

3.8. Den stigende brug af smartphones og indførelsen af 5G-netværk gør, at spørgsmålet om interoperabilitet af applikationer og netværk på tværs af EU, navnlig i nødsituationer, er yderst vigtigt.

3.9. Set i lyset af den yderligere udvikling inden for digitalisering og dens øgede indvirkning på privatlivet, det sociale liv og arbejdslivet og på alle sektorer er det vigtigt at tage hånd om undervisningen i digitale færdigheder og træffe foranstaltninger over for den digitale kløft for borgerne.

3.10. Helt korrekt er Europas forberedelse på den digitale tidsalder en af de vigtigste prioriteter, hvilket fremgår klart og tydeligt af det tilpassede arbejdsprogram for 2020. EØSU sætter pris på Kommissionens store indsats for at gå videre på områder som kunstig intelligens, digitale tjenesteydelser, cybersikkerhed, digitale enheder og løsninger til forbrugerne, men også digital finans. EØSU glæder sig især over den stærke digitale linje i den foreslåede nye industrielle strategi for Europa. Digitalisering er også synlig i luftfartstjenstepakken. EØSU har endvidere stor respekt for, at digitalisering kommer til udtryk i de foreslåede prioriterede områder inden for det europæiske forskningsrum.

4. En økonomi, der tjener alle

4.1. Vi skal genopbygge vores økonomiske styring på grundlag af et modstandsdygtigt, bæredygtigt og inkluderende europæisk økonomisk system. Vores mål er ikke en mekanisk økonomisk genopretning, men i stedet et kvalitativt skift i forvaltningen og styringen af den økonomiske politik.

4.2. Vi kender endnu ikke de samlede konsekvenser af krisen, og genopbygningen og genopretningen kommer til at kræve en væsentlig indsats. Der er således et presserende behov for en hurtig gennemførelse af forslagene fra maj 2020 om et genopretningsinstrument og om en styrket FFR. Vi er også nødt til at være parate til at træffe yderligere foranstaltninger og ændre dem, der allerede er vedtaget, hvis situationen berettiger dette.

4.3. Kommissionen opfordres til at fortsætte med at bruge semesteret som en drivkraft for genopretning baseret på de investerings- og reformprioriteter, der er identificeret som en del af det europæiske semester. Udvalget glæder sig over den vægt, der nu bliver lagt på at tage bedre hensyn til sociale forhold og den europæiske grønne pagt, og over gennemførelsen af genopretnings- og resiliensfaciliteten via semesteret. Gennem semesteret bør Kommissionen støtte medlemsstaterne i euroområdet i at træffe alle nødvendige foranstaltninger for at sikre mere konvergens og integration på det økonomiske område. Dette omfatter en positiv finanspolitisk kurs i euroområdet som helhed med henblik på at blive i stand til at vokse sig ud af den aktuelle krise.

(?) INT/894 — Hvidbog om kunstig intelligens under udarbejdelse (se side 87 i denne EUT).

4.4. Alle de prioriteter og aktioner, der er fastlagt under de andre politiske områder ovenfor, gør det nødvendigt at formulere en ny ramme for økonomisk styring, der kan løfte udfordringerne forbundet med den makroøkonomiske situation i dag og gør det muligt for EU og medlemsstaterne at gennemføre strategiske industripolitikker, politikker for konkurrenceevne, sociale politikker samt miljø- og handelspolitikker. I starten af 2020 indledte Kommissionen en stor offentlig høring om dette emne, men den er blevet sat i bero pga. coronaviruskrisen og anvendelsen af stabilitets- og vækstpagtens generelle undtagelsesklausul. Man kan ikke forestille sig, at vi i 2021 vender tilbage til automatisk anvendelse af pagten. Kommissionen bør derfor følge op med nye initiativer til fremme af en reform af stabilitets- og vækstpagten med det formål at sikre stabilitet og vækst samtidig.

4.5. EØSU opfordrer i denne forbindelse til en mere symmetrisk makroøkonomisk tilpasning i både medlemsstater med underskud og medlemsstater med overskud. Alle medlemsstater skal kunne investere mere i offentlige tjenester, eftersom offentlige tjenester, således som krisen har vist, har en central rolle for at redde menneskers liv og håndtere pandemien. EU's ledere bør desuden overveje den såkaldte »gyldne regel«, når EU's finanspolitiske regler igen bringes i anvendelse, således at visse offentlige investeringer ikke medtages i beregningerne af underskud, og der tages højde for holdbarheden af de eksisterende gælds niveauer.

4.6. Endelig har der længe været efterlyst en permanent stabiliseringsmekanisme for finanspolitikken i euroområdet, da en sådan i høj grad ville støtte EU's kontracykliske politikker i tilfælde af fremtidige chok. En sådan mekanisme vil bidrage til den langsigtede stabilitet og bæredygtighed af de nationale offentlige finanser og udgøre det nødvendige næste trin i uddybningen af Den Økonomiske og Monetære Union.

4.7. Det bliver afgørende for genopretningen efter covid-19, at de europæiske finansielle markeder evner at sikre tilstrækkelig likviditet. Velfungerende finansielle markeder og større mulighed for at dele finansielle risici bliver også nødvendig for at øge den europæiske økonomis modstandsdygtighed. Yderligere harmonisering og integrering af de europæiske finansielle markeder bør derfor fortsætte uden ophold, herunder med fuldførelse af bankunionen og styrkelse af kapitalmarkedsunionen. Når banktilsynsreglerne gennemgås med henblik på at gennemføre de resterende aftaler i Baselrammen, bør der tages højde for EU-banksektorens særlige kendetegn. Det er endvidere vigtigt, at de finansielle markeder er i stand til at støtte den grønne og digitale omstilling. EØSU finder, at der er behov for yderligere bestræbelser for at integrere bæredygtighed i den finansielle sektor, og udvalget glæder sig derfor over, at det er Kommissionens mål at forny dens strategi for bæredygtig finansiering.

4.8. Set i lyset af økonomiens digitalisering er det EØSU's klare opfattelse, at alle ændringer af reglerne for fordeling af retten til beskatning af overskud mellem landene skal koordineres på globalt plan, og EØSU bifalder derfor det tætte samarbejde mellem Kommissionen, medlemsstaterne og OECD/G20 om at støtte udviklingen af en international løsning. Hvis det ikke lykkes at nå frem til en international løsning, er EU nødt til at overveje, om Unionen skal handle på egen hånd. Bekæmpelse af skattesvig, skatteunddragelse og hvidvaskning af penge må fortsat have højeste prioritet på dagsordenen.

4.9. Samhørighedspolitikken bliver en af de afgørende faktorer for en afbalanceret genopretning, fremme af konvergens og sikring af, at ingen lades i stikken. Finansiell fleksibilitet er virkelig vigtig for samhørighedsprogrammerne og vil give medlemsstaterne mulighed for at overføre midler efter deres behov for at afhjælpe krisen. EØSU mener, at der bør fastsættes en realistisk tidsfrist, så midlerne kan tildeles medlemsstaterne hurtigst muligt. EU's samhørighedspolitik for 2021-2027 bør fortsat fokusere på økonomisk konkurrenceevne gennem forskning og innovation, digital omstilling samt den europæiske grønne pagts dagsorden og den bæredygtige udvikling.

4.10. Den sundhedsmæssige og økonomiske krise som følge af covid-19-udbruddet forværrer de eksisterende uligheder i velstand og indkomst og viste med al tydelighed behovet for en ny samfundsmæssig model, som bidrager til mere økonomisk og social samhørighed, produktivitet og en mere rimelig velstandsfordeling. Kommissionen må nu hurtigst muligt følge op på tidligere forslag fra EØSU, der vil hjælpe med at vende udviklingen mod voksende uligheder, som skaber splittelse mellem medlemsstaterne og sociale grupper og har bidraget til, at der er opstået ekstreme bevægelser og partier. Der er i den forbindelse behov for en konsekvent indsats fra EU's side som supplement til medlemsstaternes bestræbelser for at fremme investeringerne i social infrastruktur (uddannelse og livslang læring, sundhed, langtidspleje og sociale ydelser, prismæssigt overkommelige boliger), for at udvikle offentlige aktiver, der udfylder hullerne i markedssystemet, for gradvist at flytte skatteindtægterne fra arbejdsbaseret til formuebaseret beskatning, for at udvikle en gennemsigtig mekanisme for overvågning og konsoliderede data om al indkomst og formue, for at oprette et register over selskabsaktionærer på europæisk niveau osv.

4.11. På baggrund af covid-19-krisen bør Kommissionen også følge op på tidligere initiativer for at styrke og fremme Europas rolle som en global økonomisk aktør. Den bør analysere og foreslå mere konkrete måder og midler for at styrke euroens internationale rolle, diversificere forsyningskæder og fremme europæiske regler og standarder i visse strategiske sektorer, for at sikre en mere modstandsdygtig europæisk reaktion på ekstraterritoriale sanktioner fra tredjelandes side og gradvist at styre imod en fælles europæisk repræsentation i de internationale finansielle fora.

4.12. Økonomisk velstand skal afkobles fra miljøforringelser og sociale begrænsninger. Modeller som f.eks. den cirkulære økonomi, deleøkonomien og den kollaborative økonomi åbner nye muligheder for beskæftigelse, ejerskab og innovation, og de ændrer relationerne mellem producenter, distributører og forbrugere, idet de gør alle aktører mere modstandsdygtige over for kriser, hvis de reguleres korrekt. Ud over den korrekte gennemførelse af den nye handlingsplan for den cirkulære økonomi og fortsættelsen af EØSU's/Kommissionens europæiske interessentplatform for cirkulær økonomi omfatter de centrale prioriteter: fremme af en omfattende strategi for bæredygtigt forbrug, udvikling af nye indikatorer til erstatning for den u hensigtsmæssige brug af BNP og tilpasning af EU's stabilitets- og vækstpagten, så den tager højde for bæredygtighed og trivsel.

4.13. Der er behov for at genopbygge et samfund med stærkere tjenesteydelser af almen interesse som fastlagt i artikel 14 TEUF, der omhandler tjenesteydelser af almen økonomisk interesse, protokol nr. 26 om tjenesteydelser af almen interesse, der er vedlagt som bilag til TEUF, og især den europæiske søjle for sociale rettigheder og på sundheds- og socialtjenester, elektronisk kommunikation, offentlig transport, energi, vand og affaldsindsamling og et ledsagende investeringsprogram.

4.14. Moderne økonomiske udviklingskoncepter er ikke udelukkende baseret på kriterierne velstand, rentabilitet og effektivitet, men også på respekten for sociale og miljømæssige krav og afskaffelsen af enhver form for negative eksterne virkninger og markedssvigt. En lære af den seneste covidkrise er, at økonomien også skal være modstandsdygtig og stærk nok til at klare fremtidige chok. Til dette formål anbefales på det kraftigste at fjerne strukturelle ubalancer.

4.15. Den moderne økonomi kræver også et velfungerende marked i alle segmenter, herunder de segmenter, der er blevet skabt for nylig (virtuelle, dele-, cirkulære, digitale økonomier). Derfor bør den finansielle formidling også fungere bedre. I EU-sammenhæng betyder dette især, at kapitalmarkedsunionen bør uddybes, og at bankunionen bør gennemføres. For i højere grad at støtte omlægningen til en mere bæredygtig økonomi bør skattesystemet også justeres, så det er med.

4.16. *Det indre marked*

4.16.1. Det indre marked er kernen i Den Europæiske Union. Et fungerende indre marked fremmer konkurrencen, forbedrer effektiviteten, øger kvaliteten og medvirker til at sænke priserne. EU's indre marked er uden tvivl en af Unionens største bedrifter. Det er derfor vigtigt at undersøge nærmere, hvordan det indre markeds funktionsmåde kan fremme eller hindre den økonomiske genopretning efter sundhedskrisen.

4.16.2. Sammenhængen og enheden i det indre marked er for nylig under covidpandemien blevet sat på en hård prøve. Det blev klart, at det indre marked på visse områder blev meget hårdt ramt og lammet. Det gælder især den fri bevægelighed for personer. Kontinuiteten i grænseoverskridende leveringskæder blev også påvirket negativt. Den grænseoverskridende handel i EU faldt med to cifrede tal på årsbasis. Men dets kerne forblev intakt og overlevede. Den største udfordring lige nu er at genoprette alle de naturlige grænseoverskridende strømme inden for EU og at nedbryde de eksisterende hindringer for det indre marked, som der endda for helt nylig er blevet flere af med nogle nationalt baserede strategier og tanker, der er blevet gennemført siden den foregående krise.

4.16.3. Der er nu en chance for at fremme social innovation som en model for genopretning gennem fælles skabelse, fælles udformning og fælles fremstilling. På en kompleks social baggrund med massive samfundsmæssige udfordringer er den eneste udvej at mobilisere alle samfundets ressourcer og arbejde på tværsektorielt og tværfagligt for at finde løsninger. Det organiserede civilsamfund er en katalysator for social innovation og en bevægelse, der har bidraget til at udforme velfærdssystemer, der resulterer i nye politikker, strukturer, produkter, tjenesteydelser og arbejdsmetoder. Der er nu mere end nogensinde brug for, at civilsamfundet inddrages — men sand social innovation kan kun lykkes, hvis det organiserede civilsamfund er involveret.

4.16.4. Strategien for det indre marked er kernen i det europæiske projekt, som gør det muligt for mennesker, tjenesteydelser, varer og kapital at bevæge sig mere frit, og åbner muligheder for europæiske virksomheder, forbrugere og arbejdstagere. Der er behov for foranstaltninger for helt at frigøre strategiens fulde potentiale til at fjerne hindringer. I kølvandet på krisen og andre aspekter af et miljø i forandring, såsom digitalisering, er det desuden nødvendigt, at det indre marked fuldt ud tilpasser sig nye idéer og forretningsmodeller. Målet er derfor at gendanne, genoplive og rekonstruere det indre marked som et genopretningsinstrument. Kortsigtede foranstaltninger omfatter en øjeblikkelig åbning af grænserne. Derudover er der behov for kortsigtede foranstaltninger på to områder: håndtering af spændinger og kickstart af økonomien og produktiviteten.

4.16.5. De ulige vilkår, der nu er ved at opstå, giver anledning til alvorlig bekymring. Medlemsstaternes støttepakker er meget forskellige og har (med den gode hensigt at afhjælpe nogle af efterspørgselsproblemerne) ført til ulige konkurrencevilkår mellem medlemsstaterne. Statsstøtten bør i øvrigt gennemgås og analyseres ud fra en sektorbestemt synsvinkel, og man bør se på, hvordan disse tiltag på kort og lang sigt vil forvride konkurrencen og de lige konkurrencevilkår.

4.16.6. Der er behov for produktivitet i realøkonomien (dvs. job, købekraft og grundlæggende produkter og tjenesteydelser). Produktiviteten kan antage en anden form og være baseret på forskellige forretningsmodeller, men der er brug for en indsats på dette område, hvis vi skal undgå at gøre ulighederne større. En sådan kickstart indebærer støttepakker og gunstige betingelser for SMV'er og industrien. SMV'er er som bekendt rygraden i den europæiske økonomi, og de har brug for særlig støtte, men uden at blive pålagt ekstra byrder og mere bureaukrati. En genopretning vil kun være mulig for SMV'er, hvis de modtager økonomisk støtte fra EU og medlemsstaterne. I den forbindelse vil det være afgørende med tilskud, lån, sikring af likviditet, skatteincitament, gunstige betingelser for at fastholde og ansætte personale, en revision af konkurslovgivningen og anden støtte. Med hensyn til konkurslovgivningen bør EU træffe lovgivningsmæssige foranstaltninger for at gøre det muligt for små virksomheder, der er gået konkurs som følge af covid-19, hurtigt at starte op igen. Disse foranstaltninger bør være tidsbegrænsede.

4.17. *Industriell strategi*

4.17.1. Mange af de tidligere punkter gælder overordnet set også fuldt ud for den industrielle strategi. I modsætning til tjenesteydelsessektoren står den europæiske industri ikke alene over for en udfordring med hensyn til forbedringen af det indre marked, men også over for grundlæggende strukturelle ændringer, som især er relevante for kulminedrift og tunge kulstofintensive industrier.

4.17.2. Kernen i den nye industrielle strategi for Europa består i at finde en sameksistens balance mellem en moderne og stærk europæisk industri og de udfordringer, der kommer fra de klima- og miljørelaterede krav. EØSU er overbevist om, at dette er muligt og, at det, hvis den lykkes, kan give Europa en global konkurrencefordel. På den anden side er EØSU fuldt ud bevidst om og respekterer de gigantiske omkostninger, der er forbundet med denne omstilling, og bakker op om, at de skal mindskes, og at der skal kompenseres for dem på en passende måde, hvor der tages højde for de økonomiske muligheder.

4.18. *Sundhedssystemer*

4.18.1. En af de vigtigste erfaringer fra coronaviruskrisen er, at sundhedssystemerne i næsten alle europæiske lande skal styrkes, primært ved at sætte fokus på forebyggelse. Coronavirussens virkninger sætter sundhedssystemerne i EU under et enormt pres. Ansvar for sundhedssystemerne ligger hos medlemsstaterne, men virussens spredning kender ikke til grænser. Den berører hele EU på tværs af grænserne med sanitære, sociale og økonomiske konsekvenser, hvilket kalder på fælles svar på EU-niveau.

4.18.2. Coronaviruskrisen har blotlagt, at EU er afhængig af import af medicinske produkter fra tredjelande. Investeringer i sundhedsbeskyttelse, pleje og langtidsplejeydelser, forebyggende sundhedspleje og politikker for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen — med en livscyklustilgang — er nødvendige og skal støttes af EU-institutionerne.

4.18.3. Coronaviruskrisen viser, at multinationale lægemiddelproducenter har en betydelig magtposition. For at øge uafhængigheden af lægemiddelindustrien må der etableres en større europæisk forskningsfond for udvikling af nye lægemidler og vacciner. EU-institutionerne bør have den autoritet, der er nødvendig for at koordinere forsyninger, distribution og priser på vigtigt medicinsk udstyr og beskyttelsesudstyr i det indre marked.

4.18.4. EØSU opfordrer til en kemikaliestrategi for bæredygtighed, der sikrer beskyttelsen af menneskers sundhed og miljøet og samtidig minimerer eksponeringen for farlige kemikalier. Den nye strategi skal være i fuld overensstemmelse med den europæiske grønne pagt.

4.18.5. Det er nødvendigt at genskabe passagerernes tillid til transport, især den offentlige transport. Dette indebærer bl. a. foranstaltninger, der øger sundhed og sikkerhed for passagerer (f.eks. klimaanlæg, identificering af syge personer, foranstaltninger til rengøring og desinficering osv.). I denne forbindelse bør passagerernes rettigheder ligeledes genovervejes og styrkes (f.eks. med hensyn til godtgørelse for aflyste rejser).

5. Et stærkere Europa i verden

5.1. EU skal styrke og fremme sin globale stilling, idet det skal spille en vigtigere og mere strategisk rolle i både verdensøkonomien og den internationale politik. Denne stilling er blevet svækket igennem de sidste ti år. EU's økonomi rummer potentiale for at udnytte den konkurrencemæssige fordel bedre i det globale handels- og investeringsmarked, især inden for avanceret produktion og innovative tjenester med en ambition om at blive førende i verden. Disse bestræbelser bør understøttes af bedre og mere effektiv repræsentation af EU i vigtige globale organisationer, ligesom der er behov for, at EU taler med én stemme i disse fora. EØSU opfordrer Kommissionen til at træffe relevante tiltag, således at behovet for at styrke EU's globale position afspejles mere udtrykkeligt i arbejdsprogrammet for 2021.

5.2. EU bør gøre mere for at støtte en multilateral tilgang inden for handel. Inklusion af sociale og arbejdsmarkeds-mæssige standarder og standarder for bæredygtig udvikling⁽⁸⁾ i WTO's og andre FN-organers regelsæt vil kunne yde et væsentligt bidrag til, at der udvikler sig en ny og retfærdig økonomisk orden, og at globaliseringen bliver retfærdig og intelligent. Samtidig bør EU modarbejde bestræbelser for at etablere nye hindringer og restriktioner i den globale økonomi.

5.3. Som en konkret lære af covidkrisen bør EU gøre sig nærmere overvejelser om at beskytte sine strategiske aktiver og investeringer og intensivere screeningen på områder, hvor der er en risiko for, at investeringstransaktioner i en strategisk industri kan misbruges politisk.

5.4. Efter Brexit bør EU ikke kun have fokus på at styrke sin sammenhæng og enhed. Hvor det er relevant, må det ikke glemme udvidelsesprocessen, der trods visse fremskridt på det seneste er blevet noget forsinket, især i forhold til kandidatlandene på Vestbalkan. Udvidelsen vil i høj grad kunne bidrage til at fjerne den politiske og økonomiske uvished og øge stabiliteten i den del af Europa.

5.5. I det seneste årti er den geopolitiske situation blevet forværret, herunder i områder tæt på EU's ydre grænser. For at fremme stabiliteten og forbedre de gensidige forbindelser med EU må initiativet vedrørende et strategisk partnerskab og en inklusiv naboskabspolitik videreføres. Initiativet bør reagere fleksibelt på nye omstændigheder og være baseret på fælles respekt og de fordele, det indebærer for begge parter.

5.6. Den skiftende geopolitiske situation, konsekvenserne af den seneste migrationskrise og forværringen af de eksterne forbindelser i verden med mange nye risikofyldte udviklingstendenser har også flyttet fokus for EU's udviklingshjælp og -bistand. I FFR er der lagt op til en enorm stigning i de økonomiske ressourcer til dette område, og det forventes, at Den Europæiske Udviklingsfond inkluderes i rammen. EØSU støtter dette og understreger behovet for særlig fokus på Afrika med henblik på at hjælpe landene dér med at overvinde den vanskelige politiske, økonomiske, sociale og miljømæssige situation.

5.7. Det er nødvendigt at relancere EU's strategiske geopolitiske rolle i forbindelse med fremme af globale fredsprocesser, så man kan få skabt nye muligheder for økonomisk udvikling i EU's nabolande: det vestlige Balkan, Euromed og de østlige partnere samt i andre konfliktramte områder.

⁽⁸⁾ Se f.eks. <https://www.ilo.org/global/standards/lang-en/index.htm>.

6. Fremme af vores europæiske levevis

6.1. Sociale foranstaltninger

6.1.1. Ud over økonomiske og miljørelaterede spørgsmål bør EU's arbejdsprogram for 2021 styres af den social dimension. Det betyder, at tilsagnet om et socialt og bæredygtigt Europa bør prioriteres. I den forbindelse spiller civilsamfundsorganisationerne også en vigtig rolle. Der er nu en chance for at fremme social innovation som en model for genopretning gennem fælles skabelse, fælles udformning og fælles fremstilling. På en kompleks social baggrund af massive samfundsmæssige udfordringer er den eneste udvej at mobilisere alle samfundets ressourcer og arbejde tværsektorielt og tværfagligt for at finde løsninger. Det organiserede civilsamfund er en katalysator for social innovation.

6.1.2. Det er nødvendigt at udvikle en bredere forståelse af en »retfærdig omstilling« (for andet end kul) og fuldt ud at gennemføre den europæiske søjle for sociale rettigheder og samtidig fremme reformer af omfordelingssystemer, balance mellem arbejdsliv og privatliv og ligestilling mellem kønnene.

6.1.3. Gennemførelse af den europæiske søjle for sociale rettigheder på EU-niveau og i alle medlemsstater er et vigtigt skridt for proaktivt at sætte gang i udviklingen i retning af opadgående social konvergens. Kommissionens politiske retningslinjer gav tilsagn om en retfærdig omstilling for alle til en grøn social markedsøkonomi. I den forbindelse fremlagde Kommissionen en køreplan om »Et stærkt socialt Europa for retfærdig omstilling«, der igangsatte drøftelser med EU's lande, regioner og partnere om konkrete forpligtelser med henblik på at gennemføre søjlen for at skabe resultater på EU-niveau samt nationalt, regionalt og lokalt niveau inden november 2020⁽⁹⁾. På grundlag af de modtagne bidrag vil Kommission i starten af 2021 præsentere en handlingsplan for gennemførelsen af den sociale søjle. Yderligere forslag til 2021 findes i bilaget til køreplanen. Der er bl.a. tale om en børnegaranti, en handlingsplan for den sociale økonomi, en handicapstrategi og en langsigtet vision for landdistrikterne⁽¹⁰⁾.

6.1.4. I forbindelse med køreplanen indledte Kommissionen første og anden fase af konsultationen af arbejdsmarkedets parter om rimelig minimumsløn⁽¹¹⁾. EØSU afventer et muligt kommende lovgivningsinitiativ fra Kommissionen om en anstændig og rimelig minimumsløn. Målet bør være at sikre, at minimumslønnen i alle EU-medlemsstater sikrer alle arbejdstagere en rimelig levestandard. EØSU glæder sig over, at Kommissionen anerkender, at der er mulighed for gennem EU-tiltag at fremme de kollektive forhandlings rolle i at understøtte tilstrækkelige minimumslønninger og tilstrækkelig dækning, og at foranstaltninger til understøttelse af kollektive forhandlinger, især på sektorniveau, bør indgå i EU's tiltag vedrørende minimumslønninger⁽¹²⁾.

6.1.5. Komplexiteten af EU's sociale dimension er af en sådan art, at den kun vil kunne styrkes, hvis der er en styringsmekanismer, som muliggør kollektiv problemløsning med inddragelse af forskellige aktører fra forskellige sektorer. Den sociale dialog spiller en vigtig rolle. En stærk social genopretning indebærer også bedre adgang til fagforeninger og bedre beskyttelse. Kollektive overenskomstforhandlinger og arbejdspladsdemokrati bør støttes. EU og medlemsstaterne skal hjælpe arbejdsmarkedets parter med at øge de kollektive overenskomsters dækning betydeligt. Der er behov for at styrke repræsentativiteten og autonomien og forbindelserne mellem de europæiske og nationale niveauer af den sociale dialog. Endvidere er der behov for at forbedre arbejdsmarkedets parter kapacitet og inddragelse i udformningen af politikker yderligere og at sikre en stabil og afbalanceret ramme for forholdet mellem arbejdsmarkedets parter. EØSU mener, at Kommissionen bør revidere EU-kvalitetsrammen for foregribelse af forandringer og omstruktureringer og foreslå et retligt grundlag for specifikke rammebetingelser vedrørende arbejdstagernes deltagelse, uden dog at gribe ind i de nationale kompetencer⁽¹³⁾, for at forbedre arbejdstagernes inddragelse med henblik på at imødegå udfordringerne i forbindelse med den grønne pagt og den digitale omstillingsproces.

6.1.6. EØSU opfordrer kraftigt Kommissionen til at reformere EU's økonomiske styring. EØSU er overbevist om, at der er behov for visse ændringer i a) forvaltningen, dvs. der er brug for specifikke forvaltningsmekanismer til at løse presserende problemer og til at tackle komplekse problemstillinger. Disse forvaltningsmekanismer skal forbinde EU og

⁽⁹⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/da/qanda_20_20

⁽¹⁰⁾ Et stærkt, socialt Europa for retfærdig omstilling

⁽¹¹⁾ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=1226&furtherNews=yes&newsId=9696>

⁽¹²⁾ SOC/632 — Anstændige mindstelønninger i hele Europa under udarbejdelse.

⁽¹³⁾ CCM/124 — En EU-kvalitetsramme for foregribelse af forandringer og omstruktureringer (EUT C 19af 21.1.2015, s. 50).

medlemsstaterne og ikke træde i stedet for foranstaltninger, som træffes på de to niveauer, og b) integrationen af FN's mål for bæredygtig udvikling i EU's økonomiske og sociale overvågnings- og budgetprocesser. I den henseende kan der medtages nye, forbedrede, målbare og supplerende sociale, økonomiske og miljømæssige indikatorer i det europæiske semester for at overvåge og følge status for alle aspekter af den europæiske søjle for sociale rettigheder og dens principper samt de 17 mål for bæredygtig udvikling⁽¹⁴⁾.

6.1.7. EØSU bifalder det bebudede forslag til forbedring af platformsarbejderses arbejdsvilkår i 2021. EØSU beklager dog, at den meget mere omfattende udfordring med en inklusiv og retfærdig omstilling ikke behandles direkte i Kommissionens meddelelse⁽¹⁵⁾. Udvalget understreger, at der er behov for en ambitiøs handlingsplan for at tilskynde medlemsstaterne til at opfylde deres løfter vedrørende proklamationen af den europæiske søjle for sociale rettigheder⁽¹⁶⁾.

6.1.8. Et nyt syn på arbejde er af central betydning i genopretningsfasen efter covid-19-krisen. I både den private og den offentlige sundheds- og plejesektor er forfølgelsen af produktivitetsvækst sket på bekostning af kvaliteten af tjenesterne, og de har været ødelæggende for arbejdsglæden, hvilket har haft dramatiske konsekvenser under sundhedskrisen i de fleste EU-lande. Et skifte til tjenestebaserede aktiviteter vil betyde, at der skabes en mere arbejdskraftintensiv økonomi som en modvægt til de usikre job i disse sektorer, hvilket vil understøtte højere beskæftigelse og få job tilbage i realøkonomien. Politikker, der fremmer kvalitetsbeskæftigelse i arbejdskraftintensive sektorer, der leverer tjenester af høj kvalitet, er derfor afgørende.

6.1.9. EØSU finder det fortsat bekymrende, at fattigdom generelt og fattigdom blandt personer i arbejde fortsat er et stort problem i mange medlemsstater. Ikke blot skal lønniveauerne hæves, der er også brug for en vidtspændende tilgang på EU-niveau og i medlemsstaterne, som bl.a. rummer tiltag for at garantere tilstrækkelige minimumslønordninger, fælles mindstestandarder inden for arbejdsløshedsforsikring og effektive ordninger for aktiv integration, der understøttes af vigtige og mulighedsskabende sociale tjenester. Velfungerende arbejdsmarkeder, offentlige arbejdsformidlinger og aktive arbejdsmarkedspolitikker er også nødvendige⁽¹⁷⁾.

6.1.10. EØSU støtter Kommissionens ligestillingsstrategi for perioden 2020-2025 og anbefaler, at Kommissionen vedtager strategier for integration af kønsaspektet i alle programmerings- og styringsorganer og en tværsektoriel tilgang til ligestilling mellem kønnene. Strategien bør gennemføres sideløbende med håndteringen af virkningerne af covid-19, gennem skræddersyede og målrettede politiske tiltag. Udvalget noterer sig Kommissionens intention om at foreslå et lovgivningsinitiativ vedrørende bindende løngennemførelsestiltag. I forbindelse med tiltag over for lønforskelle og andre kønsbestemte forskelle bør de job og sektorer, hvor der traditionelt er mange kvinder, og som ofte er underbetalte og undervurderede, tillægges større social anerkendelse og økonomisk værdi.

6.1.11. Det er vigtigt fortsat at tackle og afbøde de socioøkonomiske konsekvenser af pandemien, som er ekstraordinært store på vigtige områder som transport, rejser og turisme.

6.2. Migration og tiden efter covid-19

6.2.1. Med udbruddet af covid-19-pandemien, de enorme tragiske følger, den har haft for de nationale sundhedssystemer, og det økonomiske kollaps i alle lande syntes migrationsspørgsmålet at forsvinde fra dagsordenen og træde i baggrunden, med en vis ligegyldighed fra den offentlige menings side. Asylansøgere kan ikke lades i stikken som følge af den aktuelle krise. Grundlæggende beskyttelsesrettigheder er centrale for de europæiske værdier og kan ikke kastes over bord, når det ikke lige passer.

7. Nyt skub i det europæiske demokrati

7.1. Den Europæiske Union er baseret på fælles europæiske værdier, som der ikke under nogen omstændigheder kan forhandles om: respekt for den menneskelige værdighed og menneskerettigheder, frihed, demokrati, lighed og retsstaten. Disse værdier må ikke glemmes, når EU og Unionens medlemsstater står over for en krise og konsekvenserne heraf i form af

⁽¹⁴⁾ <https://www.eesc.europa.eu/da/documents/resolution/european-economic-and-social-committees-contribution-2020-commissions-work-programme-and-beyond>

⁽¹⁵⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?qid=1594641396603&uri=CELEX:52020DC0102>

⁽¹⁶⁾ INT/897 — Industristrategi (se side 108 i denne EUT).

⁽¹⁷⁾ EØSU's udtalelse SOC/632 om »Anstændige mindstelønninger i hele Europa« og EØSU's udtalelse SOC/583 om »Fælles minimumsstandarder for arbejdsløshedsforsikring i EU's medlemsstater« (EUT C 97 af 24.3.2020, s. 32), og EØSU's udtalelse om »Et europæisk rammedirektiv om minimumsindkomster« (EUT C 190 af 5.6.2019, s. 1).

økonomiske og sociale udfordringer. Selv om reaktionen på den aktuelle krise skal være hurtig og berettiger visse ekstraordinære og tidsbegrænsede foranstaltninger, må disse ikke gå imod retsstaten, og de må ikke bringe demokratiet, magtens tredeling og de europæiske borgeres grundlæggende rettigheder i fare. EØSU insisterer på, at alle politiske foranstaltninger i den henseende fuldt og helt skal stemme overens med vores fælles værdier som fastsat i artikel 2 i TEU.

7.2. I denne nye genopretnings- og genopbygningsfase håber EØSU, at den kommende konference om Europas fremtid kan være en lejlighed til at styrke og uddybe EU's institutionelle struktur og gennemføre en reel fornyelse af EU-projektet, så Unionen bliver i stand til at håndtere de kommende årtiers udfordringer.

7.3. Covid-19-krisen har afsløret de institutionelle begrænsninger og mangler ved Den Europæiske Union, som den er nu, og samtidig vist, at der er et presserende behov for en effektiv og velfungerende Union. Der er behov for et nyt europæisk system, som går videre end det indre marked og skaber et mere integreret Europa med en reel finanspolitisk kapacitet, og hvis vigtigste mål er at forbedre leve- og arbejdsvilkårene for dets borgere. EØSU mener derfor, at konferencen bør tage højde for EU's eksisterende genopretningsinstrumenter og den solidaritet, der allerede er blevet etableret, og samtidig sikre økologisk bæredygtighed, økonomisk udvikling, sociale fremskridt, sikkerhed og demokrati. EØSU understreger, at direkte inddragelse af civilsamfundsorganisationer, arbejdsmarkedets parter og folkevalgte repræsentanter til trods for pandemien fortsat bør være en prioritet for konferencen og ser frem til at starte konferencen for sammen med alle EU's borgere at opbygge en mere demokratisk, effektiv og modstandsdygtig Union. EØSU mener, at Kommissionen bør holde konferencen åben for alle tænkelige udfald, herunder lovgivningsmæssige forslag, indledning af traktatændringer eller andet.

7.4. Efter EØSU's opfattelse udgør desinformation ikke kun en direkte trussel for borgernes evne til at træffe informerede politiske beslutninger, men også for den europæiske integration og derfor for EU's enhed, velstand og globale indflydelse. En række fremmede magter har en interesse i at svække EU's evne til at træffe demokratiske beslutninger, og det samme gælder ekstremistgrupper, der modarbejder det europæiske samarbejde og stærkere samhørighed. EØSU bakker kraftigt op om EU's aktuelle bestræbelser for at bekæmpe ekstern og intern desinformation og opfordrer Kommissionen til at sikre, at adfærdskodeksen om desinformation overholdes fuldt ud og følges op af lovgivningsmæssige tiltag. Det opfordrer endvidere til videreudvikling af det nyligt oprettede system for tidlig varsling og STRATCOM's efterretningsenheder og til, at EU-Udenrigstjenestens indsats over for desinformation udbygges og matches af en tilsvarende udbygning af EU's indsats over for intern desinformation⁽¹⁸⁾.

7.5. EØSU støtter kraftigt Kommissionens forslag om at udvikle en »europæisk demokratihandlingsplan«, som bør spænde vidt og være vedvarende og i stand til at frembringe ændringer, og som sikres med økonomisk støtte og interinstitutionel koordinering. Den europæiske demokratihandlingsplan og de dermed forbundne fremtidige initiativer bør i langt højere grad arbejde for at sikre frie og pluralistiske medier og uafhængig kvalitetsjournalistik, effektiv regulering af de sociale medier, navnlig med henblik på at bekæmpe desinformation, og herunder regulering af politisk reklame på internettet og ansvar for indhold, en moderniseret valgproces, inddragelse af grupper, der føler sig udelukket, først og fremmest personer med handicap, og udbredt folkeoplysning om EU og dets demokratiske proces i alle medlemsstater. EØSU minder om sit forslag om en ambitiøs strategi for kommunikation, uddannelse og borgerbevidsthed om grundlæggende rettigheder, retsstatsprincippet og demokrati⁽¹⁹⁾.

7.6. Der er behov for yderligere foranstaltninger for at opnå frie og pluralistiske medier og uafhængig kvalitetsjournalistik samt en effektiv regulering af de sociale medier, især for at bekæmpe desinformation, og inklusive regulering af politisk reklame på internettet og ansvar for indhold.

7.7. Bedre regulering og fremsyn

7.7.1. EØSU fastholder sin opfordring til en revideret dagsorden for bedre regulering, hvori »kontrol af bæredygtighed« integreres for at sikre, at al EU-lovgivning og alle EU's politikker bidrager til gennemførelsen af målene for bæredygtig udvikling.

⁽¹⁸⁾ SOC/630 — Effekten af kampanjer for deltagelse i de politiske beslutningsprocesser (EUT C 311 af 18.9.2020, s. 26).

⁽¹⁹⁾ EUT C 282 af 20.8.2019, s. 39 og meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd og Rådet om Yderligere styrkelse af retsstatsprincippet i Unionen — Status og eventuelle næste skridt, 3. april 2019.

7.7.2. EØSU er fast besluttet på at bidrage til, at den nye Fit for Future-plattform, som erstatter Refitplatformen, bliver en succes og hilser det velkommen, at EØSU får en større rolle i platformen i forhold til deltagelse, repræsentation og input. Denne nye platform vil inddrage medlemsstaterne og repræsentanter for civilsamfundet i arbejdet med at forenkle og fjerne unødvendige byrder og forberede EU på nye udfordringer i fremtiden såsom digitalisering. Covid-19-krisen har vist, hvor vigtigt det er at udarbejde politikker og opbygge kapacitet, der egner sig til at håndtere fremtidige uvisheder.

7.7.3. EØSU minder om, at bedre regulering ikke kan erstatte politiske beslutninger og under ingen omstændigheder må føre til deregulering eller forringelse af den sociale beskyttelse, miljø- og forbrugerbeskyttelsen og de grundlæggende rettigheder. EØSU opfordrer Kommissionen til at revidere retningslinjerne og kriterierne i værktøjskassen for bedre regulering med henblik på at integrere 2030-dagsordenens mål for bæredygtig udvikling i evalueringsprocessen. En »bæredygtighedskontrol« bør udtrykkeligt indgå i værktøjskassen for bedre regulering. EØSU opfordrer igen til en videreudvikling af det europæiske økosystem for konsekvensanalyse og evaluering for at forbedre kvaliteten og fremme det organiserede civilsamfunds aktive deltagelse i udformningen og gennemførelsen af lovgivning ⁽²⁰⁾.

7.7.4. EØSU foreslår, at Kommissionen kombinerer offentlige høringer (pga. dens begrænsninger) med ad hoc-rundbordskonferencer med relevante interessenter såsom arbejdsmarkedets parter og det organiserede civilsamfund for at styrke deltagelsesdemokratiet.

7.7.5. Inddragelsen af civilsamfundsorganisationer i konsekvensanalyser og strategisk fremsyn bør styrkes for at sikre, at der tages højde for deres ekspertise og viden om lokale forhold i forbindelse med udformningen af fremtidig lovgivning og fremtidige politikker i den nye situation efter covid-19.

7.7.6. Civilsamfundsorganisationerne selv er nogle af dem, der mærker ulighederne og svaghederne i systemet. Deres nuværende og fremtidige evne til at tage hånd om borgernes behov trues af ofte begrænsede og svingende ressourcer. Dette skal afhjælpes ved at sikre, at der findes finansieringsmekanismer for civilsamfundsorganisationer. Kommissionens arbejdsprogram for 2021, der følger efter krisen, er en meget stor mulighed for at tage EU's engagement i civilsamfundsorganisationer op til revision hvad angår bæredygtig og strukturel økonomisk støtte fremfor projektbaseret finansiering.

Bruxelles, den 16. juli 2020.

Luca JAHIER
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽²⁰⁾ INT/886 — Bedre regulering: Vi gør status (EUT C 14 af 15.1.2020, s. 72).

UDTALELSER

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

EØSU'S 553. PLENARFORSAMLING (HYBRIDMØDE) AFHOLDT DEN 15.-16. JULI 2020

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om fremme af en mere inklusiv og bæredygtig bankunion gennem forbedring af de europæiske bankers bidrag til den lokale udvikling og opbygning af et socialt ansvarligt internationalt og europæisk finansielt system

(initiativudtalelse)

(2020/C 364/02)

Ordfører: **Giuseppe GUERINI**

Plenarforsamlingens beslutning	20.2.2020
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 32, stk. 2 Initiativudtalelse
Kompetence	Sektionen for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed
Vedtaget i sektionen	24.6.2020
Vedtaget på plenarforsamlingen	16.7.2020
Plenarforsamling nr.	553
Resultat af afstemningen (for/imod/ hverken for eller imod)	205/6/6

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. De regler, der i de senere år er blevet indført på internationalt og europæisk plan, har ikke altid taget fuldt ud højde for de forskellige former for banker, der findes i Europa, og som bidrager til sektorens diversitet. Dette har haft betydelige konsekvenser for de mindre banker og de regionale banker, som ofte er andelsbanker og især findes i medlemsstater som Italien og Spanien.

1.2. De forskellige modeller, der sikrer alsidigheden og diversiteten i det europæiske banksystem, er ikke blevet berørt på samme måde af lovindgrebene efter finanskrisen. I nogle tilfælde er det de banker, der bidrog mindst til krisen i 2008, som er blevet hårdest ramt af de bestemmelser, der blev indført som reaktion på denne krise.

1.3. EØSU anerkender, at Kommissionen ved at tage hensyn til de mindste og mindst komplekse banker i sine seneste lovindgreb har gjort fremskridt, men er af den opfattelse, at bankreglerne bør være endnu mere forholdsmæssige afhængigt af karakteren af de banker, der reguleres, dog således at det ikke går ud over tilsynskravenes effektivitet. På den anden side må de generelle principper og målsætninger, som ligger til grund for de foranstaltninger, der er blevet indført siden finanskrisen, ikke bringes i fare eller undergraves, da de har vist sig at være både nødvendige og effektive. Det finansielle systems sikkerhed, stabilitet og robusthed er altafgørende.

1.4. EØSU bifalder den nylige beslutning om at udsætte gennemførelsen af Basel III-aftalerne og mener, at den nye bestemmelse om kapitalkrav, når tid er, bør gennemføres, så der tages tilstrækkeligt hensyn til de forskellige bankforretningsmodeller i Europa og deres bidrag til en diversificeret og modstandsdygtig bankunion.

1.5. EØSU ønsker, at det i højere grad anerkendes, at de lokale og regionale banker, der i nogle medlemsstater som Italien og Spanien ofte er organiseret som andelsbanker, spiller en særlig rolle i forhold til familier og SMV'er på lokalt plan. Undertiden er de den vigtigste, hvis ikke den eneste, kilde til lån for tusindvis af europæiske borgere og virksomheder.

1.6. EØSU opfordrer endvidere til en ordentlig anerkendelse af det bidrag, de større andelsbanker i lande som Tyskland, Østrig, Nederlandene og Frankrig leverer til det europæiske banksystem. I de tilfælde hvor de bidrager til systemiske risici, skal dette tages behørigt i betragtning i forbindelse med regulering og tilsyn.

1.7. Det er også vigtigt at være opmærksom på den vigtige rolle, de spiller for det økonomiske demokrati, idet de fremmer inddragelsen af deres interessenter, som ikke blot er aktionærer eller kunder, men andelshavere, der med én stemme hver kan deltage i ledelsesbeslutningerne, som således får mere fokus på interessentværdi end på aktionærværdi.

1.8. Efter EØSU's opfattelse kommer de europæiske banker, herunder de regionale banker og andelsbankerne, til at spille en central rolle for den økonomiske genopretning efter covid-19-krisen, når det gælder om at støtte økonomien og beskæftigelsen.

1.9. Et diversificeret banksystem, som inddrager en lang række interessenter, og som er rodfæstet i regionerne og lokalsamfundene, er også en vigtig garanti for et fortsat fælles, deltagelsesbaseret socialt ansvar mellem borgere, SMV'er og de enkelte erhvervsdrivende med et stærkt engagement i realøkonomien.

2. Generelle bemærkninger

2.1. Denne initiativudtalelse er EØSU's bidrag til en bankunion, som opfylder de mål for bæredygtig udvikling og social inklusion, der er forudsætninger for Den Europæiske Unions fremtidige konkurrenceevne i lyset af den lange række af globale udfordringer. På den baggrund ønsker EØSU at gøre det klart, at en inklusiv, diversificeret og bæredygtig bankunion er i civilsamfundets interesse.

2.2. Dette bidrag kommer i kølvandet på en række andre udtalelser fra EØSU om de lokale bankers og andelsbankernes rolle⁽¹⁾. En rolle, som er blevet endnu vigtigere i dag, hvor vi står midt i en global sundhedsmæssig, humanitær, økonomisk, beskæftigelsesmæssig og social krise som følge af covid-19-udbruddet.

2.3. Den til stadighed mere og mere omfattende EU-regulering af bankerne, som igennem årene gradvist er blevet mere restriktiv, har ikke altid taget højde for de forskellige bankmodeller, der bidrager til banksektorens diversitet i Europa, ligesom de regler, der er blevet udviklet, heller ikke altid har været forholdsmæssige og dermed velegnede for de mindre regionale banker.

2.4. Nedenstående punkter vedrører først og fremmest de lokale banker, som ofte er små med en forenklet ledelsesstruktur. De vedrører ligeledes de forskellige typer og størrelser af andelsbanker i Europa. I nogle lande som Italien og Spanien er der mange små og rent lokale banker af denne type. I andre medlemsstater som Tyskland, Østrig og

⁽¹⁾ EØSU har allerede afgivet flere udtalelser om bankunionen (*Andelskreditinstitutters og sparekassers rolle i territorial samhørighed*), men der er endnu ikke blevet fulgt op på deri formulerede anbefalinger. I 2014 fremsatte EØSU som reaktion på forslaget til forordning om strukturelle foranstaltninger til forbedring af modstandsdygtigheden i kreditinstitutter i EU, (COM(2014) 43 final — 2014/0020 (COD)) anbefalinger vedrørende støtte til den lokale økonomi og nødvendigheden af en banklovgivning, der er i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet. I 2018 offentliggjorde EØSU en studie med titlen *Europe's cooperative banking models* (ISBN: 978-92-830-4024-8, Catalogue number: QE-01-18-233-EN-N), som beskriver situationen og perspektiverne for andelsbank-systemet i Europa.

Nederlandene er de derimod vigtige aktører, men som andelsbanker, er de kendetegnet af det samme som andre andelsbanker, nemlig ønsket om interessentværdi snarere end (overvejende) aktionærværdi. Andelsbanker, der indgår i en bankkoncern, der er børsnoteret, ligner på adskillige områder andre børsnoterede selskaber.

2.5. Forståelse af bankreguleringen kræver, at vi med et kritisk blik ser tilbage på de begivenheder, der igennem årene har sat deres præg på de reguleringsmæssige rammer i EU, og at vi har et skarpt blik for den udvikling, vi ønsker.

2.6. Hvad tilbageblikket angår, skal det understreges, at den gældende regulering i høj grad er en reaktion på krisen i 2008. EU-lovgiveren ønskede at ændre reglerne for at afhjælpe de mangler, som blev afdækket af krisen, og ikke mindst gøre bankerne bedre rustede og mere solide i tilfælde af kommende kriser.

2.7. Selv om formålene med de gennemførte reformer var og er fornuftige, er der ingen tvivl om, at den tilgang, som banktilsynsmyndigheden hidtil har fulgt, har haft asymmetriske konsekvenser for de forskellige sektorer af banksystemet.

2.8. De forskellige modeller, der sikrer alsidigheden og diversiteten i det europæiske banksystem, er ikke blevet berørt på samme måde af de gennemførte reformer. I nogle tilfælde er det de forretningsmodeller, der bidrog mindst til krisen i 2008, såsom lokale banker, der ofte er små og i nogle medlemsstater andelsbanker, der er blevet hårdest ramt af reglerne.

2.9. Til dels fordi reguleringen pålagde en stadig mere uholdbar byrde på en række områder, blev de små og mellemstore lokale banker udsat for et stadig større reguleringsmæssigt pres for at gå sammen i større koncerner og fusionere eller blive tvunget ud af markedet med deraf følgende mindre diversitet i det europæiske banksystem.

3. Lokale banker og bankregulering: generelle betragtninger

3.1. De forskellige standarder, der i de senere år er blevet indført for at gennemføre internationale aftaler og EU-lovgivning, har gjort det vanskeligt for de små og mellemstore banker, navnlig andelsbanker, regionale banker og gensidige banker af tre årsager:

- a) overholdelsesomkostninger, der skyldes en omfattende, kompleks og meget detaljeret regulering, som konstant ændres
- b) begrænset anerkendelse af, at de lokale banker har en anden systemisk indvirkning i forhold til risici
- c) de store systemiske banker er bedre stillede, når det gælder finansieringsomkostninger.

3.2. EØSU mener derfor, at lovgiveren straks må gribe ind for at sikre, at bankreguleringen i højere grad er **strukturelt forholdsmæssig og tilpasset** de enheder, der reguleres. Lovgiveren bør sigte mod at nå tre mål:

- a) mindske kunstig konkurrenceforvridning som følge af regler, der ikke er forholdsmæssige eller tilpasset de særlige forhold, herunder fastlæggelsen af forretningsmål, der kendetegner de regulerede enheder
- b) sikre en diversificeret europæisk banksektor, der dermed er bedre i stand til at komme igennem fremtidige finansielle og økonomiske kriser
- c) øge (ikke mindske) kreditstøtten til SMV'er, som har afgørende betydning for økonomien i Europa.

3.3. EØSU støtter den nylige beslutning om at udsætte datoen for gennemførelse af Basel III-aftalerne og er af den klare overbevisning, at de, når tid er, bør omsættes til EU-lovgivning på en sådan måde, at der tages tilstrækkeligt hensyn til de forskellige bankforretningsmodeller i Europa.

3.4. Med henblik på gennemførelsen af de nye reformer i Baselaftalerne mener EØSU, at det vil være hensigtsmæssigt at opregne og følge de syv principper, som Det Europæiske Udvalg for Systemiske Risici fastsatte i juni 2019, og som blev udarbejdet inden ESRB tog hul på høringsvurderingen ⁽²⁾, nemlig

- a) **Fleksibilitet:** Den finansielle regulering bør kunne udvikle sig sammen med det finansielle system og må ikke hindre innovation. Det betyder, at den ikke må skabe væsentlige hindringer for nye bankers adgang til sektoren, og at den ikke må modvirke udviklingen af nye forretningsmodeller eller bevarelsen af alternative bankmodeller, der er blevet etableret over tid, såsom andelsmodellen.
- b) **Diversitet:** Diversiteten i de finansielle institutioner og forretningspraksisser bør bevares, eftersom denne diversitet udgør en effektiv beskyttelse mod systemisk ustabilitet. Det er vigtigt, at de regulerede virksomheder og aktiviteter ikke bliver alt for homogene. F.eks. øger evnen til at udvikle »antistoffer« og diversificerede former for reaktion på eller modstandsdygtighed over for negative økonomiske cyklusser den samlede stabilitet i finanssektoren og mere generelt i økonomien.
- c) **Forholdsmæssighed:** Reguleringsbyrden bør stå i forhold til vigtigheden af den markedsdefekt, der skal afhjælpes, og den systemiske betydning af de regulerede enheder.
- d) **Afviklingsmuligheder:** Reguleringen må sikre, at ikke-rentable institutioner kan forlade systemet uden fare for den systemiske stabilitet. Det er dog nødvendigt at vedtage politikker, der tager højde for de pågældende institutioners interne struktur og kompleksitet.
- e) **Systemisk perspektiv:** Den finansielle regulering bør have til formål at sikre, at der fortsat leveres vigtige finansielle tjenester til samfundet som helhed. En reguleringsramme, der fremmer koncentration af aktiviteter i et begrænset antal finansielle institutioner, kan være mere sårbart, da det er afhængigt af en håndfuld institutioners overlevelse.
- f) **Tilgængelighed af oplysninger:** De informationsstrømme fra bankerne til reguleringsmyndighederne, der er nævnt i sektorbestemmelserne, bør gøre det muligt hurtigt at identificere smittekkanaler og sårbare områder.
- g) **Ikkelovbestemt regulering:** Blot fordi der findes regulering, må det ikke forhindre, at der findes løsninger, som har været afprøvet uden for de strengt reguleringsmæssige rammer.

4. Konkrete forslag til gennemførelse af de nye bestemmelser i reguleringsrammen for bankunionen

4.1. Der er rimelig grund til at antage, at Kommissionen i mandatperioden 2019-2024 vil revidere sit lovgivningsprogram som følge af covid-19-krisen. Indtil vi kender det nye program, bør følgende nøgleprincipper efter EØSU's opfattelse være retningsgivende for tilpasningen af reguleringen af det europæiske banksystem.

4.2. Baselaftalerne (der blev indgået i december 2017) skal omsættes i lovgivningen og den fortolknings- og skønsmargen, der er, bør i højere grad udnyttes, end det var tilfældet i forbindelse med Basel II- og Basel III-rammerne. Generelt bør det anerkendes, at Kommissionen har taget nogle skridt i den rigtige retning for at forenkle reglerne for de mindste og ikkekomplekse banker på forskellige områder såsom indberetningskrav, tilsyn og kapitalkrav (SMV-støttefaktoren). Det er dog nødvendigt at arbejde videre i den retning og så vidt muligt tilpasse reglerne til de forskellige forretningsmodeller, uden at det går ud over effektiviteten af tilsynsbestemmelserne.

4.3. Især anerkender EØSU, at de lokale og regionale banker, der i nogle medlemsstater som Italien og Spanien ofte er organiseret som andelsbanker, spiller en særlig rolle i forhold til SMV'er og familier. EØSU anerkender endvidere det bidrag, de større andelsbanker i lande som Tyskland, Østrig og Nederlandene leverer til det europæiske banksystem. I de tilfælde hvor de bidrager til systemiske risici, skal dette tages behørigt i betragtning i forbindelse med regulering og tilsyn.

⁽²⁾ Rapporter fra Advisory Scientific Committee — *Regulatory Complexity and the Quest for Robust Regulation*, No 8, juni 2019.

4.4. Det ville være godt for Europas økonomi og banksystem, hvis man gik bort fra princippet (fastsat i artikel 40 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 468/2014 ⁽³⁾) om, at banker, der er en del af en »signifikant« koncern, selv skal betragtes som »signifikante«, selv om de reelt har en meget beskedne størrelse, rolle og eksponering for de såkaldte systemiske risici, med det formål at anerkende de former for proportionalitet, der blev indført i maj 2019 med CRD V og CRR II (den såkaldte »bankpakke«). Med artikel 84, stk. 4, i CRD V og artikel 4, stk. 1, nr. 145), i CRR II indføres begrebet »lille og ikkekomplekst institut«, for hvilke der skal være lempeligere krav, især oplysningskrav.

4.5. EØSU mener, at definitionen af »lille og ikkekomplekst institut« baner vej for en systematisk tilgang til forholdsmæssighed. Forenklede krav til et lille og ikkekomplekst institut bør ikke være begrænset til oplysningskravene. Det bør være muligt at udvide forenklingen til andre tilsyns- og overvågningskrav. F.eks. bør et lille og ikkekomplekst institut ikke være underlagt samme tilsyn som et »signifikant« institut, når det er forbundet til en »signifikant« koncern, som efter national ret er underlagt et sådant tilsyn. En sådan situation kunne i praksis udmønte sig i en form for dobbelt tilsyn af de mindre banker på forskellige niveauer med betydelige negative virkninger både for bankernes overholdelsesomkostninger og for bankmyndighedernes reguleringssomkostninger.

4.6. EØSU opfordrer også til en revision af de regler og mekanismer, der gælder for bankers afvikling og likvidation, metoden til beregning af MREL ⁽⁴⁾ og de alternative foranstaltninger, der kan træffes af bestemte indskudsgarantifonde ⁽⁵⁾, som nogle banker og andelsbanker har oprettet på grundlag af EU-Domstolens dom af 19. marts 2019 i Tercas-sagen ⁽⁶⁾.

4.7. Den nye primære regulering og tilsynsbestemmelserne for bæredygtig finansiering må ikke udløse flere omkostninger til overholdelse og deraf følgende tilsynsmodeller, der ikke er bæredygtige for små banker og andelsbanker.

4.8. EØSU bifalder de forslag, som Europa-Parlamentets Økonomi- og Valutaudvalg fremsatte i 2019 vedrørende indførelsen af en »grøn og social støttefunktion« for at reducere kapitalabsorberingen ved finansiering til virksomheder inden for den sociale økonomi og til virksomheder, der reelt deltager i programmer, som fremmer en bæredygtig og inklusiv udvikling. Med tanke på vigtigheden af en robust og stabil finansiel sektor bør muligheden for at udvikle en grøn og social støttefaktor derfor undersøges og evalueres grundigt.

4.9. EØSU mener, at der med den nye regulering vedrørende bankunionen må indføres instrumenter, som anerkender, at bankinvesteringer i aktiviteter med en positiv social og miljømæssig indvirkning må fremmes, bl.a. med særbehandling i forhold til de tilsynsmæssige bagstopperordninger, som EBA kræver.

4.10. En sådan reguleringsmæssig responsivitet underbygges også af data, der viser en mindre risiko ved investeringer foretaget af socialøkonomiske virksomheder, idet disse virksomheders misligholdte lån har nærmest umærkelig virkning for det europæiske banksystem.

⁽³⁾ EUT L 141 af 14.5.2014, s. 1.

⁽⁴⁾ MREL (minimumskrav til kapitalgrundlag og nedskrivningsegne passiver) er et krav, der blev indført med direktivet om genopretning og afvikling af banker (BRRD), som har til formål at sikre, at bail-in-mekanismen fungerer, som den skal, ved at øge bankens tabsabsorberingskapacitet.

⁽⁵⁾ Bl.a. *Banche Cooperative Italiane Consorziate* (BCC-CR) har oprettet en sådan fond for at **garantere indskud**. Det er et godt eksempel på en indskudsgarantiordning, der finansieres fuldt ud af bankens egne midler med en gensidig og kooperativ mekanisme. Fonden griber ind i tilfælde af **tvangslukvidation** af en medlemsbank, og hvis der er tale om de forbundne regionale andelskreditbanker, som findes i Italien, såfremt tilhørslandets garantiordning er blevet aktiveret; i tilfælde af medlemsbankernes **afvikling**; i forbindelse med **afhændelse** af aktiviteter, indskudspassiver, virksomheder, forretningsområder, aktiver og retsforhold, der kan identificeres under ét; og for at bringe en medlemsbank ud af en tilstand som **nødlidende** eller fjerne **risikoen for at blive nødlidende**.

⁽⁶⁾ Denne dom ophæver reelt Kommissionens beslutning om, at støtte fra et privatretligt konsortium til fordel for et af sine medlemmer udgør statsstøtte.

4.11. Medlovgiverne nåede frem til et kompromis i foråret 2019, hvor de efter høring af Det Europæiske Udvalg for Systemiske Risici (CERS) gav EBA (artikel 501 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 575/2013 ⁽⁷⁾ (CCR)) til opgave at vurdere, på grundlag af de disponible data og konklusionerne fra Kommissionens Ekspertgruppe på Højt Plan vedrørende Bæredygtig Finansiering, om en særlig tilsynsmæssig behandling af eksponeringer vedrørende aktiver eller aktiviteter, som i væsentlig grad er forbundet med miljømæssige og/eller sociale mål, er berettiget. EØSU har tillid til, at denne vurdering bliver grundig og positiv.

5. Bankkoncerner og tilsyn

5.1. I henhold til den europæiske regulering kan lokale og regionale banker slutte sig sammen og etablere andelsbankkoncerner for at skabe en større kritisk masse for deres aktiviteter, hvilket navnlig sker i lande som Italien og Spanien. I den situation bør de regionale banker kunne forvalte kapitalabsorbningen af kapitalandele i deres respektive moderselskab på en hensigtsmæssig måde, så man undgår en alt for stor indskrænkning af den kapital, der er til rådighed for långivning.

5.2. Den retlige ramme, som følger af EU-reguleringen af bankkoncerner, bygger for øjeblikket på tre artikler i CCR-forordningen:

- a) Artikel 10: bankkoncerner bestående af banker, som er fast tilknyttet et centralt organ, med krydsgarantier og ledelses- og koordineringsbeføjelser (Italien, Nederlandene, Finland, Portugal og Luxembourg)
- b) Artikel 113, stk. 6: koncerner med ledelses- og koordineringsbeføjelser under moderselskabet eller stærkt integrerede systemer (Frankrig)
- c) Artikel 113, stk. 7: institutionelle sikringsordninger (IPS): Tyskland, Østrig, Spanien og den selvstyrede provins Bolzano i Italien.

5.3. Inden for disse tre forskellige rammer er det i praksis ikke muligt at anerkende nogle af de aspekter, der kendetegner aktiviteterne i de andelsbanker, der har været nødt til at tilslutte sig andelsbankkoncerner eller institutionelle sikringsordninger efter bankunionens indførelse.

5.4. Kravet om, at andelsbanker skal overholde gensidighedsbestemmelser, kravet om, at de skal begrænse deres aktiviteter til de regioner, hvor de er etableret, deres demokratiske ledelse, den manglende målsætning om, at den enkelte bank skal give overskud, lofterne for udbyttefordeling og kapitalens udelelighed er ikke forenelige med de aktuelle reguleringsrammer.

5.5. Dette risikerer at svække deres traditionelle og godt fungerende rolle som regionale udviklingsbanker, der har en dokumenteret kontracyklisk funktion.

6. Situationen efter covid-19

6.1. Konsekvenserne af covid-19-pandemien ses nu med al tydelighed. Vi skal vænne os til at leve med en meget større offentlig gæld, og hele det finansielle system skal i en fælles og samlet indsats mellem offentlige myndigheder og private aktører bringes i spil for at sikre, at ressourcerne i rette tid kanaliseres derhen, hvor der er brug for dem.

6.2. Med eftervirkningerne af covid-19 in mente har det fra officielt hold lydt, at de europæiske banker skal blive katalysatorer for den offentlige politik med henblik på at støtte økonomien og beskæftigelsen efter sundhedskrisen. Følgelig må hverken regulering eller deraf følgende bestemmelser stå i vejen for, at der kan skabes det nødvendige råderum på bankernes balancer ⁽⁸⁾.

⁽⁷⁾ EUT L 176 af 27.6.2013, s. 1.

⁽⁸⁾ Se f.eks. argumenterne fra ECB's tidligere formand Mario Draghi i *Financial Times* den 26. marts 2020.

6.3. Det er for tidligt at sige, hvordan covid-19-krisen vil ramme økonomien, og hvilke konsekvenser der i sidste ende bliver for bankerne, men vi er nødt til at gøre os overvejelser i lyset af den aktuelle og fremtidige situation.

- a) Reguleringsmæssigt var det vigtigste mål efter finanskrisen i 2008 at mindske risikoen på bankernes balancer. Efter covid-19-udbruddet og i en ikke nærmere defineret periode vil bankernes balancer bære kraftigt præg af de risici, der tages af landene og i realøkonomien.
- b) Den fælles tilsynsmekanisme, EBA og ESMA har indført en række foranstaltninger ved at anvende den fleksibilitetsmargen, der er i reguleringsrammen, med henblik på at suspendere visse forpligtelser eller lempe nogle af tilsynskravene.
- c) Hvis krisens økonomiske og finansielle virkninger stadig er meget synlige i bankernes balancer i fremtiden, vil dette skulle tages i betragtning i forbindelse med gennemførelsen af Baselaftalerne fra december 2017 i EU.
- d) Hvis bankerne skal kunne tackle pandemiens følgevirkninger, er Baselkomitéens beslutning om at udsætte gennemførelsen af aftalen fra 2017 uden tvivl hensigtsmæssig og nødvendig både med henblik på at tage højde for, hvordan covid-19-krisen indvirker på bankernes finansielle situation, og for at tage større hensyn til diversiteten i banksektoren i Europa.

Bruxelles, den 16. juli 2020.

Luca JAHIER
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om beskatningsmekanismer til reduktion af CO₂-emissioner**(initiativudtalelse)**

(2020/C 364/03)

Ordfører: **Krister ANDERSSON**

Plenarforsamlingens beslutning	20.2.2020
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 32, stk. 2
Kompetence	Sektionen for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed
Vedttaget i sektionen	24.6.2020
Vedttaget på plenarforsamlingen	16.7.2020
Plenarforsamling nr.	553
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	209/1/6

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU mener, at der er flere gode, velunderbyggede grunde til at fastsætte ens regler i EU til bekæmpelse af global opvarmning og på grundlag af disse indlede internationale drøftelser med andre handelsblokke.

1.2. Drøftelserne har indtil nu været koncentreret om lovbestemmelser og miljøafgifter, navnlig afgifter med henblik på at reducere emissioner. EØSU mener, at det er nødvendigt at tackle global opvarmning på en global, omfattende og symmetrisk måde, der tager højde for CO₂-niveauet i atmosfæren.

1.3. Kommissionen har i sit arbejde for at nedbringe CO₂-udledningen haft fokus på emissionshandelsordningen. EØSU mener, at det i fremtiden vil være både klogt og nødvendigt også at udtænke nye afgiftsmæssige foranstaltninger som et supplement til den nuværende emissionshandelsordning og de nationale CO₂-afgifter for at opnå en effektiv og symmetrisk politisk ramme, der kan bremse de stigende CO₂-emissioner.

1.4. EØSU roser Kommissionen for sin tilgang, der virker som et godt skridt mod at etablere en mere effektiv CO₂-prissætning i hele økonomien. Et sådant værktøj bør koordineres med andre supplerende instrumenter, herunder en ny tilgang til beskatning på EU's indre marked inden for en sammenhængende politisk ramme, og med andre lignende værktøjer, der gennemføres i andre jurisdiktioner rundt om i verden.

1.5. EØSU opfordrer Kommissionen til at tage konkrete initiativer til indførelse af lignende CO₂-afgifter i medlemsstaterne med henblik på at harmonisere de forskellige tiltag for at nå en effektiv reduktion af CO₂-niveauet. Det optimale resultat ville være, at der skabes ensartede betingelser for hele det indre marked med hensyn til, hvilke emissioner/reduktioner der beskattes, og hvilke specifikke metoder og afgiftssatser der benyttes, så der opnås en ensartet virkning på CO₂-niveauet i atmosfæren.

1.6. EØSU mener, at selv hvis de nye afgifter og yderligere foranstaltninger bliver gennemført, vil den globale opvarmning sandsynligvis fortsætte, medmindre den CO₂, der allerede er udledt, kan fjernes fra atmosfæren.

1.7. EØSU opfordrer til, at der ved hjælp af øremærkede investeringer udvikles teknologier til kulstoffangst og -lagring (CCS) og kulstoffangst og -udnyttelse (CCU) på både EU-plan og nationalt plan, da de bidrager til målsætningen om at begrænse CO₂-emissionernes indvirkning og mere generelt til både FN's mål om bæredygtig udvikling og Parisaftalens mål om bekæmpelse af klimaforandringerne.

1.8. Medlemsstaterne bør navnlig vedtage en omfattende og symmetrisk miljøskattepolitik for CO₂-niveauets indvirkning på den globale opvarmning. Der er brug for at indføre afgifter med både positive og negative satser. Indtægterne fra CO₂-afgifter bør bruges til at finansiere incitamenter til anvendelse af teknikker til reduktion af CO₂ på lokalt, regionalt og nationalt plan.

1.9. EØSU henleder opmærksomheden på andre politiske instrumenter til CO₂-reduktion. Disse dækker en bred vifte fra nye teknologier til arealforvaltningsmetoder, der bør fremmes og støttes på både EU-plan og nationalt plan. Først og fremmest fjerner skovene CO₂ naturligt, og træer er ekstra gode til at lagre kulstof, der fjernes fra atmosfæren ved hjælp af fotosyntese. En udvidelse, genoprettelse og rigtig forvaltning af skovene gør det muligt at udnytte fotosyntesens evne til at nedbringe CO₂-niveauet.

1.10. Selv om salget af skovprodukter beskattes som indkomst for ejeren, bør man ikke glemme, at plantning af nye træer og skovens vækst sænker CO₂-niveauet i atmosfæren og derfor bør fremmes ved hjælp af en negativ CO₂-afgift som led i en symmetrisk skattestrategi til global opvarmning. Det vil være et vigtigt skridt mod at opnå klimamål.

1.11. EØSU vil gerne understrege vigtigheden af at gennemføre effektive foranstaltninger på en socialt acceptabel måde for alle.

2. Generelle bemærkninger

2.1. Global opvarmning er noget, der bekymrer os alle, og regeringerne forsøger at finde effektive metoder til at begrænse den globale temperaturstigning. Der er mange faktorer, som bidrager til global opvarmning, men udledningen af kuldioxid (CO₂) er en af de væsentligste.

2.2. CO₂ er den mest almindelige drivhusgas ved menneskelig aktivitet og udgør 64 % af den menneskeskabte globale opvarmning⁽¹⁾. Koncentrationen af drivhusgasser i atmosfæren er steget betydeligt i de seneste årtier og ligger i dag 40 % højere end ved industrialiseringens begyndelse.

2.3. Jordens gennemsnitlige overfladetemperatur er steget med 0,9 °C siden slutningen af det 19. århundrede⁽²⁾. Denne ændring er drevet af den stigende udledning af kuldioxid og andre menneskeskabte udledninger i atmosfæren, som mange forskere mener er skyld i den generelle stigning i den globale temperatur.

2.4. Menneskelig aktivitet ændrer kulstofcyklussen både ved at tilføre mere CO₂ til atmosfæren — hvilket påvirker skovens og andre naturlige dræns evne til at fjerne CO₂ fra atmosfæren — og ved at påvirke jordbundens evne til at lagre kulstof. Den menneskelige aktivitet, der primært genererer CO₂, er forbrænding af fossile brændstoffer — kul, naturgas og olie — til energi og transport efterfulgt af visse industrielle processer og arealanvendelser.

2.5. Asien er i dag den største regionale udleder i verden og tegner sig for 53 % af de globale emissioner, hvoraf Kina udgør 10 mia. ton (over en fjerdedel af de globale emissioner), mens Nordamerika er den næststørste udleder (18 % af de globale emissioner) tæt efterfulgt af Europa med 17 %⁽³⁾.

2.6. CO₂-emissionernes indvirkning på jordens temperatur og klimaforandringerne får stadigt større relevans for den offentlige mening og civilsamfundet samt for de politiske partier på europæisk og nationalt plan.

(1) Årsager til klimaforandringer, Kommissionen (energi, klimaændringer, miljø) — https://ec.europa.eu/clima/change/causes_da.

(2) Global Climate Change, NASA — <https://climate.nasa.gov/evidence/>.

(3) Global Carbon Project, CO₂ emissions — <http://www.globalcarbonatlas.org/en/CO2-emissions>.

2.7. Kommissionen havde på sin side gjort udviklingen af konkrete initiativer til bekæmpelse af klimaforandringerne til topprioritet på sin politiske dagsorden, f.eks. den grønne pagt ⁽⁴⁾, inden den blev tvunget til at fokusere på covid-19-krisen i de første måneder af 2020.

2.8. Den grønne pagt ⁽⁵⁾ er en af hjørnesteenene i den nye Kommissions politiske dagsorden. Den udstikker kursen for en effektiv indsats mod de aktuelle miljømæssige udfordringer og er en vækststrategi med en målsætning om at nå en netto-nulemission af drivhusgasser i EU inden 2050.

2.9. Den grønne pagt omfatter den europæiske økonomis største sektorer, herunder transport, energi, landbrug, bygninger og bestemte industrier såsom stål, cement, IKT, tekstiler og kemikalier. Kommissionen arbejder på den første »europæiske klimalov« og på nye, specifikke strategier og investeringer til fordel for grøn økonomisk vækst. Fonden for Retfærdig Omstilling er vigtig, men der kan være behov for yderligere ressourcer til den ⁽⁶⁾.

3. Mulige politiske instrumenter, der kan anvendes til reduktion af CO₂ ⁽⁷⁾

3.1. Mange aktiviteter kan medføre forurening, som påvirker andre sektorer i økonomien. Denne påvirkning tages ikke nødvendigvis med i betragtning, når der træffes beslutninger om at gennemføre sådanne aktiviteter. Dermed gennemføres der en aktivitet uden at tage højde for de eksterne virkninger, den medfører. Det sker med andre ord uden hensyntagen til de reelle sociale omkostninger, som aktiviteten har. Det er vigtigt at medtage forureningens sociale omkostninger i beslutningstagningen. Dette kan ske ved at pålægge aktiviteten en afgift. Den eksterne virkning bliver nu en integreret del af beslutningen, og forureningen bliver reduceret i forhold til de omkostninger, den er forbundet med.

3.2. En aktivitet kan imidlertid også medføre en reduktion i det samlede forureningsniveau og får dermed en positiv ekstern virkning. Disse aktiviteter bør støttes med incitament, så de vokser til et sådant omfang, at fordelene kompenseres fuldt ud. Dette kan ske ved at yde et tilskud til aktiviteten eller pålægge den en negativ afgift.

3.3. Da CO₂-emissioners virkning er af globalt omfang, bør prisen for at forurene være ens overalt for de samme negative virkninger. Først da vil afgiften være pålagt på en omkostningseffektiv måde. Der er derfor behov for en global tilgang ⁽⁸⁾.

3.4. Det er dog vanskeligt at vurdere, præcis hvor meget CO₂ hver aktivitet genererer, og der findes ikke noget verdensmarked, hvor en ensartet afgift kan pålægges samtlige CO₂-producerende aktiviteter. Landene har derfor været nødt til at ty til ukoordinerede, enkeltstående tiltag. Det er vigtigt at udvide de foranstaltninger, der er truffet, til bredere regioner og flere forurenende aktiviteter.

3.5. EØSU mener, at der er flere gode, velunderbyggede grunde til at fastsætte ens regler i EU og på grundlag af disse indlede internationale drøftelser med andre handelsblokke.

3.6. Brugen af handelstilladelser i EU og andre steder er en metode til at tilgodese behovet for at fastsætte en ensartet pris pr. udledt ton CO₂.

3.7. Drøftelserne har dog indtil nu været koncentreret om lovbestemmelser og miljøafgifter, navnlig afgifter med henblik på at reducere emissioner. EØSU mener, at der er behov for at tackle den globale opvarmning på en omfattende og symmetrisk måde under hensyntagen til det eksisterende CO₂-niveau i atmosfæren.

⁽⁴⁾ Se Kommissionens meddelelse: *En europæisk grøn pagt — Vi arbejder på at blive det første klimaneutrale kontinent*.

⁽⁵⁾ Se EØSU's udtalelse om *investeringsplan for den europæiske grønne pagt* (under udarbejdelse) og EØSU's udtalelse (EUT C 282 af 20.8.2019, s. 51).

⁽⁶⁾ Se EØSU's udtalelse om *Fonden for Retfærdig Omstilling og ændringer til forordningen om fælles bestemmelser* (EUT C 311 af 18.9.2020, s. 55).

⁽⁷⁾ Se UNEP's *Emissions Gap Report 2019* om den globale indsats.

⁽⁸⁾ Hvis der ikke findes en virkelig global løsning, bliver spørgsmålet om, hvordan man håndterer produkter fra tredjelande, et problem, og behovet for og konsekvenserne af en mekanisme til afgiftsjustering ved grænsen vokser.

3.8. Da en reduktion af CO₂-niveauet i atmosfæren bekæmper global opvarmning, er det lige så virkningsfuldt at reducere CO₂-emissionerne med en vis mængde som at fjerne denne mængde CO₂ fra atmosfæren. Derfor bør en forhøjelse eller sænkelse af niveauet behandles på en symmetrisk måde. Det betyder, at aktiviteter, der hæver CO₂-niveauet ved at udlede mere CO₂ til atmosfæren (forurening) bør pålægges ekstra omkostninger (en afgift), mens aktiviteter, der sænker CO₂-niveauet bør tildeles et tilskud (en negativ afgift).

3.9. Der har dog indtil videre næsten udelukkende været fokus på at forhindre yderligere udledning. Selv hvis de nye afgifter og yderligere foranstaltninger bliver gennemført, vil den globale opvarmning sandsynligvis fortsætte, medmindre den CO₂, der allerede er udledt, kan fjernes fra atmosfæren. EØSU mener derfor, at medlemsstaterne bør indføre symmetriske foranstaltninger.

3.10. Formålet med en afgift på CO₂-emissioner og en negativ afgift på reduktioner af CO₂-mængden i atmosfæren er at påvirke adfærden og integrere de eksterne virkninger af global opvarmning. Denne afgift/dette tilskud vil dog påvirke produktionen og beskæftigelsesmulighederne i alle sektorer af økonomien. Det er ikke umiddelbart indlysende, at den positive og negative afgift bør være af samme størrelse⁽⁹⁾.

3.11. Det er yderst vigtigt at afstemme de forskellige incitamenter til fremme af bæredygtige investeringer, under forudsætning af at de positive eksterne virkninger tages i betragtning. En harmoniseret metode for lavemissionsindekser bør tjene som vejledning i beregningen af andre virkninger.

3.12. For at gøre omstillingen til en kulstoffri økonomi mere økonomisk robust og mere politisk troværdig bør der hurtigst muligt træffes foranstaltninger til at reducere de direkte og indirekte tilskud til den fossile energisektor, der er ansvarlig for store miljømæssige omkostninger.

3.13. Da finansieringsbehovet til den europæiske grønne pagt er meget stort, og EU's fælles budgetmidler er temmelig begrænsede, får den private sektor en stor rolle at spille. En aftale om den flerårige finansielle ramme skal tage dette med i betragtning. CO₂-afgifter skal dog primært ses som resultatet af et behov for at ændre husholdningernes, virksomhedernes og de offentlige enheders adfærd og ikke som en indtægtskilde. EØSU vil gerne understrege vigtigheden af at gennemføre effektive foranstaltninger på en socialt acceptabel måde for alle.

4. Emissionshandelssystemer

4.1. Et muligt politisk instrument til reduktion af CO₂-emissionerne er det europæiske emissionshandelssystem⁽¹⁰⁾. Det er baseret på princippet om »loft og handel«. Ifølge dette princip fastsættes der et loft for den samlede mængde af bestemte drivhusgasser, der må udledes af de installationer, der er underlagt systemet. Loftet sænkes med tiden og tvinger dermed de samlede emissioner til at falde. De virksomheder, der er omfattet af systemet, kan inden for loftet modtage eller købe emissionskvoter, der kan handles efter behov⁽¹¹⁾.

4.2. Ifølge meddelelsen om *den grønne europæiske pagt* — COM(2019) 640 — vil Kommissionen for at mindske drivhusgasemissionerne gennemgå en række relevante klimarelaterede politiske instrumenter inden juni 2021⁽¹²⁾. Gennemgangen vil omfatte emissionshandelssystemet, herunder en mulig udvidelse af systemet til nye sektorer, og yderligere interventioner vedrørende: i) medlemsstaternes mål om emissionsreduktioner i sektorer uden for emissionshandelssystemet og ii) forordningen om arealanvendelse, ændringer i arealanvendelse og skovbrug.

4.3. EØSU roser Kommissionens tilgang, der virker som et godt skridt mod at etablere en mere effektiv CO₂-prissættelse i hele økonomien. Et sådant værktøj bør koordineres med andre supplerende instrumenter, herunder en ny tilgang til beskatning på EU's indre marked inden for en sammenhængende politisk ramme, og med andre lignende værktøjer, der gennemføres i andre jurisdiktioner rundt om i verden.

⁽⁹⁾ Man kunne argumentere for, at tilskuddet pr. ton CO₂-reduktion bør være højere end afgiften på CO₂-emissioner, da en mindsket gennemførelse af CO₂-udledende aktiviteter sandsynligvis vil påvirke beskæftigelsen og medføre en vis vedvarende arbejdsløshed. Det er desuden nok lettere at få offentlig opbakning til en strukturel ændring i økonomien, der fører til udvikling af ny teknologi, end at skære i de eksisterende produktionsmetoder.

⁽¹⁰⁾ Se EØSU's udtalelse om *revision af EU's emissionshandelssystem* (EUT C 71 af 24.2.2016, s. 57).

⁽¹¹⁾ Emissionshandelssystemet og prissætning på tilladelser har givet anledning til mange debatter. Antallet af tilladelser og den økonomiske forretningscyklus er i høj grad med til at påvirke prisen på tilladelser. Den aktuelle økonomiske situation i kølvandet på covid-19-krisen vil sandsynligvis også medføre fornyet debat om emissionshandelssystemet.

⁽¹²⁾ Se EØSU's udtalelse om *investeringsplan for den europæiske grønne pagt* (EUT C 311 af 18.9.2020, s. 63).

4.4. Fra et internationalt perspektiv er antallet af emissionshandelsystemer rundt om i verden steget. Foruden EU's emissionshandelsordning er nationale eller subnationale systemer allerede i brug eller under udvikling i Canada, Kina, Japan, New Zealand, Schweiz, Sydkorea og USA.

4.5. EØSU glæder sig over regionale initiativer, der arbejder for en væsentlig reduktion af CO₂ som et nødvendigt skridt for effektivt at kunne bekæmpe de klimaforandringer, der er udløst af CO₂-emissionerne. I den forbindelse opfordrer EØSU Kommissionen til at fortsætte og forbedre sin indsats for at gøre Europa til en førende region på dette område.

5. Afgifter på CO₂-emissioner

5.1. Et andet muligt politisk instrument er CO₂-afgifter. De kan hovedsageligt reducere emissionerne på to måder: i) ved at hæve omkostningerne ved kulstofbaserede brændstoffer og elektricitet; ii) derved motivere virksomheder til at skifte til ren energi såsom vand-, sol- eller vindenergi.

5.2. CO₂-afgifter er, hvis de er udformet rigtigt, baseret på princippet om, at forureneren betaler, hvilket betyder, at det er forureneren, som skal bære omkostningerne ved foranstaltninger til at mindske forureningen i forhold til omfanget af de skader, der er påført samfundet, jf. FN's Rio-erklæring⁽¹³⁾ (1992) og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/35/EF om miljøansvar for så vidt angår forebyggelse og afhjælpning af miljøskader⁽¹⁴⁾.

5.3. Kommissionen har i sit arbejde for at nedbringe CO₂-udledningen haft fokus på emissionshandelsordningen. EØSU mener, at det i fremtiden vil være både klogt og nødvendigt også at udtænke nye afgiftsmæssige foranstaltninger som et supplement til den nuværende emissionshandelsordning og de nationale CO₂-afgifter for at opnå en effektiv og symmetrisk politisk ramme, der kan bremse de stigende CO₂-emissioner. En koordinering af indsatsen på globalt plan er af afgørende betydning, som det også er pointeret af IMF⁽¹⁵⁾.

5.4. I Europa har en række lande indført energiafgifter eller energiafgifter baseret delvist på kulstofindholdet. Disse lande er Sverige, Danmark, Finland, Nederlandene, Norge, Slovenien, Schweiz og Det Forenede Kongerige⁽¹⁶⁾.

5.5. Sverige har den højeste CO₂-afgift på 112,08 EUR pr. ton kulstofudledning og har nedbragt udledningen med 23 % over de seneste 25 år. Den svenske CO₂-afgift blev indført i 1991 på et niveau svarende til 250 SEK (23 EUR) pr. ton udledt fossilt CO₂ og er gradvist blevet hævet til 1 190 SEK (110 EUR) i 2020. Den er fortsat en af hjørnestenene i svensk klimapolitik⁽¹⁷⁾.

5.6. Den svenske CO₂-afgift gav incitament til at sænke energiforbruget, forbedre energieffektiviteten og øge brugen af vedvarende energialternativer. Ved at hæve afgiftsniveauet gradvist har de interesserede parter fået tid til at tilpasse sig, hvilket forbedrer den politiske accept af afgiftsstigninger med tiden.

⁽¹³⁾ Rapport fra De Forenede Nationers konference om miljø og udvikling.

⁽¹⁴⁾ EUT L 143 af 30.4.2004, s. 56.

⁽¹⁵⁾ IMF Fiscal Monitor, *How to Mitigate Climate Change*, 2019, ifølge hvilken »de forskellige politiske værktøjer hver især har deres fordele og ulemper, men klimakrisen er eksistentiel og kræver handling her og nu, og nøgleaktøjerne opfordres derfor til at tage alle de nødvendige politiske foranstaltninger i anvendelse. Finansministrene kan konfrontere denne krise ved at indføre en CO₂-beskatning eller lignende politikker, gøre indsatsen mod klimaforandringer mere acceptabel via supplerende skatte- eller udgiftsmæssige foranstaltninger, sikre tilstrækkelige budgetmidler til investeringer i ren teknologi og koordinere strategier internationalt«, s. IX.

⁽¹⁶⁾ Indførelsen eller forøgelsen af afgifter på kulstofemissioner omfatter ofte vanskelige kompromiser. Afgifterne gør det nødvendigt at foretage ændringer i produktionsteknikker og transportformer. Det kan medføre arbejdsløshed i nogle sektorer og behov for en omstilling til andre former for beskæftigelse. Det kan have store sociale omkostninger for de involverede. De forskellige lande har forskellige muligheder for at yde social beskyttelse, og dette må der tages højde, hvis en gennemførelse skal være socialt acceptabel.

⁽¹⁷⁾ Sveriges CO₂-afgift, Regeringskanselliet — <https://www.government.se/government-policy/taxes-and-tariffs/swedens-carbon-tax/>.

5.7. Overordnet set viser de svenske erfaringer, at det er muligt at reducere emissionerne, selv om det kræver en væsentlig omstillingen af økonomien. I perioden 1990-2017 steg BNP med 78 %, mens de indenlandske drivhusgasemissioner faldt med knap 26 % i samme periode, hvilket placerer Sverige på en ottendeplads i det globale konkurrenceindeks.

5.8. I 1990 indførte Finland som det første land i verden en afgift på CO₂. Afgiften var oprindeligt baseret udelukkende på kulstofindholdet i forbindelse med varme- og elproduktion. Den er siden blevet udvidet til at gælde for både CO₂ og energi og omfatter nu også transportbrændstof.

5.9. Danmark indførte i 1992 en CO₂-afgift, der omfattede alt forbrug af fossile brændstoffer (naturgas, råolie og kul). I Norge er op til 55 % af alle emissioner omfattet af CO₂-afgiften, mens de resterende emissioner er omfattet af den indenlandske emissionshandelsordning ⁽¹⁸⁾.

5.10. EØSU opfordrer Kommissionen til at tage konkrete initiativer til indførelse af lignende CO₂-afgifter i medlemsstaterne for at harmonisere bestræbelserne mod en effektiv reduktion af CO₂-niveauet. Det optimale resultat ville være, at der skabes ensartede betingelser for hele det indre marked med hensyn til hvilke emissioner/reduktioner, der beskattes, og hvilke specifikke metoder og afgiftssatser, der benyttes, så der opnås en ensartet virkning på CO₂-niveauet i atmosfæren. På grund af de landespecifikke behov tager det dog tid at nå et sådan resultat.

5.11. Der bør indføres lignende CO₂-afgifter blandt medlemsstaterne med henblik på at påvirke handelspartnerne til at tage tilsvarende skridt og dermed styrke den globale indsats med en begrænset indvirkning på den europæiske konkurrenceevne. Det er nødvendigt med en global løsning for at forhindre komplicerede kompensationsregler.

5.12. Samtidig kunne sådanne afgifter, hvis de blev udformet rigtigt, bidrage til økonomisk vækst ved bl.a. at generere produktive investeringer i nye teknologier. Dette er navnlig tilfældet for udvikling af teknologier til reduktion af de eksisterende niveauer af CO₂ i atmosfæren.

6. CCS- og CCU-teknologier

6.1. Et andet muligt politisk instrument er brugen af teknikker til reduktion af de eksisterende niveauer af CO₂ i atmosfæren. Sådanne teknikker vil sandsynligvis være nødvendige ud over emissionshandelsordningen og CO₂-afgifter. Der er brug for en symmetrisk tilgang. Aktiviteter, der reducerer niveauet af den CO₂, som allerede er i atmosfæren, er lige så effektive til bekæmpelse af den globale opvarmning som reduktionen af CO₂-udledende aktiviteter.

6.2. De to vigtigste teknologier, der er rettet mod en reduktion af CO₂-niveauet, er kulstoffangst og -lagring (CCS) og kulstoffangst og -udnyttelse (CCU) ⁽¹⁹⁾. Begge teknologier trækker CO₂ ud af atmosfæren, komprimerer den og transporterer den til et oplagingssted. Teknologierne rummer et stort potentiale til bekæmpelse af klimaforandringerne ⁽²⁰⁾. Der findes også andre teknologier, og der forventes at blive udviklet mange flere i den nære fremtid.

6.3. Forskellen mellem CCS og CCU ligger i slutdestinationen for den opfangede CO₂. Ved CCS overføres den opfangede CO₂ til et sted, der er egnet til langtidslagring, mens den opfangede CO₂ ved CCU omsættes til handelsprodukter.

6.4. CCU refererer til fangst og anvendelse af CO₂ som råmateriale i produktionen af mineraler, kemiske bestanddele, syntetiske brændstoffer og byggematerialer. Teknologien kan anvendes til at begrænse CO₂-emissionerne ved at genanvende CO₂ i produkter, binde CO₂ permanent i byggematerialer såsom beton samt recirkulere CO₂ med direkte genindvinding fra luften. Den giver også mulighed for lagring af elektricitet via produktion af syntetisk metan.

⁽¹⁸⁾ Putting a Price on Carbon with a Tax, Verdensbankgruppen — https://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/SDN/background-note_carbon-tax.pdf.

⁽¹⁹⁾ The potential for CCS and CCU in Europe, Kommissionen — https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/iogp_-_report_-_ccs_ccu.pdf.

⁽²⁰⁾ Se EØSU's udtalelse (EUT C 341 af 21.11.2013, s. 82).

6.5. EU har etableret en lovramme for at kommercialisere og støtte denne nye teknologi, selv om omkostningerne ved fangst og lagring stadig er en væsentlig ulempe. Fangstkomponenten er i dag den dyreste del af processen.

6.6. De største CCS- og CCU-anlæg ligger i dag i USA.

6.7. I Europa har Norge anvendt CCS- og CCU-teknologien siden 1996 ⁽²¹⁾. Her opfanges millioner af ton CO₂ om året fra naturgasproduktion i specielle anlæg og lagres på egnede steder, og det er dermed de mest vellykkede europæiske erfaringer med brug af CCS til dato. I de seneste år er der blevet udviklet andre former for CCS- og CCU-teknologi i Sverige, Nederlandene, Belgien, Frankrig og Irland ⁽²²⁾.

6.8. EØSU opfordrer til, at der ved hjælp af øremærkede investeringer udvikles CCS- og CCU-teknologier på både EU-plan og nationalt plan, da de bidrager til målet om at begrænse indvirkningen af CO₂-emissionerne og mere generelt til både FN's mål om bæredygtig udvikling og Parisaftalens mål om bekæmpelse af klimaforandringer.

6.9. Hvis den globale opvarmning skal reduceres på en både effektiv og omkostningsbevidst måde, er det nødvendigt at fremme CCS- og CCU-teknologier ⁽²³⁾. Især bør de nationale budgetter spille en afgørende rolle for en forbedret brug af disse teknologier, fremme af offentlige investeringer samt skatteincitamer. I den forbindelse overvejer Kommissionen at revidere de gældende retningslinjer for statsstøtte, herunder de miljø- og energimæssige retningslinjer, der vil blive ændret senest i 2021 for at give medlemsstaterne større fleksibilitet.

6.10. Medlemsstaterne bør navnlig vedtage en omfattende og symmetrisk miljøskattepolitik for CO₂-niveauets indvirkning på den globale opvarmning. Der er brug for at indføre afgifter med både positive og negative sats. De indtægter, der genereres fra CO₂-afgifter, kunne med fordel anvendes til at finansiere incitamer til CO₂-reduktionsteknikker.

6.11. De europæiske midler, der er øremærket til forskning i CCS- og CCU-teknologi, kunne styrkes finansielt og målrettes strategisk for at opnå bedre og mere konkrete resultater inden for alternative løsninger til CO₂-fangst og -lagring.

6.12. Man må ikke undervurdere den rolle, som reglerne for offentlige udbud spiller ⁽²⁴⁾. De grønne mål og specifikke miljøværktøjer, der er fastsat i direktiv Europa-Parlamentets og Rådets 2014/24/EU ⁽²⁵⁾, 2014/25/EU ⁽²⁶⁾ og 2014/23/EU ⁽²⁷⁾ om offentlige udbud og koncessionskontrakter bør udnyttes bedre og mere af de nationale regeringer og lokale offentlige forvaltninger. På den måde kunne de nationale investeringer og offentlige udgifter skabe synergieffekter med den europæiske grønne pagts tiltænkte foranstaltninger.

⁽²¹⁾ CCS, Norsk Petroleum — <https://www.norskpetroleum.no/en/environment-and-technology/carbon-capture-and-storage/>.

⁽²²⁾ How European CO₂ Transport and Storage Infrastructure can enable an Innovative Industrial Transition, Europa-Parlamentet — <https://zeroemissionsplatform.eu/wp-content/uploads/ZEP-Conference-Presentations.pdf>.

⁽²³⁾ Et svensk statsligt udvalg konkluderede i 2020, at Sverige kunne nå kulstofneutralitet senest i 2045, hvis indtægterne fra CO₂-afgifter blev anvendt til at støtte aktiviteter til fjernelse af CO₂ fra atmosfæren. Den positive og negative afgiftssats ville være af samme størrelse. Se SOU 2020:4, den svenske stats offentlige undersøgelser fra Miljødepartement.

⁽²⁴⁾ Dette er fremhævet i Kommissionens meddelelse om *offentlige udbud med henblik på cirkulær økonomi* fra oktober 2017, https://ec.europa.eu/environment/gpp/circular_procurement_en.htm. Verdensbanken har også fremhævet betydningen af reglerne om offentlige udbud i dens egne udbud: <https://www.worldbank.org/en/about/corporate-procurement/vendors>.

⁽²⁵⁾ EUT L 94 af 28.3.2014, s. 65.

⁽²⁶⁾ EUT L 94 af 28.3.2014, s. 243.

⁽²⁷⁾ EUT L 94 af 28.3.2014, s. 1.

7. Andre værktøjer til reduktion af emissioner

7.1. Endelig gør EØSU opmærksom på de andre politiske instrumenter, der findes til CO₂-reduktion. Disse dækker en bred vifte fra nye teknologier til arealforvaltningsmetoder, der bør fremmes og støttes på både EU-plan og nationalt plan. Først og fremmest fjerner skovene CO₂ naturligt, og træer er ekstra gode til at lagre kulstof, der fjernes fra atmosfæren ved hjælp af fotosyntese. En udvidelse, genoprettelse og rigtig forvaltning af skovene gør det muligt at udnytte fotosyntesens evne til at nedbringe CO₂-niveauet.

7.2. Selv om salget af skovprodukter beskattes som indkomst for ejeren, bør man ikke glemme, at plantning af nye træer og skovens vækst sænker CO₂-niveauet i atmosfæren og derfor bør fremmes ved hjælp af en negativ CO₂-afgift som led i en symmetrisk skattestrategi til global opvarmning. Det vil være et vigtigt skridt mod at opnå klimamålene.

7.3. Derudover lagrer jorden naturligt kulstof. Med den seneste fælles landbrugspolitik er der indført nogle grønne tiltag, som sigter mod at øge europæisk landbrugs bidrag til grøn vækst i Europa. Sådanne tiltag bør fremmes i det omfang, de er forenelige med det stigende behov for fødevarerproduktion og opfyldelsen af miljømæssige målsætninger. Den cirkulære økonomi kan også føre til flere muligheder med hensyn til at nå miljø- og klimamålene.

Bruxelles, den 16. juli 2020.

Luca JAHIER
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om fremme af en bæredygtig økonomisk vækst i hele EU**(initiativudtalelse)**

(2020/C 364/04)

Ordfører: **Philip VON BROCKDORFF**

Plenarforsamlingens beslutning	20.2.2020
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 32, stk. 2
Kompetence	Sektionen for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed
Vedtaget i sektionen	24.6.2020
Vedtaget på plenarforsamlingen	16.7.2020
Plenarforsamling nr.	553
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	194/11/12

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Covid-19-pandemien har ramt Den Europæiske Union og andre lande rundt om i verden. Kommissionen reagerede på denne krise med en omfattende pakke af instrumenter, der har til formål at afbøde dette udefra kommende chok. Pakken omfattede et instrument til pandemikrisehjælp *via* den europæiske stabilitetsmekanisme (ESM), midlertidige lån til finansiering af nationale ordninger for nedsat arbejdstid og lignende foranstaltninger for at beskytte job i EU's medlemsstater som led i SURE-initiativet. Den Europæiske Investeringsbank (EIB) har ydet likviditetsstøtte til virksomheder. Senest har Kommissionen foreslået et nyt instrument på 750 mia. EUR kaldet »Next Generation EU«, der skal hjælpe medlemsstaterne med at overvinde den økonomiske krise.

1.2. På denne baggrund er EØSU af den opfattelse, at covid-19-krisen ikke bør få EU til at fravige de mellem- og langsigtede mål, der er beskrevet i den europæiske grønne pagt, 2020-strategien for bæredygtig vækst og den europæiske søjle for sociale rettigheder. Om noget bekræfter disse målsætninger behovet for at omlægge økonomien i EU for at opnå bæredygtig vækst i de kommende år baseret på søjlerne miljømæssig bæredygtighed, øget produktivitet, fairness og sociale fremskridt samt makroøkonomisk stabilitet.

1.3. For at sikre forsyningskæderne, der har vist sig at være sårbare under krisen, mener EØSU, at virksomhederne i EU er nødt til at omtænke deres forsyningskædestrategier, herunder diversificering og tilpasning af forsyningskæder på tværs af brancher. Og nok så vigtigt er EU nødt til at spille en mere markant rolle i verdenshandelen, som er afgørende for virksomheder i EU og deres forretningsmuligheder. EØSU mener også, at der bør være lige konkurrencevilkår på en lang række områder (ikke mindst internationale arbejdsstandarder, fair konkurrence og overholdelse af klimamålene) for globale virksomheder, der opererer på et globalt marked. Det kan ikke udelukkes, at EU-virksomheder vil flytte deres produktionsanlæg (i det mindste når der er tale om vigtige produkter) til EU for at undgå forsyningskædeproblemer.

1.4. Globaliseringen og alle dens bivirkninger har affødt investeringer på tværs af grænserne, men disse har ikke nødvendigvis altid haft til formål at opbygge kapitalinvesteringer, men snarere at finde de lande, hvor der er lavest skat. EØSU mener, at de økonomiske problemer og andre konsekvenser, som covid-19-krisen har medført, peger på, at der er brug for en ændret *modus operandi* for virksomheder i EU og verden som helhed. EØSU's anbefalinger om at fremskynde bekæmpelsen af skatteundgåelse og skatteunddragelse, er nu blevet endnu mere relevant, og det samme gælder for drøftelserne mellem medlemsstaterne om en gradvis omstilling til afstemning ved kvalificeret flertal og den almindelige lovgivningsprocedure på skatteområdet.

1.5. Statslig politik og støtte har fået større betydning under krisen. Især finanspolitik er afgørende ikke blot for den økonomiske stabilitet, men også for at staten kan støtte virksomheder ved hjælp af de incitamenter, som EU-lovgivningen giver mulighed for. EØSU mener derfor, at bestræbelser på at opnå og øge bæredygtig vækst kræver statslig styring og regulering på alle økonomiske aktivitetsområder og miljøbeskyttelsesområder med vægt på integrering af miljøbeskyttelse i de økonomiske aktiviteter. En åben dialog med arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet er selvfølgelig fortsat afgørende for at sætte den økonomiske kurs.

1.6. Det enorme lånebehov for at yde indkomststøtte og lånegarantier til virksomheder, der har været fastlåst af restriktioner under krisen, vil uden tvivl sætte grænser for, i hvilket omfang regeringerne kan yde incitamenter til at sætte nyt liv i den økonomiske aktivitet. Det vil samtidig begrænse de samlede midler, der er brug for til investeringer i miljøbeskyttelse og produktivitet. Derfor må regeringerne finde kreative måder, hvorpå der kan ydes støtte til bæredygtig økonomisk vækst og samtidig sikres finanspolitisk holdbarhed på lang sigt.

1.7. Omstillingen til en mere bæredygtig økonomisk kurs skal omfatte både udvikling af grønne brancher og »forgrønnelse« af eksisterende forretningsmodeller og sektorer ud over de traditionelle »grønne«, i det omfang det er muligt. EØSU mener derfor, at bistand, som tilbydes virksomheder både på nationalt plan og på EU-plan, skal være betinget af opfyldelse af de fastsatte mål i den europæiske grønne pagt og 2020-strategien for bæredygtig vækst samt dokumentation for sociale fremskridt.

1.8. Ved fastlæggelsen af de nødvendige strategier for økonomisk genopretning, investeringer og bæredygtighed er Kommissionens aktivering af den generelle undtagelsesbestemmelse i stabilitets- og vækstpagten, der giver lande i euroområdet mulighed for midlertidigt at suspendere eventuelle justeringer, som er nødvendige for at nå finanspolitiske mål på mellemlang sigt, et skridt i den rigtige retning. EØSU mener imidlertid, at det kan blive nødvendigt at revidere de eksisterende regler, når vi går ind i genopretningsfasen efter covid-19.

1.9. EØSU er af den opfattelse, at en af grundstenene for bæredygtig økonomisk vækst i EU nødvendigvis må være etablering og udvikling af en reel cirkulær økonomi, der maksimerer og fastholder værdi i hele værdikæder og samtidig minimerer spild og stræber efter ressourceeffektivitet. Forretningsmodeller baseret på cirkulær økonomi har et stort potentiale til at fremme EU's konkurrenceevne ikke blot med hensyn til at beskytte miljøet, men også med hensyn til at skabe kvalitetsjob og udvikle tilknyttede sektorer.

1.10. Betydningen af innovation og digitalisering samt løbende investeringer i menneskelige ressourcer for at muliggøre omstillingen til bæredygtig vækst kan ikke overvurderes. Men den nuværende pandemi har imidlertid også understreget vigtigheden af at fokusere på den enkeltes helbred og velbefindende i modsætning til blot produktivitet og økonomisk vækst. Produktivitet spiller en central rolle for at opnå bæredygtig økonomisk vækst. EØSU mener, at hvis en økonomi skal vokse bæredygtigt fremover, skal dens vækstkapaцитet forøges, men kun til det punkt, hvor en sådan vækst tilfører økonomien værdi ved at øge både lønninger og overskud og dermed øge efterspørgslen i det indre marked uden at krænke erhvervede rettigheder, som f.eks. social sikring og overenskomstforhandlinger.

2. Robusthed over for økonomiske chok (erfaringerne fra covid-19-krisen)

2.1. I konklusionerne til sin udtalelse om *den europæiske investeringsstabiliseringsfunktion* ⁽¹⁾ bemærkede EØSU, at den europæiske investeringsstabiliseringsfunktion (EISF), der har til formål at gøre nationale finanspolitikker mere stabiliserende over for økonomiske chok, på grund af fondens størrelse ikke ville være tilstrækkelig effektiv i tilfælde af en økonomisk krise, som rammer flere medlemsstater. Selv om EISF blev anset for at være et skridt i retning af tættere integration i euroområdet, vurderede EØSU, at en veltilrettelagt, EU-dækkende forsikringsordning, der fungerer som en automatisk stabiliserende faktor i perioder med makroøkonomiske chok, ville være mere effektiv end den foreslåede EISF.

2.2. I de seneste måneder har Den Europæiske Union sammen med andre lande verden over været ramt af de negative konsekvenser af covid-19-udbruddet. Denne krise har afsløret EU's iboende svagheder: Unionens lederskab fremstod, i hvert fald i begyndelsen, som værende ude af stand til at reagere effektivt og på en koordineret måde stillet over for de alvorlige økonomiske og sociale konsekvenser af covid-19-krisen. Sundhedssystemerne, især i Italien og Spanien, havde vanskeligt ved at håndtere de mange smittede, og den overordnede reaktion lod langt hen ad vejen til at være »hvert land må klare sig selv« som promoveret af det yderste højre og nationalist.

⁽¹⁾ EUT C 62 af 15.2.2019, s. 126.

2.3. Man kan hævde, at denne seneste krise udgør den hidtil mest alvorlige test af EU-projektet, Unionens institutioner og hele den arkitektur, der understøtter euroen. I 2008 var banksektoren centrum for krisen. Den Europæiske Centralbank (ECB) tilførte de finansielle markeder likviditet og støttede bankerne. De monetære værktøjer var afgørende på det tidspunkt, men den seneste krise udgjorde en helt anden udfordring, hvor der blev lagt vægt på finanspolitiske foranstaltninger for at sikre, at de offentlige sundhedssystemer er robuste, samtidig med at der ydes indkomststøtte til sårbare virksomheder og deres ansatte. ECB ydede for sin del indirekte støtte til regeringernes muligheder for at udstede gæld og optage lån til finansiering af udgifter, herunder udgifter til sociale udviklings- og velfærdsprogrammer.

2.4. De økonomiske konsekvenser af covid-19 ramte alle valutaunionens medlemmer. Der findes imidlertid ingen mekanisme, som gør det muligt for regeringerne i euroområdet at reagere på et sådant chok i fællesskab. Det har medført, at de politiske reaktioner på pandemien i overvældende grad var nationale, hvilket har øget forskellene mellem landene frem for at samle Europa i en krisetid. I lyset af et symmetrisk chok reagerede euroområdet asymmetrisk. Forskellene imellem medlemsstaternes finanspolitiske situation medførte store forskelle i de politiske reaktioner. EØSU har i flere af sine udtalelser beskrevet betydningen af større konvergens i både økonomisk politik og social- og arbejdsmarkedspolitik og af en koordineret tilgang til finanspolitik, herunder beskatning, men den nuværende krise har ligesom tidligere vist, at der er stor forskel på den finanspolitiske reaktion, hvilket skyldes forskellige finanspolitiske situationer i de enkelte lande. De stærkeste økonomier i euroområdet reagerede kraftigt på covid-19-krisen ved at øge låntagningen til finansiering af redningspakker. De mindre stærke økonomier har ikke de samme finansielle muligheder og har reageret med mere moderate redningspakker. Dette viser, at der er stor forskel på økonomierne i euroområdet. Jo længere krisen varede, desto mere synlige blev disse forskelle.

2.5. Som en reaktion på krisen bebudede Den Europæiske Centralbank et nyt, ekstraordinært program til opkøb af værdipapirer med det formål at stabilisere markederne i EU. Den første reaktion i EU's hovedstæder var forventelig: Så snart markederne var faldet til ro, og rentespændet imellem landene reduceret, forsvandt det behov for fælles finanspolitisk handling, der i første omgang ansås for nødvendigt. Hvert land fokuserede igen på nationale redningspakker. Det efterfølgende arbejde, der blev udført af Kommissionen, Eurogruppen og Det Europæiske Råd vedrørende genopretningsplanen, gav imidlertid medlemsstaterne en tiltrængt saltvandsindsprøjtning. Det var dog stadig nødvendigt at gøre meget mere for at reagere effektivt på krisen, herunder at videreføre arbejdet med at etablere et fælles gældsinstrument, der skal samle de investeringer, der er nødvendige for at puste nyt liv i økonomien og forhindre millioner af tabte arbejdspladser i hele EU.

2.6. Dermed kommer vi til den europæiske stabilitetsmekanisme (ESM) og dens lånekapacitet på 410 mia. EUR. Medlemsstaterne har typisk været noget tilbageholdende med at gøre brug af ESM, fordi alt udlån er forbundet med betingelser. Og selv når disse betingelser frafaldes eller justeres, hvilket var udfaldet af Eurogruppens møde den 9. april 2020, kan ESM's »syntetiske« obligationer kun fastholde euroområdet i sin fragmenterede karakter. Den nuværende ramme for den økonomiske og finanspolitiske overvågning, især de to reformpakker om økonomisk styring (sixpack og twopack), forholder sig ikke til fragmenteringen, som er det primære emne for en nylig kommissionsmeddelelse⁽²⁾. Denne evaluering fokuserer især på, hvad der kræves for at opnå økonomisk vækst og samtidig opretholde bæredygtige offentlige finanser og undgå makroøkonomiske ubalancer ved hjælp af en tættere koordinering af økonomiske politikker og konvergens i medlemsstaternes økonomiske resultater. Dette kan være et vigtigt skridt i den rigtige retning, så længe de grundlæggende årsager til ubalancerne identificeres *via* enten proceduren i forbindelse med makroøkonomiske ubalancer eller det europæiske semester med fokus på mere effektive politikker, herunder dem, der sigter mod bedre sociale beskyttelsessystemer.

2.7. Den 9. april 2020 bebudede Kommissionen en vidtrækkende pakke af instrumenter til et beløb af 540 mia. EUR med det formål at afbøde konsekvenserne af covid-19-krisen. Pakken omfatter et nyt instrument til pandemikrisehjælp *via* ESM på op til 240 mia. EUR med det formål at støtte medlemsstaterne i euroområdet med indenlandsk finansiering af direkte og indirekte sundhedspleje, lægebehandling og forebyggelse som led i covid-19-krisen med et loft på 2 % af landenes bruttonationalprodukt for 2019. Pakken indeholder desuden 100 mia. EUR i midlertidige lån til finansiering af nationale jobordninger og lignende foranstaltninger med henblik på at beskytte job i EU's medlemsstater som led i SURE-initiativet, hvor EU-landene stiller garanti. Desuden yder Den Europæiske Investeringsbank (EIB) likviditetsstøtte på op til 200 mia. EUR til virksomheder i EU, primært til SMV'er. Derudover vedtog Det Europæiske Råd den 27. april 2020 principielt etableringen af en genopretningsfond for EU på mindst 1 000 mia. EUR og opfordrede Kommissionen til at udarbejde et forslag til, hvordan en sådan fond kan udvikles og anvendes.

(2) Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Den Europæiske Centralbank, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Evaluering af den økonomiske styring: Rapport om anvendelsen af forordning (EU) nr. 1173/2011, (EU) nr. 1174/2011, (EU) nr. 1175/2011, (EU) nr. 1176/2011, (EU) nr. 1177/2011, (EU) nr. 472/2013 og (EU) nr. 473/2013 og om formålstjenligheden af Rådets direktiv 2011/85/EU.

2.8. En måned senere, den 27. maj 2020, foreslog Kommissionen et nyt instrument på 750 mia. EUR kaldet »Next Generation EU«, der skal hjælpe medlemsstaterne med at overvinde den økonomiske krise forårsaget af covid-19-krisen. Den nye pakke, der indgår i det næste langsigtede EU-budget for 2021-2027, omfatter 500 mia. EUR i tilskud og 250 mia. EUR i lån og vil blive finansieret via låntagning på de finansielle markeder, hvilket nødvendiggør en midlertidig forhøjelse af Kommissionens loft over egne indtægter til 2 % af EU's bruttonationalindkomst. Genopretningsprogrammet omfatter 560 mia. EUR til at støtte investeringer og reformer i medlemsstaterne i tilknytning til grøn økonomi, digitalisering og økonomisk modstandsdygtighed (310 mia. EUR i form af tilskud og 250 mia. EUR i lån), yderligere 55 mia. EUR til at styrke de eksisterende samhørighedspolitiske programmer, en forhøjelse på 40 mia. EUR af Fonden for Retfærdig Omstilling samt en supplerende investering på 15 mia. EUR i Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne. Fonden har også til formål at sætte skub i de private investeringer ved hjælp af et nyt solvensstøtteinstrument for europæiske virksomheder, der er budgetteret til 31 mia. EUR, samt en opgradering af EU's investeringsprogram InvestEU med 15,3 mia. EUR og yderligere 15 mia. EUR til den strategiske investeringsfacilitet (en del af InvestEU), der har til formål at fremme investeringer i strategiske sektorer i EU, navnlig i forbindelse med opbygning af modstandsdygtighed, grøn og digital omstilling og centrale værdikæder.

2.9. I lyset af denne udvikling bør covid-19-krisen ikke få EU til at fravige sine langsigtede målsætninger, som beskrevet i den europæiske grønne pagt og 2020-strategien for bæredygtig vækst. Disse mål anerkender snarere, dog nok mere tilfældigt end bevidst fremsynet, behovet for at omlægge økonomien i EU for at opnå bæredygtig vækst i de kommende år baseret på søjlerne miljømæssig bæredygtighed, øget produktivitet, fairness og sociale fremskridt samt makroøkonomisk stabilitet.

3. Global indbyrdes afhængighed, EU's internationale dimension og globaliseringens fremtid

3.1. Selv om globaliseringen har ført til en stigning i de direkte udenlandske investeringer (FDI), der er steget med en gennemsnitlig årlig rate på ca. 10 % siden 1990 ⁽³⁾, set i forhold til den gennemsnitlige vækst i verdenshandelen på 5 % ⁽⁴⁾, er det nødvendigt at anerkende bivirkningerne af FDI, navnlig hvad angår arbejdsvilkår og sociale forhold. Selv om det er korrekt, at globaliseringen har fremmet teknologioverførsel, industriel omstrukturering og fremkomsten af globale virksomheder, er dette ofte sket på bekostning af sociale rettigheder og kollektive forhandlinger. Globaliseringen har gjort det muligt for store virksomheder at opnå stordriftsfordele, som reducerer omkostninger og priser, men dette har skadet mange små virksomheder i EU, der konkurrerer på hjemmemarkedet.

3.2. Hvad angår handelen mellem nationer har den større indbyrdes afhængighed haft en række positive virkninger, ikke mindst erkendelsen af, at konflikter imellem landene vil være enden på den verden, vi kender, med den militære kapacitet, lande som Kina, USA og Rusland råder over. Men det er ikke hele historien. Globaliseringens negative konsekvenser, f.eks. øget forurening og urimelige arbejdsvilkår, bliver ofte overset. Og når økonomier som f.eks. Kina og USA bliver ramt af en krise, berører det et stort antal lande og skaber både regional og global ustabilitet. Globaliseringen indebærer en række yderligere ulemper, ikke mindst at multinationale eller globale virksomheder ofte ses som en trussel mod et lands suverænitæt på grund af disse virksomheders store indenlandske slagkraft.

3.3. Det spørgsmål, der med rette kan stilles i den nuværende situation, er, i hvilket omfang covid-19-krisen vil ændre modus operandi for virksomheder involveret i grænseoverskridende handel eller tjenesteydelser, hvor bestemte brancher (især rejser og turisme/luftfart) bærer hovedbyrden under den økonomiske krise. De økonomiske virkninger af denne krise er enorme. Virksomheder, herunder inden for produktionssektoren, er ramt af indskrænkede forsyningskæder og eksportrestriktioner samt kundefrafald, hvilket medfører en slags »omvendt multiplikatoreffekt« eller udbredelse af (negative) chok i produktionsnetværkene. Krisen har mindet os om de forsyningsaftaler, der ligger til grund for den globaliserede økonomi.

3.4. Væksten i den globale handel i den sidste fjerdedel af det 20. århundrede blev gjort mulig af to ikke-relaterede faktorer, nemlig stigningen i intermodal fragttransport (dvs. containeriseringen) og den udbredte ophævelse af kontrollen med kapitaloverførsler i begyndelsen af 1980'erne. I dag, hvor kapitaloverførsler er mere regulerede, udgør de fortsat

⁽³⁾ FN's Konference for Handel og Udvikling (UNCTAD) (2019). World Investment Report 2019.

⁽⁴⁾ Verdensbanken (2020). Exports of goods and services (annual % growth). World Development Indicators.

livsnerven i globale investerings- og handelsstrømme. En tredje årsag til væksten i den globale handel var liberaliseringen af samhandel og relaterede handelsaftaler, hvor Kinas tiltræden til WTO nok var det mest markante eksempel. Handel er uhyre vigtig for EU i alle bestræbelser på at fremme bæredygtig økonomisk vækst, og der er åbenlyse fordele ved stigningen i handelsstrømmene mellem EU og EU's handelspartnere, men covid-19-krisen har understreget de globale forsyningskæders sårbarhed. Handelsforstyrrelser kan påvirke bæredygtig økonomisk vækst. Derfor må EU igennem sine internationale aftaler gøre mere for at sikre forsyningskæderne og minimere de handelsforstyrrelser, som økonomiske chok forårsager. Dette vil indebære en omtænkning af forsyningskædestrategierne, herunder diversificering, men også en tilpasning af forsyningskæder på tværs af brancher. Det vil også betyde en form for sektorbestemt deglobalisering, hvor EU-virksomheder flytter deres produktionsanlæg (i det mindste for vigtige produkter) tilbage til EU for at undgå forsyningskædeproblemer.

3.5. Det er i den forbindelse relevant at se nærmere på EU's internationale dimension og EU's relationer til globale aktører, herunder især Kina, USA og Rusland. Da internationalt diplomati er afgørende for de økonomiske udsigter for EU og EU's valuta, må EU spille en langt mere fremadskuende og fremtrædende rolle i international politik, herunder i handelsforhandlinger med konkurrerende lande. EØSU er dog fortsat fortalende for multilaterale handelsforhandlinger og bør fortsætte med det, men det er indlysende, at Kina, USA og Rusland ikke tager hensyn til EU's holdning til multilateral handel. Hvis EU skal spille en mere fremtrædende rolle i verdenshandelen, hvilket er afgørende for EU's virksomheder og deres forretningsmuligheder, må EU gøre meget mere for at få andre nationer tilbage til det multilaterale forhandlingsbord, og hvis dette slår fejl, må bilateral handel indtage en større rolle. Globaliseringen i tiden efter krisen skal være baseret på lige konkurrencevilkår på en lang række områder (herunder skattekonkurrence, overholdelse af arbejdsstandarder og opfyldelse af klimamålene) for globale virksomheder, der opererer på et globalt marked. Hvis ikke, risikerer EU at blive stadig mere sårbar over for og afhængig af handelskrige mellem USA og Kina.

3.6. Med hensyn til grænseoverskridende investeringer står det klart, at disse ikke altid i så høj grad drejer sig om at opbygge kapitalinvesteringer, men snarere hænger sammen med et ønske om at finde de lande, der har den laveste skat^(?). En vis form for globalisering vil nok være uundgåelig, når krisen er ovre, men de økonomiske problemer og andre konsekvenser, som krisen har medført, peger på, at der er brug for en ændret modus operandi for virksomheder i EU og verden som helhed. EØSU's anbefaling til medlemsstaterne om at fremskynde bekæmpelsen af skatteundgåelse og skatteunddragelse, er nu blevet endnu mere relevant, og det samme gælder afstemning ved kvalificeret flertal. Udvalget støttede faktisk allerede sidste år fuldt ud indledningen af drøftelserne om en gradvis overgang til afstemning med kvalificeret flertal og den almindelige lovgivningsprocedure på skatteområdet, men anerkendte samtidig, at alle medlemsstater til enhver tid skal have tilstrækkelig mulighed for at deltage i beslutningsprocessen.

4. Genovervejelse af statens rolle

4.1. Der er ingen tvivl om, at covid-19-krisen har sat fokus på statens vigtige rolle i håndteringen af sundhedskriser og økonomiske kriser. Dette er også særligt relevant med hensyn til målet om at opnå bæredygtig økonomisk vækst. Ingen i EU sætter i dag spørgsmålstegn ved statens rolle som udbyder af effektive sundhedssystemer og -ordninger, der indirekte understøtter økonomisk aktivitet. Vi sætter heller ikke spørgsmålstegn ved statens rolle som håndhæver af bank- og finansregler oven på finanskrisen i 2008. Det står stadigt mere klart, at staten spiller en central rolle med hensyn til at sætte den økonomiske kurs, ikke mindst i en krisetid. Dette bør også være tilfældet, når der er tale om flerniveaustyring, hvor det er vigtigt at inddrage de lokale og regionale myndigheder i de nationale regeringers økonomiske politik. Finanspolitik er, som beskrevet ovenfor, afgørende ikke blot for den økonomiske stabilitet, men i lige så høj grad for at staten kan støtte virksomheder ved hjælp af de incitamenter, som EU-lovgivningen giver mulighed for. Bestræbelser på at opnå og øge bæredygtig vækst kræver statslig styring og regulering på alle økonomiske aktivitetsområder og miljøbeskyttelsesområder med vægt på integrering af miljøbeskyttelse i økonomiske aktiviteter. En åben dialog med arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet er selvfølgelig fortsat afgørende for at sætte den økonomiske kurs.

(?) Bénassy-Quéré, A., Fontagné, L., & Lahrèche-Révil, A. (2005). »How does FDI react to corporate taxation?« *International Tax and Public Finance*, 12(5), 583-603.

4.2. I tiden efter krisen vil finanspolitik spille en vigtigere rolle, ikke mindst på grund af de massive lån, der vil være optaget, og som ligger langt over det, som var planlagt inden krisen. Det enorme lånebehov for at yde indkomststøtte og lånegarantier til virksomheder, hvis aktiviteter har ligget stille på grund af covid-19-restriktioner, vil uden tvivl sætte grænser for, i hvilket omfang stater kan yde incitamenter til at sætte nyt liv i den økonomiske aktivitet. Det vil samtidig begrænse de samlede midler, der er brug for til investeringer i miljøbeskyttelse og produktivitet. Derfor må regeringerne finde kreative måder, hvorpå der kan ydes støtte til bæredygtig økonomisk vækst og samtidig sikres finanspolitisk holdbarhed på lang sigt. Kommissionens holdning om, at genopretningen bør ske i samordning med den grønne pagt, er et skridt i den rigtige retning, fordi det dermed slås fast, at selve reaktionen på krisen skal være af bæredygtig karakter.

4.3. Et eksempel på en kilde til finansiering af infrastruktur uden for budgettet involverer internationale finansielle institutioner og private virksomheder og kommer til udtryk i det, der kaldes offentlig-private partnerskaber. Hvis det antages, at de forvaltes på en gennemsigtig måde og er underlagt demokratisk kontrol, kan offentlig-private partnerskaber betragtes som en mulighed i en efterkrisesituation til at bistå med finansieringen af infrastruktur- og miljøprojekter, fordi de indebærer løsninger på problemer med finansiering, opgavefuldførelse og investering i store projekter, uden at der anvendes offentlige midler, som ellers skulle finansiere vigtige politikker.

4.4. EU bør ligeledes fremskynde brugen af de værktøjer og initiativer, som er foreslået i den europæiske grønne pagt, der udtrykkeligt anerkender den centrale rolle, som EU og de nationale regeringer skal spille i parløb med den private sektor som led i denne omstilling til et reelt bæredygtigt EU. Disse omfatter de forskellige finansieringsværktøjer, der indgår som en del af mekanismen for en retfærdig omstilling, med fokus på SMV'er og sårbare brancher for både at bistå med deres økonomiske genopretning og forbedre deres bæredygtighed og robusthed mod fremtidige økonomiske chok, med et vist spillerum fra sag til sag med hensyn til krav om sikkerhedsstillelse og medfinansiering i betragtning af de nuværende omstændigheder. I lyset af den aktuelle covid-19-krise vækker dette synspunkt endnu større genklang og skal ses som en mulighed for at sætte nyt liv i den sociale og økonomiske udvikling med principperne for den grønne pagt i mente. I den nuværende situation er begrebet paneuropæisk solidaritet så relevant som nogensinde.

5. Strategier for økonomisk genopretning, investeringer og bæredygtighed

5.1. Ud fra ovennævnte kan vi finde frem til de nødvendige strategier for økonomisk genopretning, investeringer og bæredygtighed. Med skrumpende økonomier på grund af covid-19-restriktioner er det meget at forvente, at økonomierne retter sig til samme niveau som før covid-19-krisen. Det vil tage adskillige måneder bare at komme i nærheden af det niveau, som euroområdet og EU's økonomier befandt sig på inden krisen. Desuden vil regeringerne med lån fra forskellige kilder til at dække den uventede og massive stigning i de offentlige udgifter være tilbøjelige til at reducere udgifterne og eventuelt genindføre sparetiltag, hvilket vil føre til et reduceret forbrug og output. Sparetiltagene i f.eks. Grækenland bragte landet i knæ, hvor en fjerdedel af dets bruttonationalprodukt (BNP) forsvandt i løbet af otte år, og arbejdsløsheden steg til mere end 27 %⁽⁶⁾. En gentagelse af sparetiltagene ville være kontraproduktiv. Kommissionens aktivering af den generelle undtagelsesbestemmelse i stabilitets- og vækstpagten (SVP), der giver lande i euroområdet mulighed for midlertidigt at suspendere eventuelle justeringer, som er nødvendige for at nå finanspolitiske mål på mellemlang sigt, er et skridt i den rigtige retning. Det kan imidlertid blive nødvendigt at revidere SVP-reglerne, når vi går ind i genopretningsfasen efter covid-19.

5.2. De overordnede målsætninger, som beskrevet i Kommissionens meddelelse om den årlige strategi for bæredygtig vækst⁽⁷⁾, må anses for centrale for at opnå bæredygtig økonomisk vækst, men dette kan ikke opnås ved at indføre sparetiltag, der går ud over de mest sårbare socioøkonomiske grupper i vores samfund.

5.3. I stedet må regeringerne i EU udarbejde strategier for økonomisk genopretning, som underbygger mere produktive og bæredygtige økonomiske aktiviteter. Situationen efter covid-19-krisen vil give anledning til igen at se nærmere på centrale økonomiske sektorer, der især har vist sig ikke at være robuste. Økonomien vil i vid udstrækning stadig være afhængig af små og mellemstore virksomheder, men det kan være en lejlighed til yderligere at fremme nystartede virksomheder og genoverveje den rolle, som socialøkonomiske virksomheder spiller i økonomien som en relevant del af socialøkonomien. Selv om indtjening ikke er den primære motivation for en socialøkonomisk virksomhed, spiller indtægterne ikke desto mindre en vigtig rolle for bæredygtigheden af et sådant foretagende. Alle socialøkonomiske virksomheder kan sagtens have en stor indtjening, og en af disse virksomheders prioriteter er at geninvestere overskud i

⁽⁶⁾ <https://www.theguardian.com/world/2018/aug/20/greece-emerges-from-eurozone-bailout-after-years-of-austerity>.

⁽⁷⁾ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Den Europæiske Centralbank, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg, Regionsudvalget og Den Europæiske Investeringsbank — Årlig strategi for bæredygtig vækst 2020.

virksomheden frem for i udbetalinger til aktionærer. En socialøkonomisk virksomhed kan frem for alt skabe balance i spændingsforholdet mellem at fastholde sin samfundsmission og maksimere forretningsforetagendets produktivitet for at sikre bæredygtigheden. Derfor er disse konstruktioner velegnede i en økonomi, der bestræber sig på at opnå og øge bæredygtig økonomisk vækst.

5.4. Regeringerne vil arbejde for hurtig genopretning efter krisen, og visse brancher, som har vist sig at være robuste, kan forventes at komme på fode igen. Imidlertid kan regeringerne være fristet til at støtte brancher, der inden krisen blev anset for ikke at være bæredygtige, eller som gik imod målsætninger for klimaforandringer og miljø, som beskrevet i den europæiske grønne pagt. I stedet bør regeringerne overveje at investere yderligere i projekter rettet imod effektiv anvendelse af energi og alternativ energi via de nævnte finansieringsmodeller ovenfor og derved skabe forretningsmuligheder for store virksomheder, SMV'er og socialøkonomiske virksomheder. Den grønne omstilling skal omfatte både udvikling af grønne brancher og »forgrønnelse« af eksisterende forretningsmodeller og sektorer ud over de traditionelle »grønne«, i det omfang det er muligt. Derfor skal bistand, som tilbydes virksomheder både på nationalt plan og på EU-plan, være betinget af opfyldelse af de fastsatte mål i den europæiske grønne pagt og 2020-strategien for bæredygtig vækst.

5.5. En af grundstenene for bæredygtig økonomisk vækst i EU må nødvendigvis være etablering og udvikling af en reel cirkulær økonomi, der maksimerer og fastholder værdi i hele værdikæder og samtidig minimerer spild og stræber efter ressourceeffektivitet. Forretningsmodeller baseret på cirkulær økonomi har et stort potentiale til at fremme EU's konkurrenceevne ikke blot med hensyn til at beskytte miljøet, men også med hensyn til at skabe kvalitetsjob og udvikle tilknyttede sektorer. Desuden hjælper forretningsmodeller baseret på cirkulær økonomi med at udvikle en større robusthed over for den form for forsyningskædechok, som har været resultatet af covid-19-pandemien, samtidig med at de afbøder ustabiliteten i råvarepriser og -forsyninger som resultat af den miljømæssige og geopolitiske udvikling, herunder virkningerne af klimaforandringer og handelskonflikter. Betydningen af innovation og digitalisering samt løbende investeringer i menneskelige ressourcer for at muliggøre denne omstilling kan ikke overvurderes, og dette skal videreføres med fornyet energi ved at støtte forskning og udvikling og ved at lægge større vægt på kommercialisering. Digitaliseringens indvirkning på arbejdsmarkedet skal imidlertid evalueres grundigt for at minimere et eventuelt tab af arbejdspladser så meget som muligt og hjælpe de berørte med omskoling og ny beskæftigelse.

5.6. Den nuværende pandemi understreger atter vigtigheden af at fokusere på den enkeltes helbred og velbefindende i modsætning til blot økonomisk vækst, som ikke er et mål i sig selv, således som det fremgår af 2020-strategien for bæredygtig vækst. Det bør være en topprioritet for EU at forbedre både kvaliteten af og adgangen til offentlige sundhedssystemer i EU-landene, sideløbende med at man afhjælper ulige adgang og omfattende egenbetaling til sundhedsbehandling, hvilket blot er med til at fastholde disse forskelle. På linje med andre brancher bør der også investeres i at digitalisere og indføre kunstig intelligens i offentlige sundhedssystemer. De omfattende økonomiske chok understreger desuden den centrale rolle, som god regeringsførelse spiller ved opbygning af robusthed og udformning af passende løsninger til at håndtere konsekvenserne. Bestræbelserne på at opnå bæredygtig og fair økonomisk vækst afhænger derfor af kvaliteten af nationale og lokale institutioner i medlemsstaterne, og det påhviler EU aktivt at sikre, at landene beskytter og udbreder principperne om demokrati, tolerance og respekt for retsstatsprincippet. Det er positivt, at det europæiske semester nu inddrager kvaliteten af offentlig administration og forvaltning på en langt mere systematisk måde.

5.7. Det sidste punkt vedrører den rolle, som produktivitet spiller for at opnå bæredygtig økonomisk vækst. For at en økonomi kan vokse bæredygtigt fremover, skal dens vækstkapacitet forøges, men kun til det punkt, hvor en sådan vækst skaber merværdi for økonomien og borgerne. Dette omfatter bedre løn- og arbejdsvilkår, især gennem overenskomstforhandlinger, og forbedringerne må bestemt ikke sikres på bekostning af en mere retfærdig indkomstfordeling. Der bør derfor udvikles strategier for øget økonomisk bæredygtighed baseret på produktivitet, men de må ikke realiseres på bekostning af arbejdstagernes rettigheder og den sociale udvikling. Højere produktivitet er derfor ikke et mål i sig selv, men et middel til at forbedre lønningerne, øge den samlede efterspørgsel i EU's økonomier og dermed forbedre levestandarden. Højere produktivitet vil desuden føre til udvikling af nye og bedre produkter og serviceydelser, hvilket gør det muligt for virksomheder at rykke til højere værdikæder for produkter og serviceydelser og derved give EU et konkurrenceforspring på det globale marked. Og som nævnt ovenfor bør højere produktivitet udelukkende være relateret til målet om at opnå bæredygtig økonomisk vækst og ikke opnås på bekostning af arbejdsvilkår, social udvikling eller miljøpolitikker. Tværtimod bør de overordnede mål, som fremgår af den europæiske søjle for sociale rettigheder, navnlig social sikring og styrkelse af overenskomstforhandlingsprocessen, fastholdes. Det samme gælder for målene i den grønne pagt og EU's klimamål. Desuden bør en reel EU-løsning på den nuværende covid-19-krise og fælles forsøg på at fremme bæredygtig vækst i hele Unionen afstå fra den »kapløb mod bunden«-mentalitet, der hersker i skattekonkurrencen mellem landene, hvilket blot er

med til at hindre samarbejde imellem medlemsstaterne og anstifte nationalistiske tendenser. I stedet bør der fokuseres på at bistå landene med at udvikle deres menneskelige ressourcer og højne produktiviteten, sideløbende med at man tackler regionale forskelle i vækst- og jobmuligheder igennem målrettede investeringer og håndterer vigtige strukturelle mangler, som skaber hindringer for at drive virksomhed.

Bruxelles, den 16. juli 2020.

Luca JAHIER
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om fremme af konkurrenceevne, innovation, vækst og jobskabelse ved at skabe fremskridt i det internationale samarbejde om regulering, støtte en ny multilateral handelsordning og reducere markedsforvridende subsidier

(initiativudtalelse)

(2020/C 364/05)

Ordfører: **Georgi STOEV**

Medordfører: **Thomas STUDENT**

Plenarforsamlingens beslutning	20.2.2020
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 32, stk. 2 Initiativudtalelse
Kompetence	CCMI
Vedtaget i sektionen	26.6.2020
Vedtaget på plenarforsamlingen	16.7.2020
Plenarforsamling nr.	553
Resultat af afstemningen (for/imod/ hverken for eller imod)	211/1/3

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Ekstraordinære begivenheder som coronavirus (covid-19) truer med at få verdensøkonomien og det sociale liv til at stå stille. Krisens følgevirkninger omfatter recessioner i USA, EU, Japan og andre verdensdele, en ekstremt langsom vækst i Kina og et meget omfattende fald i det økonomiske output. Regeringerne er nødt til at kompensere for de økonomiske skader ved hjælp af finans- og pengepolitikker og håndtere de forventede ændringer i det økonomiske paradigme. EØSU understreger, at der er behov for effektive forretningsmodeller og handelsbeskyttelsesmekanismer, navnlig i forhold til Asien, og bemærker, at 36 millioner arbejdspladser i EU afhænger af EU's eksportmuligheder. Den andel af den samlede beskæftigelse i EU, der er afhængig af salget af varer og tjenesteydelser til resten af verden, er steget fra 10,1 % i 2000 til 15,3 % i 2017 ⁽¹⁾. Den finanspolitiske, økonomiske og sociale reaktion på krisen er nødvendig for at forhindre, at den får en negativ indvirkning på disse og andre sektorer.

1.2. Coronaviruskrisen bør føre til, at EU, som led i den generelle ændring af industripolitikken, der skyldes kravene om miljømæssig bæredygtighed og digitalisering, styrker sektorerne for sundhedsudstyr og lægemidler med det formål at sikre EU's suverænitet og selvforsyning inden for disse sektorer. Arbejdet med denne udtalelse startede før udbruddet af en uforudsigelig sundheds- og økonomisk krise, der vil ændre vores økonomier og globaliseringsmønstre på kort, mellemlang og lang sigt. Selv om denne krise ikke er det centrale emne for udtalelsen, har den og vil have en enorm indvirkning på de sektorer og emner, der drøftes under de næste punkter. Det er allerede tydeligt, at denne krise presser nogle af verdens regioner i retning af en ny bølge af protektionisme og økonomisk nationalisme, hvilket er tilfældet både på verdensplan og inden for EU. Der tages så vidt muligt højde for alle disse faktorer på horisontal vis frem til dags dato i denne udtalelse.

1.3. EØSU er enig i, at internationale virksomheder og handel har potentiale til at bidrage til global vækst som følge af en højere grad af specialisering, stordriftsfordele, avancerede globale værdikæder og udbredelse af forskning og teknologier. Overgangen fra værdikæder til værdiskabende netværk, fra lineær til cirkulær og fra håndgribelig til immateriel, som vil kræve smidighed fra industriens side, hvis den skal tilpasse sig, bør også nævnes.

⁽¹⁾ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/november/tradoc_157516.pdf.

1.4. EØSU understreger, at EU's politik skal sikre, at deltagerne i den industrielle udvikling ikke bliver ofre for urimelig økonomisk, social og miljømæssig dumping. Hvad angår de politikker, som der er et presserende behov for at gennemføre, står EU over for følgende udfordringer: USA's marked for EU's eksport, det potentielle samarbejde mellem EU og USA, Kinas fremtidige rolle og behovet for at give WTO en ny struktur. Industrien bør være drivkraften i bestræbelserne på at finde løsninger, der udgør svaret på samfundsmæssige og miljømæssige udfordringer, og som skaber nye værdier for samfundet.

1.5. EØSU er enig i, at globalisering uden regulering resulterer i øget ulighed, et nedadgående pres på virksomheder, lønninger og arbejdsvilkår samt en svækket social sikring. Dette kan blive en reel trussel mod de europæiske sociale modeller. En ureguleret globalisering har også en negativ indvirkning på miljøstandarderne. EØSU er bekymret for, at europæiske virksomheder og arbejdspladser udsættes for et pres fra illoyal ikke-markedsøkonomisk handelspraksis, som ikke respekterer internationale sociale og miljømæssige aftaler. EU's industri bør bygge videre på sin enestående fordel ved at kombinere europæiske værdier, nye teknologier og en fremtidsorienteret tilgang. Det indre marked er afgørende for europæisk industri og for udbredelse af innovation — ikke kun hvad angår digitale teknologier, men også for andre centrale støtteteknologier såsom bioteknologi. Den rolle, som social og regional samhørighed og social dialog spiller med hensyn til at sikre social accept af den industrielle omstilling, kan også understreges.

1.6. EU's industristrategi og handelspolitik bør ikke undergrave Unionens bestræbelser på at yde udviklingsbistand til tredjelande, og EØSU anbefaler, at der vælges en afbalanceret tilgang, der i højere grad koordinerer og kombinerer den nationale udviklingsbistand, når det drejer sig om mere skrøbelige økonomier. EØSU er bekymret for, at optrapningen af WTO-foranstaltninger vedrørende manglende overholdelse og nye diskriminerende ikke-toldmæssige ordninger risikerer at medføre uforholdsmæssigt store gensidige reguleringsmæssige byrder på en måde, der er ved at blive den nye norm i den globale handel. De eksisterende EU-støtteprogrammer og EU's overvågning bør revurderes i tråd med EU's konkurrenceregler for at støtte EU's medlemsstater, partnere, virksomheder og arbejdstagere, der påvirkes negativt af den økonomiske krise og handelskrigene, og mindske byrden for dem.

1.7. EØSU mener, at EU's indre marked bør blive »det bedste sted at investere« for at kunne håndtere de eksterne udfordringer. Den nye industristrategi og alle andre løftestænger bør vurderes på grundlag af deres evne til at fremme og støtte investeringer i industri-, energi-, transport- og digital infrastruktur gennem en udvidet konnektivitetstilgang. En revision af reglerne for fusioner og overtagelser samt statsstøtte kunne stille EU mere lige i forhold til den globale konkurrence. Alle myndighedsniveauer bør sikre, at fordelene ved globalisering fordeles retfærdigt, og at negative konsekvenser på globalt, regionalt og lokalt plan afbødes.

En fælles ordning for udenlandske direkte investeringer ville bidrage til at sikre strategiske aktiver, såsom kritisk infrastruktur, kritiske teknologier og forsyningsikkerhed for kritiske råvarer. Der er mere end nogensinde brug for at anvende direktiverne om offentlige udbud, effektive handelspolitiske beskyttelsesforanstaltninger og et robust netværk af frihandelsaftaler for at bekæmpe ulovlig praksis, uddybe den lovgivningsmæssige konvergens, fremme bæredygtighedsstandarder og dermed mindske markedsforvridningerne.

1.8. EØSU er bekymret over den nyligt opståede negative holdning til international handel og globalisering og fremkomsten af populistiske bevægelser, der kræver øget nationalisme. Udvalget mener ikke, at protektionisme og nationalisme kan levere de rigtige svar på økonomiske og sociale problemer. Der er behov for reformer og investeringsprioriteter på mellemlang sigt for at få økonomierne tilbage på sporet mod bæredygtig og inklusiv vækst, der integrerer den grønne og den digitale omstilling. EU bør træffe alle foranstaltninger for at bevare demokratiet fuldt ud trods pandemiens rammevilkår.

1.9. EØSU mener, at den grønne pagt bør integrere den nye industristrategi og handelspolitikken sammen med den økonomiske politik og regulerings- og konkurrencepolitikken i en samlet indsats for at hjælpe miljøet, uden at det skaber en trussel mod det indre marked og europæiske virksomheder og arbejdspladser. EU bør opstille høje ambitioner på miljøområdet for industrien som helhed.

1.10. EØSU er enig i, at et af hovedbudskaberne vedrørende økonomisk stabilitet er, at medlemsstaterne bør være opmærksomme på kvaliteten af de offentlige finanser og fremme nødvendige og fremtidsorienterede investeringer.

2. Generelle bemærkninger

2.1. Med det multilaterale system under konstant pres står EU-virksomheder, der driver forretning globalt, over for skærpede gnidninger og usikkerhed i kombination med stigende protektionisme og vedvarende spændinger mellem EU's handelspartnere. De globale værdikæder bliver stadig kortere, og der er en generel tendens hen imod en tilbagevenden til regionalisering på verdensplan. EU står sammen med USA og Kina i centrum for denne dynamik, og en række vigtige industrisektorer er udsat for et betydeligt pres. Der skal træffes principielle beslutninger for at øge chancerne for at undgå marginalisering og bevare EU's rolle på verdensplan. Der er et presserende behov for at genoverveje investeringer internt i EU og fokusere på at støtte virksomheder, navnlig SMV'er, samt sikre likviditet og stabilitet i den finansielle sektor, bevare det indre marked og sikre strømmen af kritiske varer. Ovennævnte målsætning kan kun nås ved hjælp af en kombination af foranstaltninger, der omfatter: regler og politikker, der også gælder for tredjelandes virksomheder, når de er aktive i EU, infrastruktur, investeringer i offentlige goder (f.eks. sundhed, uddannelse, digital infrastruktur), gensidighed i offentlige indkøb, en effektiv handelspolitik og digital uafhængighed.

2.2. EU-industriens globale konkurrenceevne hæmmes af en tilbagevenden til unilateralisme og af, at der ikke findes en effektiv global styring af de økonomiske og handelsmæssige spørgsmål. Hertil kommer markedsasymmetrier og forstyrrelser forårsaget af konkurrenter, navnlig statsejede virksomheder, som modtager subsidier, og krisen. EU-virksomheders investeringer i forskning og innovation har til formål at kombinere konkurrenceevne og bæredygtighed, men disse investeringer og store risici kan miste deres lønsomhed gennem den begrænsede adgang til internationale markeder og illoyal konkurrence. Med disse rammevilkår er SMV'erne mere sårbare end nogensinde før.

2.3. Under disse omstændigheder kan de alliancer, som EU støtter, bidrage til at fremme Unionens interesser i multilaterale organisationer, såsom Verdenshandelsorganisationen (WTO) og De Forenede Nationer (FN). Derfor er den nyligt vedtagne industristrategi og Kommissionens årlige rapport om gennemførelsen af frihandelsaftaler et skridt i retning af øget gennemsigtighed, men også et effektivt instrument, der kan levere objektive baggrundsoplysninger til civilsamfundet om de handelsaftaler, som EU har forhandlet sig frem til.

Til trods for at der er visse positive elementer, har den samlede pakke vedrørende den nyligt vedtagne industristrategi endnu ikke overbevist alle om, at den vil gøre en mærkbar forskel for virksomheder, arbejdstagere og civilsamfund, som stræber efter at styrke Europas konkurrenceevne og økonomiske vækst.

2.4. Vedtagelsen af en stærk europæisk industripolitik og forsvaret af EU's kommercielle interesser er forenelige med det prioriterede mål for EU's udenrigspolitik: styrkelse af multilateralisme baseret på institutionerne i FN-systemet. De nødvendige reformer af disse instanser bør gøre det muligt at bevæge sig i retning af en verden, der styres af retfærdige regler på grundlag af demokratiske principper.

3. Udnyttelse af potentialet i de forretningsmæssige perspektiver

3.1. EØSU er enig med Kommissionen i, at EU's virksomheder kun kan få gavn af EU's industristrategi og handelsaftaler, hvis de har relevante oplysninger om indholdet af disse strategier og aftaler og forstår, hvordan de fungerer i praksis.

3.2. EØSU bemærker med bekymring, at de oprindelsesregler og administrative formularer, som EU's handelspartnere pålægger virksomheder i EU for at bevilge dem handelspræferencer, er meget komplekse, og at det virker uforholdsmæssigt byrdefuldt for SMV'er i EU at bevise deres produkters præferenceoprindelse set i forhold til størrelsen af de indgåede kontrakter.

3.3. EØSU foreslår, at der i tilfælde hvor lande involverer sig i illoyal konkurrence, urimelige arbejdsvilkår eller standarder for bæredygtighed, bør sættes ind på at undersøge vigtige spørgsmål relateret til mulighederne for at udvikle alternative tvistbilæggelsesordninger og gennemføre onlinetvistbilæggelsesmekanismer under FN. EØSU glæder sig over den midlertidige ordning om voldgiftssager involverende flere parter, som Kommissionen for nylig har bebudet som en midlertidig løsning i bestræbelserne på at opretholde en uafhængig, tvistbilæggelsesordning i to trin.

3.4. EØSU minder om, at størstedelen af SMV'ernes forretningsaktiviteter finder sted på det indre marked ⁽²⁾, og at kun omkring halvdelen af SMV'erne sælger deres varer til lande uden for EU-28 ⁽³⁾. Udvalget bemærker endvidere, at SMV'ernes eksportaktiviteter er yderst koncentrerede i visse medlemsstater og regioner, idet seks medlemsstater ⁽⁴⁾ tegner sig for mere end to tredjedele af de europæiske SMV'ers samlede forretningsaktiviteter og handel i EU.

3.5. EØSU glæder sig over Kommissionens forberedende arbejde med onlineportalen, som vil integrere to databaser, markedsadgangsdata-basen og handelshjælpedesken, og som tager fat på kompleksiteten og manglen på sammenhæng i oprindelsesreglerne og toldprocedurerne og gennemførelsen af en gratis, onlineberegningmekanisme for oprindelsesmærkning, der kan yde supplerende støtte til EU's SMV'er.

3.6. EØSU mener, at Kommissionen og Tjenesten for EU's Optræden Udadtil samt medlemsstaternes diplomatiske og konsulære repræsentationer kan spille en vigtig rolle med hensyn til at fremme EU's strategi, tjenester og handel med tredjelande og lette såvel indadgående investeringer som finde eksportmuligheder for europæiske virksomheder og arbejdstagere.

3.7. EØSU ser endvidere med tilfredshed på Kommissionens initiativer til at fremme og støtte SMV'er i EU i deres internationaliseringsbestrebelse, så de kan blive mere konkurrencedygtige på verdensplan, og fremhæver behovet for at sikre, at der anvendes en »bottom-up«-tilgang i forbindelse med gennemførelsen af disse initiativer. Parallelt med disse initiativer kan det nye paradigme skabe flere muligheder for SMV'er og andre regionale aktører.

3.8. EØSU ser med bekymring på de udestående spørgsmål vedrørende EU's handelspartnere, som det fremgår af Kommissionens rapport, særlig det faktum, at der fortsat er hindringer for eksporten af produkter fra EU til markeder i partnerlande. En gensidig ubureaukratisk anerkendelse af tekniske standarder bør prioriteres højt.

3.9. EØSU fremhæver, at der ifølge en undersøgelse fra Europa-Parlamentets Forskningstjeneste ⁽⁵⁾, der bygger på en analyse af handelsstrømmene i nogle medlemsstater, er en kraftig positiv sammenhæng mellem EU's eksportresultater og BNP, og at handelen er stærkt koncentreret i nogle få medlemsstater.

3.10. EØSU minder om, at Kommissionen anerkendte de territorielt set skæve virkninger af globaliseringen i oplæggene om *Styring af globaliseringen* og om *Fremtiden for EU's finanser*, og understreger, at mens fordelene ved globaliseringen er spredt over store dele af samfundet, opstår omkostningerne ofte lokalt.

3.11. EØSU lægger særlig vægt på samhørighedspolitikken rolle i indsatsen for at forbedre EU's konkurrenceevne gennem målrettede investeringer i nøglesektorer såsom netværksinfrastruktur, forskning og innovation, IT-tjenester, miljø- og klimainsats, beskæftigelse af høj kvalitet og social inklusion.

3.12. EØSU fremhæver den rolle, som Den Europæiske Fond for Tilpasning til Globaliseringen (EGF) kan spille i bestræbelserne på at hjælpe mennesker, som er blevet arbejdsløse som følge af strukturelle ændringer, der skyldes globalisering, digitalisering, migration og klimaændringer. I betragtning af det enorme omfang af den truende økonomiske og beskæftigelsesmæssige krise bør EGF styrkes finansielt, dens regler bør gøres mere fleksible, så de passer til krisens karakter og omfang, og fonden bør anvendes i et samspil med Fonden for Retfærdig Omstilling.

3.13. EØSU er enig i, at fleksible arbejdsordninger og telearbejde spiller en vigtig rolle i bestræbelserne på at bevare arbejdspladser og produktion, men på trods af indsatsen for at afbøde de sociale virkninger forventes krisen at øge arbejdsløsheden og indkomstuligheden betydeligt. EU's reviderede politik for den grønne pagt kan spille en vigtig rolle i bestræbelserne på at sikre, at globaliseringen resulterer i positive økonomiske, sociale, territoriale og miljømæssige konsekvenser for virksomheder, arbejdstagere og civilsamfundet og bidrager til at mindske markedsforvridningerne.

⁽²⁾ Europa-Parlamentets Forskningstjeneste, *CETA implementation: SMEs and regions in focus*, undersøgelse gennemført efter anmodning fra RU, 18. november 2019 — findes på [http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_IDA\(2019\)644179](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_IDA(2019)644179).

⁽³⁾ Flash Eurobarometerundersøgelse nr. 42 om internationalisering af små og mellemstore virksomheder, oktober 2015.

⁽⁴⁾ Belgien, Tyskland, Spanien, Italien, Nederlandene og UK.

⁽⁵⁾ Europa-Parlamentets Forskningstjeneste, *Interactions between trade, investment and trends in EU industry: EU regions and international trade*, undersøgelse gennemført på anmodning af RU, 27. oktober 2017, tilgængelig på [http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_STU\(2017\)608695](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_STU(2017)608695).

3.14. EØSU mener, at en mekanisme til at bekæmpe »CO₂-fodaftrykket« inden for fremstilling og tiltag til at dekarbonisere industrisektorer kan anvendes til at sikre lige konkurrencevilkår. Udvalget bemærker dog, at sådanne tiltag skal skabe en balance mellem miljø, handel og retfærdighed for at udgå markedsforvridninger, der udløser repressalier mod eksport fra EU-landene og dermed skader EU's industri og beskæftigelsen i industrien.

3.15. EØSU er enig i, at det har afgørende betydning at mindske forskellene i produktivitet mellem meget produktive økonomier, regioner og virksomheder og alle andre, og at velfungerende institutioner og effektive skattesystemer kan understøtte produktiviteten.

3.16. Der er brug for en ny industripolitik, som fokuserer på at fremme aktiviteter med et højere innovationsindhold og større merværdi, hvilket er en uadskillelig del af indsatsen for at fremme kvalitet og skabe nye arbejdspladser. En sådan politik ville, hvis den udformes hensigtsmæssigt og gennemføres korrekt, bidrage til at forebygge den negative påvirkning fra yderligere fald i BNP, opsplittningen af det indre marked og afbrydelsen af værdikæder.

4. Afbødning af de negative konsekvenser af særlige udviklingstendenser

4.1. EØSU opfordrer alle vigtige institutionelle aktører til at genoverveje forbindelserne mellem EU-27 og UK, hvilket i høj grad vil definere følgevirkningerne af UK's udtræden på deres respektive økonomier. Der skal træffes passende foranstaltninger for de sektorer, som kan blive særlig hårdt ramt.

4.2. EØSU beklager, at USA's beslutning om at indføre yderligere toldafgifter på europæiske produkter som modsvar på EU's støtte til luftfartøjsproducenten Airbus primært vil påvirke landbrugsprodukter og landbrugsfødevarer produceret i EU's medlemsstater. Effektiviteten af EU's beskyttelsesforanstaltninger for stål, som traditionelt nyder stor opmærksomhed i CCMI, bør tages op til fornyet overvejelse i lyset af de vanskelige økonomiske rammevilkår for stålindustrien for at beskytte indenlandske stålvirksomheder mod yderligere skade og sikre lige konkurrencevilkår for EU's virksomheder og arbejdstagere.

EØSU understreger, at den amerikanske told på stål har ført til en alvorlig omlægning af handelen med stålprodukter fra tredjelande, idet disse produkter i stigende grad kommer ind på det europæiske marked, hvor de navnlig anvendes i bygge- og anlægskontrakter i tilknytning til offentlig infrastruktur.

4.3. EØSU bemærker, at der, selv om ingen lande kan isolere sig fra globaliseringen uden at pådrage sig enorme omkostninger, er en reel risiko for, at det multilaterale handelssystem bryder sammen, hvilket må indgå i EU's overvejelser. Udvalget glæder sig i den forbindelse over Kommissionens arbejdsprogram for 2020, som indeholder et initiativ til en WTO-reform inden udgangen af 2020 samt over forslaget til en genopretningsplan.

4.4. EØSU er enig i, at EU er nødt til at optræde mere beslutsomt for at sikre reel gensidighed i praksis og bekæmpe protektionisme i forbindelse med adgang til markederne for offentlige udbud i tredjelande.

Kinas marked for offentlige udbud og beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder er kendetegnet ved afvigelser fra internationale standarder, og på trods af sit medlemskab af WTO er Kina stadig i stort omfang et beskyttet marked. Desuden har Kina endnu ikke tilsluttet sig WTO's aftale om offentlige udbud (GPA) på trods af sit løfte herom, da landet tiltrådte WTO. Debatten om Kina er blevet mere følsom i EU. Ambitiøse programmer, såsom initiativet »ét bælte, én vej«, »Made in China 2025« og »16+1 retningslinjerne (2017 Budapest, 2018 Sofia, 2019 Dubrovnik)«⁽⁶⁾, har skabt opmærksomhed hos en række private og offentlige aktører, herunder EU-institutionerne. 5G-spørgsmålet har sat fokus på digital sikkerhed og skabt grobund for EU's digitale uafhængighed. Fremme af EU-programmer, der støtter investeringer i forskning og innovation, synes at være den mest rationelle og udbytterige tilgang i den henseende.

(6) 2017: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/2649_665393/t1514534.shtml
2018: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/2649_665393/t1577455.shtml
2019: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/2649_665393/t1655224.shtml.

4.5. De politiske anbefalinger og konkrete foranstaltninger bør tage hensyn til to strategiske forhold. Det første er, at G20, som kunne være blevet et globalt politisk forum og supplement til FN-systemet i bestræbelserne på at rette op på de globale ubalancer og uligheder, har mistet en stor del af sin gennemslagskraft. Det andet aspekt i tæt tilknytning hertil er, at EU mangler en effektiv »ekstern økonomisk politik«. Industripolitikken og andre EU-politikker, der har betydning for produktion, energi, det indre marked, forskning og innovation, transport osv., er adskilt fra eller afspejles kun delvist i EU's politikker for handel og eksport af tjenesteydelser samt medlemsstaternes eksportkreditagentur. Kræfterne bør samles om en fælles indsats. Dette fravær gør det vanskeligere at imødegå store internationale aktører og svækker EU's rolle i multilaterale og internationale fora og i forebyggelsen af markedsforvridninger.

5. Følgeeffekterne af den krise, som coronaviruspandemien (covid-19) har medført

5.1. Covid-19-udbruddet har haft helt ekstraordinære makroøkonomiske og budgetmæssige virkninger, hvis endelige omfang vi endnu ikke kender. EØSU er enig i, at der ikke findes noget alternativ til de nyligt bebudede finansielle tiltag og ekspansive pengepolitikker i EU og resten af verden. De vigtigste udfordringer består i at forebygge en ufuldstændig og uensartet genopretning og en stigning i arbejdsløsheden. Selv om de politiske foranstaltninger bør begrænse sidstnævnte, vil de nødvendige politiske foranstaltninger medføre offentlige underskud og øge den offentlige gæld.

5.2. EØSU understreger, at denne krise har alvorlige langsigtede konsekvenser for EU. Som følge af, at det politiske niveau forsinkede EU's koordinerede engagement i bekæmpelsen af pandemien, kan der blive tale om et generelt tab af tillid til politik.

5.3. Andre risici omfatter en pandemi, der varer længere end antaget, finansiell ustabilitet både globalt og i EU, stigende protektionisme, opsplintning af det indre marked og rodfæstede strukturelle forskelle.

5.4. EØSU mener, at Europa i høj grad har brug for et nyt projekt for intern integration, en fælles økonomi-, social-, finans-, energi- og miljøpolitik (herunder en folkesundhedsmæssig koordinering) og en sammenhængende handelspolitik. Fraværet af en effektiv europæisk strategi har været alarmerende, og udviklingen skal vendes i retning af en ny fælles europæisk tilgang.

5.5. Der er behov for en omfattende genopretnings- og genopbygningspakke for investeringer for at støtte EU's økonomi efter krisen som led i den nye flerårige finansielle ramme, ud over hvad den europæiske stabilitetsmekanisme, Den Europæiske Investeringsbank og Den Europæiske Centralbank allerede gør. Den nødvendige genopretningsplan for investeringer vil modtage yderligere finansiering gennem eksisterende EU-fonde, finansielle instrumenter og genopretningsobligationer, der klart defineres som værende et svar på de problemer, der er opstået som følge af coronaviruskrisen, og som garanteres af EU's budget. På den baggrund betragter EØSU den genopretningsplan, som Kommissionen for nylig har fremlagt, som et konkret første skridt i denne retning.

5.6. EØSU understreger, at regelbaseret handel er afgørende i krisetider og som led i EU's strategi for at overvinde krisen. EU's medlemsstater skal respektere det indre marked og sikre, at der ikke forekommer interne hindringer for EU's handel ved at indlede mere omfattende forhandlinger om en multilateral aftale, der vil føre til lige konkurrencevilkår, herunder en eventuel permanent toldliberalisering for medicinsk udstyr. EU skal bidrage til at sikre, at de globale forsyningskæder kan fungere frit i denne kritiske sektor. Parallelt med disse foranstaltninger kan en toldliberalisering og eksportfinansiering, der er velkoordineret mellem de respektive organer i EU og medlemsstaterne, lette presset på virksomhederne og forhindre markedsforvridninger.

Bruxelles, den 16. juli 2020.

Luca JAHIER
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om sikkerhedsunionens industrielle dimension**(initiativudtalelse)**

(2020/C 364/06)

Ordfører: **José CUSTÓDIO LEIRIÃO**Medordfører: **Jan PIE**

Plenarforsamlingens beslutning	20.2.2020
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 29, stk. 2 Initiativudtalelse
Kompetence	Den Rådgivende Kommission for Industrielle Ændringer (CCMI)
Vedtaget i CCMI	26.6.2020
Vedtaget på plenarforsamlingen	16.7.2020
Plenarforsamling nr.	553
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	209/3/4

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU glæder sig over, at den nye Kommission er fast besluttet på at forbedre EU's teknologiske suverænitæt, og fremhæver sikkerhedssektorens betydning på området. Uden teknologi er der ingen sikkerhed, og EU er nødt til at mestre de teknologier, som er afgørende for Unionens sikkerhed.

1.2. Til dette formål opfordrer udvalget Kommissionen til at lancere en strategi, der styrker Europas industrielle og teknologiske kapacitet på sikkerhedsområdet. Der er et stort behov for en sådan strategi, navnlig på følsomme områder, hvor afhængigheden af ikke-europæiske leverandører kan udgøre en sikkerhedsrisiko i sig selv. Strategien skal understøtte målene i den nye strategi for den indre sikkerhed og supplere den med en industriel dimension. Den bør bidrage til at imødekomme de europæiske slutbrugeres nuværende og fremtidige kapacitetsbehov og til at tage fat på de vigtige udfordringer, som sektoren står over for i Europa: markedsfragmentering, mangel på langsigtet kapacitets- og teknologiplanlægning og manglende sammenhæng mellem EU's politikker og finansieringsinstrumenter.

1.3. Strategien for sikkerhedsindustrien bør bygge på følgende principper:

- a) en innovativ sikkerhedsindustri er afgørende for Europas teknologiske suverænitæt og strategiske autonomi
- b) sikkerhed er et suverænitætsspørgsmål, der ikke kan overlades til markeds kræfterne alene. Det kræver politisk vilje og handling at opretholde kapaciteten til at udvikle komplekse højteknologiske sikkerhedsløsninger
- c) i lyset af covid-19-pandemien skal modstandsdygtighed over for større naturkatastrofer og menneskeskabte katastrofer være en politisk topprioritet for EU og kan kun opnås med støtte fra den europæiske sikkerhedsindustri.

Strategien bør udvikles som led i sikkerhedsunionen og gøre EU's sikkerhedsrelaterede politikker mere effektive. Den bør have en helhedsorienteret tilgang og omfatte følgende mål:

— vurdering af Europas svagheder og kritiske afhængighed, når det gælder ikke-militær sikkerhed

- screening af nyudviklede teknologier for eventuelle sikkerhedsrisici
- definition af kritiske og uundværlige teknologier, som EU af sikkerhedsmæssige årsager ikke bør være afhængig af at få leveret fra tredjelandslieferandører
- identificering af strategiske værdikæder i sikkerhedssektoren
- brug af EU-agenturer som drivkræfter for kapacitetsplanlægning og harmonisering af nationale krav
- brug af sikkerhedsrelaterede EU-instrumenter (Fonden for intern sikkerhed, Fonden for Integreret Grænseforvaltning, programmet for et digitalt Europa, Horisont Europa og RescEU) til målrettede investeringer i kritiske sikkerhedsteknologier og -applikationer;
- brug af andre EU-instrumenter (strukturfonde, InvestEU osv.) til sikkerhedsrelevante investeringer (infrastruktur), fortrinsvis via oprettelsen af en facilitet for et sikkert Europa (i lighed med Connecting Europe-faciliteten)
- brug af europæiske indkøb og koordinering af nationale indkøb til støtte for det pågældende industrigrundlag
- brug af kapacitetsorienterede finansieringsinstrumenter (f.eks. Fonden for intern sikkerhed og Fonden for Integreret Grænseforvaltning) til udbredelse af EU's sikkerhedsforskning på markedet ud over Horisont Europa
- identificering af eventuelle nye lovgivningsinitiativer, herunder en revision af direktivet om beskyttelse af kritiske infrastrukturer eller et eventuelt instrument for sikkerhed i byerne
- koordinering af relevante EU-programmer (forsvar, sikkerhed, rummet og IT).

Baggrund

1.4. Europas sikkerhedssituation er uhyre kompleks. De aktuelle sikkerhedstrusler er ofte mangesidede, tværnationale, under hastig forandring og vanskelige at forudsige. De kan ramme en lang række mål i hele EU (f.eks. store arrangementer, transporten, kritisk infrastruktur og institutioner) og komme fra en lige så lang række trusselsaktører (f.eks. individuelle gerningsmænd, kriminelle organisationer, terrorgrupper og nationalstater), som kan have meget forskellige motiver (f.eks. geopolitik, religiøs og politisk motiveret ekstremisme, økonomiske og finansielle interesser og psykiske lidelser) og bruge alle former for midler til at udføre deres ondsindede hensigter (f.eks. skydevåben, improviserede sprængstoffer, nukleare, radiologiske, biologiske og kemiske materialer, cyberangreb og desinformation).

1.5. Ud over de menneskeskabte sikkerhedstrusler er der naturkatastrofer som f.eks. oversvømmelser, tørke, orkaner og pandemier, der udgør en stadig større risiko som følge af klimaforandringer, miljøforurening og overudnyttelse af naturressourcerne. Naturkatastrofer er som regel endnu mere ødelæggende end menneskeskabte katastrofer og truer sikkerheden både direkte og indirekte.

1.6. Sikkerhedstruslerne svinger, og det samme gør sikkerhedsstyrkerne og deres kapacitetsbehov. Samtidig samarbejder sikkerhedsstyrker ofte, f.eks. som beredskabsfolk i forbindelse med katastrofer, og har brug for interoperabelt udstyr, der gør det muligt at løfte de udfordringer, som de står over for.

1.7. Selv om de har forskellig karakter, har nutidens sikkerhedstrusler én ting til fælles: de kan ikke imødegås uden teknologisk bistand. Teknologi kan ikke i sig selv skabe sikkerhed, men er i vores komplekse og indbyrdes forbundne samfund en uundværlig katalysator på alle sikkerhedsområder og i alle faser af sikkerheds cyklussen (forebyggelse, forberedelse og genopretning). Den hurtige udvikling og udbredelse af nye digitale teknologier, såsom kunstig intelligens, kvantedatabehandling og blockchain, vil gøre teknologien endnu vigtigere for sikkerheden, da de ikke blot skaber nye muligheder, men også øger sårbarheden og mulighederne for at gøre skade.

1.8. Uden ekspertise fra en specialiseret sikkerhedsindustri er det umuligt at udvikle de avancerede teknologier, der er nødvendige for at håndtere aktuelle og fremtidige sikkerhedstrusler. Sikkerhedsindustrien er en vigtig partner, navnlig i forbindelse med komplekse sikkerhedssystemer og beskyttelse mod avancerede trusselsaktører.

1.9. Det sikkerhedsrelaterede industri- og teknologigrundlag i Europa er lige så forskelligartet som de moderne samfunds og økonomiers sikkerhedsbehov. Det omfatter virksomheder af alle størrelser fra hele EU med forskellige porteføljer og specialiseringer. Mange af dem udfører også forsvars-, luftfarts- eller kommercielle IT-aktiviteter eller er datterselskaber af større grupper fra disse sektorer. De udvikler og producerer højteknologiske systemer og leverer tjenester, der er nødvendige for at beskytte vores samfund, virksomheder, institutioner og borgere mod alle former for sikkerhedstrusler og katastrofer. Den seneste omfattende undersøgelse anslår, at sikkerhedsindustrien i EU har en omsætning på næsten 200 mia. EUR og beskæftiger 4,7 millioner mennesker⁽¹⁾.

2. Generelle bemærkninger

2.1. Unionen har en økonomisk, men også en strategisk interesse i at skabe et dynamisk europæisk sikkerhedsrelateret industrigrundlag. Jo mere kritisk et sikkerhedsområde er, desto mere kan afhængighed af tredjelandsleverandører i sig selv udgøre en sikkerhedsrisiko. Det er altafgørende at anvende teknologier, tjenester og udstyr fra pålidelige kilder, navnlig når kritisk infrastruktur og statslige institutioner skal beskyttes mod trusler fra statslige eller statsstøttede aktører.

2.2. Covid-19-pandemien og dens direkte og indirekte konsekvenser har også vist, at der er behov for en stærk EU-baseret sikkerhedsindustri. F.eks. har den massive anvendelse af digitale værktøjer udløst en eksplosiv stigning i antallet af cyberangreb fra både ikkestatslige og statslige aktører over for virksomheder og operatører af væsentlige tjenester. En forbedring af cybermodstandsdygtigheden og cybersikkerheden inden for alle digitale processer i virksomheder og institutioner bør derfor være en vigtig lære af pandemien. Siden virussen brød ud, har vi igen været vidne til desinformationskampagner, der ofte finansieres af udenlandske regeringer, og som ikke kan bekæmpes effektivt uden brug af avancerede teknologiske værktøjer. Covid-19 har også afsløret enorme mangler i EU's krisestyringskapacitet. F.eks. mangler der en fælles pulje af nuklear, radiologisk, biologisk og kemisk materiel. Med andre ord er der behov for en lang række foranstaltninger for at gøre Europa mere modstandsdygtigt over for omfattende katastrofer. Da de fleste af disse foranstaltninger er meget følsomme, er det absolut nødvendigt at gennemføre dem med støtte fra leverandører, der er pålidelige og kan garantere forsyningssikkerheden i krisetider.

2.3. EU har derfor en strategisk interesse i at opretholde den industrielle kapacitet i Europa, der er nødvendig for at sikre en passende grad af uafhængighed og teknologisk suverænitæt på kritiske sikkerhedsområder. De nuværende markedsforhold gør det desværre samtidig vanskeligt at tilgodese denne strategiske interesse. De særlige forhold på det europæiske sikkerhedsmarked gør det ofte svært for virksomhederne at opbygge et bæredygtigt forretningsgrundlag for de pågældende teknologier.

2.4. Kommercielt set er der kun begrænset efterspørgsel efter omkostningstunge, avancerede sikkerhedsprodukter. De private markedsoperatører forsøger konstant at nedbringe omkostningerne og begrænser derfor som regel deres investeringer i sikkerhed til det strengt nødvendige og foretrækker det billigste standardprodukt (ofte fra tredjelandsleverandører).

2.5. Hvad angår den offentlige efterspørgsel på sikkerhedsmarkedet, findes der en lang række forskellige købere og slutbrugere, hvoraf de fleste har begrænsede indkøbsbudgetter, lægger små ordrer og er juridisk forpligtet til at købe til den laveste pris. Hertil kommer, at langt størsteparten af de offentlige kunder på sikkerhedsmarkedet ikke har nogen plan for deres kapacitetsudvikling. De køber standardprodukter for at tilgodese deres umiddelbare behov uden at gøre sig nogen langsigtede overvejelser om, hvordan trusler og teknologier vil udvikle sig i fremtiden, og endnu mindre om, hvilke investeringer det vil kræve at forberede sig på dette.

2.6. I betragtning af de særlige forhold, der gør sig gældende på begge sider af sikkerhedsefterspørgslen, er der kun et lille marked for kritiske teknologier og applikationer. Komplekse sikkerhedsløsninger er ofte skræddersyede til én enkelt eller en håndfuld kunder, hvilket begrænser produktionsmængden og stordriftsfordelene til et minimum. I bedste fald kan de

(1) På grund af sektorens mangfoldighed er der i øjeblikket ingen klar definition af sikkerhedsindustrien og derfor kun omtrentlige skøn over markedets størrelse. En række faktorer står i vejen for en metodisk klassificering af industrien: 1) sikkerhedsindustrien er ikke som sådan omfattet af de vigtigste statistiske nomenklaturer (NACE, Prodcom osv.), 2) produktion af sikkerhedsrelaterede produkter gemmer sig under en lang række forskellige udgiftsområder, og statistikker for disse udgiftsområder skelner ikke mellem sikkerhedsrelaterede og ikke-sikkerhedsrelaterede aktiviteter, 3) der findes ingen statistisk datakilde på europæisk plan fra denne branche. Se undersøgelsen af udviklingen af statistiske data om den europæiske sikkerheds- og industribase, Ecorys Final Report for the European Commission, DG Migration and Home Affairs, juni 2015.

teknologier, der anvendes i sådanne systemer, anvendes til andre mindre følsomme applikationer til et større kommercielt marked. De nuværende markedsforhold gør det således umuligt at opretholde et teknologi- og industrigrundlag i EU, der kan udvikle den sikkerhedskapacitet, som Europa har brug for med henblik på at beskytte sine ydre grænser, sit territorium og sine borgere. Dette underminerer sikkerhedsunionens troværdighed og stiller krav om en forbedret indsats fra EU's side.

EU's sikkerhedspolitiske situation

2.7. Lige siden lanceringen af den europæiske dagsorden om sikkerhed i april 2015 har EU arbejdet for en ægte sikkerhedsunion, der gør det muligt for de nationale myndigheder og EU's myndigheder at samarbejde effektivt om håndteringen af fælles udfordringer og samtidig beskytte borgernes rettigheder og friheder⁽²⁾. Alene det store antal initiativer på dette område viser, at sikkerhed så afgjort er blevet en af EU's centrale politiske prioriteter:

- direktiv om bekæmpelse af terrorisme⁽³⁾
- reviderede regler om bekæmpelse af hvidvask af penge⁽⁴⁾
- oprettelse af Schengeninformationssystemet (SIS)⁽⁵⁾
- interoperabilitet mellem EU's informationssystemer for sikkerhed og grænse- og migrationsforvaltning⁽⁶⁾
- oprettelse af Den Europæiske Unions Agentur for den Operationelle Forvaltning af Store IT-Systemer inden for Området med Frihed, Sikkerhed og Retfærdighed (eu-LISA)⁽⁷⁾
- forordning om cybersikkerhed⁽⁸⁾
- forstærket europæisk grænse- og kystvagt (»Frontex«)⁽⁹⁾
- EU-system vedrørende rejseinformation og rejsetilladelse (ETIAS)⁽¹⁰⁾.

Disse initiativer supplerer allerede oprettede programmer og finansieringsinstrumenter såsom Fonden for Intern Sikkerhed.

2.8. Kommissionens forslag til den næste flerårige finansielle ramme omfatter en betydelig forøgelse af de vigtigste relevante budgetposter (f.eks. 35,3 mia. EUR til grænseforvaltning og migrationsstyring, 4 mia. EUR til intern sikkerhed og 15,6 mia. EUR til modstandsdygtighed og kriserespons) i forhold til den forrige FFR⁽¹¹⁾. EU vil desuden finansiere endnu et sikkerhedsforskningsprogram under Horisont Europa, som allerede har ydet et vigtigt bidrag til udformningen og udviklingen af den fremtidige sikkerhedskapacitet under Horisont 2020.

⁽²⁾ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd og Rådet om gennemførelse af den europæiske dagsorden om sikkerhed for at bekæmpe terrorisme og bane vejen for en effektiv og ægte sikkerhedsunion, 20.4.2016, COM(2016) 230 final <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?qid=1591816169567&uri=CELEX:52016DC0230>.

⁽³⁾ Direktiv om bekæmpelse af terrorisme (EUT L 88 af 31.3.2017, s. 6).

⁽⁴⁾ Direktiv om forebyggende foranstaltninger mod anvendelse af det finansielle system til hvidvask af penge eller finansiering af terrorisme (EUT L 141 af 5.6.2015, s. 73).

⁽⁵⁾ Forordning om oprettelse, drift og brug af Schengeninformationssystemet (SIS) på området ind- og udrejsekontrol (EUT L 312 af 7.12.2018, s. 14) og forordning om oprettelse, drift og brug af Schengeninformationssystemet (SIS) på området politisamarbejde og strafferetligt samarbejde (EUT L 312 af 7.12.2018, s. 56).

⁽⁶⁾ Forordning om interoperabilitet (grænser og visa) (EUT L 135 af 22.5.2019, s. 27) og forordning om interoperabilitet (politisamarbejde og retligt samarbejde, asyl og migration) (EUT L 135 af 22.5.2019, s. 85).

⁽⁷⁾ Forordning om oprettelse af Den Europæiske Unions Agentur for den Operationelle Forvaltning af Store IT-Systemer inden for Området med Frihed, Sikkerhed og Retfærdighed (eu-LISA) (EUT L 295 af 21.11.2018, s. 99).

⁽⁸⁾ Forordning om ENISA (Den Europæiske Unions Agentur for Cybersikkerhed) og om cybersikkerhedscertificering af informations- og kommunikationsteknologi (EUT L 151 af 7.6.2019, s. 15).

⁽⁹⁾ Forordning om den europæiske grænse- og kystvagt (EUT L 295 af 14.11.2019, s. 1).

⁽¹⁰⁾ Forordning om oprettelse af et europæisk system vedrørende rejseinformation og rejsetilladelse (ETIAS) (EUT L 236 af 19.9.2018, s. 1).

⁽¹¹⁾ I løbende priser. Se Kommissionens meddelelse om EU-budgettet som drivkraft bag genopretningsplanen for Europa, 27.5.2020, COM(2020) 442 final: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?qid=1601471256722&uri=CELEX:52020DC0442R\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?qid=1601471256722&uri=CELEX:52020DC0442R(01)).

2.9. Med hensyn til digitale teknologier foreslår Kommissionen også en betydelig forøgelse af udgifterne (f.eks. Horisont Europa og programmet for et digitalt Europa) for at styrke Europas teknologiske suverænitæt på områder af strategisk betydning. I den forbindelse lægger Kommissionen også op til at fremme synergierne mellem rumfarts-, forsvars- og sikkerhedssektorerne.

2.10. Teknologisk suverænitæt er også et vigtigt aspekt i den nye industristrategi for Europa. Kommissionen understreger således, at Europas »digitale omstilling, sikkerhed og fremtidige teknologiske suverænitæt afhænger af vores strategiske digitale infrastrukturer«, og bebuder, at den vil »støtte udviklingen af centrale støtteteknologier, der er strategisk vigtige for Europas industrielle fremtid«⁽¹²⁾.

Særlige bemærkninger

2.11. EU's kompetence på sikkerhedsområdet er stadig beskeden og begrænser sig som oftest til en koordinerende rolle mellem de nationale myndigheder. Derfor er sikkerhedspolitikkerne fortsat fragmenterede og ofte ineffektive. Det samme gør sig gældende i andre sikkerhedsrelevante sektorer som den offentlige sundhedssektor.

2.12. Sikkerheden i EU er en politisk prioritet uden en industriel dimension. Der findes et imponerende antal sikkerhedsrelaterede politikker og finansieringsinstrumenter med betydelige budgetter. Derimod findes der hverken en koordinering af kapacitetsbehovene eller en sammenhængende politik til støtte af det relevante industrielle og teknologiske fundament. Begreber som industriel konkurrenceevne, strategisk uafhængighed, kapacitetsplanlægning og kritiske teknologier har ikke været en del af debatten om sikkerhedsunionen og er aldrig blevet betragtet som mål for sikkerhedsrelaterede finansieringsprogrammer.

2.13. Kommissionens *handlingsplan for en innovativ og konkurrencedygtig sikkerhedsindustri* fra 2012 er ikke ambitiøs nok, dens rækkevidde er begrænset, og den har derfor ikke fået nogen nævneværdig gennemslagskraft.

2.14. EU's program for sikkerhedsforskning mobiliserer betydelige ressourcer, men har en række alvorlige svagheder. At få markedet til at anvende forskningsresultater er fortsat en stor udfordring, fordi der hverken findes en fælles kapacitetsplanlægningsproces for sikkerhed, der kan bidrage til at konsolidere efterspørgslen fra de offentlige slutbrugere, eller nogen systematisk anvendelse af andre kapacitetsorienterede EU-finansieringsinstrumenter til støtte for udbredelsen af sikkerhedsløsninger.

2.15. Den nye strategi for den indre sikkerhed er retningsgivende for EU's sikkerhedspolitik og bør derfor søge at løse disse problemer. Den bør tage højde for teknologiens hurtige udvikling og konsekvenserne heraf på sikkerheden, presse på for en fælles definition af sikkerhedskapacitetsbehov og fremme europæisk samarbejde med henblik på at opfylde disse behov. Dette vil styrke sikkerhedsunionen samt bidrage betydeligt til at skabe et ægte indre marked for sikkerhed og til at fastholde sikkerhedsindustriens konkurrenceevne i Europa.

2.16. Industrien er uundværlig for omsættelsen af teknologier til løsninger. En ambitiøs industripolitik for centrale suverænitætsområder bør derfor være en politisk prioritet for EU. Udviklingen af en sådan politik haster især inden for sikkerhedssektoren, der på nuværende tidspunkt lider under alvorlige markedssvigt, som gør det meget vanskeligt at opretholde en kritisk industriel og teknologisk kapacitet.

2.17. Udvalget opfordrer derfor Kommissionen til at udvikle en særlig sikkerhedsrelateret industristrategi med henblik på at støtte den nye strategi for den indre sikkerhed og gøre sikkerhedsunionen mere effektiv. Industristrategien bør være ambitiøs og vidtspændende og sikre, at alle relevante politikområder og instrumenter bidrager til EU's teknologiske suverænitæt inden for kritiske sikkerhedsområder. Den bør også sikre, at alle sikkerhedsrelaterede EU-instrumenter (Fonden for intern sikkerhed og Fonden for Integreret Grænseforvaltning, RescEU) omfatter en industriel dimension, og at alle teknologirelaterede programmer (Digitalt Europa, Horisont Europa) omfatter en sikkerhedsdimension. Dette vil bidrage til at dække de offentlige kunders sikkerhedsbehov, give den europæiske industri nye muligheder og gøre det lettere at håndtere de sikkerhedsmæssige følger af de nye teknologier i god tid.

⁽¹²⁾ Meddelelse fra Kommissionen om en ny industristrategi for Europa, Bruxelles, 10.3.2020, COM(2020) 102 final <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0102&qid=1591816769288&from=DA>.

2.18. Med henblik herpå skal begrebet teknologisk suverænitet defineres yderligere og omsættes i praksis. Kommissionens aktuelle fokus på digitale teknologier hilses velkommen, men bør ikke begrænses til disse. Alle kritiske teknologier inden for de vigtigste områder vedrørende suverænitet, nemlig sikkerhed, forsvar og rummet, bør have prioritet. Konceptet bør ligeledes ses efter i sømmene i lyset af covid-19-pandemien og omfatte modstandsdygtighed som et strategisk mål.

2.19. Kommissionens nye industristrategi for Europa indeholder elementer, der er vigtige for at fremme den teknologiske suverænitet på kritiske sikkerhedsområder. Navnlig begrebet strategiske værdikæder bør anvendes som ramme for en overordnet strategi, der omfatter hele den industrielle cyklus fra levering af kritiske materialer til industrialisering og vedligeholdelse, og som koordinerer anvendelsen af alle relevante politikinstrumenter, herunder kontrollen med udenlandske direkte investeringer.

2.20. Den næste flerårige finansielle ramme skal tilpasses behovene både under og efter covid-19-æraen ligesom de politikker, som FFR støtter, og de programmer, den finansierer. Tidligere definerede prioriteter og instrumenter skal revideres og tage hensyn til de erfaringer, der er gjort med Europas vanskeligheder med at håndtere pandemien. Dette gælder også for sikkerhedsunionen og den nye strategi for den indre sikkerhed, der bør afspejle behovet for større teknologisk suverænitet og modstandsdygtighed.

2.21. For at overvinde den recession, som pandemien har affødt, bør EU i næste budgetperiode koncentrere sine investeringer om højteknologiske sektorer, da de har den største merværdi og multiplikatoreffekt for økonomien som helhed ⁽¹³⁾. En EU-strategi for sikkerhedsindustrien, der bidrager til at gøre Europa mere uafhængigt og modstandsdygtigt, ville passe perfekt ind i denne strategi og bør derfor snarest muligt søsættes inden for rammerne af EU's covid-19-genopretningsplan.

Bruxelles, den 16. juli 2020.

Luca JAHIER
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹³⁾ Se f.eks. »Il ruolo dell'innovazione et dell'alta tecnologia in Italia nel confronto con il contesto internazionale« (innovationens og højteknologiens rolle i Italien i forhold til resten af verden), Centro economia digitale, Rom, oktober 2019.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om indførelse af beskyttelsesforanstaltninger for landbrugsprodukter i handelsaftaler**(initiativudtalelse)**

(2020/C 364/07)

Ordfører: **Arnold PUECH d'ALISSAC**

Plenarforsamlingens beslutning	20.2.2020
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 32, stk. 2 Initiativudtalelse
Kompetence	Sektionen for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø
Vedtaget i sektionen	29.6.2020
Vedtaget på plenarforsamlingen	16.7.2020
Plenarforsamling nr.	553
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	204/2/3

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Et styrket internationalt samarbejde er en forudsætning for effektive beskyttelsesklausuler.

1.1.1. EØSU understreger, at fødevarerforsyningen til menneskeheden er en stor udfordring og fortsat vil være det mindst frem til 2050. For at kunne brødføde 9-10 milliarder mennesker får vi brug for alle landbrug i hele verden. FAO vurderer, at det vil kræve en stigning i den globale produktion på 70 % fra 2007 til 2050. Det er derfor nødvendigt at beskytte hvert enkelt lands produktionskapacitet ved at fremme tilpassede landbrugs- og handelspolitikker og samtidig sikre en organiseret international handel for at kunne overvinde såvel udsving i produktionen som visse geografiske områders permanente mangler.

1.1.2. Efter EØSU's opfattelse er det helt nødvendigt at harmonisere produktionsnormerne for at undgå konkurrenceforvridninger og sætte hvert enkelt land i stand til at producere basale fødevarer.

1.2. Der skal stræbes efter øget gennemsigtighed på markederne.

1.2.1. AMIS-initiativet (*Agricultural market information system* — informationssystem om landbrugsmarkeder), som blev lanceret på G20-landbrugsministermødet i 2011, og som er et forum for verdens primære producenter og importører af korn og olieholdige afgrøder, gør det muligt at følge med i den reelle situation på markederne og er desuden en platform for dialog og koordinering mellem de ansvarlige statslige forvaltninger i perioder med kraftig volatilitet på landbrugsmarkederne. Dette initiativ har bevist sin nytte, men skal videreudvikles med hensyn til antal deltagerlande og udbredelse for også at dække de øvrige varer, der indgår i samhandelen på de globale markeder.

1.3. WTO's landbrugsbeskyttelsesklausuler, såvel de generelle som dem, der indgår i bilaterale aftaler, skal forbedres efter forskellige kriterier, som EØSU opregner i denne udtalelse. Det drejer sig om at sikre loyal konkurrence og videreførelse af de europæiske sektorer og dermed sikre fødevarerens sikkerhed til gavn for alle, både producenter og forbrugere. Dette behov for fødevarerens sikkerhed er blevet kraftigt understreget af covid-19-krisen.

1.3.1. En hurtig reaktion

De nuværende klausuler er ineffektive, fordi de tager for lang tid at iværksætte. Takket være digitaliseringen af økonomien kan dataene dog gøres tilgængelige inden for nogle timer. Overvågningen af mængder og priser er i dag effektiv og muliggør en hurtig reaktion.

1.3.2. En automatisk reaktion

Med et nøje kendskab til samhandelen kan handelsstrømmene let reguleres. Iværksættelsen kan efter aftale mellem eksportører og importører ske automatisk, så snart der konstateres en stigning i samhandelen på 10 volumenprocent over en given periode, f.eks. et år. Hvis stigningen er berettiget på grund af et uforudset produktionsfald, bliver klausulen ikke aktiveret. Hvis stigningen derimod ikke er begrundet, indføres der en tillægstold for at begrænse denne stigning.

1.3.3. En forholdsmæssig reaktion

Alt efter arten af og årsagen til stigningen i samhandelen skal reaktionen være forholdsmæssig for at mindske denne stigning eller sikre en effektiv standsning af de handelsstrømme, der virker destabiliserende for de berørte sektorer.

1.3.4. En udtømmende reaktion

Alle importstrømmene skal tages med i betragtning, uanset deres status og uden forudgående varsel. Det er netop de såkaldte følsomme varer, som i frihandelsaftalerne tildeles toldkontingenter til lavere satser, og det er de sektorer, som hurtigst destabiliseres. De skal derfor også være omfattet af beskyttelsesklausuler.

1.3.5. Såkaldte spejlforanstaltninger

Indførelsen af spejlforanstaltninger i EU's importregler skal dels sikre samme forbrugerbeskyttelse uanset varernes oprindelse, dels begrænse de økonomiske forvriddinger for det europæiske erhvervsliv.

1.3.6. Inddragelse af rammerne for gennemførelse af Parisaftalen

Løfterne om nedbringelse af drivhusgasemissionerne er en stor international udfordring. Hvis et givet land ikke overholder dem, bør det ikke kunne opnå en konkurrencefordel derved. Der bør indføres en grænsetilpasningsmekanisme for kulstof i landbrugsfødevarerektoren. På grund af mekanismens kompleksitet, og indtil den er vedtaget, skal beskyttelsesklausuler, der specifikt angår Parisaftalen, indføres af WTO og indarbejdes i alle frihandelsaftaler, som Kommissionen indgår.

1.3.7. Inddragelse af målene om bæredygtig udvikling

Som i forbindelse med Parisaftalen skal der indføres beskyttelsesklausuler af WTO, som skal indarbejdes i alle frihandelsaftaler indgået af Den Europæiske Union.

2. Tanken med beskyttelsesklausulerne og deres historie

2.1. WTO fastlægger særlige klausuler for landbrugssektoren, men begrænser anvendelsen af dem.

2.1.1. Beskyttelsesforanstaltningerne defineres som »nødforanstaltninger« i forbindelse med stigningen i importen af bestemte varer, når denne import forårsager eller truer med at forårsage alvorlig skade på importlandets nationale produktionssektor. Disse foranstaltninger, som overordnet består i suspension af indrømmelser eller forpligtelser, kan udmøntes i anvendelse af kvantitative indførselsrestriktioner eller forhøjelse af importtoldsatser.

2.1.2. På landbrugsområdet kan der automatisk iværksættes højere beskyttelsestold, når importmængderne overstiger et vist niveau, eller priserne falder til under et vist niveau, uden at det skal påvises, at der er sket alvorlig skade på den nationale produktionssektor.

2.1.3. Men den særlige beskyttelsesklausul for landbruget kan alene gøres gældende for varer, som er omfattet af en tarifering, og såfremt regeringen har forbeholdt sig ret hertil på sin liste over forpligtelser vedrørende landbruget. Den kan heller ikke gøres gældende for import i forbindelse med toldkontingenter.

2.2. De bilaterale frihandelsaftaler gør det muligt at gå længere.

2.2.1. Frihandelsaftalerne skal dække størstedelen af samhandelen og begunstige liberaliseringen af samhandelen mellem aftalelandene uden at stille hindringer i vejen for handelen med resten af verden. Mange frihandelsaftaler er blevet indgået de senere år i lyset af vanskelighederne i den multilaterale forhandlingsproces i WTO.

2.2.2. Den Europæiske Union foretrækker denne løsning for at tilskynde til liberalisering af handelen og opnå fremskridt med emner, man ikke har kunnet nå til enighed om, f.eks. kapitlerne om bæredygtig udvikling. De seneste aftaler har imidlertid afdækket dette systems begrænsninger og vanskelighederne med at finde en fælles tilgang eller tage fuldt hensyn til andre internationale aftaler såsom Parisaftalen.

2.3. Den international handel med landbrugsfødevarer er fortsat uundværlig.

2.3.1. Opnåelsen af fødevarselvforsyning støder på flere hindringer, herunder den demografiske udvikling, som ofte nødvendiggør import. Samhandelen bidrager derfor på afgørende vis til klodens fødevarerforsyningsikkerhed. Udfordringen for de enkelte lande består i at finde den rette balance mellem udviklingen af deres egen landbrugsproduktion og åbning over for samhandel. Men de må også sørge for, at deres landbrug, når det er i stand til det, og på vilkår, som ikke unødigt fordrejer konkurrencen, kan efterkomme den internationale efterspørgsel og eksportere fødevarer til lande, som ikke er i stand til at producere nok til eget behov.

2.3.2. Et fremtidsstudie udført af det franske institut for forskning i landbrug, fødevarer og miljø (INRAE), viser, at landbrugseksporten på verdensplan kan blive endnu mere koncentreret frem mod 2050. Den gavner øjensynligt primært et lille antal lande eller regioner, hvor klimaforandringerne skulle få en positiv virkning for landbruget, og som således kan øge deres dyrkede areal og udbyttet af afgrøderne.

2.4. Handelen med landbrugsvarer misbruges i diplomatiet. Landbrugssektoren er offer for politiske forhandlinger, som ikke angår den. Hvad enten det sker i forbindelse med konflikten mellem Kina og USA, konflikten mellem Boeing og Airbus eller i handelsforhandlingernes slutfase, er landbrugssektoren jævnligt genstand for gengældelsesforanstaltninger og tilbud om modydelse under forhandlinger.

3. De nuværende beskyttelsesklausuler er utilstrækkelige

3.1. Beskyttelsesprocedurerne er for langtrukne og omstændelige.

3.1.1. Indførelsen af beskyttelsesklausuler var førhen en langtrukket og omstændelig proces, hvilket gjorde dem ineffektive. Selv om Den Europæiske Union er blandt de WTO-medlemmer, som har forbeholdt sig ret til at gøre denne klausul gældende for mange varer, anvender man den stort set aldrig i praksis. Da Brasilien omgik reglerne med den frosne-saltede kylling (hvis den er saltet, behøver den ikke blive frosset), muliggjorde den lavere toldsats således store stigninger i importen af fjerkrækød i perioden 1996-2001, uden at beskyttelsesklausulerne blev bragt i anvendelse.

3.2. De nuværende procedurer sikrer ikke loyal konkurrence.

3.2.1. Den konkurrencefordel, der opnås af producenterne i tredjelande, som ikke er forpligtet til nøje at overholde de europæiske standarder, er stor. Ifølge den sidst indgåede aftale med Canada har de canadiske producenter således mulighed for at anvende ca. 40 plantebeskyttelsesmidler, som er forbudt i EU, f.eks. atrazin, som nedbringer deres produktionsomkostninger betragteligt. Landene på det amerikanske kontinent anvender genmodificerede frø, som er godkendt til markedsføring i EU, men ikke til produktion, bl.a. af planteprotein som soja.

3.2.2. Følgen af disse mangler er en stigning i importen af landbrugsprodukter, navnlig uforarbejdede landbrugsprodukter. Dette kan sætte den europæiske fødevarerhvervet på spil. Ifølge Kommissionens seneste statistiske publikation *Agri-food trade statistical factsheet* ⁽¹⁾ var underskuddet på EU's handelsbalance for uforarbejdede landbrugsprodukter i 2019 på mere end 20 mia. EUR.

3.3. Disse mangler går også ud over forbrugerne. Fraværet af regulering fører til prisvolatilitet med overdrevent høje priser, som er steget de seneste år. Den medfølgende spekulation på landbrugsmarkederne forstærker denne volatilitet og gør adgangen til fødevarer vanskelig for mange forbrugere i lavindkomstsegmentet. Endvidere fører destabiliseringen af sektorerne til en faldende produktionskapacitet, hvilket forringer fødevarerforsyningsikkerheden for forbrugerne.

⁽¹⁾ Kommissionen: *Agri-food trade statistical factsheet*.

3.4. Covid-19 har på tragisk vis understreget såvel behovet for handel med landbrugsvarer som nødvendigheden af fødevareresuveræniteten. Med hensyn til den internationale handel bør EU derfor tilvejebringe redskaberne til at øge sin modstandsdygtighed over for økonomiske chok for at genskabe tilliden, stabiliteten og trivselen hos alle europæere.

Bruxelles, den 16. juli 2020.

Luca JAHIER
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

**Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om akut behov efter covid-19:
Udformning af en ny multilateral matrix**

(initiativudtalelse)

(2020/C 364/08)

Ordfører: **Emmanuelle BUTAUD-STUBBS**

Plenarforsamlingens beslutning	20.2.2020
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 32, stk. 2 Initiativudtalelse
Kompetence	Eksterne Forbindelser
Vedtaget i sektionen	16.6.2020
Vedtaget på plenarforsamlingen	16.7.2020
Plenarforsamling nr.	553
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	213/3/3

1. Konklusioner og anbefalinger

Covid-19 og multilateralisme

1.1. De omfattende økonomiske og hidtil usete sociale og finansielle virkninger af covid-19-sundhedskrisen kræver en entydig reaktion på langt sigt, som heller aldrig er sat før. EU er nødt til at understøtte økonomien og den internationale handel for at forhindre, at verdenshandelen som i 1929 må kæmpe sig på fode igen, og at finansiere genopretningen, samtidig med at man beskytter virksomheder, alle arbejdstagere (også personer med handicap), udsatte grupper og borgere i en ånd af solidaritet og ansvarlighed, hvor ingen lades i stikken. Alle virksomheder, også virksomheder i den sociale økonomi, er vigtige bestanddele af løsningen og har behov for fuld adgang til genopretningsforanstaltninger.

1.2. Genopretningen efter »den store nedlukning« skal være baseret på bæredygtighed samt inklusiv og grøn vækst. Foranstaltningerne i den grønne pagt er derfor mere relevante end nogensinde (den industrielle strategi, tilpasning af CO₂-grænseskatter og CO₂-neutralitet i 2050).

1.3. Covid-19-krisen har været et hårdt slag for multilateralismen, der allerede var undergravet af strukturelle svagheder såsom overlappende organisationer, en forældet arbejdsgang og en enstemmig beslutningsproces kombineret med et stort antal medlemmer, hvilket blev konkretiseret i afskaffelsen af WTO's appelorgan i WTO's tvistbilæggelsesordning og det indefrosne finansielle bidrag og USA's efterfølgende udtræden af Verdenssundhedsorganisationen (WHO). Desuden har nationale eksportrestriktioner for vigtigt medicinsk udstyr og personlige værnemidler, herunder fra EU's medlemsstater, national egoisme og i nogen grad manglende solidaritet og internationalt samarbejde, en negativ indvirkning på de mest sårbare lande og forsinket den globale økonomis genopretning.

Behov for en mere holistisk vision

1.4. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) ønsker at fremlægge sine overvejelser om en »ny multilateral matrix«, der tager udgangspunkt i den omfattende liste med tidligere forslag (om en reform af WTO, Den Internationale Arbejdsorganisations (ILO) rolle osv.), og at præsentere nye forslag for tiden efter covid-19 ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Udtalelse REX/509 *Reform af WTO med henblik på at tilpasse sig udviklingen i verdenshandelen* (EUT C 159 af 10.5.2019), REX/486 *EU's handels- og investeringspolitikkers rolle i styrkelsen af EU's økonomiske resultater* (EUT C 47 af 11.2.2020), REX/500 *Kapitler om handel og bæredygtig udvikling i EU's frihandelsaftaler* (EUT C 227 af 28.6.2018), NAT/760, oplægget *På vej mod et bæredygtigt Europa i 2030* (EUT C 14 af 15.1.2020).

1.5. Disse overvejelser er gjort under krisen og har til formål at inspirere til nyt samarbejde og større konsekvens i de beslutninger, der træffes af internationale, overnationale og mellemstatslige organisationer i spørgsmål om handel og investeringer, ordentlige arbejdsforhold, sociale rettigheder og menneskerettigheder samt klimaforandringer. Det tilskynder landene til at overholde princippet om loyalt samarbejde i disse organisationer og fremme synergier i stedet for at udnytte smuthuller.

1.6. Efter hver af de to verdenskrige begyndte folk at sætte deres lid til, at internationale organisationer kunne bevare freden og sikre fremgang. Denne globale sundhedskrise er netop en oplagt mulighed for at tage de globale forvaltningsregler op til fornyet overvejelse og for at indarbejde en del af den innovationsånd, der kommer til udtryk i hidtil usete situationer.

En række konkrete forslag

1.7. Adskillige interessenter med vidt forskellig baggrund (se Bilag 1) har hjulpet ordføreren med at pege på forslag under hensyntagen til juridiske, politiske og organisatoriske begrænsninger.

1.8. Formålet med disse forslag er at sikre en bedre koordinering mellem:

- globale sociale standarder og forpligtelser vedrørende klimaforandringer og miljøbeskyttelse
- handelsrelaterede regler og traktater vedrørende klimaforandringer og miljøbeskyttelse, og
- handelsrelaterede regler og globale sociale standarder.

1.9. Forslagene omfatter øget adgang til observatørstatus, finansiering til fremme af undersøgelser, etablering af nye arbejdsgrupper, bedre koordinering mellem sekretariater, fælles politikker på forskningsområdet, fortolkning af visse gældende juridiske bestemmelser og politiske forpligtelser.

1.10. EØSU er klar over, at ændringerne skal iværksættes på politisk plan, og er af den faste overbevisning, at EU som en af de få globale aktører med forfatningsmæssig pligt og mandat til god global styring spiller en afgørende rolle i udformningen af en mere effektiv multilateral matrix.

2. De beskedne resultater af vores langvarige opfordringer om sammenhæng i multilaterale regler

2.1. En opfordring fra centrale aktører i civilsamfundet

2.1.1. Mange interessenter har gentagne gange bedt om større sammenhæng i den politiske beslutningstagning inden for internationale, overnationale og mellemstatslige organisationer.

2.1.2. Fra erhvervslivets side har Det Internationale Handelskammer (ICC) navnlig påpeget, at »en af de underliggende spændinger i den aktuelle debat om globalisering er den opfattede disharmoni mellem handels-, arbejds- og miljøstandarder«⁽²⁾.

2.1.3. G7-L7-topmødet i 2019 erklærede også, at »den globale styring bør tage større hensyn til de aktuelle samfundsmæssige udfordringer, herunder behovet for nye færdigheder, for at sikre ordentlige arbejdsforhold i henhold til internationale standarder og betingelserne for erhvervslivet, så det kan understøtte produktivitet og højere lønninger samt skabe gode arbejdspladser« (punkt 3).

⁽²⁾ ICC WTO reform, oktober 2019.

2.2. Tidligere skridt set i fugleperspektiv

2.2.1. Forståelse af globaliseringens kompleksitet

2.2.1.1. De Forenede Nationer (FN) spiller en vigtig rolle som den overordnede internationale organisation, der kan udarbejde regler og standarder med den bredest mulige geografiske dækning. Det er grunden til, at EØSU støtter en reform af FN fra en procedurebaseret til en resultatorienteret tilgang. I september 2015 vedtog FN 17 mål for bæredygtig udvikling (verdensmålene), der fokuserer på menneskehedens mest universelle udfordringer. Selv om verdensmålene ikke er juridisk bindende, forventes regeringerne, herunder EU-institutionerne, at tage ejerskab og udforme nationale rammer, der skal sikre deres gennemførelse.

2.2.1.2. I 2017 udtalte Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling (OECD), at vi er »nødt til at reparere globaliseringen, men at vi ikke helt ved hvordan«⁽³⁾. Politikdokumentet omfattede en liste over ledsagepolitikker (social og arbejdsmarked, uddannelse og færdigheder, virksomhedernes sociale og miljømæssige ansvar), og henviste til »det tvingende behov for større høring af offentligheden og engagement fra civilsamfundets interessenter« i internationale organisationers standardudarbejdelse.

2.2.2. Globale sociale standarder og multilaterale handelsregler: historien om en forpasset mulighed

2.2.2.1. Lige efter det fejlslagne forsøg på at indføre en social klausul i sine regler præciserede WTO i 1996⁽⁴⁾, at ILO var det »kompetente organ, der skal fastsætte og behandle [centrale arbejds-]standarder«. Siden da har ILO vedtaget flere centrale instrumenter. I afsnit 5 i ILO's erklæring fra 1998 erkendes det, »at arbejdsstandarder ikke bør anvendes i handelsprotektionistisk øjemed, og at intet i denne erklæring og opfølgningen heraf skal gøres gældende eller på anden måde anvendes til sådanne formål. Desuden bør den komparative fordel i et hvilket som helst land på ingen måde drages i tvivl af denne erklæring og dens opfølgning.«

2.2.2.2. I sin erklæring i forbindelse med 100-årsjubilæet i 2019 fører ILO an ved at forpligte sig til at »styrke sit samarbejde og udvikle institutionelle aftaler med andre organisationer for at fremme en sammenhængende politik til gennemførelse af sin menneskecentrerede tilgang til arbejdets fremtid, idet man anerkender de stærke, komplekse og centrale sammenhænge mellem social-, handels-, finans-, økonomi- og miljøpolitikker« (Sektion IV. punkt F).

2.2.2.3. Selv om ILO og WTO fører separate tilværelser, samarbejder de ikke desto mindre på en række områder og udarbejder navnlig interessante fælles udgivelser om handel og beskæftigelse, handel og uformel beskæftigelse, om at gøre globaliseringen socialt bæredygtig og om betydningen af politikker for kompetenceudvikling for at hjælpe arbejdstagere og virksomheder med at høste fordelene ved samhandel.

2.2.2.4. Denne samarbejdspolitik har aldrig overskredet den røde linje i WTO's ministererklæring fra Singapore i 1996, hvori det hedder: »Vi afviser brugen af arbejdsstandarder til protektionistiske formål og er enige om, at der på ingen måde må rejses tvivl om landenes komparative fordele, navnlig lavtlønslande. I den henseende bemærker vi, at WTO's og ILO's sekretariater vil fortsætte deres nuværende samarbejde.«

2.2.3. Den gradvise integration af klima- og miljøforpligtelser i det multilaterale landskab

2.2.3.1. Siden 1994, hvor FN's rammekonvention om klimaændringer (UNFCCC) trådte i kraft, har regeringerne mødtes regelmæssigt for at overvåge fremskridtene ved hjælp af et robust system for åbenhed og ansvarlighed. Det var imidlertid først mod udgangen af 2015, at Parisaftalen, den første universelle, juridisk bindende aftale om klimaændringer, blev vedtaget, med et system af nationalt fastsatte bidrag, der skal overvåges.

⁽³⁾ <http://www.oecd.org/about/sge/fixing-globalisation-time-to-make-it-work-for-all-9789264275096-en.htm>, s. 9.

⁽⁴⁾ WTO's ministererklæring, Singapore 1996, punkt 4.

2.2.3.2. Med sin observatørstatus i UNFCCC og et mandat til at gøre fremskridt med ordentlige arbejdsforhold og retfærdig omstilling har ILO ydet betydelige bidrag til arbejdet i det forbedrede forum om virkningerne af gennemførelsen af reaktionsforanstaltninger (2015-2018). Forummet undersøgte navnlig »*virkningerne af gennemførelsen af afbødningspolitikker, -programmer og -foranstaltninger, »inden for jurisdiktioner« og »uden for jurisdiktioner« eller grænseoverskridende virkninger, som parterne har iværksat inden for rammerne af konventionen, Kyotoprotokollen og Parisaftalen for at bekæmpe klimaforandringer.*

2.2.3.3. I henhold til et aftalememorandum fra 2016 arbejdede ILO tæt sammen med UNFCCC's medarbejdere og eksperter for at øge den gensidige forståelse: uddannelse om sociale aktørers rolle, kapacitetsopbygning for at måle virkningerne af foranstaltninger vedrørende klimaforandringer, regionale workshopper om retfærdig omstilling og et globalt forum hvert andet år.

2.2.3.4. ILO's hovedindsats på miljøområdet er et fælles konsortium med UNEP, UNDP, UNIDO og UNITAR, kaldet »Partnership for Action on Green Economy« (PAGE).

2.2.3.5. Billedet suppleres af en række multilaterale miljøaftaler. De anvendes hovedsagelig af FN og dækker en lang række miljøtemaer inden for biodiversitet, landjord, have, kemikalier og farligt affald og atmosfæren. EU er part i omkring 30 sådanne aftaler.

2.2.3.6. Ud over FN-netværket udgør WTO's Komité for Handel og Miljø et forum for informationsdeling, arrangementer og udveksling af synspunkter om handel og bæredygtighed (dvs. cirkulær økonomi, frivillige initiativer vedrørende standarder, reformer af støtteordninger for fossile brændstoffer, plast osv.).

2.2.3.7. I henhold til WTO's retspraksis kan medlemmerne indføre foranstaltninger for at forbedre borgernes sundhed, miljøbeskyttelse eller bevarelse af biodiversitet, så længe de overholder et sæt kriterier for at sikre overholdelsen af WTO's regler og retningslinjer. Disse undtagelser, som er baseret på artikel XX i GATT, anses for at være forenelige, hvis de er forholdsmæssige og ikke-diskriminerende. Anvendelsen af sådanne foranstaltninger må ikke udgøre et »*redskab til vilkårlig eller urimelig forskelsbehandling*« eller en »*skjult restriktion af den internationale handel*«.

2.2.3.8. Renato Ruggiero, WTO's generaldirektør, fastslog meget klart på en konference i Bonn (9. december 1997), hvilke grænser der gælder for, hvad en regering må eller ikke må: »*Regeringer kan anvende alle former for handelsrestriktioner, herunder import- og eksportkvoter og forbud, eller pålægge afgifter eller andre skatter ved grænsen med henblik på miljøbeskyttelse eller bevarelse af ressourcer inden for deres jurisdiktion — så længe de grundlæggende krav vedrørende ikkediskrimination og minimal begrænsning af handelen er opfyldt. (...) Hvad et land ikke kan gøre i henhold til WTO-reglerne, er imidlertid at indføre handelsrestriktioner i et forsøg på at ændre sine samhandelspartners processer og produktionsmetoder — eller andre politikker. Hvorfor? Grundlæggende, fordi spørgsmålet om produktions- og procesmetoder hører under de enkelte landes suverænitæt.*

2.2.3.9. Denne begrænsning, som forhindrer indgreb i proces- og produktionsmetoder, er en klar hindring for indførelsen af incitamenter til produktion og handel med varige forbrugsgoder.

2.2.4. Bilaterale foranstaltninger, der skal sikre større sammenhæng mellem regler på det økonomiske, sociale og miljømæssige område

2.2.5. Fordele og begrænsninger ved kapitler om handel og bæredygtig udvikling

2.2.5.1. EU indførte kapitler om handel og bæredygtig udvikling i frihandelsaftaler for at sikre, at liberalisering af handel og investeringer ikke ville føre til en forringelse af miljø- og arbejdsforhold.

2.2.5.2. I 2017 anerkendte EU-Domstolen, at bestemmelser om bæredygtig udvikling spiller en *afgørende rolle* i en aftale ⁽⁵⁾.

⁽⁵⁾ Udtalelse 2/15 af 16. maj 2017, EU:C:2017:376.

2.2.5.3. I 2018 ⁽⁶⁾ efterlyste EØSU et højere ambitionsniveau og bedre muligheder for at gennemføre kapitler om handel og bæredygtig udvikling, der bør have samme vægt som kapitlerne om kommercielle, tekniske eller toldmæssige spørgsmål.

2.2.5.4. I 2016 rapporterede ILO ⁽⁷⁾, at 63 % af aftalerne med arbejdsmarkedsbestemmelser var vedtaget efter 2008, hvilket tyder på en stigning, og 46,8 % af frihandelsaftaler med arbejdsmarkedsbestemmelser omfattede EU, USA eller Canada. Referenceteksterne er, i faldende orden, 1998-erklæringen om principper og grundlæggende rettigheder, konvention nr. 182 (børnearbejde), dagsordenen for ordentlige arbejdsforhold og erklæringen om social retfærdighed.

3. Nytænkning for at udforme en ny multilateral matrix

3.1. Generelle præmisser

3.1.1. Alle nye forslag om større samhørighed bør overholde fire principper:

- **specialisering:** »Internationale organisationer har kun kompetence, såfremt de har fået den overdraget af medlemsstaterne« ⁽⁸⁾
- **beslutningskapacitet:** organisationer har klare interne regler og processer, der giver forvaltningsorganer (tekniske komitéer eller generalforsamlinger) mulighed for at handle
- **gennemsigtighed:** alle funktionsændringer såsom oprettelse af fælles grupper, nye vedtægter eller fælles erklæringer skal formidles på en gennemsigtig måde både internt og eksternt
- **evaluering:** man bør tilskynde til indførelse af en evalueringskultur.

3.1.2. EØSU støtter naturligvis en mere åben kommunikation med og høring af civilsamfundet om internationale organisationers politikker og opfordrer til en gradvis indførelse af permanente dialogprocesser. I lyset af sin erfaring står EØSU klar til at spille en nøglerolle som formidler ved indførelsen af sådanne processer. I lighed med UNFCCC og OECD, som fremmer en frugtbar dialog med en lang række partnere, har WTO for nylig styrket sit engagement i civilsamfundet ud over sit årlige offentlige forum. Disse kontakter kan i høj grad bidrage til større effektivitet og demokrati i det multilaterale handelssystem. EØSU er taknemmelig for Kommissionens støtte til at øge civilsamfundets stemme på multilateralt plan og glæder sig over aktion 6 i den nylige 6-punkts-handlingsplan fra Ottawa ⁽⁹⁾.

3.1.3. Arbejdsmarkedets parter forhandlingskapacitet kræver også større anerkendelse. Trepartserklæringen fra arbejdsmarkedets parter på internationalt niveau og rækken af multinationale rammeaftaler indeholder nyttige praktiske regler og værktøjer (sociale standarder, forholdet til leverandører, social dialog, bekæmpelse af børnearbejde og tvangsarbejde).

3.2. Den multilaterale værktøjskasse

Integrere WTO i FN-systemet ud fra et funktionelt synspunkt

3.2.1. FN-systemet er hjørnesteinen i den internationale orden med sit netværk af specialiserede agenturer såsom ILO, UNESCO, WHO, IMF, Verdensbanken og regionale udviklingsbanker. Selv om handelsreglerne bør bidrage til at gennemføre FN's verdensmål, er WTO blevet oprettet som en enkeltstående organisation og står uden for FN-systemet. WTO's generaldirektør sidder imidlertid i FN's Administrative Råd (CEB) sammen med alle generaldirektører for de specialiserede agenturer og andre vigtige FN-organer. EØSU foreslår, at CEB holdes underrettet af WTO om et hvilket som helst handelssystem, der kan bidrage til at opfylde målene for bæredygtig udvikling.

⁽⁶⁾ Udtalelse REX 500 *Kapitler om handel og bæredygtig udvikling i EU's frihandelsaftaler* (EUT C 227 af 28.6.2018), punkt 2.4.

⁽⁷⁾ ILO *Labour-related provisions in trade agreements: Recent trends and relevance to the ILO* (arbejdsmarkedsrelaterede bestemmelser i handelsaftaler: de nyeste tendenser og relevans for ILO), GB.328/POL/3, punkt 9.

⁽⁸⁾ Jan Wouters, Cedric Ryngaert, Tom Ruys og Geert De Baere, *International Law: A European Perspective* (Oxford, Hart Publishing, 2018), s. 259.

⁽⁹⁾ Canada leder en gruppe WTO-medlemmer, kendt som the Ottawa Group, med henblik på at tackle specifikke udfordringer i det multilaterale handelssystem. June 2020 Statement of the Ottawa Group: Focusing Action on Covid-19, juni 2020.

3.2.2. Den udtrykkelige henvisning til »bæredygtig udvikling« i præamblen i WTO's aftale fra 1994 skal fortolkes således, at FN's verdensmål er omfattet, som er den nye universelt aftalte konkretisering af bæredygtighed i international ret. WTO accepterer tilsyneladende allerede dette, da det på sit websted hævder at være »centralt for at opfylde udviklingsmålene«.

Yderligere sammenknytning af separate regelsæt

3.2.3. Strammere regler på social- og arbejdsmarkedsområdet samt miljøområdet

3.2.3.1. I 2018 udarbejdede ILO adskillige undersøgelser om de potentielle samlede virkninger af Parisaftalen, om spørgsmålet om økologisk omstilling og færdigheder⁽¹⁰⁾ og om færdigheder for en grønnere fremtid og opvarmningens indvirkning på arbejdsvilkår⁽¹¹⁾.

3.2.3.2. EØSU anmoder om, at disse rapporter formidles bredere, og er tilhænger af, at der afholdes regionale workshopper finansieret af Kommissionen i udviklingslande, navnlig de mindst udviklede lande, østater og sårbare økonomier, der rammes hårdest af de brutale virkninger af den globale opvarmning.

3.2.3.3. I 2015 offentliggjorde ILO »Guidelines for a just transition towards environmentally sustainable economies and societies for all« (retningslinjer for en retfærdig omstilling til miljømæssigt bæredygtige økonomier og samfund for alle). EØSU foreslår, at disse retningslinjer i højere grad bør anvendes af Kommissionens tjenestegrene, når de udarbejder standarder. Desuden bør ajourføringen af disse retningslinjer være på dagsordenen for ILO's Styrelsesråd.

3.2.4. Yderligere forbindelser mellem handelsregler og sociale standarder

3.2.4.1. Med hensyn til gensidighed ser EØSU gerne, at WTO giver ILO en formel observatørstatus på møderne i de vigtigste organer og udvalg. Ud over ILO's officielle deltagelse i WTO's ministerkonferencer vil det styrke ILO's engagement i interne WTO-organer og bidrage til at integrere overholdelsen af internationale arbejdsstandarder som en del af WTO's handelspolitiske revisionsmekanisme. EØSU foreslår, at der nedsættes en dedikeret midlertidig arbejdsgruppe for WTO's og ILO's sekretariater, der skal udarbejde og fremlægge retningslinjer inden juni 2021.

3.2.4.2. Herudover bør der pustes nyt liv i ILO's verdenskommission om den sociale dimension af globaliseringen i lyset af covid-19's indvirkning på de globale værdikæder. Med udgangspunkt i sin udtalelse om FN's bindende traktat⁽¹²⁾ under det tyske EU-formandskab er EØSU fortalere for en effektiv lovgivningsmæssig ramme for at sikre respekt for menneskerettigheder og anstændigt arbejde i globale værdikæder, der omfatter en europæisk handlingsplan med lovgivningsmæssige instrumenter og håndgribelige resultater samt ambitiøse og effektive normative tiltag på globalt plan. Både ILO og WTO skal bidrage i deres respektive roller.

3.2.4.3. I forbindelse med undersøgelsen af regionale og bilaterale handelsaftaler, hvis antal og geografiske dækning er konstant stigende, bør WTO spille en ny rolle inden for arbejdstagerrettigheder. Da et flertal af de nye frihandelsaftaler indeholder arbejdsretlige bestemmelser, bør WTO's sekretariat indsamle, sammenligne og overvåge denne nye samling. Et sådant overvågningsarbejde kunne deles med ILO inden for rammerne af ILO's handlingsplan om anstændigt arbejde i de globale forsyningskæder og føre til yderligere samarbejde mellem ILO og WTO.

3.2.5. Yderligere forbindelser mellem handels- og klimaregler og -politikker

3.2.5.1. En WTO-klimaundtagelse, som allerede drøftes i akademiske kredse og erhvervskredse, kan definere »klimaforanstaltninger«: kendetegn, mål af almen interesse og kriterier for kompatibilitet med WTO-regler. En sådan fritagelse vil gøre det muligt for WTO-medlemmer at indføre klimaforanstaltninger på nationalt plan (emissionshandels-system) eller ved deres grænser for at sikre, at disse foranstaltninger ikke udgør skjulte protektionistiske foranstaltninger.

⁽¹⁰⁾ World employment social outlook 2018 — Greening with jobs, Genève ILO, 2018.

⁽¹¹⁾ Working on a warmer planet: The impact of heat stress on labour productivity and decent work, Genève, ILO, 2019.

⁽¹²⁾ Udtalelse REX 518 En bindende FN-traktat om erhvervslivet og menneskerettigheder (EUT C 97 af 24.3.2020, s. 9).

3.2.5.2. En uformel WTO-arbejdsgruppe bør udarbejde en WTO-ministererklæring om handel og miljø, hvori man anerkender samhandelens, handelspolitikken og det multilaterale handelssystemes rolle som støtte for det internationale samfunds bestræbelser på at gennemføre verdensmålene og andre fælles internationale miljøforpligtelser såsom Parisaftalen, til den 12. ministerkonference i 2021. EØSU opfordrer Kommissionen til at fortsætte sine bestræbelser på dette område.

3.2.5.3. EØSU anmoder Kommissionen om at præcisere sin holdning til udfasningen af tilskud til fossile brændstoffer i EU og fuldt ud støtte alle nye initiativer på plurilateralt niveau inden for WTO.

3.2.5.4. EØSU opfordrer til en hurtig genoptagelse af WTO's plurilaterale forhandlinger om en aftale om miljøvenlige varer. Den bør være knyttet mere direkte til Parisaftalen, f.eks. Kinesisk Taipeis forslag fra 2019 om en aftale om miljøvenlige varer og tjenester knyttet til Parisaftalen (PEAGSA — Paris Accord-Related Environmental Goods and Services Agreement), som bygger på afskaffelse af told på varer og tjenester med lavere CO₂udledning. *»Indledningen af helt nye forhandlinger som PEAGSA, der har til formål at behandle så betydningsfulde emner som klimaforandringer og liberalisering af den internationale samhandel, bliver et vigtigt fremskridt for det multilaterale handelssystem«* ⁽¹³⁾.

3.2.5.5. For at sikre større konsekvens bør sekretariatene for de multilaterale miljøaftaler tildeles observatørstatus i en lang række af WTO's komitéer, ikke bare Komitéen for Handel og Miljø (f.eks. Komitéen for Tekniske Handelshindringer og Komitéen for Sundhedsmæssige og Plantesundhedsmæssige Foranstaltninger).

3.2.5.6. EØSU anbefaler, at der nedsættes en fælles arbejdsgruppe for FN's Miljøprogram, UNFCCC og WTO. Den skal arbejde med drivhusgasemissioner og internationale handelsspørgsmål og levere målemetoder og kompensationsystemer inden for frihandelsaftaler (f.eks. gennem skovrejsning). De nationalt fastsatte bidrag under Parisaftalen bør tage højde for sådanne kompensationsystemer, som er aftalt med tredjelande.

4. EU's bidrag til en ny model for bæredygtig multilateralisme

4.1. Med henblik på at bekæmpe kulstoflækager støtter EØSU en WTO-kompatibel kulstoftilpasningsmekanisme ved EU's grænser for at sikre ensartede regler for CO₂-intensive sektorer ⁽¹⁴⁾. EØSU anmoder Kommissionen om at overholde sin oprindelige tidsplan med et forslag til retsakt i foråret 2021. Den seneste indledende konsekvensanalyse (køreplan) viste, at der var opbakning, navnlig fra sektorer som stål, cement, kemi og elektricitet.

4.2. EØSU understreger betydningen af en omfattende social, arbejdsmarkedsmæssig og miljømæssig konditionalitet for modtagerlande i det næste generelle toldpræferencesystem (GSP) (forordning (EU) nr. 978/2012 ⁽¹⁵⁾).

4.3. Stærkere bestemmelser om bæredygtig udvikling i frihandelsaftaler

4.3.1. Kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling i EU's handels- og investeringsaftaler bør styrkes:

— Som Europa-Parlamentet har anbefalet, bør man i kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling kræve, at begge parter ratificerer og gennemfører centrale internationale instrumenter vedrørende menneskerettigheder (dvs. den internationale lov om menneskerettigheder), ILO's grundlæggende konventioner herunder konventionen om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen samt Parisaftalen og andre internationale miljøaftaler.

— EØSU's opfølgingsudvalg for international handel mener, at man med bæredygtige konsekvensanalyser bør gennemgå *»den afbalancerede beregningsmodel (...) sammenlignet med alternative modeller og medtage et bredere sæt af indikatorer til måling af indvirkningerne på menneskerettigheder og arbejdsrettigheder, klimaforandringer, biodiversitet, forbrugere og direkte udenlandske investeringer. Der er behov for et bredere sæt af indikatorer og for, at man inddrager alternative modeller med et åbent sind«*.

⁽¹³⁾ Uofficielt dokument JOB/TE/19, 19. januar 2018.

⁽¹⁴⁾ Udtalelse CCMI/167 *En sektorspecifik, industriel vinkel på foreningen af klima- og energipolitik* (EUT C 353 af 18.10.2019, s. 59).

⁽¹⁵⁾ EUT L 303 af 31.10.2012, s. 1.

— EØSU opfordrer til en omkalfatring af panelmekanismerne, hvor handelsadvokater, men også eksperter i arbejdsmarkedsforhold, klima eller menneskerettigheder kan behandle klager vedrørende kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling. Hvis disse paneler konstaterer overtrædelser, bør det udløse en mellemstatslig traktatbaseret konfliktløsningsmekanisme med mulighed for økonomiske eller andre sanktioner og erstatning til skadelidte.

4.3.2. EU's fremtidige frihandelsaftaler bør omfatte en henvisning til Parisaftalen og bør omfatte incitamenters såsom en nultold for miljøvarer eller -tjenester. Artikel 22.3 i CETA, hvor parterne forpligter sig til at fremme økonomiske strømme og handelsstrømme, der vil bidrage til at fremme ordentlige arbejdsforhold og miljøbeskyttelse, bør anvendes over for andre samhandelspartnere (New Zealand, Australien). I EU's fremtidige frihandelsaftaler bør man ligeledes udvide de nationale rådgivende gruppers tilsynsrolle uden for miljø, beskæftigelse og det sociale og arbejdsmarkedsområde.

4.3.3. Alle investeringsaftaler, som EU forhandler om, bør indeholde omfattende bestemmelser om:

- bæredygtig anvendelse af naturressourcer
- en tilgang til menneskers sundhed, naturressourcer og økosystemer baseret på forsigtighedsprincippet
- princippet om offentlig deltagelse og adgang til information og retssystemet og
- princippet om integration og indbyrdes sammenhæng, navnlig vedrørende menneskerettigheder og sociale og arbejdsmarkedsområde samt økonomiske og miljømæssige mål.

4.3.4. Den forestående udnævnelse af en øverste EU-ansvarlig for håndhævelse af handelsaftaler vil bidrage til at sikre en effektiv gennemførelse af handelsaftaler, herunder arbejdstagerrettigheder, miljømæssige forpligtelser og civilsamfundets rolle.

4.4. **En førende rolle for EU ved udformningen af en ny multilateral matrix**

4.4.1. Unionen er en af de få globale aktører med forfatningsmæssig pligt og mandat til at »fremme et internationalt system baseret på stærkere multilateralt samarbejde og god global styring« (artikel 21, stk. 2, litra h), i traktaten om Den Europæiske Union (TEU).

4.4.2. Som en regional integrationsorganisation har EU imidlertid ikke været i stand til at deltage fuldt ud i arbejdet i mange af FN's organer, instanser og organisationer, fordi de er afhængige af, at medlemsstaterne forsvare Unionens holdninger og interesser. Mere end ti år efter Lissabontraktatens ikrafttræden, som forpligtede EU til at »fremme multilaterale løsninger på fælles problemer, navnlig inden for rammerne af FN« (artikel 21 (1) i TEU), er det på høje tid, at Unionen sammen med medlemsstaterne udvikler en integreret strategi for at opnå en bedre position inden for FN-systemet.

Bruxelles, den 16. juli 2020.

Luca JAHIER
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

BILAG

AFHOLDTE FORBEREDENDE MØDER

Navn	Organisation	Rolle
Elina BARDRAM	Kommissionen	Kontorchef Internationale forbindelser (CLIMA.A.1)
Daniele BASSO	EFS	Rådgiver
John BRYAN	EØSU	Gruppe III
Cinzia DEL RIO	EØSU	Gruppe II
Dimitru FORNEA	EØSU	Gruppe II
Alan HERVÉ	Statskundskab Rennes	Professor i folkeret
Emmanuel JULIEN	ILO	Vicedirektør Afdelingen for virksomheder
Bernd LANGE	Europa-Parlamentet	Formanden for INTA-Udvalget
Jürgen MAIER	Forum Umwelt & Entwicklung	Direktør
Jean-Marie PAUGAM	Den franske regering	Frankrigs permanente repræsentant ved WTO
Christophe PERRIN	ILO	Direktør Afdelingen for multilateralt samarbejde
Denis REDONNET	Kommissionen	Direktør WTO, juridiske anliggender og varehandel (TRADE. DGA2.F)
Lutz RIBBE	EØSU	Gruppe III
Victor VAN VUUREN	ILO	Direktør Afdelingen for virksomheder
Lieve VERBOVEN	ILO	Direktøren for EU-kontoret
Jan WOUTERS	Universitetet i Leuven	Professor i international ret og internationale organisationer

**Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om beskatning af deleøkonomien —
rapporteringskrav****(tillægsudtalelse)**

(2020/C 364/09)

Ordfører: **Ester VITALE**

Præsidiets henvisning	18.6.2019
Retsgrundlag	Artikel 29 i gennemførelsesbestemmelserne (2010) Tillægsudtalelse
Kompetence	Sektionen for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed
Vedtaget i sektionen	24.6.2020
Vedtaget på plenarforsamlingen	16.7.2020
Plenarforsamling nr.	553
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	210/1/6

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Beskatning og skattepolitikker bør tilpasses den stadige udvikling i deleøkonomien. I stedet for at udvikle nye eller særlige beskatningsordninger mener EØSU, at det vil være mere hensigtsmæssigt at tilpasse de eksisterende skatteregler og -modeller til den nye økonomiske situation og således opretholde lige konkurrencevilkår for de forskellige berørte aktører.

1.2. EØSU opfordrer til, at der tages højde for deleøkonomien og de digitale platforme i de nationale skattesystemer, og at man på dette område følger de principper, der kendetegner et retfærdigt skattesystem, nemlig ensartethed, forudsigelighed og neutralitet, således at man garanterer offentlighedens interesse i, at skattereglerne overholdes af alle berørte parter.

1.3. EØSU er af den overbevisning, at skattepolitikkerne for den digitale økonomi og udviklingen af instrumenter og praktiske løsninger bør koordineres på internationalt plan. EØSU bifalder derfor det tætte samarbejde mellem Kommissionen, medlemsstaterne og OECD/G20, idet det anerkender, at det indledte samarbejde allerede har givet konkrete resultater og kan give yderligere og mere væsentlige resultater i fremtiden.

1.4. Det er vigtigt, at EU-institutionerne og de internationale og nationale institutioner handler hurtigt og effektivt for at finde svar på de spørgsmål, som opstår med den digitale økonomi og deleøkonomien, ved at være proaktive og ikke blot reagere, når der dukker konkrete problemstillinger op.

1.5. Et vigtigt aspekt af de beskatningsordninger, der skal gælde for deleøkonomien, er kravene til de digitale platforme om, at de skal indsamle oplysninger om de gennemførte transaktioner, gemme oplysningerne og videregive dem til skattemyndighederne (rapporteringskrav). Disse krav må ikke udgøre en urimelig administrativ byrde for platformene.

1.6. En passende deling af oplysninger inden for rammerne af et velfungerende og rimeligt system for dataindsamling og -udveksling vil således dels kunne lette skattemyndighedernes arbejde, dels give virksomhederne garanti for et sikkert og forudsigeligt system til gavn for alle områder af deleøkonomien.

1.7. EØSU ser gerne, at der udvikles en europæisk standard for indsamling af de data og oplysninger om brugerne, som platformene skal videregive til skattemyndighederne og gemme i en periode. Rapporteringskravene bør være klare og harmoniserede mellem medlemsstaterne. Med en europæisk standard burde man kunne begrænse, at medlemsstaterne går enegang, hvilket fører til et sammensurium af lovgivning og usikkerhed om, hvilke regler der gælder i det indre marked.

1.8. Hvad angår de generelle principper for et lovgivningsindgreb vedrørende rapportering, mener EØSU, at den anvendte tilgang bør følge proportionalitetsprincippet, hvilket er i tråd med EU-Domstolens retspraksis og gør det muligt at nå målet med lovgivningen, dvs. indsamling af klare oplysninger, der er nyttige for skattemyndighedernes arbejde, uden en uforholdsmæssig og uretmæssig tilsidesættelse af platformenes og slutbrugernes private interesser.

1.9. Efter EØSU's opfattelse bør skattereglerne for deleøkonomien, herunder reglerne vedrørende rapporteringskrav, løbende tilpasses de mange sektorer og de ofte meget forskellige aktiviteter i deleøkonomien.

1.10. EØSU mener, at det er vigtigt at undersøge, om direktivet om visse krav til betalingstjenesteudbydere vedrørende anmodninger om oplysninger med henblik på at afsløre momssvig, der meget snart skal gennemføres, også kan anvendes i forbindelse med rapporteringskrav med henblik på direkte beskatning.

1.11. Udvekslingen af oplysninger mellem privatpersoner og offentlige myndigheder bør naturligvis foregå i overensstemmelse med EU-lovgivningen om beskyttelse af privatlivets fred og behandling af personoplysninger samt efter principperne om nødvendighed, proportionalitet og snæver fortolkning af eventuelle undtagelser fra de generelle principper om privatlivets fred som følge af skattereglernes håndhævelse.

2. Indledning og generelle principper

2.1. Udvikling af effektive skattepolitikker for deleøkonomien udgør en udfordring både for EU-institutionerne og de nationale institutioner og for aktørerne i sektoren. I den forbindelse er det vigtigt at garantere lige vilkår for de forskellige aktører i deleøkonomien og for disse aktører og de traditionelle aktører, som driver virksomhed i de samme sektorer.

2.2. EØSU mener, at der har været en støt og stor vækst i deleøkonomien i de senere år med yderligere udviklingsmuligheder for EU-landene fremover, for så vidt at den kan mobilisere uudnyttede ressourcer og motivere de enkelte borgere til selv at tage initiativer. Samtidig erkender udvalget, at der er behov for regulering for at garantere forbrugerbeskyttelsen, arbejdstagernes rettigheder, skattereglernes overholdelse og den fair konkurrence.

2.3. Den definition af »deleøkonomi«, der anvendes i denne udtalelse, henviser til de forretningsmodeller, hvor aktiviteter formidles via samarbejdsplatforme, som skaber mulighed for midlertidig brug af varer eller tjenester, der ofte leveres af privatpersoner. Her er det — også i forhold til fremgangsmåde — vigtigt at opnå et minimum af konsensus mellem EU og medlemsstaterne om begrebet »deleøkonomi«, så man undgår væsentlige forskelle i de adskillige definitioner, der anvendes på det indre marked.

2.4. Deleøkonomien er en kompleks økonomisk størrelse, som skal reguleres i sin helhed, da den omfatter mange samfundsområder og en lang række juridiske regelsæt, der traditionelt har været møntet på forskellige og særskilte områder. F.eks. har deleøkonomiens fortsatte udvikling virkninger for reglerne om forbrugerrettigheder, arbejdsretten, social sikring, aftaleretten, retten til privatlivets fred og lovgivningen om offentlige tjenester.

2.5. EØSU understreger, at det er nødvendigt, at de nationale skattesystemer koordineres effektivt på EU-niveau og tager ordentligt højde for de nye forretningsmodeller, der findes i deleøkonomien. For alle de involverede aktører, dvs. de offentlige myndigheder, virksomhederne og forbrugerne, er det nødvendigt, at principperne om et retfærdigt skattesystem (dvs. ensartethed, forudsigelighed og neutralitet) bliver gældende for disse nye modeller.

2.6. Det er dog vanskeligt at tilpasse de traditionelle skatteregler til teknologiens fortsatte udvikling, og udviklingen af skattereglerne er ofte bagud i forhold den digitale økonomis ultrahurtige udvikling. Tilpasningen af reglerne og de traditionelle principper til de igangværende ændringer bør derfor ske rettidigt og hensigtsmæssigt, og foranstaltningerne på EU-niveau bør koordineres med de forskellige nationale foranstaltninger.

2.7. Især er det vigtigt, at EU-institutionerne og de internationale og nationale institutioner koordinerer og handler hurtigt og effektivt for at finde svar på de nye spørgsmål, som opstår med den digitale økonomi og deleøkonomien, og at de er proaktive og ikke blot reagerer, når der dukker konkrete problemstillinger op.

2.8. EØSU er af den overbevisning, at skattepolitikkerne for den digitale økonomi og udviklingen af instrumenter og praktiske løsninger bør koordineres på internationalt plan. EØSU bifalder derfor det tætte samarbejde mellem Kommissionen, medlemsstaterne og OECD/G20, idet det anerkender, at samarbejdet allerede har givet konkrete resultater og kan give flere og mere væsentlige resultater i fremtiden.

3. Rapporteringskrav

3.1. Et vigtigt aspekt af de beskatningsordninger, der skal gælde for deleøkonomien, er kravene til de digitale platforme om, at de skal indsamle oplysninger om de gennemførte transaktioner, gemme oplysningerne og videregive dem til skattemyndighederne. En passende deling af oplysninger inden for rammerne af et velfungerende og rimeligt system for dataindsamling og -udveksling vil således dels kunne lette arbejdet for skattemyndighederne, som skal have hurtig og nem adgang til oplysningerne, dels give platformene og brugerne garanti for et forudsigeligt system. Rapporteringskravene må ikke udgøre en urimelig administrativ byrde for platformene og aktørerne i sektoren.

3.2. Der er allerede flere eksempler på et godt fungerende samarbejde mellem platformene og skattemyndighederne på transportområdet, bl.a. i Estland, hvor man har truffet foranstaltninger for at gøre det lettere for chauffører, der deltager i carpoolingplatforme, at udfylde deres selvangivelse. Et andet eksempel på en innovativ løsning, også fra Estland, er fastlæggelsen af et forholdsmæssigt antal af oplysninger, der som minimum skal indsendes til myndighederne, og muligheden for, at platformsoperatørerne kan anvende en særlig bankkonto til skatteformål. En sådan bankkonto fremmer en direkte og hurtig kommunikation mellem operatørerne, deres banker og skattemyndighederne. Modsat har man i nogle regioner kunnet konstatere en ringe vilje fra onlineplatformenes side til at samarbejde med de finansielle myndigheder.

3.3. EØSU ser i denne forbindelse gerne, at der udvikles en europæisk standard for indsamling af de data og oplysninger, som platformene skal videregive til skattemyndighederne og gemme i en periode. En lang række ensidige handlinger fra medlemsstaternes side og et sammensurium af ordninger i det indre marked, sådan som det til dels allerede er tilfældet, vil nemlig føre til driftsmæssige problemer og en mangel på effektivitet i hele deleøkonomien.

3.4. Udviklingen af en harmoniseret europæisk rapporteringsmodel bør være baseret på de hidtil opnåede erfaringer og konkrete tilbagemeldinger. Rapporteringssystemerne i medlemsstaterne er i dag forskellige rent organisatorisk og med hensyn til mængden og typen af data, der indsamles og videregives. I nogle medlemsstater er rapporteringssystemet meget tungt og kræver en betydelig indsats af platformene, mens det i andre medlemsstater er mere fleksibelt og ikke påvirker den daglige drift i lige så høj grad. Erfaringerne i visse medlemsstater viser desuden, at valgfri eller frivillige rapporteringssystemer, som ikke er underlagt specifikke lovkrav, ikke fungerer effektivt.

3.5. Efter EØSU's opfattelse er den opsplittning, vi ser i dag, ikke holdbar på lang sigt, da den kan medføre uforholdsmæssigt store overholdelsesomkostninger og ineffektivitet, der hænger sammen med, at lovgivningen på forskellige områder af det indre marked ikke er ensartet. Derfor er det nødvendigt at finde en velovervejet og proportional tilgang til rapporteringsspørgsmålet, som sikrer et forenklet og funktionelt system. En forenkling af rapporteringskravene kunne nemlig udgøre et konkret incitament for de digitale platforme til at overholde reglerne.

3.6. Hvad angår de generelle principper for et lovgivningsindgreb vedrørende beskatning af deleøkonomien i bred forstand og rapporteringskravene helt konkret, mener EØSU, at den anvendte tilgang bør følge proportionalitetsprincippet, hvilket er i tråd med EU-Domstolens retspraksis. Det skal således være muligt at opfylde det ønskede mål med lovgivningen, altså indsamling af klare oplysninger, der er nyttige for skattemyndighederne i offentlighedens interesse, uden at det griber væsentligt ind i platformenes og slutbrugernes private interesser.

3.7. En sådan tilgang bør sikre, at reglerne er klare og forudsigelige for aktørerne i sektoren, således at overholdelsesomkostningerne ikke bliver uforholdsmæssigt store (f.eks. som følge af unødvendige og uforholdsmæssigt mange anmodninger om oplysninger), og at skattemyndighederne reelt kan indsamle oplysningerne.

3.8. I et forholdsmæssigt og rimeligt rapporteringssystem bør det desuden ud fra et kvalitativt synspunkt være fastlagt, hvilke data der er strengt nødvendige og skal indsamles med henblik på skattereglernes håndhævelse, uden at man dermed pålægger platformene og deres erhvervsbrugere eller slutbrugere alt for omfattende krav. Inden for rammerne af en forholdsmæssig tilgang bør der desuden skelnes mellem erhvervsmæssige og ikkeerhvervsmæssige aktører i deleøkonomien, således at rapporteringskravene bliver tilpasset til de to forskellige kategorier.

3.9. Reguleringen af følgende aspekter bør også harmoniseres på EU-niveau: i) de generelle betingelser for lovligheden af den registeransvarliges behandling af oplysninger; ii) de personer, der berøres af behandlingen; iii) de instanser og formål, som personoplysninger må videregives til; iv) fastlæggelse af betingelserne for, hvordan oplysningerne behandles; v) begrænsning af formålet med behandlingen; vi) opbevaringsperioderne.

3.10. Udvekslingen af oplysninger mellem privatpersoner og offentlige myndigheder bør naturligvis foregå i overensstemmelse med EU-lovgivningen om beskyttelse af privatlivets fred og behandling af personoplysninger samt efter principperne om nødvendighed, proportionalitet og snæver fortolkning af eventuelle undtagelser fra de generelle principper om privatlivets fred som følge af skattereglernes håndhævelse.

3.11. I den forbindelse kunne det være hensigtsmæssigt at forbedre og fremme udvekslingen af oplysninger mellem de forskellige nationale skattemyndigheder med det formål at tilrettelægge nogle effektive samarbejdsformer, der tager sigte på at hindre svig og skatteundgåelse og harmonisere de forskellige myndigheders praksis.

3.12. Skattereglerne for deleøkonomien, herunder reglerne for rapporteringssystemerne, bør under alle omstændigheder tilpasses til de forskellige sektorer i deleøkonomien, eftersom de mange aktiviteter i sektoren ofte har forskellig og særlig karakter, hvilket kræver specifikke og skræddersyede regler.

3.13. EØSU anbefaler, at man i alle tilfælde sikrer lige beskatningsvilkår for aktiviteter i deleøkonomien og de tilsvarende traditionelle aktiviteter efter princippet om skattneneutralitet for at hindre forvriddning af de markeder, hvor der både er traditionelle aktiviteter og aktiviteter i deleøkonomien.

3.14. Endelig kunne det for at fremme deleøkonomiens vækst være nyttigt at fastlægge nogle minimumstærskler, under hvilke bestemte aktiviteter ikke betragtes som erhvervsmæssige eller økonomisk vigtige, og derfor kan være omfattet af særlige skattefritagelser. Det er dog vigtigt, at disse tærskler fastsættes på en fornuftig måde efter en omhyggelig analyse af reguleringens effekt.

4. Moms og deleøkonomi

4.1. I forhold til moms er det vigtigt at definere nøjagtigt, hvad der menes med »momspligtig person«, og fastslå om denne udøver økonomisk virksomhed. Det er også stadig vanskeligt at afgøre, hvordan der skal beregnes moms af transaktioner i deleøkonomien, hvor der ikke betales et pengebeløb, men hvor der dog er en modydelse eller en modværdi, f.eks. baseret på udnyttelsen af brugernes personoplysninger eller den værdi, der skabes af disse oplysninger.

4.2. Helt konkret må der i momsmæssig henseende skelnes mellem tre forskellige situationer, som afhænger af betalingen for tjenesterne: **i)** situationer, hvor tjenester ydes mod betaling af et pengebeløb; **ii)** situationer, hvor betalingen for tjenesten ikke ydes i penge, men i form af en anden tjeneste eller et ikkepengemæssigt vederlag; **iii)** situationer, hvor tjenesten ydes gratis og uden nogen modydelse⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Møde i momsekspertgruppen — 1. april 2019, taxud.c.1(2019)2026442 — EN, VAT Treatment of the sharing economy, VEG 08.

4.3. Hvad angår de konkrete situationer, der kan falde ind under førnævnte nr. ii), opfordrer EØSU til, at der foretages en nøje undersøgelse af, om aktiviteter på platformene i deleøkonomien er momspligtige eller ej.

4.4. I den henseende mener EØSU, at Kommissionens momsekspertgruppe har gjort et godt stykke arbejde med den første rapport om momsbehandling af deleøkonomien, der har titlen »VAT treatment of the sharing economy«, og ser gerne, at der kommer flere rapporter derom.

4.5. Derudover vil det være hensigtsmæssigt, at Kommissionen og de nationale skattemyndigheder fremmer specifikke samarbejds- og koordineringsaktiviteter vedrørende momsreglernes anvendelse inden for deleøkonomien med det formål dels at harmonisere praksis, dels at udveksle nyttig information om håndhævelse og hindre svig og mulig skatteundgåelse.

4.6. EØSU mener, at det er vigtigt at undersøge, om direktivet om visse krav til betalingstjenesteudbydere vedrørende anmodninger om oplysninger med henblik på at afsløre momssvig, der meget snart skal gennemføres, også kan anvendes i forbindelse med rapporteringskrav med henblik på direkte beskatning af betalinger på internettet med kreditkort og af betalinger via direkte bankoverførsel og andre hurtige betalingsformer.

Bruxelles, den 16. juli 2020.

Luca JAHIER
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om europæisk klimapagt**(sonderende udtalelse)**

(2020/C 364/10)

Ordfører: **Dimitris DIMITRIADIS**Medordfører: **Peter SCHMIDT**

Anmodning om udtalelse	Kommissionen, 11.3.2020
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø
Vedtaget i sektionen	29.6.2020
Vedtaget på plenarforsamlingen	16.7.2020
Plenarforsamling nr.	553
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	206/4/2

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Vi står midt i en klimakrise. I en tid med en global sundhedskrise og en truende økonomisk krise som følge af covid-19-pandemien er det vigtigt, at EU slår fast, at omstillingen til en bæredygtig, modstandsdygtig, klimaneutral og ressourceeffektiv trivselsøkonomi ikke er til forhandling. Radikale ændringer af kultur, infrastruktur, adfærd, deltagelse og levevis er det, der skal til nu, og det vil få konsekvenser for borgerne på en lang række forskellige måder, men også betyde, at de får flere muligheder for selv at bestemme.

1.2. Klimaforandringerne er en trussel imod os, men som det er tilfældet med pandemien, rammes de mest sårbare og marginaliserede mennesker hårdest. Det er helt afgørende, at ingen lades i stikken under omstillingen.

1.3. EØSU understreger, at alle dele af samfundet — virksomheder, arbejdstagere, forskere, forbrugere, lokalsamfund, borgere og deres organisationer — er nødt til at deltage aktivt, for at omstillingen til klimaneutralitet kan blive en realitet.

1.4. EØSU støtter derfor opfordringen til Den Europæiske Union om at forpligte sig til at opnå kulstofneutralitet inden 2050 og dermed tilpasse sit mål for reduktion af drivhusgasser frem til 2030. Ifølge FN's miljøprogram (UNEP's) rapport om emissionskløften fra 2019 skal den globale udledning startende nu reduceres med 7,6 % om året for at begrænse den globale opvarmning til 1,5 °C. Det er ensbetydende med et reduktionsmål på mindst 68 % frem til 2030.

1.5. Det vil kræve et skift til en deltagelsesbaseret model på alle niveauer, og Kommissionen har i forbindelse med gennemførelsen af klimapagten en stor mulighed for og forpligtelse til at udvikle en nyskabende tilgang, der afspejler, støtter og inspirerer den indsats, der allerede sker i civilsamfundet, i lokalsamfund og i byer og regioner.

1.6. Hvis de deltagelsesbaserede modeller har et for snævert fokus eller ikke gør det muligt at vurdere det fulde omfang af ændringerne, eller hvis den institution, der har indført dem, kan lade dem ude af betragtning, vil det kun være spild af tid og tage modet fra dem, der engagerer sig.

1.7. Europa må være katalysator for systemiske ændringer, der kan understøtte klimaindsatsen gennem (teknologisk og social) innovation, ved at forbinde udbuddet af innovation med aktørerne på efterspørgselssiden, med dem, der søger at finde løsninger, og med dem med høje ambitioner om forandring. FN's verdensmål bør være rettesnoren for den digitale omstilling, så vi undgår risici, herunder risici for arbejdstagernes rettigheder⁽¹⁾. Gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder sideløbende med den europæiske grønne pagt udgør en mulighed for at sikre en retfærdig omstilling, der har fokus på målet om kvalitetsbeskæftigelse til alle.

1.8. De civilsamfundsaktører, der er engageret i klimaindsatsen, peger for det meste på manglende adgang til finansiering, manglende ekspertise, mangel på medarbejdere og manglende anerkendelse som de generelle udfordringer, tillige med fraværet af en sammenhængende fortælling fra EU og de nationale regeringer.

1.9. Det vil kræve betydelige økonomiske ressourcer at nå EU's og de internationale klimamål. Budgettet til den europæiske grønne pagt (offentlige og private midler) og de 750 mia. EUR i genopretningsfonden, herunder de midler, der afsættes til processen omkring det europæiske semester, bør rettes mod en bæredygtig genopretning, herunder klimaindsatsen.

1.10. Krav om bæredygtige metoder som betingelse for at modtage finansiering bør være normen i alle sektorer, når der udarbejdes genopretningsplaner efter covid-19, der sigter mod FN's 2030-dagsorden for bæredygtig udvikling og Parisaftalen. Genopretningen efter covid-19 bør ikke sigte mod at vende tilbage til dér, hvor vi var før, men derimod at ende et nyt og bedre sted.

1.11. Alle interessenter vil have behov for kapacitetsopbygning og teknisk støtte for at kunne foretage omstillingen til en mere modstandsdygtig og bæredygtig fremtid. Etablering af et EU-forum for klimafinansiering vil fremme adgangen til finansiering og fjerne hindringer.

1.12. EØSU foreslår en interessentplatform for den europæiske klimapagt baseret på principperne om inklusion, gennemsigtighed og reel deltagelse og ejerskab mellem klimaaktører på alle niveauer.

1.13. Klimapagten bør have fokus på at sætte folk i stand til at ændre systemer — gennem forskning, eksperimenteren og demonstration. Perspektiver, visioner, historiefortælling og tilbageskrivning på flere niveauer bliver helt afgørende. En bred vifte af klimainitiativer bør fremmes og støttes.

2. Indledning

2.1. Det er blevet stadig mere presserende at få greb om klima- og miljøudfordringerne, hvilket kræver en drastisk revurdering af de nuværende ikkebæredygtige socioøkonomiske tilgange. Den globale covid-19-pandemi har vist, at nogle enkle justeringer af vores levevis og systemer ikke rækker. Grundlæggende ændringer af produktionsmetoder med virkninger for virksomheder, arbejdstagere og arbejdets tilrettelæggelse var allerede blevet påbegyndt inden pandemien, og de vil muligvis blive fremskyndet som en konsekvens deraf. Kommissionen har vedtaget en europæisk grøn pagt som den nye strategi for mere bæredygtige, renere, sikrere og sundere socioøkonomiske og finansielle modeller i EU.

2.2. I kølvandet på covid-19-krisen må klimaindsatsen og tilsagn om bæredygtighed være de vigtigste principper for genopretnings- og genopbygningspolitikken og de dertil afsatte budgetter, så EU ikke fastlåses endnu længere i en kulstofintensiv fremtid. Foranstaltninger efter krisen skal udformes på en måde, der skaber et modstandsdygtigt system, beskytter og genopretter biodiversiteten, prioriterer folkesundheden og samtidig baner vejen for en trivselsøkonomi uden at lade nogen i stikken. I den sammenhæng bør den europæiske grønne pagt ikke opgives eller udskydes, men derimod styrkes.

2.3. Om den europæiske grønne pagt bliver en succes vil i høj grad afhænge af EU's evne til at gå i dialog med borgerne. Med dette i mente er Kommissionen ved at udarbejde en europæisk klimapagt for at samle forskellige aktører, herunder regioner, lokale myndigheder, lokalsamfund, civilsamfundet, skoler, virksomheder og enkeltpersoner.

⁽¹⁾ UN SDSN Six Transformations to achieve the Sustainable Development Goals.

3. Vigtigheden af at gå i dialog med civilsamfundet og borgerne om klimaet

3.1. Vi står midt i en global klimakrise. Regeringernes reaktion på klimakrisen har indtil videre ikke været tilstrækkelig, og verden er ikke på vej til at nå hverken målene i Parisaftalen eller FN's verdensmål. De unge klimastrejkende og andre aktører i civilsamfundet har kraftigt efterlyst en langt mere ambitiøs og omgående klimaindsats. De beslutningstagere, der har forpligtet sig til 2030-dagsordenen og Parisaftalen, har ansvaret for at følge op på disse krav, træffe afgørende og ambitiøse politiske beslutninger og arbejde mod en ny model for en inklusiv klimaindsats, som alle interessenter er aktivt engageret i.

3.2. EØSU støtter derfor opfordringen til Den Europæiske Union om at forpligte sig til at opnå kulstofneutralitet inden 2050 og dermed tilpasse sit mål for reduktion af drivhusgasser frem til 2030⁽²⁾. EØSU forventer, at det nye emissionsmål for 2030 vil blive baseret på en omfattende gennemgang og en ordentlig konsekvensanalyse. EØSU gør endvidere gældende, at der er overbevisende argumenter for målet om en reduktion på mindst 55 % i 2030, så EU kan gøre sit til at opfylde det enorme globale behov for at mindske udledningen. For eksempel viser FN's miljøprogram (UNEP's) rapport om emissionskløften fra 2019⁽³⁾, at der på globalt niveau er behov for et endnu mere ambitiøst mål for reduktion af udledningerne, hvis vi skal nå målet på 1,5 °C fastlagt i Parisaftalen⁽⁴⁾.

3.3. Ifølge Eurobarometer 2019 opfatter 93 % af EU-borgerne klimaforandringerne som et alvorligt problem, og 79 % opfatter dem som et meget alvorligt problem. Langt de fleste af respondenterne mener, at det er vigtigt, at deres nationale regering fastlægger ambitiøse mål for at øge andelen af vedvarende energi (92 %) og øge energieffektiviteten (89 %).

3.4. Klimapagten må udnytte europæernes styrke til at realisere visionen i den europæiske grønne pagt om et velstående, inklusivt, klimarobust samfund med en cirkulær nulemissionsøkonomi senest i 2050. IPCC-rapporten omtaler udtrykkeligt behovet for »hurtige og vidtrækkende forandringer af hidtil uset skala inden for alle samfundets aspekter«. Trinvise forandringer rækker ikke. Et snævert fokus på CO₂-reduktion er kontraproduktivt på græsrodsniveau, da det begrænser engagementet og tankegangen og i høj grad vil spænde ben for de forandringer, der planlægges og gennemføres. Det, der er brug for nu, er en grundlæggende omstilling af økonomiske, sociale og finansielle systemer, der vil få dekarboniseringen til at stige eksponentielt og styrke modstandsdygtigheden over for klimaforandringerne. Dette kræver inspirerende, omfattende og alsidige fortællinger om, hvorfor verden må ændres.

3.5. Den nuværende globale krise forårsaget af covid-19-pandemien har vist regeringernes evne til at træffe drastiske foranstaltninger for at afbøde en eksistentiel trussel såvel som befolkningens evne til — i det mindste på kort sigt — at tilpasse sig de nye begrænsninger i deres hverdag, der følger af disse foranstaltninger. Lokalsamfund, virksomheder, arbejdsmarkedets parter og andre ikkestatslige aktører spiller en vigtig rolle i indsatsen mod pandemien. Ofte afdækker de behov, udvikler og indfører hensigtsmæssige interventioner hurtigere og mere effektivt og kreativt, end det har vist sig at være muligt med en top down-tilgang.

3.6. Den næste fase i indsatsen mod covid-19 er forbundet med enorme muligheder og enorme risici. De økonomiske foranstaltninger og finanspolitiske pakker, der udvikles for at understøtte og få sat gang i den europæiske økonomi, skal være i overensstemmelse med EU's taksonomi for bæredygtige investeringer og direkte finansiering til dem, der er bæredygtige eller kan blive bæredygtige og vil forpligte sig til — under tilsyn — at identificere og foretage de nødvendige ændringer med det samme.

⁽²⁾ Europa-Parlamentets ordfører for den europæiske klimalov (COM(2020) 80 final), Jytte Guteland, foreslår, »at EU's 2030-klimamål hæves til en reduktion af emissionerne med 65 % i forhold til niveauet i 1990. Kommissionen bør derfor inden 30. juni 2021 vurdere, hvordan EU-lovgivningen, der gennemfører det højere mål, skal ændres tilsvarende«.

⁽³⁾ Emissions Gap Report 2019.

⁽⁴⁾ Det fremgår af FN's miljøprogram (UNEP's) rapport om emissionskløften fra 2019, at den globale udledning startende nu skal reduceres med 7,6 % om året for at begrænse den globale opvarmning til 1,5 °C. Det er ensbetydende med et reduktionsmål på mindst 68 % frem til 2030.

3.7. Den tragiske forstyrrelse, som covid-19 har forårsaget, har midlertidigt ophævet de finanspolitiske regler, men også vist, at en anden vision er mulig, når menneskeliv, vores økonomier og vores liv, som vi kender det på Jorden, er på spil. En vision, hvor sociale fremskridt udelukkende bestemmes af vækst i bruttonationalproduktet (BNP), tager ikke højde for grundlæggende faktorer som individuel og social trivsel, og miljømæssige og sociale hensyn tages heller ikke tilstrækkeligt i betragtning. Det er derfor nødvendigt at tage kvantespringet fra den BNP-baserede økonomi til velfærdsøkonomien ⁽⁷⁾, ⁽⁸⁾

3.8. En metode til at højne klimaambitionsniveauet er at skabe gunstige betingelser for en større indsats fra ikkestatslige aktører, herunder forskellige typer virksomheder, bl.a. små og mellemstore virksomheder og mikrovirksomheder, investorer, arbejdsmarkedets parter, kooperativer, byer og regioner, fagforeninger, lokalsamfund og borgergrupper, landbrugere, skoler, trosbaserede organisationer, ungdomsgrupper og andre ikkestatslige organisationer.

3.9. Gunstige betingelser forudsætter et grundlæggende skift fra høringer og topstyret inddragelse til samarbejdsbaseret udvikling og udformning, samskabelse og medindflydelse. De traditionelle høringsmodeller når sjældent længere end til meget snævre, velfinansierede sektorer i samfundet. De privatpersoner, organisationer og virksomheder, der har mest at vinde ved og bidrage med til omstillingen, bør tilbydes reelle muligheder for at deltage i beslutningstagningen, hvis de skal lægge tid og energi i processen.

3.10. EØSU efterlyste i 2018 en »europæisk dialog om den ikkestatslige klimaindsats« ⁽⁷⁾. Formålet med dialogen bør ikke kun være at skabe opmærksomhed om tiltag, men også at reagere på de ikkestatslige aktørers behov ved at inspirere til nye partnerskaber mellem dem og de forskellige forvaltningsniveauer, fremme peerlæring, uddannelse og gensidig rådgivning og lette adgangen til finansiering.

3.11. EØSU foreslog ⁽⁸⁾, at en permanent borgerdialog blev gjort til en obligatorisk forberedende etape i forbindelse med alle store politiske beslutninger og alle relevante lovgivningsinitiativer på alle niveauer.

3.12. Kommissionen har indtil videre ikke fulgt disse anbefalinger ⁽⁹⁾. Klimapagten skaber en mulighed for, at institutionerne kan arbejde tæt sammen om at skabe gunstige betingelser for inddragelse af civilsamfundet og borgerne ved at bygge på og videreudvikle de eksisterende høringsprocesser.

4. Erfaringer fra den eksisterende praksis for inddragelse af civilsamfundet og borgerne

4.1. De eksisterende eksempler på borgermøder, borgerdialoger og lignende deltagelsesorienterede processer på nationalt, regionalt og kommunalt niveau ⁽¹⁰⁾ viser, at borgerne evner og ønsker at tage ansvar for løsninger på klimakrisen. Det sker ofte, at de mere omfattende deltagelsesbaserede tilgange inden for de rette rammer skaber vigtige bæredygtighedsfordele uden at have specielt fokus på klimakrisen. De vidner ikke kun om det stærke behov for og ønske om et mere deltagelsesbaseret demokrati, men også om regeringernes evne til at skabe sådanne rum og følge politisk op på deres forslag.

4.1.1. I 2019 begyndte 150 tilfældigt udvalgte franske borgere en debat om spørgsmålet »Hvordan kan vi reducere drivhusgasemissionerne med mindst 40 % inden 2030 i den sociale retfærdigheds ånd?«. Møderne i denne borgerkonference afholdes i det franske økonomiske og sociale råd. Regeringen har planer om at offentliggøre forslagene og vil fremlægge en foreløbig tidsplan for gennemførelsen af dem ⁽¹¹⁾.

4.1.2. Det irske Citizens' Assembly, der blev oprettet i 2016, bestod af 100 borgere, som var tilfældigt udvalgt som repræsentative for de irske vælgere. De fik til opgave at drøfte emner, lige fra det forfatningsmæssige forbud mod abort til at gøre Irland førende i kampen mod klimaforandringerne. Det parlamentsudvalg, der blev nedsat til at gå videre med borgerforsamlingens anbefalinger vedrørende klimaforandringerne, var i høj grad med til at forme Irlands skelsættende klimahandlingsplan, der blev offentliggjort i juni 2019.

⁽⁷⁾ EØSU's udtalelse om den bæredygtige økonomi, vi har brug for (EUT C 106 af 31.3.2020, s. 1).

⁽⁸⁾ Velfærdsøkonomi — en vision af samfundsoekonomien, hvor de økonomiske politikker vurderes i forhold til deres indvirkning på samfundets trivsel. Det blev en anerkendt, veldefineret økonomisk teori i det 20. århundrede.

⁽⁹⁾ EØSU's udtalelse om fremme af ikkestatslige aktørers klimaforanstaltninger (EUT C 227 af 28.6.2018, s. 35).

⁽⁸⁾ EØSU's udtalelse om strategi for langsigtet reduktion af drivhusgasemissioner i EU (EUT C 282 af 20.8.2019, s. 51).

⁽⁹⁾ Allerede foreslået i EØSU's udtalelse om etablering af en koalition mellem civilsamfundet og subnationale myndigheder til sikring af overholdelsen af Parisaftalens forpligtelser (EUT C 389 af 21.10.2016, s. 20).

⁽¹⁰⁾ <https://www.thersa.org/discover/publications-and-articles/rsa-blogs/2018/07/our-call-for-action-on-deliberative-democracy>.

⁽¹¹⁾ <https://www.conventioncitoyennepourleclimat.fr/en/>.

4.1.3. I Spaniens to største byer er der etableret borgerdialoger og lokale fora for at fremme en bredere inddragelse af borgerne og civilsamfundsorganisationerne i beslutninger om dele af det lokale budget og for at brainstorme om byens fremtid.

4.1.4. Ungeklimarådet i Danmarks Klima-, Energi- og Forsyningsministerium skal bringe nytænkning ind i klimapolitikken og komme med input til ministeren vedrørende fremtidens klimaløsninger.

4.1.5. Byen Gdansk i Polen har afholdt tre borgerforsamlinger om tilpasning til ekstreme vejrforhold, reduktion af luftforureningen og større borgerinddragelse.

4.1.6. I Finland samlede det første borgerpanel for bæredygtig udvikling omkring 500 finner for at vurdere den aktuelle status for bæredygtig udvikling. Resultaterne vil blive anvendt af Finlands regering og parlament til at fremme arbejdet med bæredygtig udvikling.

4.1.7. I Italien fremsatte repræsentanter for civilsamfundet efter COP25 et lovforslag om at oprette en borgerforsamling med inspiration fra den franske borgerkonference. En lignende proces blev iværksat i Storbritannien med »Climate Assembly UK: the path to net zero«.

4.1.8. I Bologna i Italien har bystyret oprettet et »borgeropfindsomhedskontor« som led i sit mere omfattende arbejde for igen at få engageret borgerne. Det har oprettet seks »laboratorier«, som jævnligt afholder visioneringsevents ved hjælp af Open Space og andre værktøjer. Når stærke idéer til projekter opstår, indgår bystyret »pagter« med lokalsamfundet for at sikre, at de bliver ført ud i livet. I de seneste fem år er der allerede indgået over 500 pagter, der vedrører alt fra nye bænke på gaderne til meget større og mere ambitiøse projekter. Det er også blevet kanalen for deltagerbaseret budgetlægning.

4.2. Mange andre initiativer styret af lokalsamfundet har med bemærkelsesværdig og inspirerende succes mobiliseret de lokale borgere med det sigte at skabe en mere bæredygtig fremtid. Blandt andet »Quartiers Durables« (bæredygtige bydele) i Bruxelles, det skotske græsrodsnetværk »Scottish Communities Climate Action Network« bestående af omkring 120 lokalsamfundsgrupper, Coopérnico — et kooperativ (RESCoop) for vedvarende energi i Portugal, og omstillingsbevægelsen (Transition Movement), der i dag arbejder for at skabe modstandsdygtige lokalsamfund i over 50 lande og inspirerer mennesker til at ændre tankegang, handle og være en del af verden. Handlingsprogrammet »Communities for Future«, der bliver lanceret til sommer, kan være med til at skabe de institutionelle rammer for borgerdeltagelse.

4.3. På EU-niveau er struktureret inddragelse af civilsamfundet nødvendig, og der bør gives et klart mandat til civilsamfundets deltagelse i udviklingen, gennemførelsen og overvågningen af de politikker og strategier, der sigter mod at opnå klimaneutralitet.

4.3.1. Multiinteressentplatformen om målene for bæredygtig udvikling spillede en vigtig rolle, men der var stadig plads til forbedring hvad angår ressourcer, hyppigheden af møder, ejerskab af dagsordenen, muligheder for udvidet debat og inddragelse og fremme af flere regelmæssige, gennemsigtige og tilgængelige offentlige høringer.

4.3.2. Den europæiske interessentplatform for cirkulær økonomi, som EØSU og Kommissionen er ansvarlig for i fællesskab, giver mulighed for, at en bred vifte af interessentgrupper kan udveksle god praksis og idéer og opbygge værdifulde netværk. Den største forskel i forhold til multiinteressentplatformen om målene for bæredygtig udvikling er, at ejerskabet af platformen ligger hos interessenterne, hvilket er en god praksis til efterfølgelse.

4.4. Parismålene vil ikke blive nået uden et stærkt engagement fra arbejdsmarkedets parter på alle niveauer og især i de industrier og sektorer, som er stærkt berørt af dekarboniseringen og digitaliseringen. Gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder sideløbende med den europæiske grønne pagt udgør en mulighed for at sikre en retfærdig omstilling, der har fokus på målet om kvalitetsbeskæftigelse til alle. Den sociale dialog, som forestås af fagforeninger og arbejdsgivere, er et af de bedste fora til at øge bevidstheden om klimakrisen. Der påhviler dem de vigtigste roller, hvis vi skal realisere den socialt retfærdige omstilling af produktions- og forretningsmodeller, som den europæiske grønne pagt lægger op til. Scenarierne spænder fra arbejdsmarkedstopmøder på EU-niveau over dialog på tværs af landegrænser, som er afgørende for at sætte skub i den sociale integration i Europa, til kollektive overenskomster på sektor- og virksomhedsniveau. Inddragelse af arbejdstagerne er en integreret del af demokrati på arbejdspladsen og giver arbejdstagerne en mulighed for at spille en aktiv rolle i de beslutninger, der træffes dér, og som kan bidrage positivt til klimaindsatsen.

4.5. Det Europæiske Institut for Innovation og Teknologis (EIT's) videns- og innovationsfællesskab for klimaændringer (klima-VIF) har fokus på at udforme, gennemføre og forbinde nyskabende eksperimenter og en stor demonstrationseffekt som katalysator for systemiske ændringer. EIT's klima-VIF har en portefølje bestående af eksperimenter med fokus på at fremme nye måder at tænke på, udnytte den eksponentielle effekt af nye teknologier, netværk og lokale kræfter og forsøge at lære hurtigere end den hastighed, ændringerne sker med⁽¹²⁾.

5. Erfaringer fra virksomhedernes tiltag

5.1. Innovation betyder at gå foran i udviklingen af nye tjenester og produkter på markedet eller i det offentlige, så uopfyldte behov opfyldes, eller problemer, der ikke fandtes tidligere, løses. Teknologisk innovation har fokus på de teknologiske aspekter af et produkt eller en tjeneste. Social innovation betyder en ny social praksis, der sigter mod at opfylde sociale behov på en bedre måde end de eksisterende løsninger, der kan føres tilbage til f.eks. arbejdsbetingelser, uddannelse, udvikling af lokalsamfund eller sundhed. Digital teknologi spiller en vigtig rolle for social innovation gennem brug af IKT såsom onlinenetværk og andre digitale værktøjer.

5.2. Processen for systemisk innovation bør til en overkommelig pris være åben for alle interessenter, der skal deltage i den fælles udvikling af løsninger, som skal drive den nødvendige overgang til bæredygtighed. Økonomisk levedygtighed er en forudsætning for social samhørighed og for, at »ingen lades i stikken« i forbindelse med gennemførelsen af den europæiske grønne pagt. Derfor bør aspekter af en systemisk forandring, der har karakter af offentligt gode, finansieres eller støttes af offentlige midler, hvilket vil kunne tiltrække flere private midler til klimainvesteringer.

5.3. De lokalsamfund, der formår at skabe systemisk innovation, er dem, der er dygtige til at forstå problemet, indsamle løsninger og fordele løsningerne efter de forskellige steders og sammenhænges særlige behov og ressourcer. Vi må derfor ruste de europæiske lokalsamfund med disse færdigheder og skabe de nødvendige gunstige rammebetingelser for, at ikkestatslige aktører kan optrappe indsatsen.

5.4. Der er et akut behov for innovative finansieringsmekanismer, der anerkender potentialet og reagerer på udfordringerne ved lokalsamfundsstyret systeminnovation, som kun kan skabes og opretholdes, hvis der er fleksibel, grundlæggende støtte, risikovillig startkapital til større projekter samt professionel mentorrådgivning og støtte. Klimapagten kunne skabe en utroligt værdifuld kanal, som sociale innovatorer kunne anvende til at give feedback på de politiske og økonomiske hindringer, der bremser dem og er til gene for dem, og ofte gør, at hårdt tiltrængte forandringsprojekter ikke er levedygtige.

5.5. Virksomhedernes tiltag er en meget vigtig reference, som det fremgår af følgende eksempler:

- Multinationale selskaber, der fremstiller tøj til at bruge og smide væk, lancerer en serie af brugt tøj som en genanvendelsesstrategi.
- Mentorordninger for store olieproducenter og forsikringselskaber, der bliver nødt til at omlægge deres forretning.

5.6. Eksempler på vigtige tiltag i den finansielle sektor:

- Investeringsfondes beslutning om ikke at investere i projekter, som ikke tager klimavariablen i betragtning.
- Network for Greening the Financial System, som er et netværk dannet af otte centralbanker og tilsynsmyndigheder for et grønnere finansielt system.

⁽¹²⁾ EIT's klima-VIF's program »Deep Demonstrations« er en mulig økonomisk »udviklingskant« bestående af Europas mest ambitiøse »udfordringsejere«, der har brug for at få afdækket deres »problemområde«, og »udviklere«, der kortlægger systemet og skaber en portefølje af interventionsmuligheder.

6. Informationsudveksling og borgernes forståelse af klimaindsatsen

6.1. Der er behov for direkte dialoger med borgerne for at gøre dem mere bevidste om vigtigheden af en omstilling til mere bæredygtige samfund og sundere lokalsamfund. Disse dialoger har størst merværdi, når de organiseres på lokalt, regionalt eller nationalt plan. Rådgivning, koordinering og støtte på EU-plan vil dog være vigtig.

6.2. Det bør først og fremmest være de enkelte lande, som udvikler et system for miljøregulering, der tager udgangspunkt i det lokale miljø og de lokale behov, og som kan tilpasses i takt med den bæredygtige udvikling i det pågældende land. Anerkendelse af, at naturen har rettigheder, bliver et vigtigt element heri ⁽¹³⁾.

6.3. Enhver form for indgriben på EU-niveau bør ske i et samarbejde med brugerne og lære af, tage udgangspunkt i og inspirere den deltagelsesbaserede tilgang, der er nødvendig på andre niveauer. Der er behov for at inddrage ekspertise og ressourcer, der kan bistå ved udformningen og medvirke til at fremme af innovative samarbejdsrum, overbevisende historiefortælling og brugen af innovativ teknologi. En vigtig forudsætning for klimapagtens succes vil være, at de deltagende lokalsamfund formår at blive så gode historiefortællere som muligt, så de kan tegne et tydeligt billede af den forandrede fremtid, de ønsker, anskueliggøre den i forhold til og sætte den i sammenhæng med de eksisterende behov og ønsker og give borgerne flere muligheder for at handle.

6.4. Et netværksmiljø, der bidrager til at fremme og støtte klimaindsatsen, kræver en onlineplatform til udveksling af praksis og høstede erfaringer fra projekter og tilgange. En sådan deltagelsesbaseret platform kan fremme peerlæring og udveksling af råd blandt aktørerne ved at hjælpe dem med at overvinde lovgivningsmæssige hindringer. Den kunne samtidig være stimulerende for uddannelse og innovation ved at tilbyde onlinekurser, webinarer og workshopper.

6.5. Anerkendelse og troværdig kommunikation om eksisterende tiltag kan være stærke incitamenter for en ny klimaindsats. Finansiering og andre ressourcer, specialistbistand og mulighed for at være med til at forme beslutninger, der har betydning for arbejdet, vil bane vejen for en udvidet brug af gennemprøvede metoder.

6.6. Ambassadører for klimaindsatsen kunne få til opgave at fremme samarbejdet mellem flere aktører, fastsætte strategiske/tematiske prioriteter, indkalde til arrangementer og skabe incitamenter for nye klimatiltag.

6.7. Disse ambassadører for klimapagten kunne også fungere som kontaktpunkter for de forskellige sektorer i økonomien. Der bør også udpeges særlige ambassadører for de unge, lokalsamfundene, byerne og regionerne. Ambassadører på EU-niveau bør have en anden rolle end ambassadører på nationalt/regionalt/lokalt niveau. Det vil være vigtigt, at der koordineres mellem de forskellige niveauer.

6.8. Ved at gøre medlemmer af EØSU og RU til ambassadører på EU-niveau for de grupper, de repræsenterer, vil det være muligt at udnytte deres omfattende netværk i civilsamfundet og blandt de lokale og regionale myndigheder og styrke samarbejdet mellem de rådgivende organer og Kommissionen.

6.9. Fagforeninger og erhvervsorganisationer ved for eksempel, hvad der sker lokalt og regionalt, og repræsenterer på demokratisk vis arbejdstagerne i forskellige sektorer. De spiller en vigtig rolle i udformningen af de forskellige foranstaltninger ved at være lydhøre over for arbejdstagernes og virksomhedernes behov og identificere udfordringerne. Klimaambassadører på forskellige niveauer i fagforeninger og erhvervslivet kunne udnytte den sociale dialogs styrker til effektivt at forbedre informationsudvekslingen og sætte skub i klimaindsatsen. Dette arbejde kræver nogle institutionelle rammer, der fremmer rettigheder på arbejdet.

6.10. Den digitale omstilling forandrer organisationer og virksomhedernes måde at producere på, og mange SMV'er kæmper med betydelige mangler inden for digitalisering. Mange arbejdstagere bekymrer sig især om digitaliseringens betydning for deres job, da den kan føre til stigende arbejdsløshed og større ulighed.

⁽¹³⁾ EØSU's udtalelse om oplægget »På vej mod et bæredygtigt Europa i 2030«; EØSU's udtalelse om klimaretfærdighed (EUT C 81 af 2.3.2018, s. 22).

6.11. For at »fremme finansiering og grønne investeringer og sikre en retfærdig omstilling«, jf. den europæiske grønne pagt, har Kommissionen udviklet et klassificeringssystem (taksonomi) til fremme af investeringer inden for otte store økonomiske grupper og 70 aktivitetssektorer, der radikalt skal ændre deres produktion og kvantiteten og kvaliteten af deres jobs. I dette dokument, som er hjørnesteinen i investeringsplanen for den europæiske grønne pagt, er der kun en enkelt henvisning til arbejdstagerrettighederne i de grundlæggende ILO-standarder.

7. Skabelse af fysiske og virtuelle rum til udveksling på klimaområdet

7.1. Klimapagten bør have fokus på at sætte folk i stand til at ændre systemer — gennem forskning, eksperimenteren og demonstration. Der er brug for uddannelsesprogrammer, som dækker hele spektret af civilsamfundsaktører og andre ikkestatslige aktører. Det er helt afgørende, at kendskabet til og forståelsen af klimaudfordringerne forbedres ved at gå dybere og bredere og ved at forbedre kvaliteten af debatterne og samtalerne om problemet blandt interessenterne.

7.2. Der er brug for implementeringsklare værktøjer til strukturering og håndtering af udfordringerne og udnyttelse af muligheder for bæredygtig innovation og omstilling. Mange af disse nye værktøjer er blevet indført og afprøvet under Kommissionens Horisont 2020-program. I en tværfaglig kontekst bør strategien være »læring gennem erfaring ved anvendelse af værktøjer på brugernes projekter«.

7.3. Forvaltning af interessenter, perspektiv på flere niveauer, visionering og tilbageskrivning samt nichestyling bliver afgørende for, at klimapagten får gennemslagskraft. Formålet med denne struktur er at fremme problemløsningsprocessen ved at udstikke en kurs for systeminnovation til bekæmpelse af klimaforandringer og gennemførelse af den europæiske grønne pagt.

7.4. Klimapagtens succes vil til dels afhænge af, hvorvidt iværksættere og virksomheder formår at tiltrække finansiering i form af støtte fra offentlige, filantropiske og private kilder. Denne finansiering bør bruges til at afhjælpe de markedssvigt, der har forårsaget klimaforandringer, igangsætte disruptive forandringer, og den vil kunne nå et betydeligt omfang. EU's multilaterale finansieringsramme og missionsdrevne europæiske og internationale offentlige og private midler med en målsætning om at drive systemiske ændringer inden for klimamodvirkning og -tilpasning kan anvendes til at generere milliarder til innovative klimaforanstaltninger. Det overordnede mål bør være at mobilisere ressourcer, erfaring og kapacitet til at opnå målrettede emissionsreduktioner og større modstandsdygtighed over for klimaforandringerne, der kan mangedobles for at fremskynde omstillingen og skabe håb. Klimapagten bør hilse engagementet fra den nationale og internationale finanssektor, herunder de relevante multilaterale og private fonde, velkommen. Endvidere bør skattesystemet afspejle princippet om, at trivselsøkonomien skal maksimeres og understøttes.

7.5. Det bør også overvejes at indføre fysiske og virtuelle rum til udveksling på klimaområdet i de eksisterende civilsamfundsorganisationer, der ville kunne kommunikere med hinanden via interessentplatformen for klimapagten.

7.5.1. I forhold til arbejde vil det være hensigtsmæssigt at oprette observatorier for fremsyn, analyse og fortolkning af organisatoriske og teknologiske ændringer og ændringer på arbejdsmarkedet for de otte taksonomigrupper, hvori fagforeninger, arbejdsgivere og forvaltninger på EU-niveau og i medlemsstaterne deltager, og hvortil Kommissionen yder materiel støtte.

8. Opbygning af kapacitet til fremme af græsrodsinitiativer

8.1. De overordnede rammer bør være klart definerede for at undgå uoverensstemmelser med den europæiske grønne pagt.

8.2. De civilsamfundsaktører, der er engageret i klimaindsatsen, peger for det meste på manglende adgang til finansiering, manglende ekspertise, mangel på medarbejdere og manglende anerkendelse ⁽¹⁴⁾ som de generelle udfordringer, tillige med fraværet af en sammenhængende fortælling fra EU og de nationale regeringer.

⁽¹⁴⁾ EØSU-studie.

8.3. Flere interessenter har peget på komplekse lovgivningsmæssige og administrative rammer som hindringer for den ikkestatslige klimaindsats. Civilsamfundsorganisationer og initiativer styret af lokalsamfundet kunne have nytte af kapacitetsopbyggende tiltag, der hjælper dem med at navigere rundt inden for de lovgivningsmæssige og administrative rammer.

8.4. Levering af håndgribelig støtte (teknisk bistand, kapacitetsopbygning, finansiering osv.) og ikkehåndgribelig støtte (anerkendelse, større synlighed osv.) samt fremme af etablering af netværk og forbindelser til bestemte politikområder og -processer bør være grundelementer i en *interessentplatform for den europæiske klimapagt*, hvis sigte er at fremme klimaindsatsen i lokalområder.

8.5. Ikkestatslige aktører kan støde på en række udfordringer med at sikre finansiering af deres klimainitiativer, bl.a. hindrende krav til projektstørrelse, private investorers manglende vilje til at finansiere projekter, komplicerede procedurer og krav til ansøgning om og adgang til midler⁽¹⁵⁾. Af andre hindringer kan nævnes manglende kendskab til klimafinansieringsmuligheder, utilstrækkelig administrativ kapacitet og teknisk viden til sikring af finansiering, budget- og lovgivningsmæssige begrænsninger, sikring af potentielle investeringers bankegnethed, politiske begrænsninger og vanskeligheder ved at opfylde for restriktive støttekriterier for EU-fonde og internationale fonde⁽¹⁶⁾.

8.6. EØSU har foreslået, at der oprettes et klimafinansieringsforum, der kan samle nøgleinteressenter for at tage fat på de vigtigste problemer, identificere hindringer, udvikle løsninger og finde frem til de mest effektive mekanismer til en bedre fordeling af midler i overensstemmelse med nærhedsprincippet. En studie⁽¹⁷⁾ er for øjeblikket ved at blive udarbejdet med henblik på at foreslå en handlingsplan og i sidste ende gøre det lettere for ikkestatslige klimaaktører at få adgang til finansiering.

9. En interessentplatform for den europæiske klimapagt

9.1. I lyset af de positive erfaringer med den europæiske interessentplatform for cirkulær økonomi foreslår EØSU, at der etableres en lignende interessentplatform for den europæiske klimapagt.

9.2. Inklusion, gennemsigtighed og lokale klimaaktørers faktiske deltagelse og ejerskab bør være platformens grundprincipper.

9.3. EØSU har opfordret til, at omstillingen til en bæredygtig, kulstofneutral og ressourceeffektiv økonomi bliver retfærdig uden at lade nogen husholdninger, lokalsamfund, regioner, sektorer og minoriteter i stikken⁽¹⁸⁾. Interessentplatformen for den europæiske klimapagt bør omfatte et observatorium for omstillingen til klimaneutralitet, der kan overvåge gennemførelsen af EU's klimapolitik på nationalt og regionalt niveau og indsamle data til støtte for den politiske beslutningstagning på alle niveauer.

9.4. EØSU støtter afholdelsen af borgerforsamlinger i medlemsstaterne med henblik på at informere, inspirere og skabe større forståelse samt rådgive myndigheder på alle niveauer om klimapolitik. Interessentplatformen for den europæiske klimapagt kunne skabe opmærksomhed om de nuværende erfaringer fra vellykkede projekter og formidle vejledning og bedste praksis til lande, regioner og byer, der er interesseret i at afholde lignende forsamlinger.

9.5. Interessentplatformen for den europæiske klimapagt kunne få til opgave at afholde en borgerforsamling på EU-niveau under fælles ledelse af EØSU, RU og EP og støttet af Kommissionen.

9.6. Det er vigtigt, at platformen bliver et knudepunkt for kapacitetsopbygning og finansiering, der vejleder, informerer og oplyser om klimapolitikker og -strategier, og som gør det lettere for mindre projekter at få adgang til finansiering. Dette EU-knudepunkt kunne ligesom nationale knudepunkter etableres i samarbejde med de lokale og regionale myndigheder.

⁽¹⁵⁾ EØSU's udtalelse om fremme af ikkestatslige aktørers adgang til klimafinansiering (EUT C 110 af 22.3.2019, s. 14).

⁽¹⁶⁾ Rossi, L., Gancheva, M. and O'Brien, S., 2017.

⁽¹⁷⁾ Climate Finance Forum — modalities and first tasks, studie, der udarbejdes for EØSU af Milieu Consulting SPRL.

⁽¹⁸⁾ EØSU's udtalelse om at ingen må lades tilbage ved gennemførelsen af 2030-dagsordenen for bæredygtig udvikling (EUT C 47 af 11.2.2020, s. 30).

9.7. Onlinedelen af interessentplatformen for den europæiske klimapagt bør udgøre et rum for udveksling af information og viden og fremme af netværksdannelse og engagement.

9.8. Det er nødvendigt, at der oprettes en koordineringsgruppe for interessentplatformen for den europæiske klimapagt bestående af repræsentanter for forskellige aktører. Koordineringsgruppens medlemmer bør udvælges på grundlag af gennemsigtige og klare kriterier for at sikre, at den er inklusiv og repræsentativ og under hensyntagen til, at forvaltningen skal være effektiv. Følgende interessenter bør være repræsenteret: EU-institutionerne, civilsamfundet, herunder virksomheder, fagforeninger, de lokale og regionale myndigheder, forskerkredse, finansverdenen og de unge. Interessenter fra institutioner og sektorer med færre ressourcer bør tildeles nok ressourcer til at kunne deltage og få en beslutningstagende rolle.

Bruxelles, den 16. juli 2020.

Luca JAHIER
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

III

(Forberedende retsakter)

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

EØSU'S 553. PLENARFORSAMLING (HYBRIDMØDE) AFHOLDT DEN 15.-16. JULI 2020

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om strategi for ligestilling mellem mænd og kvinder

(COM(2020) 152 final)

(2020/C 364/11)

Ordfører: **Giulia BARBUCCI**Medordfører: **Indrė VAREIKYTė**

Anmodning om udtalelse	Kommissionen, 22.4.2020
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Præsidiets henvisning	18.2.2020
Kompetence	Sektionen for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab
Vedtaget i sektionen	17.6.2020
Vedtaget på plenarforsamlingen	16.7.2020
Plenarforsamling nr.	553
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	171/38/7

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Mænd og kvinder påvirkes forskelligt af covid-19-pandemien, som klart har tydeliggjort de sociale og økonomiske uligheder mellem kønnene. Dette problem må medtænkes fuldt ud i den nye strategi for ligestilling mellem mænd og kvinder. Kommissionen bør gennemføre ligestillingsstrategien parallelt med indsatsen for at bekæmpe virkningerne af covid-19 gennem skræddersyede og målrettede politiske foranstaltninger.

1.2. EØSU anbefaler, at alle programmerings- og forvaltningsorganer og -infrastrukturer vedtager strategier for integration af kønsaspektet, og det opfordrer Kommissionen til kraftigt at tilskynde medlemsstaterne til at følge samme tilgang. Endvidere mener udvalget, at der bør anlægges en tværsektoriel tilgang til ligestilling mellem mænd og kvinder, også når handler om forskelsbehandling af andre årsager.

1.3. EØSU henstiller til Kommissionen og medlemsstaterne, at de sikrer en ligelig deltagelse af mænd og kvinder i de rådgivende og tekniske organer, der nedsættes til at drøfte de politiske foranstaltninger, der skal få gang i økonomien igen og forhindre social og økonomisk marginalisering på baggrund af covid-19.

1.4. Derudover opfordrer EØSU medlemsstaterne til at sørge for, at kønsperspektivet medtænkes fuldt ud i genopretningsforanstaltningerne efter covid-19 for at komme de fortsatte uligheder mellem mænd og kvinder til livs ved hjælp af en strategisk og strukturel tilgang og for at få flere kvinder ud på arbejdsmarkedet på alle niveauer.

1.5. EØSU opfordrer til en større indsats for ligestilling mellem kønnene i den kommende flerårige finansielle ramme for 2021-2027. Det samme gælder i forbindelse med gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder, Kommissionens seks prioriteter for 2019-2024 og henstillingerne fra det europæiske semester.

1.6. EØSU bifalder den af Kommissionen udarbejdede strategi for ligestilling mellem mænd og kvinder og beder Kommissionen om at etablere en koordineringsmekanisme, hvori medlemsstaterne, arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer deltager.

1.7. EØSU opfordrer medlemsstaterne til at indføre specifikke foranstaltninger for at forbedre uddannelses- og erhvervsvejledningen som en metode til at øge kønsbevidstheden og til at stille tilstrækkelige ressourcer og værktøjer til rådighed, således at tilgangen bliver mere kønssensitiv, og kønsopdelingen inden for uddannelse og beskæftigelse mindskes markant.

1.8. EØSU efterlyser tiltag for at lukke den digitale kløft mellem mænd og kvinder og fuldt ud integrere kønsperspektivet i den digitale dagsorden og dagsordenen for kunstig intelligens på EU-niveau og i medlemsstaterne, idet der bør udvikles en specifik dagsorden med en kønssensitiv overvågningsmekanisme, der støtter sig på indikatorer og kønsopdelt dataindsamling.

1.9. Lønforskellen mellem mænd og kvinder er fortsat en af de hyppigst forekommende former for ulighed og forskelsbehandling mellem kønnene, hvilket er blevet endnu tydeligere under covid-19-krisen. EØSU opfordrer Kommissionen til hurtigst muligt at følge op på forslaget om at indføre bindende foranstaltninger vedrørende klare lønforhold, og udvalget er indstillet på at tage teten, når det gælder fremme af en strategi for integration af kønsaspektet med henblik på lige løn.

1.10. EØSU opfordrer Kommissionen og medlemsstaterne til at fremme en tilgang, der reelt forebygger enhver form for vold mod kvinder og sikrer kvinder beskyttelse. EØSU mener, at der bør være foranstaltninger, der fremmer og fører til indførelse af internationale og europæiske initiativer for at udrydde vold mod kvinder. EØSU kan arbejde sammen med arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer om at sikre, at den slags initiativer bliver gennemført hurtigt.

1.11. EØSU spiller en vigtig bevidsthedsskabende rolle ved at indsamle og udbrede god praksis blandt arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer om redskaber og organisationsinfrastruktur, der forebygger og beskytter mod sexchikane i hjemmet og på arbejdspladsen.

1.12. EØSU anbefaler en systematisk tilgang til politikkerne for pasning og pleje, hvorunder der også tages flere andre politiske aspekter i betragtning (løngennemsigtighed, offentlige tjenester, infrastruktur, beskatning, transport, den digitale dagsorden og dagsordenen for kunstig intelligens og EU-fonde). EU's medlemsstater bør fortsætte deres bestræbelser på at øge udbuddet, prisoverkommeligheden og kvaliteten af tilbuddene om førskoleundervisning og børnepasning.

1.13. EØSU opfordrer Kommissionen til at hjælpe medlemsstaterne med at øge andelen af såvel kvinder med handicap på arbejdsmarkedet — og dermed gennemføre FN's konvention om rettigheder for personer med handicap (UNCRPD) — som kvinder fra andre udsatte grupper (heriblandt romaer og migrantkvinder).

1.14. Lige muligheder for deltagelse er afgørende for det repræsentative demokrati på alle niveauer — europæisk, nationalt, regionalt og lokalt. EØSU støtter lige deltagelse og balance mellem kønnene inden for beslutningstagning og i det politiske, økonomiske og sociale liv, herunder i strukturer for den sociale og civile dialog. Der er behov for positive tiltag, der bygger på lovgivningsmæssige, budgetmæssige, frivillige, organisatoriske og kulturelle foranstaltninger, for at tackle problemet med kvinders lave repræsentation og deltagelse i beslutningstagende organer.

1.15. EØSU beder endnu engang Rådet om at fortsætte drøftelserne om direktivet om en bedre kønsfordeling i selskabsbestyrelser.

1.16. EØSU opfordrer medie- og reklamebranchen til at fremme en bedre fordeling mellem mænd og kvinder i de beslutningstagende stillinger og bidrage til at nedbryde stereotype fremstillinger af mænd og kvinder i medieindhold ved at indføre adfærdscodekser og mekanismer for at sikre en ligelig deltagelse af begge køn i beslutningstagende organer.

1.17. EØSU beder EIGE om, at det i det næste ligestillingsindeks medtager et tematisk fokus på ligestilling mellem kønnene i medierne for at rette lyset mod ulighederne.

2. Indledning

2.1. Ligestilling mellem mænd og kvinder er ikke blot en af Den Europæiske Unions kerneværdier⁽¹⁾, men også en forpligtelse til handling⁽²⁾. Kommissionen har gjort ligestilling mellem mænd og kvinder til et vejledende princip og mål for sin mandatperiode, og alligevel viser tallene⁽³⁾ ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾, at udviklingen mod opnåelse af ligestilling i EU går meget langsomt. Denne EØSU-udtalelse er udarbejdet som reaktion på den strategi for ligestilling mellem mænd og kvinder 2020-2025, som Kommissionen offentliggjorde i marts 2020, inden covid-19-pandemien brød ud. EØSU er bekendt med, at mænd og kvinder påvirkes forskelligt af covid-19-pandemien, hvilket må medtænkes i strategien for ligestilling mellem mænd og kvinder. Det er vigtigt at understrege, at den aktuelle krise forværrer de kønsbestemte uligheder, som allerede fandtes inden krisen. Kvinder er i stadig større risiko for at blive udsat for vold, fattigdom og forskellige former for forskelsbehandling og for at blive økonomisk afhængige, og EØSU anbefaler, at Kommissionen omgående træffer skridt til at gennemføre strategien for ligestilling mellem mænd og kvinder parallelt med indsatsen for at bekæmpe virkningerne af covid-19 for kvinder og piger gennem skræddersyede og målrettede politiske tiltag. I strategien nævnes følgende indsatsområder:

2.1.1. **Vold mod kvinder** er en af de værste former for kønsbaseret forskelsbehandling.

2.1.2. Kommissionen opfordrer til **systematisk analyse**, til mere effektive foranstaltninger til at nedbryde stereotyper og udrydde kønsbaseret vold, chikane og mobning og til indførelse af foranstaltninger, der beskytter ofre og stiller gerningsmændene til ansvar. Der har været flere tilfælde af vold i hjemmet under covid-19-krisen, hvor kvinder har været mere udsatte i forhold til voldelige partnere.

2.1.3. **Kvindens beskæftigelse**. Der er dokumentation for, at kønsskævheder i økonomien — og den vedvarende forskel i omsorgsforpligtelser — er stærkt begrænsende for kvinders fulde sociale og økonomiske selvstændiggørelse og for adgangen til en rimelig løn, indkomst og pension. Risikoen for økonomisk marginalisering beror også på de vedvarende stereotype forestillinger og intersektionelle former for forskelsbehandling. Misforholdet mellem udbudte og efterspurgte kvalifikationer på arbejdsmarkedet er en konsekvens af flere forskellige strukturelle faktorer, som i vidt omfang er relateret til køn. Disse faktorer begrænser ikke blot virkningen af de økonomiske politikker, men berøver også vores samfund og økonomier for den eksisterende pulje af kvindelige kvalifikationer og talent.

2.1.4. **Ligelig deltagelse af mænd og kvinder i beslutningstagningen** er et vigtigt mål og en gammel problemstilling. For at kunne tackle kompleksiteten af de økonomiske og sociale udfordringer er det nødvendigt at få flere kvinder i ledende stillinger. Lovgivningsforanstaltninger er en måde at afhjælpe de kønsbestemte forskelle på på kort sigt.

⁽¹⁾ Artikel 2 i TEU.

⁽²⁾ Artikel 8 i TEUF: »I alle sine aktiviteter tilstræber Unionen at fjerne uligheder og fremme ligestilling mellem mænd og kvinder«.

⁽³⁾ EIGE (2019) Gender Equality Index 2019 in brief: Still far from the finish line.

⁽⁴⁾ Kommissionen (2019), New visions for Gender Equality.

⁽⁵⁾ Eurofound (2020), Gender equality at work.

2.1.5. **Integration af kønsaspektet** er strategien til opnåelse af ligestilling mellem mænd og kvinder ved at tage et kønsperspektiv i betragtning i alle faser af den politiske beslutningsproces. I alle EU-medlemsstater er særlige ligestillingsinfrastrukturer⁽⁶⁾ ansvarlige for integrationen af kønsaspektet og for at arbejde for, at kønsperspektivet tages i betragtning i den politiske dagsorden. Den slags institutionelle mekanismer bør rustes bedre med et klarere politisk mandat og flere kompetencer til at anvende relevante redskaber (evidensbaseret analyse, systematisk indsamling af kønsopdelte data, kønsbudgettering⁽⁷⁾, kønssensitiv overvågning og evaluering).

2.1.6. **EU-fondene kan i perioden 2021-2027** benyttes til at fremme ligestillingen mellem mænd og kvinder. EØSU har udarbejdet en udtalelse⁽⁸⁾, hvori det opfordrer Parlamentet og Rådet til at indføre nye indikatorer, der egner sig bedre til at overvåge EU's økonomiske bidrag til at nå ligestillingsmålene. Målet er at få flere kvinder ud på arbejdsmarkedet (især kvinder fra sårbare grupper⁽⁹⁾) som f.eks. kvinder med handicap⁽¹⁰⁾ og kvinder, der er udsat for flere forskellige former for forskelsbehandling) og forbedre de foranstaltninger, der skal sikre en balance mellem arbejde og privatliv, børnepasningsmulighederne og udbuddet af og infrastrukturen til langtidspleje. Covid-19-krisen tydeliggør behovet for at finansiere foranstaltninger, der fremmer en god balance mellem arbejde og privatliv, investere i tilgængelige offentlige pasnings- og plejetjenester af kvalitet, opretholde beskæftigelsesniveauet og bevare indkomststøtten.

2.1.7. Derudover er det EØSU's opfattelse, at **EU-midler bør fordeles på en mere kønsbevidst måde**, at ligestilling bør være et mål i sig selv snarere end et aspekt af målsætningerne om ikkeforskelsbehandling, og at kønsperspektivet bør integreres bedre i alle andre specifikke målsætninger efter en tværfaglig og tværsektoriel tilgang.

3. Generelle bemærkninger til strategien for ligestilling mellem mænd og kvinder 2020-2025 og forslag til gennemførelsen

3.1. EØSU bakker op om Kommissionens valg om igen at gøre integration af kønsaspektet til strategien til opnåelse af ligestilling mellem mænd og kvinder, og udvalget opfordrer til, at covid-19-pandemiens særlige virkninger for kvinder tages i betragtning. Den tostrengede tilgang — positive foranstaltninger og medtænkning af kønsperspektivet — må forankres fuldt ud i forvaltningen af finansieringsprogrammemechanismerne. Tilgangen må også integreres i gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder og Kommissionens seks prioriteter for 2019-2024⁽¹¹⁾ samt i henstillingerne fra det europæiske semester.

3.2. Den eksisterende institutionelle infrastruktur til fremme af ligestilling på EU-niveau (GD JUST, EIGE, Europa-Parlamentet og EU-institutionerne samt de rådgivende organer⁽¹²⁾ og taskeforcen vedrørende ligestilling mellem kønnene⁽¹³⁾ understøttet af data fra Eurofound og Eurostat), bør integreres bedre i EU's politiske styringsproces. I tillæg til de specifikke rammer for ligestilling bør denne institutionelle infrastruktur være en integreret del af den politiske mekanisme for de vigtigste aktuelle sagsområder (den digitale dagsorden, dagsordenen for færdigheder, den europæiske grønne pagt, EU's ungdomsmål⁽¹⁴⁾ m.m.).

⁽⁶⁾ EIGE (2019) Beijing +25 policy brief: Area H — Institutional mechanisms for the advancement of women: reduced efforts from Member States.

⁽⁷⁾ <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/toolkits/gender-budgeting>.

⁽⁸⁾ EUT C 110 af 22.3.2019, s. 26, punkt 1.8.

⁽⁹⁾ EUT C 110 af 22.3.2019, s. 26, punkt 1.6.

⁽¹⁰⁾ EIGE, 2017, The European Pillar of Social Rights as an Opportunity for Gender Equality in the EU, s. 6.

⁽¹¹⁾ https://ec.europa.eu/info/priorities_da.

⁽¹²⁾ Artikel 300 i TEUF.

⁽¹³⁾ Kommissionen har oprettet en taskeforce vedrørende ligestilling mellem kønnene bestående af repræsentanter for alle Kommissionens tjenestegrene og Tjenesten for EU's Optræden Udadtil med den opgave at sikre den konkrete integration af kønsaspektet på det operationelle og tekniske plan og gennemførelsen af de nøgleaktioner, der er opregnet i strategien for ligestilling mellem mænd og kvinder https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/da/qanda_20_357.

⁽¹⁴⁾ <https://youthforeurope.eu/european-youth-goals-2019-2027/>.

3.3. EØSU er enig i, at en forudsætning for ligestilling mellem mænd og kvinder er en tværfaglig og tværsektoriel politisk tilgang, hvor der sættes ind over for alle de sociale og økonomiske faktorer, der fører til ulighed mellem kønnene, og investeres i de faktorer, som fremmer ligestillingen. EØSU⁽¹⁵⁾ efterlyser en strategisk tilgang til overvågning af, at kønsperspektivet tages i betragtning i alle de tematiske mål, der er fastsat i den nye finansielle ramme 2021-2027.

3.4. Udvalget gør opmærksom på, at der allerede kan konstateres en afmatning af den økonomiske vækst i EU som følge af covid-19-virusset. Det er vigtigt, at de kønsrelaterede virkninger af de makroøkonomiske politikker vurderes grundigt og tages i betragtning ved gennemførelsen af strategien for at forhindre, at de eksisterende uligheder mellem kønnene bliver endnu større⁽¹⁶⁾.

4. Særlige bemærkninger

4.1. EØSU opfordrer Kommissionen til at anvende de eksisterende koordineringsmekanismer for ligestilling til at overvåge strategiens gennemførelse med henblik på at rapportere om fremskridt ud fra et kønsperspektiv. Koordineringsmekanismen kunne også tage kønsspecifikke aspekter af gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder og i henstillingerne fra det europæiske semester i betragtning.

4.2. EØSU har allerede bedt Kommissionen anbefale, at EU-landene fastlægger nationale mål og indikatorer til overvågning af situationen ved hjælp af en årlig resultatavle.

4.3. Udryddelse af kønsbaseret vold

4.3.1. Både i hjemmet og på arbejdspladsen er kvinder stadig langt mere udsatte for uønsket social adfærd og vold⁽¹⁷⁾. EØSU kan spille en central rolle i at fremme et mere udbredt kendskab hertil for at forebygge enhver form for vold mod kvinder. Arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer kan hjælpe arbejdet med at forebygge vold mod kvinder og fremme en kønsbevidst kultur ved at skabe opmærksomhed og indsamle og dele eksempler på god praksis.

4.3.2. Arbejdsmarkedets parter europæiske rammeaftale om bekæmpelse af mobning og vold på arbejdspladsen fra 2007 er et redskab, der skal garantere, at der ikke forekommer mobning og vold på arbejdspladsen, og som skal finde anvendelse overalt i Europa og på alle arbejdspladser uanset virksomhedens størrelse.

4.3.3. Internationale og europæiske initiativer for at udrydde vold mod kvinder må støttes og tiltrædes. EØSU kan yde omfattende støtte med hensyn til gennemførelsen af ILO-konventionen om vold og sexchikane på arbejdspladsen. ILO-konvention 190 om vold og chikane fra 2019 bør ratificeres og håndhæves af alle regeringer på internationalt og europæisk niveau og af Den Europæiske Union. EØSU bifalder endvidere, at Kommissionen i 2021 vil foreslå foranstaltninger for at nå målene i Istanbulkonventionen.

4.3.4. Cybermobning⁽¹⁸⁾ er et af de problemer, kvinder støder på, når de deltager i onlineaktiviteter og sociale netværk. EØSU har bedt Kommissionen om at styrke den tidligere »Women in Digital«-taskforce og opfølgningen af »Digital4her«-initiativet⁽¹⁹⁾. Kommissionen er nødt til at sikre, at disse frivillige foranstaltninger er i overensstemmelse med lovrammerne vedrørende vold mod kvinder.

4.3.5. EØSU har gentagne gange opfordret Kommissionen til at ajourføre henstillingen om foranstaltninger til effektiv bekæmpelse af ulovligt indhold på nettet og den af Kommissionen og en række globale IT-virksomheder vedtagne adfærdskodeks om bekæmpelse af ulovlig hadefuld tale på internettet ved at tilføje chikane og mobning af kvinder på internettet til definitionen af ulovlig hadefuld tale⁽²⁰⁾.

⁽¹⁵⁾ EUT C 240 af 16.7.2019, s. 3.

⁽¹⁶⁾ Se fodnote 15.

⁽¹⁷⁾ Eurofound (2020) Gender equality at work, European Working Conditions Survey 2015, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg.

⁽¹⁸⁾ EIGE (2017) Gender equality and youth: opportunities and risks of digitalisation — Main report.

⁽¹⁹⁾ EUT C 440 af 6.12.2018, s. 37.

⁽²⁰⁾ Se fodnote 15.

4.3.6. EØSU foreslår, at der oprettes en retlig nødfond på EU-niveau, som skal yde støtte til civilsamfundsorganisationer, der indbringer lovgivning, der krænker kvinders rettigheder, for domstolene ⁽²¹⁾.

4.4. Udligning af forskelle mellem mænd og kvinder

4.4.1. **Uddannelse.** Der er stadig kønsforskelle på uddannelsesområdet, hvilket fører til kønsopdeling på arbejdsmarkedet og mellem erhverv, til forskelle i indkomst og til et misforhold mellem efterspurgte og udbudte kompetencer ⁽²²⁾ ⁽²³⁾. Der bør træffes særlige foranstaltninger i forhold til uddannelsesvejledningen ⁽²⁴⁾. Uddannelse spiller en stor rolle i at komme stereotyper til livs og nedbryde fordomme allerede fra de første klasser.

4.4.2. Teknologier og færdigheder på det digitale område og inden for kunstig intelligens må være tilgængelige for alle uanset køn, alder og socioøkonomisk baggrund. Det er vigtigt at få flere kvinder og piger ind i STEM- og IKT-sektorerne, at udligne den digitale kløft, der er årsagen til, at der er så få, og at sørge for kvindelige rollemodeller i den digitale sektor for at overvinde stereotyper, især i betragtning af virkningerne af den aktuelle covid-19-krise.

4.4.3. Flere kvinder og piger i job inden for IKT-udvikling vil måske kunne medvirke til at fjerne den kønsbias, der er i udviklingen af teknologier. Det er derfor helt afgørende, at alle har adgang til opkvalificering inden for STEM, IKT og kunstig intelligens, og at der er foranstaltninger, der beskytter kvinder, som er i fare for at miste deres job på grund af manglende IKT-færdigheder.

4.4.4. Der bør også være særlig fokus på og specifikke foranstaltninger vedrørende kønspektivet inden for finansiel uddannelse.

4.4.5. **Beskæftigelse.** Kønsbetingede forskelle i beskæftigelse har længe givet sig udslag i forskelle i indkomst, adgang til lån, løn og pension, og det øger risikoen for fattigdom, social udstødelse og/eller hjemløshed. Trods den lovgivning om ligebehandling inden for beskæftigelse, som EU har taget initiativ til, er lønforskellene mellem mænd og kvinder stadig en af de mest udbredte former for kønsbestemt ulighed og forskelsbehandling.

4.4.6. Kollektive overenskomster kunne her spille en afgørende rolle. Alle foranstaltninger bør afhjælpe kønsbestemte forskelle med henblik på forbedre den sociale sikring, forbedre kvaliteten af arbejdet og gøre arbejdsmarkedet mere robuste.

4.4.7. EØSU bifalder Kommissionens initiativ om bindende foranstaltninger vedrørende klare lønforhold, som må indføres så hurtigt som muligt, og som kan få en central rolle med hensyn til at fremme en strategi for integration af kønsaspektet med henblik på lige løn. 70 % af de ansatte i sundheds- og socialsektoren i 104 lande er kvinder (WHO), mens de udgør 58,6 % af de ansatte i servicesektoren på verdensplan (ILO), hvilket udsætter dem for en sundhedsrisiko som følge af pandemien. Det store flertal af kvinder i lavtlønssektorer og usikre job betyder, at de er de mest udsatte for at miste deres job og få helbredsproblemer.

4.4.8. Job og opgaver, som udføres i pleje-, rengørings-, handels- og sundhedssektoren, leverer et stort bidrag til samfundet og økonomien, hvilket covid-19-krisen også har understreget. Disse job og sektorer, som traditionelt set beskæftiger mange kvinder, er ofte underbetalt, undervurderet og kendetegnet ved usikre arbejdsvilkår. Det er derfor afgørende at sikre disse fag en større social anerkendelse og tillægge dem den tilsvarende økonomiske værdi, hvilket vil bidrage til at mindske lønforskellene og andre forskelle mellem mænd og kvinder og øge den økonomiske og sociale værdi, som disse job tillægges.

⁽²¹⁾ Se fodnote 15.

⁽²²⁾ Kilde: Eurostat; personer med kort skolegang (kode: SDG_04_10), voksnes deltagelse i læring (kode: sdg_04_60), videregående uddannelsesniveau (code: sdg_04_20).

⁽²³⁾ Cedefop (2020) 2020 European Skills Index.

⁽²⁴⁾ Cedefop (2019) Briefing Note, Not just new jobs: digital innovation supports careers.

4.4.9. Flere investeringer i digitalisering af den offentlige sektor er en mulighed for at få flere mænd og kvinder ud på arbejdsmarkedet i bedre job og kan være en hjælp for dem, der har omsorgsforpligtelser eller behov for bistand, til at overvinde hindringer forbundet med bureaukrati og adgang til offentlige tjenester⁽²⁵⁾.

4.4.10. Kvindelige iværksættere udgør stadig kun en lille del af det samlede antal iværksættere i EU. Lettere adgang til investeringskapital for kvindelige iværksættere og en bedre balance mellem kønnene i de beslutningstagende stillinger i de finansielle institutioner, hvor investeringsbeslutningerne træffes⁽²⁶⁾, understøtter såvel kvindelige iværksættere som ligestilling mellem kønnene.

4.4.11. **Pasning, pleje og balance mellem arbejdsliv og privatliv.** Det er stadig kvinder, der tager sig af langt det meste ubetalte arbejde, hvad enten der er tale om børnepasning, pleje af de ældre eller husligt arbejde⁽²⁷⁾. Ved hjælp af foranstaltninger rettet mod at sikre en balance mellem arbejde og privatliv via lovgivning eller kollektive overenskomster bliver det lettere at få både kvinders og mænds behov og behovene hos de arbejdstagere, som også har omsorgsforpligtelser, til at gå op i en højere enhed. Byrden af ubetalt pleje- og pasningsarbejde er blevet forøget under pandemien, især fordi skoler, børnehaver og arbejdspladser er lukkede på grund af inddæmningsforanstaltningerne.

4.4.12. EØSU opfordrer til gennemførelse af direktivet om balance mellem arbejdsliv og privatliv, især hvad angår betalt orlov, så det sikres, at mænd og kvinder kan udnytte deres ret til f.eks. at passe deres børn. Endvidere opfordrer EØSU medlemsstaterne til at gøre mere for at nå det endnu ikke opfyldte mål om, at 33 % af børn under tre år skal være i formelle pasningsordninger, og til at tilføje et mål om fritidsordninger, så forældre, der ønsker det, kan arbejde fuld tid. Kommissionen bør samarbejde med medlemsstaterne for at sikre, at målene nås fuldt ud.

4.4.13. EØSU opfordrer medlemsstaterne til at anvende EU-midler til at øge udbuddet, prisoverkommeligheden og kvaliteten af tilbuddene om og infrastrukturen for førskoleundervisning og børnepasning.

4.4.14. Det er også nødvendigt at få flere kvinder med handicap ud på arbejdsmarkedet ved at gennemføre FN's konvention om rettigheder for personer med handicap (UNCRPD).

4.4.15. På grund af befolkningsaldringen bør der være større fokus på ældrepleje, når der udvikles foranstaltninger for at afstemme forskellige behov og finde en balance mellem arbejde og privatliv.

4.4.16. Det er nødvendigt med en systematisk tilgang til politikkerne for pasning og pleje, hvorunder der også tages andre politiske aspekter i betragtning (infrastruktur, beskatning, transport, den digitale dagsorden, sundhed, færdigheder, kunstig intelligens og EU-fondene), og hvor social dialog, arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer kan spille en central rolle.

4.5. Ligestilling inden for beslutningstagning

4.5.1. Lige muligheder for deltagelse er afgørende for det repræsentative demokrati på alle niveauer — europæisk, nationalt, regionalt og lokalt. EØSU støtter lige deltagelse og balance mellem kønnene inden for beslutningstagning og i det politiske, økonomiske og sociale liv, herunder i strukturer for den sociale og civile dialog. Der er behov for positive tiltag, der bygger på lovgivningsmæssige, budgetmæssige, frivillige, organisatoriske og kulturelle foranstaltninger, for at tackle problemet med kvinders lave repræsentation og deltagelse i beslutningstagende organer.

4.5.2. De kønsbestemte forskelle på arbejdsmarkedet er også årsag til den skæve kønsfordeling inden for beslutningstagning. For hver kvinde i en lederstilling i EU er der to mænd. Kvinder er underrepræsenteret som ledere i næsten alle økonomiske sektorer. Den bedste balance mellem kønnene i lederstillinger findes i den offentlige sektor⁽²⁸⁾.

⁽²⁵⁾ EUT C 440 af 6.12.2018, s. 37, punkt 1.12.

⁽²⁶⁾ Eurofound (2019) Female entrepreneurship: Public and private funding, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg.

⁽²⁷⁾ EIGE, 2017, The European Pillar of Social Rights as an Opportunity for Gender Equality in the EU, s. 8.

⁽²⁸⁾ Eurofound (2018) Women in management: Underrepresented and overstretched?, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg.

4.5.3. Lovgivning kan være en hjælp, men alene vil det næppe ændre kulturen og de organisatoriske mekanismer. En anden metode til opnåelse af balance mellem kønnene inden for beslutningstagning i det politiske, økonomiske og sociale liv er gennem integration af kønsaspektet med det sigte at skabe gunstige betingelser og større kønsbevidsthed med henblik på at øge kvinders deltagelse på ledelsesniveau.

4.5.4. EØSU opfordrer Rådet til at fortsætte drøftelserne om direktivet om en bedre kønsfordeling i selskabsbestyrelser⁽²⁹⁾. Udvalget opfordrer endvidere erhvervslivet til at vise vejen og sørge for væsentligt flere kvinder i de beslutningstagende stillinger.

4.5.5. Udvalget har anbefalet⁽³⁰⁾, at man overvejer at gennemføre effektive strategier og redskaber (f.eks. lov- og budgetforanstaltninger, frivillige foranstaltninger, kønskvoter) for at opnå balance mellem kønnene ved valg og udnævnelse til poster i vigtige politiske strukturer, og det mener, at Kommissionen fortsat bør støtte medlemsstaterne i deres indsats på dette område. Udvalget opfordrer igen⁽³¹⁾ Rådet til at revidere sine retningslinjer for udpegelsen af EØSU's medlemmer for at tage hensyn til den økonomiske, sociale og demografiske udvikling i Unionen.

4.6. Integration af kønsaspektet

4.6.1. Integration af kønsaspektet er den bedste metode til at få alle aktører og alle niveauer til at tage kønspektivet i betragtning, men der er behov for at forbedre den operationelle side og gennemførelsen.

4.6.2. Med henblik på programmeringsperioden 2021-2027 efterlyser EØSU en større indsats for ligestilling mellem kønnene. Grundforudsætningerne for ligestilling, som skal sikre, at programmer, projekter og fonde er relevante og sammenhængende skal gennemføres og evalueres.

4.6.3. EØSU bakker op om den strategi for ligestilling mellem mænd og kvinder, som Kommissionen har udarbejdet, og opfordrer Kommissionen til at anvende de eksisterende koordineringsmekanismer (Det Rådgivende Udvalg for Ligestilling mellem Kvinder og Mænd, Gruppen på Højt Plan vedrørende Integration af Kønsaspektet og taskeforce vedrørende ligestilling mellem kønnene) til at overvåge en fornuftig gennemførelse af strategien, rapportere om fremskridt og fremme udvekslingen af fremgangsmåder og erfaringer på EU-niveau.

4.7. Køn i medierne

4.7.1. Mediernes indflydelse på ligestillingen mellem mænd og kvinder er længe blevet undervurderet, trods det at de i høj grad sætter deres præg på samfundet. Medieindustrien bør vise vejen og sikre, at reklamer indvirker positivt og ikke negativt på fremstillingen og fremme af ligestillingen i samfundet.

4.7.2. For at øge ligestillingen i medieindustrien er det helt afgørende at få flere kvinder i de øverste beslutningstagende stillinger⁽³²⁾ ⁽³³⁾, indføre adfærdscodekser og andre foranstaltninger⁽³⁴⁾ ⁽³⁵⁾, der forbyder sexismen og stereotyper og fremmer integrationen af kønspektivet i den organisatoriske omstilling i mediebranchen og i det indhold, der udbydes.

4.7.3. Det er vigtigt at anerkende virkningen af kønsstereotype fremstillinger i medieindhold. EØSU opfordrer til, at der i EIGE's næste ligestillingsindeks medtages et nyt tematisk fokus — Medier og reklamer.

Bruxelles, den 16. juli 2020.

Luca JAHIER

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽²⁹⁾ Se fodnote 15.

⁽³⁰⁾ EUT C 240 af 16.7 2019, s. 1.

⁽³¹⁾ Se fodnote 30.

⁽³²⁾ Gender Equality Index, EIGE (2019).

⁽³³⁾ Gender Statistics Database, EIGE (2020).

⁽³⁴⁾ <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/good-practices/denmark/kvinfo-expert-database>.

⁽³⁵⁾ [http://www.womeninnews.org/ckfinder/userfiles/files/Gender%20Balance%20Guidebook_FINAL_RGB%20\(1\).pdf](http://www.womeninnews.org/ckfinder/userfiles/files/Gender%20Balance%20Guidebook_FINAL_RGB%20(1).pdf).

BILAG

Følgende ændringsforslag blev forkastet under afstemningen, men opnåede mindst en fjerdedel af de afgivne stemmer (forretningsordenens artikel 59, stk. 3):

1. Punkt 1.9

Ændres som følger:

1.9. Lønforskellen mellem mænd og kvinder er fortsat en af de hyppigst forekommende former for ulighed og forskelsbehandling mellem kønnene, hvilket er blevet endnu tydeligere under covid-19-krisen. EØSU opfordrer Kommissionen til at tage højde for de voldsomme konsekvenser af covid-19-krisen for virksomheder og især SMV'er og at overveje at udsætte det juridisk bindende forslag og at benytte tiden til at gennemføre en ordentlig høring af arbejdsmarkedets parter. til hurtigst muligt at følge op på forslaget om at indføre bindende foranstaltninger vedrørende klare lønforhold, og udvalget EØSU er indstillet på at tage teten, når det gælder fremme af en strategi for integration af kønsaspektet med henblik på lige løn.

Afstemningsresultat:

For: 70

Imod: 120

Hverken for eller imod 13

2. Punkt 4.4.7

Ændres som følger:

4.4.7. EØSU bemærker bifalder Kommissionens initiativ om bindende foranstaltninger vedrørende klare lønforhold, som må indføres så hurtigt som muligt, og som kan få en central rolle med hensyn til at fremme en strategi for integration af kønsaspektet med henblik på lige løn. EØSU opfordrer Kommissionen til at tage højde for de voldsomme konsekvenser af covid-19-krisen for virksomheder og især SMV'er og at overveje at udsætte det juridisk bindende forslag og at benytte tiden til at gennemføre en ordentlig høring af arbejdsmarkedets parter. 70 % af de ansatte i sundheds- og socialsektoren i 104 lande er kvinder (WHO), mens de udgør 58,6 % af de ansatte i servicesektoren på verdensplan (ILO), hvilket udsætter dem for en sundhedsrisiko som følge af pandemien. Det store flertal af kvinder i lavtlønssektorer og usikre job betyder, at de er de mest udsatte for at miste deres job og få helbredsproblemer.

Afstemningsresultat:

For: 70

Imod: 121

Hverken for eller imod 12

3. Punkt 4.4.8

Ændres som følger:

4.4.8. Job og opgaver, som udføres i pleje-, rengørings-, handels- og sundhedssektoren, leverer et stort bidrag til samfundet og økonomien, hvilket covid-19-krisen også har understreget. I disse job og sektorer, som traditionelt set beskæftiger mange kvinder, kan covid-19-krisen potentielt få negative konsekvenser for arbejdsvilkårene er ofte underbetalt, undervurderet og kendetegnet ved usikre arbejdsvilkår. Det er derfor afgørende at sikre disse fag en større social anerkendelse og tillægge dem den tilsvarende økonomiske værdi, hvilket vil bidrage til at mindske lønforskellene og andre forskelle mellem mænd og kvinder og øge den økonomiske og sociale værdi, som disse job tillægges.

Afstemmingsresultat:

For: 68

Imod: 121

Hverken for eller imod 13

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om hvidbog om kunstig intelligens — En europæisk tilgang til ekspertise og tillid

(COM(2020) 65 final)

(2020/C 364/12)

Ordfører: **Cateljne MULLER**

Anmodning om udtalelse	Kommissionen, 9.3.2020
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug
Vedttaget i sektionen	25.6.2020
Vedttaget på plenarforsamlingen	16.7.2020
Plenarforsamling nr.	553
Resultat af afstemning	
(for/imod/hverken for eller imod)	207/0/6

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU glæder sig over Kommissionens strategi som præsenteret i hvidbogen om kunstig intelligens (AI) om at fremme brugen af teknologier inden for kunstig intelligens, samtidig med at de europæiske etiske standarder, lovkrav og sociale værdier overholdes.

1.2. EØSU bifalder også målet om at udnytte Europas styrker på industri- og erhvervsmarkederne og understreger betydningen af at styrke **investeringer, infrastruktur, innovation og færdigheder**, således at virksomheder, herunder SMV'er, og samfundet som helhed kan udnytte de muligheder, der ligger i kunstig intelligens. Innovation inden for kunstig intelligens bør fremmes for at maksimere fordelene ved AI-systemer, samtidig med at deres risici forebygges og minimeres.

1.3. Udvalget mener dog, at fokus på en rent datastyret kunstig intelligens er for snævert, når det handler om at gøre EU til en sand leder inden for innovativ, pålidelig og konkurrencedygtig kunstig intelligens. **EØSU opfordrer Kommissionen til at fremme en ny generation af AI-systemer baseret på viden og logisk ræsonnement, som står vagt om menneskelige værdier og principper.**

1.4. EØSU opfordrer Kommissionen til at: i) **fremme tværfagligheden på forskningsområdet** ved at inddrage andre fagområder, herunder jura, etik, filosofi, psykologi, arbejdsvidenskab, humaniora, økonomi osv., ii) **inddrage relevante interessenter** (fagforeninger, faglige organisationer, erhvervsorganisationer, forbrugerorganisationer, NGO'er) i drøftelserne om kunstig intelligens og som ligeværdige partnere inden for EU-finansieret forskning og andre projekter, herunder det offentlig-private partnerskab om kunstig intelligens, sektordialoger og »brug kunstig intelligens«-programmet inden for den offentlige sektor og fyrtårnet på området samt iii) fortsætte med at **uddanne den brede offentlighed** i og informere om de muligheder og udfordringer, der knytter sig til kunstig intelligens.

1.5. EØSU opfordrer indtrængende Kommissionen til i højere grad at tage højde for den **indvirkning, kunstig intelligens har på alle former for grundlæggende rettigheder og friheder**, herunder — men ikke begrænset til — retten til retfærdig rettergang, til retfærdige og åbne valg samt forsamlings- og demonstrationsfriheden foruden retten til beskyttelse mod forskelsbehandling.

1.6. EØSU gør fortsat **indsigelse mod, at den kunstige intelligens kan få tildelt en form for juridisk personlighed**. Dette ville udhule den forebyggende afhjælpende virkning af erstatningsretten og medfører en alvorlig moralsk risiko, både hvad angår udviklingen og anvendelsen af kunstig intelligens, idet der opstår muligheder for misbrug.

1.7. EØSU efterlyser **en løbende, systematisk socioteknisk tilgang**, hvor teknologien tages under lup fra alle perspektiver og med forskellige briller, i stedet for en enkeltstående (eller endda jævnligt gentagen) forudgående overensstemmelsesvurdering af kunstig intelligens indebærende høj risiko.

1.8. EØSU advarer mod, at kriterierne for »højrisikosektorer« kan udelukke mange AI-anvendelser, der er uløseligt forbundet med en høj risiko, foruden biometrisk genkendelse og kunstig intelligens til ansættelsesformål. EØSU anbefaler, at Kommissionen udarbejder en liste over **fælles karakteristika ved AI-anvendelser, der anses for værende uløseligt forbundet med en høj risiko**, uagtet sektoren.

1.9. EØSU opfordrer kraftigt til, at der udelukkende må gøres brug af biometrisk genkendelse: i) hvis det medfører en videnskabeligt dokumenteret effekt, ii) i kontrollerede miljøer og iii) på strenge betingelser. **Den brede anvendelse af biometrisk genkendelse baseret på kunstig intelligens til overvågningsformål eller til sporing, vurdering eller kategorisering af mennesker eller menneskelig adfærd eller følelser bør forbydes.**

1.10. EØSU er fortalere for et **tidligt og tæt samarbejde med arbejdsmarkedets parter** i forbindelse med introduktionen af AI-systemer på arbejdspladsen i tråd med gældende nationale regler og praksis, så det sikres, at der bliver tale om brugbare systemer, der respekterer arbejdstagernes rettigheder og arbejdsbetingelser.

1.11. EØSU er ligeledes fortalere for et tidligt og tæt samarbejde med de arbejdstagere, som i sidste ende skal arbejde med AI-systemet, samt arbejdstagere med ekspertise inden for jura, etik og humaniora i forbindelse med introduktionen af AI-systemer, så det sikres, at der bliver tale om systemer, der opfylder de lovbestemte og etiske krav, og som er tilpasset arbejdstagernes rettigheder, således at arbejdstagerne bevarer deres autonomi over deres arbejde, og at AI-systemerne fremmer arbejdstagernes færdigheder og arbejdstilfredshed.

1.12. **De teknikker og tilgange med kunstig intelligens, der benyttes til bekæmpelse af covid-19-pandemien, bør være robuste, effektive, gennemsigtige og forklarlige. De bør endvidere stå vagt om menneskerettighederne, de etiske principper samt den eksisterende lovgivning foruden at være retfærdige, inklusive og frivillige.**

1.13. EØSU opfordrer Kommissionen til at påtage sig en ledende rolle for at sikre en bedre koordinering i Europa af anvendte AI-løsninger og -tilgange til bekæmpelse af coronaviruspandemien.

2. EU's hvidbog om kunstig intelligens

2.1. EØSU glæder sig over, at Kommissionen har valgt at følge mange af anbefalingerne fra EØSU's tidligere udtalelser og fra ekspertgruppen på højt niveau om kunstig intelligens, som opfordrer til anvendelsen af teknologier inden for kunstig intelligens, samtidig med at det sikres, at de europæiske etiske standarder, lovkrav og sociale værdier underbygget af det, der kaldes et ekspertise- og tillidsmiljø, bliver overholdt.

2.2. EØSU bifalder de forslag, der er rettet mod virksomheder, herunder SMV'er, og samfundet som helhed, og som udnytter mulighederne for udvikling og anvendelse af kunstig intelligens. EØSU understreger betydningen af at styrke investeringer, infrastruktur, innovation og færdigheder og dermed forbedre EU's konkurrenceevne på globalt plan.

En tilgang, hvor mennesket bevarer kontrollen

2.3. Hvidbogen har en forholdsvis fatalistisk tone, idet der er tale om, at den kunstige intelligens »går sin sejrsgang«, hvorfor vi ikke har nogen anden mulighed end at regulere den. EØSU har stor tiltro til EU's forpligtelse til at sikre, at Europa kun accepterer kunstig intelligens, som er troværdig, og tør derfor indtage en meget stærkere holdning her. EØSU opfordrer således Kommissionen til altid at bevare muligheden for slet ikke at acceptere en bestemt type AI (eller anvendelsen heraf). Dette er, hvad EØSU har kaldt **»human-in-command«**-tilgangen til kunstig intelligens, som vi er nødt til at fremme.

Styrkelse af kunstig intelligens i Europa — en fremtidsorienteret definition

2.4. Arbejdsdefinitionen af kunstig intelligens i hvidbogen er »en sammensætning af teknologier, der kombinerer data, algoritmer og computerkraft«. Længere nede i teksten er **data** og **algoritmer** defineret som de vigtigste elementer i kunstig intelligens. Denne definition kan dog dække enhver software, der nogensinde er blevet udviklet, ikke blot kunstig intelligens. Der findes stadig ikke en universelt godkendt definition af kunstig intelligens, der er et generisk begreb for en række computeranvendelser.

2.5. **Hvidbogens fokus på en rent datastyret kunstig intelligens er for snævert med hensyn til at gøre EU til en sand leder inden for innovativ, pålidelig og konkurrencedygtig kunstig intelligens.** Hvidbogen tager ikke mange lovende systemer med kunstig intelligens i betragtning, og derfor er de ikke underlagt styring og regulering. EØSU opfordrer Kommissionen til også at fremme en ny generation af systemer med kunstig intelligens, der integrerer datastyrede tilgange i **tilgange baseret på viden og logisk ræsonnement**, de såkaldte hybridsystemer. Hvidbogen anerkender behovet for hybridsystemer for at opnå en bedre **forklarlighed**, men fordelene ved hybridsystemerne omfatter andet end forklarlighed: De kan accelerere og/eller fastholde læring og validere og verificere maskinlæringsmodellen.

2.6. Hvidbogen fokuserer udelukkende på forudindtagethed i forhold til data. Det er dog ikke alle disse skævheder, der skyldes data af lav kvalitet eller begrænsede data. **Udformningen af artefakter af enhver art udgør i sig selv en akkumulering af forudindtagede valg** — lige fra de input, der tages højde for, til de mål, der fastsættes med henblik på optimering. Alle disse valg er på den ene eller den anden måde styret af den iboende forudindtagethed, som de(n) pågældende person(er) har.

2.7. Systemer med kunstig intelligens er dog først og fremmest andet end blot summen af deres softwarekomponenter. **AI-systemer omfatter også det sociotekniske system, der omgiver dem.** I forhold til forvaltning og regulering af kunstig intelligens bør fokus således også ligge på de omgivende sociale strukturer omkring den kunstige intelligens: de organisationer og virksomheder, de forskellige erhverv og mennesker og institutioner, der skaber, udvikler, iværksætter, anvender og styrer den kunstige intelligens, og de mennesker, der påvirkes heraf, herunder borgere i deres kontakt med myndigheder, virksomheder, forbrugere, arbejdstagere eller endda samfundet som helhed.

2.8. Det bør endvidere bemærkes, at de **lovmæssige definitioner (i forhold til forvaltning og regulering) afviger fra de rent videnskabelige definitioner**, idet der skal opfyldes en række forskellige krav, herunder om inklusion, præcision, bestandighed, sufficiens og praktisk anvendelighed. Nogle af disse er lovmæssigt bindende krav, mens andre udgør god forskriftspraksis.

Forening af alle kræfter

2.9. EØSU glæder sig over bestræbelserne på at overvinde det fragmenterede landskab for kunstig intelligens i Europa, idet forskere på området kunstig intelligens forenes med fokus på SMV'er samt partnerskaber med den private og offentlige sektor. EØSU anbefaler endvidere: i) fremme af tværfagligheden på forskningsområdet ved at inddrage andre fagområder, herunder jura, etik, filosofi, psykologi, arbejdsvidenskab, humaniora, økonomi osv., ii) inddragelse af relevante interessenter (fagforeninger, erhvervsorganisationer, forbrugerorganisationer, NGO'er) i drøftelserne om kunstig intelligens, men også som ligeværdige partnere inden for EU-finansieret forskning og andre projekter, herunder det offentlig-private partnerskab om kunstig intelligens, sektordialoger og »brug kunstig intelligens«-programmet inden for den offentlige sektor og fyrtårnet på området samt iii) en fortsat indsats for at uddanne den brede offentlighed i og informere om de muligheder og udfordringer, der knytter sig til kunstig intelligens.

Kunstig intelligens og lovgivning

2.10. I hvidbogen anerkendes det faktum, at det **ikke er en lovløs verden, den kunstige intelligens opererer i.** EØSU glæder sig navnlig over fremhævelsen af de konsekvenser, den kunstige intelligens har for de grundlæggende rettigheder, og anbefaler, at Kommissionen i højere grad tager højde for den indvirkning, kunstig intelligens har på en lang række grundlæggende rettigheder og friheder såsom tale- og ytringsfriheden, retten til respekt for privatlivet (som rækker langt ud over beskyttelsen af persondata), til retfærdig rettergang, til retfærdige og åbne valg samt forsamlings- og demonstrationsfriheden foruden retten til beskyttelse mod forskelsbehandling.

2.11. EØSU glæder sig over hvidbogens klare kurs, hvad angår anvendelsen af de eksisterende erstatningsordninger på kunstig intelligens, og bestræbelserne på at tage udgangspunkt i disse ordninger for at imødegå nye risici, som kunstig intelligens kan medføre, idet de håndhævelsesmæssige mangler afhjælpes, i de tilfælde hvor det er vanskeligt at bestemme, hvilken erhvervsdrivende der rent faktisk er ansvarlig, og idet ordningerne tilpasses funktionsændringerne i systemer med kunstig intelligens.

2.12. Kommissionen bør også anerkende, at AI ikke kender nogen grænser, og at indsatsen ikke må og ikke bør begrænses til Europa. Der bør opnås konsensus på verdensplan, idet der tages udgangspunkt i juridiske eksperters drøftelser og forskning med henblik på at etablere en fælles international retlig ramme.

2.13. EØSU gør under alle omstændigheder fortsat kraftig **indsigelse mod, at den kunstige intelligens kan få tildelt en form for juridisk personlighed**. Dette ville udhule den forebyggende afhjælpende virkning af erstatningsretten og medfører en alvorlig moralsk risiko, både hvad angår udviklingen og anvendelsen af kunstig intelligens, idet der opstår muligheder for misbrug.

Regulering af kunstig intelligens indebærende høj risiko

2.14. EØSU bifalder den risikobaserede tilgang til styring af virkningerne af kunstig intelligens. Kommissionen præsenterer en lovramme for »kunstig intelligens indebærende høj risiko«, der vil skulle opfylde krav til robusthed, præcision, reproducerbarhed, gennemsigtighed, menneskeligt tilsyn og dataforvaltning. Ifølge hvidbogen udgør to kumulative elementer kunstig intelligens med høj risiko: i) en højrisikosektor og ii) en højrisikoanvendelse af kunstig intelligens. I hvidbogen tilføjes to eksempler på AI-anvendelser, der vil kunne anses for værende uløseligt forbundet med en høj risiko, uagtet sektoren. Biometrisk genkendelse anses også for en anvendelse, der er uløseligt forbundet med en høj risiko. Den udtømmende liste over højrisikosektorer (der revideres med jævne mellemrum) omfatter nu følgende sektorer, der anses for potentielle højrisikosektorer: sundhedspleje, transport, energi samt dele af den offentlige sektor.

2.15. Det andet kriterium — at kunstig intelligens anvendes på en risikobetonet måde — er noget mere uklart, idet der lægges op til, at der kan være tale om forskellige risikoniveauer. EØSU foreslår, at samfund og miljø tilføjes som områder, der påvirkes i denne kontekst.

2.16. Ifølge hvidbogens logik vil en anvendelse af kunstig intelligens indebærende en **høj risiko** inden for en **lavrisikosektor** i princippet ikke være omfattet af lovrammen. EØSU fremhæver, at uønskede negative virkninger af kunstig intelligens indebærende høj risiko inden for en lavrisikosektor kan udelukke AI-anvendelser fra lovgivningen, således at der skabes et »vindue« for omgåelse af reglerne: herunder målrettet annoncering (en lavrisikosektor), der har vist sig potentielt at kunne have en adskillende og diskriminerende effekt, der skaber splid, eksempelvis under valg eller ved anvendelse af individuel prissætning (en højrisikoanvendelse eller -virkning). **EØSU anbefaler, at der udarbejdes fælles karakteristika for AI-anvendelser, der anses for værende forbundet med en høj risiko**, uagtet den sektor, de anvendes i.

2.17. EØSU anerkender behovet for at foretage en overensstemmelsesprøvning af AI, men frygter, at det ikke er tilstrækkeligt med en enkeltstående (eller endda jævnligt gentagen) **forudgående overensstemmelsesvurdering** for at sikre en pålidelig og menneskecentreret udvikling, ibrugtagning og anvendelse af kunstig intelligens på bæredygtig vis. **Pålidelig kunstig intelligens kræver en løbende, systematisk socioteknisk tilgang**, hvor teknologien tages under lup fra alle perspektiver og med forskellige briller. I forbindelse med politikudformningen er der brug for en tværfaglig tilgang, hvor beslutningstagere, akademikere fra forskellige områder, arbejdsmarkedets parter, erhvervsorganisationer, fagfolk, virksomheder og NGO'er vedvarende arbejder sammen. Navnlig når det drejer sig om tjenesteydelser af almen interesse, der vedrører menneskers sundhed, sikkerhed og trivsel, og som er baseret på tillid, skal det sikres, at AI-systemerne er tilpasset de praktiske krav og ikke kan tilsidesætte det menneskelige ansvar.

Biometrisk genkendelse

2.18. EØSU glæder sig over Kommissionens opfordring til at indlede en offentlig debat om anvendelsen af biometrisk genkendelse baseret på kunstig intelligens. Der gøres på nuværende tidspunkt allerede brug af biometrisk genkendelse af mikroudtryk, gangart, stemme(-leje), hjertefrekvens, temperatur osv. med henblik på at vurdere eller endda forudsige vores adfærd, mentale tilstand og følelser, herunder i ansættelsesprocedurer. Det skal præciseres, at der **ikke findes fornuftig videnskabelig dokumentation for, at en persons inderste følelser og mentale tilstand præcist kan »aflæses« ud fra personens ansigtsudtryk, gangart, hjertefrekvens, stemmeleje eller temperatur, for slet ikke at tale om at dette kan bruges til at forudsige fremtidig adfærd.**

2.19. **Det bør endvidere bemærkes, at GDPR udelukkende begrænser behandlingen af biometriske data til en vis grad.** I GDPR defineres »biometriske data« som personoplysninger, der som følge af specifik teknisk behandling vedrørende en fysisk persons fysiske, fysiologiske eller adfærdsmæssige karakteristika muliggør eller bekræfter en entydig identifikation af vedkommende. Mange teknologier til biometrisk genkendelse er dog ikke specifikt beregnet til identificering af en person, men udelukkende til at vurdere en persons adfærd eller følelser. Disse anvendelser hører i henhold til GDPR ikke nødvendigvis under definitionen af (behandling af) biometriske data.

2.20. Biometrisk genkendelse baseret på kunstig intelligens påvirker også vores mere vidtgående ret til respekt af privatliv, identitet, autonomi og psykologisk integritet, idet der opstår en situation, hvor vi (vedvarende) overvåges, følges og identificeres. **Dette kan have en psykologisk »afdæmpende virkning«, hvor personer muligvis bliver tilbøjelige til at tilpasse deres adfærd til en bestemt norm.** Dette er et indgreb i vores grundlæggende ret til privatliv (moralisk og psykologisk integritet). Derudover kan den biometriske genkendelse baseret på kunstig intelligens påvirke andre grundlæggende rettigheder og friheder, herunder forsamlingsfriheden og retten til beskyttelse mod forskelsbehandling.

2.21. EØSU anbefaler, at der udelukkende må gøres brug af biometrisk genkendelse, **hvis det medfører en videnskabeligt dokumenteret effekt, i kontrollerede miljøer og på strenge betingelser.** Det bør ikke være tilladt i vid udstrækning at anvende biometrisk genkendelse baseret på kunstig intelligens til at gennemføre overvågning, sporing, vurdering eller kategorisering af mennesker eller menneskelig adfærd eller følelser.

Indvirkningen af kunstig intelligens på arbejde og færdigheder

2.22. EØSU bemærker, at hvidbogen ikke indeholder en strategi for, hvordan AI's indvirkning på arbejdslivet skal håndteres, selv om dette var et specifikt element i den europæiske strategi om kunstig intelligens fra 2018.

2.23. EØSU er fortalere for, at **alle arbejdstagere og tjenesteudbydere, herunder freelancere, selvstændige og ansatte i gig-økonomien, inddrages på et tidligt tidspunkt** og indgår i et tæt samarbejde, således at dette samarbejde ikke blot inkluderer personer, der udformer eller udvikler kunstig intelligens, men også dem, der køber, implementerer, arbejder med eller påvirkes af AI-systemer. Den sociale dialog skal finde sted inden AI-teknologier indføres på arbejdspladsen i overensstemmelse med de gældende nationale regler og praksis. På arbejdspladsen bør adgangen til og forvaltningen af oplysninger om arbejdstagerne ske på grundlag af principper og regler, der forhandles af arbejdsmarkedets parter.

2.24. EØSU vil gerne specifikt gøre opmærksom på **kunstig intelligens, der anvendes inden for ansættelse, afskedigelse samt vurdering og evaluering af arbejdstagere.** I hvidbogen nævnes anvendelsen af kunstig intelligens inden for ansættelsesprocedurer som et eksempel på en anvendelse, der indebærer en høj risiko, og som skal være genstand for regulering, uagtet sektoren. EØSU anbefaler, at dette anvendelsesområde udvides til også at omfatte AI, der anvendes i forbindelse med afskedigelser og til at vurdere og evaluere arbejdstagere. Der bør også ses nærmere på de fælles karakteristika ved AI-anvendelser, som indebærer en høj risiko ved brug på arbejdspladsen, uanset hvilken sektor der er tale om. Det bør ikke være tilladt at gøre brug af anvendelser af kunstig intelligens uden videnskabeligt grundlag, herunder detektering af følelser ved hjælp af biometrisk genkendelse, inden for arbejdsmiljøer.

2.25. Ajourføring eller tilegnelse af færdigheder inden for kunstig intelligens er en nødvendighed, hvis mennesket skal kunne tilpasse sig den hurtige udvikling inden for kunstig intelligens. De politiske tiltag og økonomiske midler skal dog også rettes mod uddannelse og udvikling af færdigheder på områder, som ikke trues af systemer med kunstig intelligens (dvs. opgaver, hvor menneskelig interaktion står i centrum, såsom tjenesteydelser af almen interesse i tilknytning til sundhed, sikkerhed og borgernes trivsel, der er baseret på tillid, hvor menneske og maskine samarbejder, eller som vi ønsker, at mennesker skal blive ved med at varetage).

3. Kunstig intelligens og coronavirus

3.1. Kunstig intelligens kan bidrage til en bedre forståelse af coronavirus og covid-19 samt beskytte mennesker mod eksponering, hjælpe med at finde en vaccine og undersøge behandlingsmuligheder. Det er dog fortsat vigtigt at være åben over for og være sig bevidst om, hvad kunstig intelligens kan og ikke kan.

3.2. **Robusthed og effektivitet:** Det kan være problematisk at anvende datadrevet kunstig intelligens til at forudsige spredningen af coronavirus, da der foreligger for begrænset et datagrundlag vedrørende coronavirus til, at kunstig intelligens kan give pålidelige resultater. Det begrænsede datagrundlag, der foreligger, er endvidere ufuldstændigt og præget af forudindtagelser. Det vil kunne føre mange falske negativer og falske positive med sig, hvis der gøres brug af disse data i maskinlæringsstilgange.

3.3. Det er helt afgørende, at der hersker **gennemsigtighed** i forhold til de data og modeller, der gøres brug af, og at resultaterne kan **forklares**. Lige nu har verden ikke råd til at træffe afgørelser på baggrund af »sorte bokse«.

3.4. Når der anvendes kunstig intelligens til bekæmpelse af denne pandemi, er det mere end nogensinde før vigtigt at **respekttere menneskerettighederne, de etiske principper og den eksisterende lovgivning**. Navnlig i tilfælde hvor værktøjerne med kunstig intelligens potentielt kan krænke menneskerettighederne, skal der være en legitim interesse i deres anvendelse, der skal bunde i en streng nødvendighed, forholdsmæssighed og frem for alt tidsbegrænsning.

3.5. Endelig skal vi sikre **retfærdighed og inklusion**. Systemerne med kunstig intelligens, der udvikles for at bekæmpe pandemien, bør være fri for forudindtagethed og ikke føre til forskelsbehandling. De bør endvidere være tilgængelige for alle og tage højde for de forskellige landes samfundsmæssige og kulturelle forskelle.

Apps med følge- og sporingsfunktion samt til sundhedsovervågning

3.6. Ifølge virologer og epidemiologer er det nødvendigt med en effektiv opfølgning, sporing, overvågning og beskyttelse af menneskers sundhed, når vi åbner samfundet og økonomien efter nedlukningen. I øjeblikket udvikles der mange **apps** med følge- og sporingsfunktion, der kan udføre helbredstjek, hvilket er aktiviteter, der almindeligvis (og historisk set) er blevet udført af fagfolk. Mange regeringer verden over har i høj grad sat deres lid til apps med følge- og sporingsfunktion som en måde at åbne samfundene op på igen.

3.7. Anvendelsen af denne type apps er et yderst radikalt skridt. Derfor er det helt afgørende, at deres **brugbarhed, nødvendighed og effektivitet** tages under kritisk behandling, inden der træffes beslutning om at gøre brug af dem. Det samme gælder deres samfundsmæssige og lovmæssige virkning. Der skal fortsat være mulighed for ikke at benytte disse apps, og mindre indgribende løsninger bør prioriteres.

3.8. Det er yderst vigtigt, at disse apps med følge- og sporingsfunktion er **effektive og pålidelige**, da det i modsat fald vil kunne føre til mange falske positive og falske negative, til en falsk sikkerhedsfølelse og dermed en øget risiko for smitte. De første videnskabelige simuleringer rejser i høj grad tvivl om en sporingsapps positive indvirkning på spredningen af virus, selv ved en anvendelse på 80 eller 90 %. En app vil heller ikke kunne registrere specifikke forhold såsom forekomsten af plexiglas og vinduer eller brugen af personligt værnemiddel.

3.9. **Disse apps medfører endvidere en (delvis) tilsidesættelse af flere menneskerettigheder og friheder**, da de går ind og rører ved vores forsamlingsfrihed, ret til sikkerhed, ret til beskyttelse mod forskelsbehandling og ret til privatliv.

3.10. Privatliv handler — selv om dette er meget vigtigt — om meget mere end vores persondata og anonymitet. Privatliv handler også om retten til ikke at blive fulgt og blive genstand for sporing og overvågning. Der er videnskabelig dokumentation for, at folk begynder at opføre sig anderledes, når de ved, at de bliver fulgt. Ifølge Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol udgør denne »afdæmpende virkning« et indgreb i vores privatliv. Debatten om kunstig intelligens bør inddrage denne brede tilgang til privatlivet.

3.11. Der er en risiko for, at de indsamlede data (både i dag og fremover) ikke blot vil blive anvendt til at bekæmpe den aktuelle pandemi, men også til at profilere, kategorisere og vurdere personer med forskellige formål for øje. Længere ude i fremtiden vil man endda kunne forestille sig, at et »funktionsskred« kan føre til uønskede former for profilering i forbindelse med tilsyn og overvågning, godkendelse med forsikrings- eller sociale fordele for øje, ansættelse eller afskedigelse osv. Derfor må de data, der indsamles ved hjælp af sådanne apps, under ingen omstændigheder anvendes i forbindelse med profilering, risikoberegning, klassificering eller forudsigelse.

3.12. De **AI-løsninger, der tages i brug under disse ekstraordinære omstændigheder — selv når det sker med de bedste hensigter — skaber tilmed en præcedens**, uanset om vi bryder os om det eller ej. Tidligere kriser har vist, at sådanne foranstaltninger på trods af alle de gode hensigter i praksis aldrig forsvinder igen.

3.13. Brugen af kunstig intelligens under pandemien bør derfor altid vurderes ud fra en række hensyn, herunder: i) Er det effektivt og pålideligt? ii) Findes der mindre indgribende løsninger? iii) Opvejer fordelene problemerne, hvad de samfundsmæssige, etiske og grundlæggende rettigheder angår? iv) Er det muligt at opnå et ansvarligt kompromis i relation til de grundlæggende rettigheder og friheder, der er i modstrid med hinanden? Brugen af denne type systemer må tilmed **ikke være forbundet med nogen form for forpligtelse eller tvang**.

3.14. EØSU opfordrer beslutningstagerne til **ikke for let at give efter for teknologiske løsninger**. I lyset af situationens alvor anbefaler vi, at de applikationer, der er forbundet med projekter, der skal hjælpe med at få pandemien under kontrol, bygger på fornuftig forskning i epidemiologi, sociologi, psykologi, jura, etik og systemvidenskab. Der vil, inden der træffes beslutning om at gøre brug af disse systemer, skulle gennemføres analyser og simuleringer af deres effektivitet, nødvendighed og brugbarhed.

Bruxelles, den 16. juli 2020.

Luca JAHIER
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: En ny handlingsplan for den cirkulære økonomi — For et renere og mere konkurrencedygtigt Europa

(COM(2020) 98 final)

(2020/C 364/13)

Ordfører: **Antonello PEZZINI**

Medordfører: **Cillian LOHAN**

Anmodning om udtalelse	Kommissionen, 22.4.2020
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug
Vedtaget i sektionen	25.6.2020
Vedtaget på plenarforsamlingen	16.7.2020
Plenarforsamling nr.	553
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	215/2/4

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) er overbevist om, at bæredygtighed er en af grundpillerne for udviklingen af fremtidens Europa gennem en velovervejet og deltagelsesorienteret omstilling støttet af kulturen og den cirkulære økonomi.

1.2. Omstillingen til en cirkulær europæisk økonomi må ikke se bort fra den socioøkonomiske kontekst, som den i øjeblikket skal udvikles inden for, men udfordringerne i forbindelse med sundhedskrisen må omdannes til en mulighed for fornyelse på et nyt grundlag, som har forudsætningerne for at sætte skub i udviklingen af nye cirkulære tilgange.

1.3. Den nye kultur, som danner grundlag for den cirkulære økonomi, bør være en lejlighed til at sætte fart i indførelsen af et nyt velstandsbegreb for lokale og regionale enheder med nye kriterier, dvs. at se hinsides BNP⁽¹⁾.

1.4. Der skal sættes mere fokus på udbredelsen af en »cirkulær kultur« gennem uddannelse, kapacitetsopbygning og en større ansvarlighed, med henblik på at tilskynde folk til at tilpasse sig og ændre deres daglige vaner og adfærd.

1.5. Den europæiske interessentplatform for cirkulær økonomi bør styrkes, og den kunne støtte forskellige politiske initiativer, som vil kunne bidrage til at lette overgangen til cirkularitet.

1.6. Udvalget glæder sig over forslagene i handlingsplanen for den cirkulære økonomi og mener, at der bør tages behørigt hensyn til omstillingsforanstaltningerne i forbindelse med udarbejdelsen af planer for den sociale og økonomiske genopbygning efter den ødelæggende situation som følge af covid-19.

⁽¹⁾ EUT C 100 af 30.4.2009, s. 53.

1.7. Det er vigtigt at anerkende komplementariteten mellem klimaforandringerne, politikken for den cirkulære økonomi og virksomheders sociale ansvar og understrege de cirkulære egenskaber på energiområdet hvad angår vedvarende energikilder, navnlig inden for byggeri og transport, men også hvad angår den nødvendige støtte til landbruget og fødevarsystemet for at reducere mængden af affald.

1.8. EØSU mener, at den foreslåede pagt for kvalifikationer og job i Den Europæiske Socialfond Plus er en fremragende mulighed for at gennemføre de planlagte programmer.

1.9. Anvendelsen af miljøvenligt design må fortsat udbredes for at forbedre produkters levetid og den planlagte genvinding af komponenter og dermed stimulere et dynamisk marked for sekundære råstoffer, som understøttes af juridisk bindende foranstaltninger med krav om genanvendelse af indhold og digital sporing.

1.10. Kommissionen bør, som det allerede er tilfældet for energiforbrugende produkter, i samvær med de berørte sektorer udstede delegerede retsakter, som fastlægger kendetegnene for nye produkter, som kan indgå i fremstillingen af andre produkter.

1.11. Den tekniske standardiseringsproces for bæredygtige produkter, som skal begynde med de mest ressourceintensive sektorer, skal vægtes særlig højt inden for systemet for »kvalitet og opfyldelse af normerne« og omfatte overensstemmelsessikring samt den videst mulige brug af grønne offentlige udbud og certificering af primære og sekundære råstoffer.

1.11.1. De nationale standardiseringsmyndigheder bør i samarbejde med de europæiske myndigheder ⁽²⁾ hurtigst muligt udarbejde bedste praksis ⁽³⁾ og harmoniserede standarder for at lette omstillingen til den nye funktionelle økonomi.

1.12. Den praktiske gennemførelse af den cirkulære økonomi kræver et tæt samarbejde med de interesserede parter, og EØSU efterlyser klare politikker og økonomisk støtte. Det gælder særligt på reklameområdet, som bør blive mindre forbrugsorienteret og, under overholdelse af reglerne for det frie marked, prioritere aspekterne produkters holdbarhed og mulighed for genanvendelse.

1.13. Det er for EØSU afgørende at informere forbrugerne bedre og give dem oplysninger om håndtering af produkter, sporbarhed og gennemsigtighed, herunder anvendelse af produktspecifikationer og digitale teknologier, for at sikre formidling af information om sammensætningen og muligheden for reparation.

1.14. Det er efter EØSU's mening hensigtsmæssigt gennem europæiske programmer at fremme en konkret afprøvning af den cirkulære økonomis processer i forskellige sektorer i et betydeligt antal europæiske byer, landbrugs- og fødevareknudepunkter og landdistrikter for at udnytte de væsentlige erfaringer i produktions- og forbrugskæderne og anvende dem som god praksis.

1.15. EØSU mener, at der bør gives god plads til offentlige og private aktører på lokalt plan, som kan spille en afgørende rolle med hensyn til at udnytte de nye muligheder ved at udvikle offentlig-private partnerskaber og vise eksempler på »socialt ansvarlige lokalområder« ⁽⁴⁾ og socialt ansvarlige virksomheder rettet mod principperne om samarbejdsbaseret cirkularitet.

1.16. Endelig opfordrer EØSU til, at alle de foreslåede tiltag omfattes af passende konsekvensvurderinger, som tager højde for de miljømæssige, sociale og økonomiske konsekvenser.

2. Den socioøkonomiske baggrund — mod en europæisk cirkulær økonomi

2.1. Virksomheder og forbrugere anerkender i stadig højere grad beskadigelsen af den bæredygtige udvikling som følge af de lineære økonomiske modeller, der er blevet anvendt frem til nu — modeller, kendetegnet ved et højt forbrug af materialer og ressourcer, anvendelse af teknikker til planlagt forældelse af produkter og tilskyndelse til altid at købe nye produkter.

⁽²⁾ CEN, Cenelec og ETSI.

⁽³⁾ Se UNI (den nationale italienske standardiserings sammenslutning) og præstandardiseringsprocesser — forordning (EU) nr. 1025/2012.

⁽⁴⁾ EUT C 175 af 28.7.2009, s. 63.

2.2. I 2019 blev der udvundet og forarbejdet over 92 milliarder ton materialer, hvilket bidrog til omkring halvdelen af de globale CO₂-udledninger ⁽⁵⁾, og hvilket har skabt betydelige miljø- og sundhedsmæssige problemer.

2.2.1. Udvinning og forarbejdning af ressourcer er skyld i 90 % det globale tab af biodiversitet ⁽⁶⁾.

2.2.2. Cirka 20 % af drivhusgasemissionerne skyldes udvinning og forarbejdning af metaller og ikkemetalholdige mineraler ⁽⁷⁾.

2.2.3. EU er desuden nødt til at importere størstedelen af sit behov for råstoffer med betydelige omkostninger.

2.3. Den cirkulære økonomi, som fremmer:

- virksomhedernes sociale og miljømæssige ansvar
- nye job af høj kvalitet på lokalt plan
- nedbringelse af affald
- kontinuerlig og sikker anvendelse af naturressourcerne
- en cyklus for design, produktion, distribution og forbrug
- genvinding og genbrug af reststoffer fra udtjente produkter

er i stand til at udvikle en funktionel økonomi, som i høj grad kan gavne samfundet.

2.4. I øjeblikket er kun 8,6 % af verdens aktiviteter cirkulære. Omstillingen til en sådan cirkularitet kræver et tæt samarbejde med den offentlige og private sektor.

2.5. Omstillingen til en cirkulær europæisk økonomi må ikke se bort fra den socioøkonomiske kontekst, som den i øjeblikket skal udvikles inden for, i en tid, hvor coronaviruspandemien har ført til den værste økonomiske recession siden den store depression i 1929.

2.5.1. På grund af covid-19 oplever virksomhederne tab af indtægter, og forsyningskæderne afbrydes, mens lukning af fabrikker og arbejdsløshed bliver mere og mere udbredt overalt.

2.6. Den aktuelle tredobbelte risiko — dvs. en ukontrolleret pandemi, utilstrækkelige økonomiske politikker og en fuldstændig uforudsigelig geopolitisk situation (den geopolitiske »sorte svane«) — kan bringe verdensøkonomien ud i en vedvarende nedgang netop som hele det europæiske samfund er blevet bevidst om, at bæredygtig økonomisk vækst kræver, at man på samme tid tager højde for både det teknologiske aspekt, produktivitetsforøgelse og en mere effektiv anvendelse af ressourcerne.

2.7. På den anden side kan de udfordringer, som verden står over for, vise sig at blive en stor mulighed for at starte forfra og sætte skub i den bæredygtige udvikling på et nyt grundlag, som har forudsætningerne for at fremskynde gennemførelsen af nye cirkulære tilgange.

2.8. EØSU har ved flere lejligheder givet udtryk for, at der er behov for bæredygtig og inklusiv vækst. Sammen med Kommissionen har det oprettet den europæiske interessentplatform for cirkulær økonomi ⁽⁸⁾ og har understreget, at »der er åbenlyse hindringer for realiseringen af en cirkulær økonomi på trods af den hidtidige succes.«

2.9. Som understreget af koordinationsgruppen for interessentplatformen for cirkulær økonomi skal omstillingen til en inklusiv, klimaneutral og cirkulær økonomi starte i dag ⁽⁹⁾.

⁽⁵⁾ Se *Circular Economy and Material Value Chains* — World Economic Forum 2020.

⁽⁶⁾ Se *United Nations Environment Programme (UNEP), Natural Resources for the Future We Want*, 2019.

⁽⁷⁾ Se *Energy Transitions Commission, Mission Possible: Reaching Net-Zero Carbon Emissions by Mid-Century*, 2018.

⁽⁸⁾ Eesc-2017-02666-05-00-decbur — Mandatet for koordinationsgruppen.

⁽⁹⁾ *Joint statement on the new Circular Economy Action Plan (CEAP)* by members of the Coordination Group (CG) of the European Circular Economy Stakeholder Platform — March 2020.

2.10. Den 6. april 2020 vedtog EØSU en fælles erklæring, hvori det fremhæver, at kun en omfattende europæisk økonomisk genopretningsplan i disse tider med stor usikkerhed vil kunne give mulighed for på at tackle konsekvenserne af covid-19-pandemien og genopbygge en mere bæredygtig europæisk økonomi.

3. Kommissionens forslag

3.1. Den nye **handlingsplan for den cirkulære økonomi** omfatter en række nye initiativer, som vedrører hele udførings- og livscyklussen for produkter, og som vil give borgerne og virksomhederne mulighed for at deltage fuldt ud i den cirkulære økonomi.

3.2. EU's industristrategi omfatter forslag til foranstaltninger, der skal:

- **sørge for, at bæredygtige produkter bliver normen i EU** med en retsakt om strategien for bæredygtige produkter, der skal sikre, at de produkter, der sendes ud på det europæiske marked, holder længere
- **styrke forbrugernes stilling** ved at give dem adgang til pålidelig information og sikre dem en reel »ret til reparation«
- **øge fokus på de sektorer, der anvender flest ressourcer, og som har stort potentiale for cirkularitet**, såsom:
 - **elektronik og IKT**: »et initiativ for cirkulær elektronik«
 - **batterier og køretøjer**: nye lovrammer for batterier
 - **emballage**: nye bindende bestemmelser, som fastlægger, hvad der er tilladt på EU-markedet
 - **plastik**: nye bindende bestemmelser om genanvendelse af indhold
 - **tekstilvarer**: en ny EU-strategi for at styrke konkurrenceevnen og innovationen i sektoren
 - **anlæg og byggeri**: en overordnet strategi for et bæredygtigt bebygget miljø
 - **fødevarer**: et nyt lovgivningsinitiativ om genanvendelse for at udskifte emballage og service i restaurationsbranchen
- **mindske affald**: nedbringelse af affaldsproduktion og omdannelse af affald til sekundære ressourcer af god kvalitet
- **få cirkulariteten til at fungere for mennesker, regioner og byer**
- **styrke den rolle, som standardisering spiller**
- **sikre tværgående tiltag**: cirkularitet som forudsætning for klimaneutralitet
- **sikre tiltag på globalt plan**
- **sikre overvågning af fremskridtet**.

Der er tale om cirka 35 tiltag over den treårige periode fra midten af 2020 til midten af 2023 med initiativer inden for elektronik, affald, tjenesteydelser og miljøtjenester.

4. Generelle bemærkninger

4.1. EØSU er overbevist om, at bæredygtighed er en af grundpillerne for udviklingen af fremtidens Europa, og at borgerne, forbrugere, virksomhederne og arbejdstagerne gennem en velovervejede og deltagesorienteret omstilling til en cirkulær økonomi ved hjælp af store investeringer kan imødegå udfordringen og bidrage ikke bare til miljøet, men også til at udvikle idéen om et åbent og inklusivt samfund, som beskytter ressourcerne for de kommende generationer.

4.1.1. Navnlig landbruget og fødevarer systemet kan drage stor fordel af den cirkulære økonomi til at mindske mængden af affald og sikre en bedre velfærd for borgerne.

4.1.2. Der er behov for store investeringer for at udvikle grønne teknologier, ny organisk gødning og biometan.

4.2. Udvalget glæder sig over den række lovgivningsmæssige og politiske foranstaltninger, som foreslås i handlingsplanen for den cirkulære økonomi, og mener, at der bør tages hensyn til foranstaltningerne for omstilling til den cirkulære økonomi, især efter den ødelæggende situation som følge af covid-19.

5. Sammenhæng på europæisk plan

5.1. Det er efter udvalgets mening afgørende at anerkende komplementariteten mellem klimaforandringerne og politikken for den cirkulære økonomi. Det er vigtigt, at energiforbruget også stammer fra vedvarende energikilder, og ikke er lineært som med fossile brændstoffer.

5.1.1. Cirkulariteten i energiforbruget kommer også til udtryk i opmærksomheden på energibesparelser og energieffektivitet, som bliver mere og mere presserende i transportsektoren.

5.2. Den kapacitetsopbygning, som er nødvendig for at styrke den cirkulære økonomi, bør fremmes på alle niveauer. Den foreslåede pagt for kvalifikationer og job i Den Europæiske Socialfond Plus er en fremragende mulighed for at gennemføre de planlagte programmer.

5.3. De offentlige udbuds rolle må ikke undervurdes i opnåelsen af denne omstilling. De mindstemiljøkrav, som allerede er indført i direktiverne om offentlige udbud⁽¹⁰⁾, bør være obligatoriske med hensigtsmæssige tekniske specifikationer⁽¹¹⁾. Der bør tilbydes særlig uddannelse af kontrahenterne for at sikre, at alle muligheder for cirkularitet tilbydes, og for at undgå, at de eventuelle barrierer forhindrer cirkulære offentlige indkøb.

5.4. Det er efter udvalgets opfattelse nødvendigt, at de mange initiativer, som formentlig vil blive indført over de næste måneder, tager nøje højde for, hvordan man kan forbedre investeringernes cirkularitet og bæredygtighed, navnlig i de lande, der er strukturelt og økonomisk mest sårbare.

5.4.1. Disse initiativer gennemføres i samarbejde med de lokale myndigheder og arbejdsmarkedets parter med særlig fokus på at skabe nye og bedre arbejdspladser.

5.5. EØSU støtter muligheden for at indføre retlige bindende krav, der skal sætte skub i markedet for sekundære råstoffer, især hvad angår emballage, køretøjer, byggematerialer og batterier.

5.6. Miljøvenligt design af produkter er et grundlæggende element i gennemførelsen af de cirkulære processer. Anvendelsen af miljøvenligt design skal fortsat udvides, så det bliver en integreret del af alle produktionsfaser og dermed bidrager til genanvendelse af komponenter som drivkraft for et dynamisk marked for sekundære råstoffer.

5.6.1. I lyset af dette bør Kommissionen, som det allerede er tilfældet for energiforbrugende produkter⁽¹²⁾, udstede delegerede retsakter, som fastlægger kendetegnene for forskellige almene produkter, som efter brug kan indgå i fremstillingen af andre produkter.

5.7. Teknisk standardisering inden for den cirkulære økonomi har særlig betydning. På grund af emnets meget tværgående karakter og kompleksitet er det yderst nødvendigt at iværksætte en stor koordineringsindsats mellem de forskellige interessenter, standardiseringsmyndighederne og lovgivningsarbejdet.

5.8. Den tekniske standardiseringsproces for bæredygtige produkter, navnlig i de ressourceintensive sektorer, har særlig betydning, navnlig i forbindelse med grønne offentlige udbud og i klassificeringen af råstoffer og sekundære materialer.

5.9. EØSU opfordrer til, at alle de foreslåede tiltag omfattes af passende konsekvensvurderinger, som tager højde for de miljømæssige, sociale og økonomiske konsekvenser.

⁽¹⁰⁾ Direktiv 2014/23/EU (EUT L 94 af 28.3.2014, s. 1), 2014/24/EU (EUT L 94 af 28.3.2014, s. 65) og 2014/25/EU (EUT L 94 af 28.3.2014, s. 243).

⁽¹¹⁾ Se UNI/PdR: 2019 — Retningslinjer for metoder til kontrol af indhold, der er genanvendt og/eller genvundet og/eller fremstillet som biprodukt i produkter, der er omfattet af mindstemiljøkrav.

⁽¹²⁾ Se direktiv 2005/32/EF (EUT L 191 af 22.7.2005, s. 29), som omarbejdet ved direktiv 2009/125/EF (EUT L 285 af 31.10.2009, s. 10).

5.10. Den igangværende debat om værdien ved og nødvendigheden af at anvende principperne for den cirkulære økonomi kan være en lejlighed til målrettet at adressere spørgsmålet, som er blevet drøftet mange gange, om at gå videre end det traditionelle BNP, dvs. at tilføje nye elementer til de elementer vedrørende den økonomiske udvikling, der i dag anvendes i de tre systemer til beregning af BNP⁽¹³⁾ som f.eks.: etablering af solidariske systemer for et inklusivt samfund, at leve med respekt for den ressourcebegrænsede verden og lige fordeling af goderne.

6. Uddannelse og kultur

6.1. Det er efter EØSU's opfattelse bydende nødvendigt at sætte mere fokus på udbredelsen af en »cirkulær kultur« gennem uddannelse, kapacitetsopbygning og en større ansvarlighed, og ved at styrke dialogen med civilsamfundet for at tilskynde folk til at tilpasse sig og ændre deres daglige vaner og adfærd. Et tæt tværsektorielt samarbejde er ligeledes afgørende.

6.1.1. Virksomhedernes sociale ansvar som et konkret element i en funktionel økonomi er i god tråd med kulturen for den cirkulære økonomi, fordi det giver mulighed for en usædvanlig synergi mellem de erhvervsdrivendes og de ansattes interesser, som forenes i retning af en bæredygtig udvikling, som har fokus på at mindske affald og spild.

6.2. Der bør fremsættes forslag om integrering af principperne om cirkulær økonomi i skolernes og de videregående uddannelsers læseplaner og om finansiering af tekniske uddannelser af høj kapacitet og støtte til kreative færdigheder.

6.3. Det kunne have været meget nyttigt at anvende Erasmus+-programmet til at fremme udvekslingen af viden om den cirkulære økonomi mellem de forskellige europæiske lande.

6.4. Undersøgelsen bestilt af EØSU⁽¹⁴⁾ og den tilhørende udtalelse (NAT/764) om udvikling af synergier på tværs af forskellige køreplaner for den cirkulære økonomi samt netværket på den europæiske interessentplatform for cirkulær økonomi udgør et solidt grundlag for udveksling af information og vidensdannelse mellem de interesserede parter.

6.5. De økonomiske aktører og civilsamfundet, kunne bl.a. gennem anvendelsen af relevante fonde såsom »Missioner« under Horisont Europa-programmet, iværksætte en konkret afprøvning af den cirkulære økonomis processer i forskellige sektorer i en lang række relevante europæiske kommuner.

6.6. Det grundlæggende element i gennemførelsen af de cirkulære processer er imidlertid miljøvenligt design af produkter.

7. Forbrugerne som nøgleaktører i gennemførelsen

7.1. Den praktiske gennemførelse af den cirkulære økonomi kræver et solidt netværk af involverede, informerede og forbundne interesserede parter. De centrale politikker og den strukturelle støtte til de forskellige interessentgrupper bør kortlægges, regelmæssigt revideres og formidles på en effektiv måde.

7.2. Det er ligeledes nødvendigt at se på den rolle, som reklamer spiller, da disse bør blive mindre forbrugsorienterede og, under overholdelse af reglerne for det frie marked og uden at være vildledende, prioritere aspekterne produkters holdbarhed og mulighed for genanvendelse.

7.2.1. Det er vigtigt, at reklamer får mere fokus på realisme, tendenser og typiske egenskaber og præsenterer eksempelvis stræben efter bæredygtig udvikling og de positive egenskaber ved produkternes holdbarhed som en værdi for forbrugeren og samfundet.

7.3. Retten til reparation af produkter til en rimelig og forholdsmæssig pris skal anerkendes og fremgå af produkternes garantier, herunder gennem skattemæssige tiltag samt lokale reparationsnetværk og lettere adgang til tjenesterne⁽¹⁵⁾. I den forbindelse skal bekæmpelsen af indbygget forældelse være en integreret del af de nye tekniske og lovgivningsmæssige egenskaber ved miljømæssigt bæredygtige produkter, som let kan repareres og genanvendes.

⁽¹³⁾ Se SEC 2010 EU.

⁽¹⁴⁾ <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/publications-other-work/publications/circular-economy-strategies-and-roadmaps-europe-executive-summary>.

⁽¹⁵⁾ Se Rådets direktiv 1999/85/EF af 22. oktober 1999 for så vidt angår muligheden for forsøgsvis at anvende en nedsat momssats for arbejdskraftintensive tjenesteydelser (EFT L 277 af 28.10.1999, s. 34): småreparationer af cykler, sko og lædervarer, beklædningsgenstande og linned, reparation og renovering af private boliger og pleje i hjemmet.

7.4. EØSU anerkender, at dets samarbejde med Kommissionen om udviklingen af en innovativ interinstitutionel platform (den europæiske interessentplatform for cirkulær økonomi) har været vellykket, og håber, at dens mandat i fremtiden vil blive udvidet.

7.4.1. EØSU mener, at man bør overveje en anderledes skattefordeling, som letter skatten på arbejde og øger den på ressourcer, navnlig på mindre bæredygtige produkter og produkter med åbenlys forældelse.

7.4.2. Der bør anvendes et princip om hårdere beskattning af produkter, som importeres til EU, og som ikke tager særlig stort hensyn kriterierne for cirkulær økonomi.

7.5. Sociale virksomheders rolle i den cirkulære økonomi bør udtrykkeligt anerkendes og støttes, så aktiviteter med erfaring inden for genbrug, reparation og genfremstilling tilskrives en større social værdi, da de gør en indsats for at udvikle færdigheder hos de mest sårbare personer i samfundet.

7.6. EØSU understreger, at der er behov for at informere de europæiske forbrugere bedre om forvaltning af produkter, herunder fordelene ved cirkulær udformning og produktion, og om sporbarhed og gennemsigtighed, herunder anvendelse af produktpas og digitale teknologier, såsom *blockchain*, for at sikre formidling af information om sammensætningen, muligheden for reparation og bortskaffelse.

7.7. Pålidelige, sammenlignelige og verificerbare oplysninger spiller en vigtig rolle med hensyn til at få forbrugerne til at træffe mere bæredygtige beslutninger, og de reducerer risikoen for grønvaskning.

7.8. De lokale myndigheder er nøgleaktører i forvaltningen af vand, affald og sekundære knudepunkter for råstoffer. De kan iværksætte samarbejdsbaserede forsøg, der er afgørende for udviklingen af den cirkulære innovation.

7.9. EØSU støtter udviklingen af principperne for socialt ansvarlige byer og regioner som allerede fastsat i tidligere udtalelser, hvilket skal sikre offentlig og privat ansvarlighed for områdernes cirkulære bæredygtighed.

Bruxelles, den 16. juli 2020.

Luca JAHIER
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Europas digitale fremtid i støbeskeen

(COM(2020) 67 final)

(2020/C 364/14)

Ordfører: **Ulrich SAMM**

Medordfører: **Jakob Krištof POČIVAVŠEK**

Anmodning om udtalelse	Kommissionen, 9.3.2020
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug
Vedtaget i sektionen	25.6.2020
Vedtaget på plenarforsamlingen	16.7.2020
Plenarforsamling nr.	553
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	216/1/3

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) har allerede udtrykt tilfredshed med Kommissionens initiativer til fremme af udviklingen af en digital økonomi og et digitalt samfund og glæder sig nu over, at denne dynamik styrkes af en pakke af nye initiativer på en lang række områder.

1.2. EØSU slår til lyd for en europæisk orientering mod digitalisering, hvor man griber mulighederne for økonomien og samtidig beskytter borgernes data for at sikre privatlivets fred og selvbestemmelse. Den menneskecentrerede tilgang i alle Kommissionens initiativer hilses i høj grad velkommen.

1.3. EØSU mener, at Europa er på rette spor, men historien er langt fra slut. Digitaliseringen udvikler sig hurtigt, og EU-lovgivningen skal følge med. Dette kræver en solid og ambitiøs lovgivningsmæssig ramme, herunder retligt bindende etiske regler og klare regler om ansvar. EØSU er overbevist om, at en sådan dynamisk udvikling desuden kræver fleksible og smidige processer, der forudsætter en konstant dialog mellem de involverede parter — det bør navnlig være obligatorisk at lade arbejdstagerne komme til orde. Som repræsentant for civilsamfundsorganisationerne er EØSU parat til at udfylde sin rolle i denne forbindelse.

1.4. Det er vigtigt at investere i de rigtige fremtidige teknologier, fremme uddannelse af borgerne og skabe tillid blandt disse og samtidig opfordre dem til at tage aktivt del i omstillingen. Den digitale overgang skal være retfærdig, bæredygtig og socialt acceptabel.

1.5. EØSU er enig med Kommissionen i, at vi er nødt til at opbygge et reelt europæisk indre marked for data — et europæisk dataområde baseret på europæiske regler og værdier. EØSU bifalder initiativet til en ny strategi for EU's industri, som vil omfatte tiltag til at lette overgangen til en mere digital, ren, cirkulær og globalt konkurrencedygtig industri med bæredygtige virksomheder i EU, herunder en strategi for SMV'er.

1.6. EØSU understreger, at europæisk teknologisk suverænitæt hverken bør defineres som en modsætning til andre lande eller ophæve fordelene ved et globalt samarbejde. Der skal dog også tages behørigt hensyn til europæernes behov og de behov, der knytter sig til den europæiske sociale model med henvisning til den europæiske søjle for sociale rettigheder.

1.7. Uddannelse, der giver digitale færdigheder, er nøglen til at forberede sig på et digitalt liv. EØSU bifalder Kommissionens fokus på digitale kompetencer og færdigheder, men opfordrer den til i højere grad at sondre mellem tekniske og sociale kompetencer, selv om begge dele er yderst vigtige. Der skal gøres en ekstra indsats, og socialt sårbare grupper skal tilbydes uddannelse i digitale færdigheder.

1.8. En digital fremtid for Europa baseret på en menneskecentreret tilgang vil kun lykkes, hvis folk kan have tillid. EØSU bemærker, at Kommissionen vil foretage en klar sondring mellem applikationer, der indebærer en høj risiko og bør være underlagt streng regulering og applikationer med lav risiko, hvor selvregulering og markedsmekanismer er tilstrækkeligt. EØSU bifalder denne generelle tilgang, men understreger også, at der er behov for en detaljeret og grundig analyse af de forskellige applikationer.

1.9. EØSU glæder sig desuden over den menneskecentrede tilgang til udfordringerne, der knytter sig til onlineplatforme for arbejdstagere. Bedre rammer, der kan forebygge usikre arbejdsvilkår og sikre arbejdstagernes rettigheder online, herunder kollektive forhandlinger, er et af de vigtige aspekter af denne tilgang.

1.10. EØSU mener ikke, at de digitale offentlige tjenester til den digitale fremtid er omfattet af meddelelsen, navnlig i betragtning af, at grænseoverskridende e-forvaltningstjenester kan styrke det (digitale) indre marked og forbedre den offentlige regulering og koordinering.

1.11. Med den nylige — og igangværende — covid-19-coronaviruspandemi er samfundet blevet udsat for et realitetstjek for så vidt angår brugen af digital teknologi, og dette har skabt mange nye udfordringer. Nu hvor der er behov for at kommunikere, studere og arbejde på afstand, kan det konstateres, at mange mennesker ikke er tilstrækkeligt forberedt til effektiv brug af moderne digitale teknologier, og den digitale infrastruktur er heller ikke i stand til at sikre lige adgang og inklusiv deltagelse via digitale teknologier.

1.12. De ændrede vaner, som har været nødvendige på grund af de foranstaltninger, som de nationale regeringer har truffet for at bekæmpe udbredelsen af covid-19, kan have langvarige virkninger på forbrugeradfærd og arbejdsrelationer på lang sigt. I den forbindelse skal de positive og negative virkninger af en sådan forandring tages i betragtning ved udformningen af nye politikker. Den digitale omstilling bør overvåges ved hjælp af et omfattende EU-finansieret forskningsinitiativ om »digitalisering til gavn for anstændigt arbejde«. Udvalget er overbevist om, at kun med en effektiv og medarbejdervenlig udformning af Industri 4.0-systemer vil digitaliseringen blive en succes på længere sigt⁽¹⁾.

2. Indledning og resumé af meddelelsen

2.1. Med denne meddelelse fremlægger den nye Kommission et paraplydokument, der beskriver en række initiativer, som skal bidrage til udformningen af Europas digitale fremtid. Nødvendigheden af, at Europa skal føre an i den retfærdige overgang til en sund planet og en ny digital verden stiller krav om, at de udfordringer, der knytter sig til den grønne og digitale omstilling, ikke skilles ad, således at de digitale teknologier understøtter den grønne pagt med hensyn til målene for bæredygtig udvikling.

2.2. Med henblik herpå har Kommissionen annonceret en pakke af initiativer. De forskellige initiativer, der fremlægges og bebudes i år og næste år, er opdelt i tre hovedsøjler:

Teknologi, der tjener alle:

- Hvidbog om kunstig intelligens (COM(2020) 65 final/se INT/894)
- Strategi for kvanteteknologi, blockchain og supercomputing
- Handlingsplan vedrørende 5G og 6G (fremlagt som COM(2020) 50 final/se TEN/704)
- Handlingsplan for digital uddannelse og en styrket dagsorden for færdigheder
- Initiativer til forbedring af arbejdsvilkårene for arbejdstagere på onlineplatforme
- Standarder for sikre og grænseoverskridende datastrømme og -tjenester i den offentlige sektor.

⁽¹⁾ EUT C 190 af 5.6.2019, s. 17.

En fair og konkurrencedygtig økonomi:

- En europæisk datastrategi (fremlagt som COM(2020) 66 final/se TEN/708)
- Evaluering af, om EU's konkurrenceregler tjener deres formål
- Industristrategipakke
- Meddelelse om erhvervsbeskatning i det 21. århundrede
- En ny forbrugerdagsorden.

Et åbent, demokratisk og bæredygtigt samfund:

- Nye og reviderede regler, der skal styrke det indre marked for digitale tjenester
- Revision af eIDAS-forordningen
- En handlingsplan for mediesektoren og den audiovisuelle sektor
- En europæisk handlingsplan for demokrati
- En EU-strategi for cybersikkerhed
- Initiativ til udvikling af en digital højpræcisionsmodel af Jorden
- Et initiativ vedrørende cirkulært elektronisk udstyr
- Fremme af elektroniske patientjournaler.

2.3. For at fremme Europas interesser på den globale scene har Kommissionen også bebudet en strategi for globalt samarbejde på det digitale område og en strategi for standardisering.

3. Den europæiske metode — borgerne i centrum af digitaliseringen

3.1. Digitaliseringen åbner op for et væld af nye beslutningstagningsmuligheder, der sætter folk i stand til at leve et bedre liv på en hidtil uset måde. Jo mere digitaliseringen påvirker vores liv, og jo mere sammenkoblede vi er, desto mere sårbare er vi imidlertid over for ondsindede cyberaktiviteter, manipulation og teknologier, der underminerer vores autonomi.

3.2. EØSU slår derfor til lyd for en europæisk orientering mod digitalisering baseret på europæiske værdier, hvor man griber mulighederne for økonomien og samtidig beskytter borgernes data for at sikre privatlivets fred og selvbestemmelse. Den menneskecentrerede tilgang i alle Kommissionens initiativer hilses i høj grad velkommen.

3.3. EØSU glæder sig desuden over den menneskecentrerede tilgang til udfordringerne, der knytter sig til onlineplatforme for arbejdstagere. Bedre rammer, der kan forebygge usikre arbejdsvilkår og sikre arbejdstagernes rettigheder online, herunder kollektive forhandlinger, er et af de vigtige aspekter af denne tilgang. EØSU understreger, at platformsarbejde leveres af både selvstændige og arbejdstagere. Selvstændige har et B2B- eller B2C-forhold. Adfærdskodekser og handelsbetingelser for B2B-forbindelser, der er udarbejdet på europæisk plan, bør sikre fair konkurrence mellem virksomheder af alle størrelser og forhindre falsk status som selvstændigt erhvervsdrivende.

3.4. EØSU understreger også betydningen af digitale løsninger for gennemførelsen af den grønne pagt, navnlig i forbindelse med den cirkulære økonomi. Energiforbrug, råmaterialer til IKT og genanvendelighed af IKT-udstyr er imidlertid nogle af de andre udfordringer, der skal tackles undervejs.

3.5. Europa er på rette spor, men historien er langt fra slut. GDPR og de etiske AI-retningslinjer var f.eks. et vigtigt skridt. Men digitaliseringen udvikler sig hurtigt, og EU-lovgivningen skal holde trit med den. Det kræver en solid og ambitiøs lovgivningsmæssig ramme, der omfatter retligt bindende etiske regler og klare regler om ansvar. EØSU er overbevist om, at denne dynamiske udvikling også kræver fleksible og smidige processer, der forudsætter en konstant dialog mellem de involverede parter. Som repræsentant for civilsamfundsorganisationerne er EØSU parat til at udfylde sin rolle i denne forbindelse.

3.6. EØSU mener, at der mangler et klart fokus på behovet for bæredygtige demokratiske strukturer for kapacitetsopbygning og for at skabe tillid til arbejdsmarkedsforholdene. EØSU er overbevist om, at grundlæggende ændringer i virksomheder gennem digitalisering kun kan lykkes, hvis der er et tillidsforhold mellem virksomhedsledelsen og medarbejderrepræsentanterne. Fremkomsten af populistiske bevægelser i det 21. århundrede sætter imidlertid spørgsmålstegn ved de traditionelle former for tillidsopbygning, der bygger på sociale aktioner. Der bør derfor træffes passende foranstaltninger til at støtte den sociale dialog på EU-plan. Det drejer sig om social regulering og økonomiske resultater i virksomhederne samt og styrkelse af de demokratiske forandringer generelt.

4. En fair og konkurrencedygtig økonomi

4.1. Data er blevet en nøglefaktor i vores økonomi. EØSU er enig med Kommissionen i, at vi er nødt til at opbygge et reelt europæisk indre marked for data — et europæisk dataområde baseret på europæiske regler og værdier. EØSU bifalder initiativet til en ny strategi for EU's industri, som vil omfatte tiltag til at lette overgangen til en mere digital, ren, cirkulær og globalt konkurrencedygtig industri i EU, herunder en strategi for SMV'er.

4.2. EØSU mener desuden, at regler, der gælder offline — både konkurrenceregler og regler for det indre marked, forbrugerbeskyttelse, intellektuel ejendomsret, beskatning og arbejdstagernes rettigheder — også bør gælde online for at sikre lige konkurrencevilkår.

4.3. EØSU er overbevist om, at en væsentlig forøgelse af investeringerne (i EU's medlemsstater) kombineret med et stærkt europæisk forsknings- og innovationsprogram vil være nødvendigt for at bevare et verdensklasseniveau inden for højtydende databehandling, og at en industriel tilgang til udviklingen af den næste generation af laveffekt-mikrochips i Europa vil gøre EU mindre afhængig af import.

4.4. EØSU er af den faste overbevisning, at innovation og investeringer, navnlig offentlige, også kan bidrage til at tackle de regionale forskelle inden for udvikling, hvis der også gives adgang til digital infrastruktur og dermed til det digitale marked i fjerntliggende områder. Dette er en afgørende forudsætning for, at ingen lades i stikken i overgangen til digital teknologi.

4.5. EØSU understreger, at europæisk teknologisk suverænitæt hverken bør defineres som en modsætning til andre lande eller ophæve fordelene ved et globalt samarbejde. Der skal dog også tages behørigt hensyn til europæernes og den europæiske sociale models behov, idet der henvises til Kommissionens foranstaltninger for at styrke EU's søjle for sociale rettigheder. Det kan være en konkurrencefordel at anvende europæiske værdier (databeskyttelse, beskyttelse af privatlivets fred, social sikring, bæredygtighed), hvis der opnås større bevidsthed i offentligheden og virksomhederne om de datametoder, der anvendes af tredjeparter (USA), og om digitale systemers overvågningspotentiale (Kina).

4.6. Kommissionen anfører med rette, at EU skal sikre, at den retfærdige og åbne karakter, der præger Unionens markeder, ikke trues af enkelte onlineplatformes systemiske rolle og den markedsstyrke, de opnår. Med dette for øje og for at fremme udviklingen af onlineplatforme i EU bør reglerne på EU-niveau sikre lige konkurrencevilkår og adgang til de vigtigste drivkræfter bag digital innovation⁽²⁾ (især data) samt til det økosystem af produkter, forbrugerne anvender.

4.7. Kommissionen anfører, at det er en stor udfordring at sikre retfærdighed i den digitale økonomi. Det er dog et yderst vigtigt mål. Med henblik herpå støtter EØSU hensigten om at indføre yderligere regler, hvor det er nødvendigt, for at sikre konkurrence, retfærdighed, innovation, mulighed for markedsadgang samt offentlige interesser, der går ud over konkurrence eller økonomiske hensyn. EØSU bemærker, at beskatning i den digitale økonomi vil få stor betydning i denne henseende. Det vil være vigtigt at nå frem til internationale og europæiske løsninger vedrørende digital beskatning, og EU bør stræbe efter en digital beskatning, som er retfærdig og forhindrer opsplnitning og ensidige foranstaltninger.

⁽²⁾ De STREEL, A., *Contribution to Growth: European Digital Single Market. Delivering improved rights for European citizens and businesses*, Europa-Parlamentet, Luxembourg, 2019.

4.8. EØSU bifalder initiativet, der sigter mod at forbedre arbejdsforholdene for arbejdstagere på onlineplatforme, navnlig ved at fokusere på færdigheder og uddannelse. Imidlertid vil udfordringer såsom ansættelsesmæssig status, repræsentation og foranstaltninger til at øge den sociale beskyttelse af arbejdstagere på onlineplatforme samt tvistbilæggelse og håndhævelse af rettigheder skulle håndteres undervejs. Dette er især relevant for grænsearbejdere. Efter anmodning fra det kommende tyske rådsformandskab vil EØSU arbejde på en sonderende udtalelse om anstændigt arbejde i platformøkonomien.

4.9. EØSU beklager, at udviklingen af de digitale offentlige tjenester til den digitale fremtid ikke er omhandlet af Kommissionens meddelelse, navnlig i betragtning af, at grænseoverskridende e-forvaltningstjenester kan styrke det (digitale) indre marked og forbedre den offentlige regulering og koordinering.

5. Uddannelse som forberedelse til et digitalt liv

5.1. Uddannelse, der giver digitale færdigheder, er nøglen til at forberede sig på et digitalt liv. EØSU bifalder Kommissionens fokus på digitale kompetencer og færdigheder, men opfordrer den til i højere grad at sondre mellem tekniske og sociale kompetencer, selv om begge dele er yderst vigtige. Hvis man ønsker at skabe »arbejdsevne« — og ikke blot tilpasse »beskæftigelsesegnetheden« — må der træffes foranstaltninger til fortsat støtte af livslang læring.

5.2. De fleste fagfolk vil få brug for tekniske færdigheder (programmering på forskellige niveauer) i fremtiden. Dette er en udfordring for uddannelsessystemerne og erhvervsuddannelsesorganisationerne i medlemsstaterne. Fagfolk skal uddannes i nye værktøjer og kende karakteristika, begrænsninger og risici, idet de bærer ansvar i sidste ende. Ikke desto mindre skal de grundlæggende tekniske færdigheder som et minimum erhverves af så mange borgere som muligt, så de kan forstå, anvende og engagere sig i digitale teknologier og værktøjer på en produktiv, inklusiv og sikker måde. Grundlæggende tekniske færdigheder er nødvendige for at støtte mennesker i alle aldre, særligt ældre, så de kan forstå og bruge digitale teknologier og værktøjer på en sikker måde.

5.3. Sociale færdigheder kræver ikke nogen særlig teknisk viden, men de bør erhverves i den tidligst mulige alder. Sociale færdigheder gør det muligt for børn, forbrugere og borgere at forstå baggrunden for de digitale systemer og udnytte dem bedst muligt. De bidrager til at identificere mulige trusler fra manipulation og kriminalitet og til at vurdere strømmen af modtagne informationer. EØSU minder om, at almen uddannelse stadig er den bedste forberedelse til den fremtidige udvikling.

5.4. Særlige færdigheder, viden og kendskab er nødvendige for at kunne anvende og arbejde med kunstig intelligens. Med henblik herpå ønsker EØSU at trække på Finlands erfaringer med at uddanne så mange mennesker som muligt inden for kunstig intelligens via et onlinekursus.

5.5. Som EØSU tidligere har understreget, er det i den hastigt skiftende tid i den digitale tidsalder ikke tilstrækkeligt blot at hjælpe den enkelte med at erhverve et minimum af færdigheder, og det er afgørende at sikre, at færdighedsgarantien bliver et sikkert forløb, der giver mulighed for og tilskynder folk til at gøre yderligere fremskridt og opnå det højeste mulige kompetenceniveau⁽³⁾.

5.6. EØSU gentager, at arbejdsmarkedets parter spiller en vigtig rolle med hensyn til at opnå en rimelig og retfærdig overgang. Det er af afgørende betydning, at strategien foregriber kvalifikationsbehov og dermed også støtter rettidig og passende omskoling og opkvalificering. Arbejdsmarkedets parter rolle og deres inddragelse er af stor betydning i denne henseende, og det samme gør sig gældende under drøftelserne om indførelse af nye teknologier.

6. Tillid og ansvar — tillid til det digitale liv

6.1. En digital fremtid for Europa baseret på en menneskecentreret tilgang vil kun lykkes, hvis folk kan have tillid. EØSU opfordrer til passende garantier for privatlivets fred, sikkerhed og datastyring samt til gennemsigtighed af algoritmer for kunstig intelligens, som kan bidrage til at opnå en sådan tillid.

⁽³⁾ EUT C 173 af 31.5.2017, s. 45.

6.2. EØSU bemærker, at Kommissionen vil foretage en klar sondring mellem applikationer, der indebærer en høj risiko og bør være underlagt streng regulering og applikationer med lav risiko, hvor selvregulering og markedsmekanismer er tilstrækkeligt. EØSU bifalder denne generelle tilgang, men understreger også, at en detaljeret og grundig analyse af de forskellige applikationer er nødvendig, både nu og i forbindelse med den fremtidige udvikling, og at applikationerne i tvivlstilfælde bør anses for at indebære en høj risiko. EØSU støtter navnlig beslutningen om at klassificere applikationer, der har indvirkning på arbejdstageres og jobsøgendes rettigheder, som applikationer, der indebærer en høj risiko, og foreslår, at man holder fast ved denne beslutning for at styrke arbejdstageres digitale rettigheder.

6.3. EØSU har allerede opfordret til udvikling af standardtestprocedurer for vurdering af de digitale systemers funktionalitet og begrænsninger (såsom forudindtagethed, fordomme, forskelsbehandling, modstandsdygtighed, robusthed, sikkerhed osv.). Afhængigt af risikoniveauet kan sådanne test udføres af udviklerne og virksomhederne selv eller via uafhængige institutioners testprocedurer. EØSU bifalder Kommissionens idé om at indføre et frivilligt mærkningssystem i lighed med det, som EØSU tidligere har foreslået vedrørende et europæisk certifikat for pålidelig kunstig intelligens.

6.4. EØSU glæder sig over, at Kommissionen har til hensigt at indlede en bred debat om de undtagelser, der gør det muligt at tillade ansigtsgenkendelse til fjernbiometrisk identifikation. Uforholdsmæssig overvågning på arbejdspladsen og forskelsbehandling på grundlag af forudindtagede algoritmer bør også kunne undgås med bestemmelser.

6.5. EØSU understreger, at tillid alene ikke er tilstrækkeligt. Kritisk tænkning baseret på almen uddannelse er fortsat af afgørende betydning. Dette er særlig vigtigt i forbindelse med bekæmpelse af desinformation, som udgør en trussel mod demokratiet.

6.6. EØSU understreger, at tillid også omfatter respekt for arbejdstageres ret til information og høring. Retten til information og høring i tilfælde af ændringer på arbejdspladsen, således som det er garanteret af EU-traktaterne, gør »arbejdstagere« til »borgere på arbejde«.

6.7. EØSU understreger, at EU-lovgivningen er særlig vigtig for beskyttelsen af forbrugere og arbejdstagere uden professionelle digitale færdigheder.

7. Covid-19-krisens følger for den digitale omstilling

7.1. Med den nylige — og igangværende — covid-19-coronaviruspandemi er samfundet blevet udsat for et realitetstjek, hvad angår brugen af digital teknologi, og dette har skabt mange nye udfordringer. Nu hvor der er behov for at kommunikere, studere og arbejde på afstand, kan det konstateres, at mange mennesker ikke er tilstrækkeligt forberedt på en effektiv brug af moderne digitale teknologier, og den digitale infrastruktur er heller ikke i stand til at sikre lige adgang og inklusiv deltagelse via digitale teknologier. Digitale netværk er ikke blevet videreudviklet til at håndtere den øgede belastning, og der vil skulle foretages tilstrækkelige investeringer for at sikre høj hastighed og effektiv kommunikation, ikke kun til kommercielt brug, men også til brug i privatlivet, selv i fjernliggende områder.

7.2. Der vil blive rettet særlig opmærksomhed mod sårbare grupper. Især ældre, som ikke har tilstrækkelige færdigheder, erfaring eller hardware til at anvende internetplatforme, er blevet ladet i stikken uden praktiske kommunikationsmidler. Dette har gjort sociale relationer mellem familiemedlemmer og andre vanskeligere og sociale og andre offentlige tjenester utilgængelige eller mindre tilgængelige for disse personer. Der skal gøres en ekstra indsats, og personer i socialt sårbare grupper bør tilbydes uddannelse i digitale færdigheder.

7.3. Karantæne og midlertidige grænselukninger mellem medlemsstaterne har i øvrigt vist, at der i den nuværende situation for det digitale indre marked er andre konsekvenser og mangler forbundet med grænsearbejdere og telearbejde. Covid-19-krisen har yderligere ført til en enorm stigning i e-handel og kontantløse betalinger og til øget brug af illoyale eller svigagtige metoder. De ændrede vaner, som har været nødvendige på grund af de foranstaltninger, som de nationale regeringer har truffet for at bekæmpe udbredelsen af covid-19, kan have langvarige virkninger på forbrugeradfærd og arbejdsrelationer på lang sigt. I den forbindelse skal de positive og negative virkninger af en sådan forandring tages i betragtning ved udformningen af nye politikker.

7.4. Den digitale verden er blevet udnyttet fuldt ud til at levere ekspertise i bekæmpelsen af covid-19. Spørgsmålet om applikationer til digital sporing (kontaktopsporing) med henblik på at informere folk om, at de i de seneste dage har været i kontakt med en person diagnosticeret med covid-19, har været genstand for megen diskussion. EØSU beklager, at det europæiske initiativ til digital overvågning af disse kontakter, det såkaldte PEPP-PT (Pan European Privacy Preserving Proximity Tracing), ikke har ført til konsensus om at lade standardiserede applikationer indgå i de nationale sundhedsstrategier.

Bruxelles, den 16. juli 2020.

Luca JAHIER
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — En ny industristrategi for Europa

(COM(2020) 102 final)

(2020/C 364/15)

Ordfører: **Mihai IVAȘCU**

Medordfører: **Dirk BERGRATH**

Anmodning om udtalelse	Kommissionen: 22.4.2020
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug
Vedtaget i sektionen	25.6.2020
Vedtaget på plenarforsamlingen	16.7.2020
Plenarforsamling nr.	553
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	207/4/7

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Den Europæiske Union og medlemsstaterne må stå sammen for at beskytte den fælles suverænitet. EØSU er af den klare opfattelse, at EU må have en stærk og konkurrencedygtig industri, hvis Unionen skal fastholde sin førerposition på verdensplan.

1.2. EØSU anerkender den afgørende betydning af, at EU overgår til en CO₂-neutral økonomi og får sat en stopper for den stigende tendens til kollaps i økosystemernes biodiversitet. Uden en grøn industristrategi som bærende element i den grønne pagt vil det aldrig lykkes for EU at opnå en CO₂-neutral økonomi i løbet af blot en enkelt generation.

1.3. Den nye industristrategi skal sikre den rette balance mellem støtte til EU's virksomheder, arbejdet frem mod opfyldelsen af vores mål om klimaneutralitet i 2050 og incitamenter til forbrugerne, der skal få dem til at skifte til bæredygtige varer og tjenesteydelser.

1.4. EØSU anerkender den betydelige rolle, Kommissionen tillægger arbejdsmarkedets parter og civilsamfundets organisationer i forbindelse med planlægningen af europæisk industris fremtid. EØSU er overbevist om, at en konstruktiv social og civil dialog på alle niveauer vil bidrage til en vellykket gennemførelse af strategien.

1.5. Den cirkulære økonomi er nøglen til udvikling af Europas fremtidige økonomiske model. EU skal undersøge gennemførlige, økonomisk fornuftige alternativer til fossile brændstoffer og skal lægge vægt på decentraliserede og kooperative løsninger med ren energi. Den cirkulære økonomi vil også forbedre de økonomiske aktiviteterets ressourceeffektivitet betydeligt og mindske vores afhængighed af import af kritiske råstoffer.

1.6. Det er EØSU's stærke overbevisning, at industripolitikken bør gå hånd i hånd med en håndfast handels- og udenrigspolitik, som til gengæld må udvikle strategier til sikring af adgangen til råstoffer.

1.7. EØSU finder det afgørende, at Europa indhenter det forspring, som USA, Kina og andre lande har i forhold til visse teknologier. Vi skal bygge videre på de områder, hvor vi har konkurrencefordele, når vi tildeler FoU-finansiering. Det er nøglen til en førerposition på verdensplan. Opbygning af et fælles europæisk kapitalmarked, herunder et europæisk marked for risikovillig kapital, er af afgørende betydning.

1.8. Den del af EU's industri, der ikke bliver digitaliseret, vil forsvinde. Der bør foretages investeringer i IKT-sektorer som f.eks. dataøkonomi, tingenes internet, cloudcomputing, kunstig intelligens og avanceret produktionsteknologi i alle regioner og medlemsstater.

1.9. Det indre marked udgør fundamentet under vores globale konkurrenceevne. Forordningen om FDI-screening bør anvendes af alle medlemsstater, om nødvendigt styrket og ajourført med hensyn til den seneste udvikling på området. Alle, der ønsker at deltage i det indre marked, bør overholde reglerne, herunder principperne om klimaneutralitet.

1.10. For at arbejdspladser, vækst og tillid kan blive genskabt, er der brug for mere iværksætteri i Den Europæiske Union. EU bør fremme og finansiere uddannelsesprogrammer, som er beregnet på at styrke skabelsen af et nyt bæredygtigt, økonomisk og socialt miljø.

1.11. Industripolitikken bør have en stærk social dimension. Arbejdspladser af høj kvalitet, social beskyttelse og velfungerende offentlige tjenester skaber det rette miljø for blomstrende industrielle aktiviteter. Den europæiske søjle for sociale rettigheder er i den henseende en vigtig drivkraft for en inklusiv økonomisk vækst.

1.12. EØSU opfordrer til, at det europæiske enhedspatent gennemføres hurtigst muligt. Det kan gøre det muligt for industrier at udvikle, forny og beskytte deres knowhow på både EU-plan og internationalt plan til en rimelig pris.

1.13. For at imødegå problemet med internationale forskelle i CO₂-omkostninger finder EØSU det nødvendigt med følgende tiltag: indførelse af grænsetilpasningsforanstaltninger, miljøstandarder som importører skal overholde, eksportstøtte til lavemissionsprodukter, håndfast anvendelse af handelspolitiske beskyttelsesinstrumenter og skridt til imødegåelse af forskelle i CO₂-omkostninger i forbindelse med frihandelsaftaler. Det ultimative mål bør være at fastsætte en global kulstofpris.

1.14. EØSU mener, at ØMU'en skal gennemføres fuldt ud for at sikre, at alle økonomiske instrumenter er til rådighed til imødegåelse af de negative økonomiske chokvirkninger, som covid-19-sundhedskrisen har givet anledning til.

1.15. EØSU peger på, at medlemsstaterne kun ved en koordineret indsats, hvor ingen lades i stikken, kan overvinde denne krise og genopbygge virksomhedernes evne til at skabe merværdi, investere i en bæredygtig fremtid og fastholde/skabe kvalitetsarbejdspladser. EU's genopretningsplan, den grønne pagt, og den nye industristrategi resulterer, hvis de anvendes på en integreret måde, i en modig og ambitiøs vifte af politikker til at komme ud af pandemien og forberede vores fælles fremtid.

1.16. Det vil sandsynligvis være SMV'erne, der rammes hårdest af denne krise. EØSU bakker op om intentionen om at hjælpe SMV'erne med at udvide aktiviteterne, udvikle nye forretningsmodeller og tiltrække kvalificeret arbejdskraft, f.eks. gennem indførelse af aktieoptioner til medarbejderne.

1.17. Mellemliggende strukturer såsom SMV-netværk, regionale udviklingsagenturer og klynger skal støtte og styrke strategiske værdikæder og samle alle dynamiske kræfter med henblik på at styrke de økonomiske økosystemer.

2. Generelle bemærkninger

2.1. EØSU glæder sig over meddelelsen om en ny industristrategi for Europa, men beklager, at strategien kun udstikker en liste over fremtidige projekter og foranstaltninger i stedet for at præsentere en klar, konkret og samlet strategi for europæisk industri på kort, mellemlangt og langt sigt. EØSU opfordrer derfor indtrængende Kommissionen til at fremsætte en konkret handlingsplan med klare årlige mål og overvågningsprocedurer, hvor alle relevante interessenter inddrages i et tæt samarbejde.

2.2. EØSU bemærker dog en række forskelle i sammenligning med tidligere meddelelser:

- Der er tale om en strategisk tilgang, eftersom der lægges langt større vægt på den dobbelte omstilling, der omfatter det digitale område og CO₂-neutralitet.
- Der tales om en mere kooperativ tilgang til industripolitik, f.eks. ved at understrege behovet for at opbygge stærke industrielle økosystemer og fremme industrialliancer.

- Der hældes til at åbne for mere statslig finansiering til strategiske industriprojekter gennem en opblødning af EU's normale bestemmelser om statsstøtte eller gennem oprettelse af større projekter af fælles europæisk interesse.
- Der anlægges en mere håndfast holdning til eksterne relationer, eftersom Kommissionen i meddelelsen foreslår at bruge EU's lovgivningsmagt til at forsvare Europas strategiske autonomi.
- Der er fokus på dekarbonisering af Europas energiintensive industrier.

2.3. I det aktuelle turbulente internationale miljø må Den Europæiske Union og medlemsstaterne stå sammen for at beskytte den fælles suverænitet. EØSU er overbevist om, at EU, for at fastholde sin førende rolle i verden, har brug for en stærk og konkurrencedygtig industriel base, som bidrager til EU's bestræbelser på at nå målene for bæredygtig udvikling, overholde Parisaftalen og komme tilbage til et økologisk fodaftryk⁽¹⁾ på mindre end én jordklode pr. år så hurtigt som muligt og ikke senere end 2040.

2.4. EØSU anerkender den afgørende betydning af, at EU overgår til en CO₂-neutral økonomi og får sat en stopper for den stigende tendens til kollaps i økosystemernes biodiversitet. En fælles industristrategi kan kun lykkes gennem inddragelse af og samarbejde mellem alle medlemsstater og interessenter og gennem integreret strategisk planlægning og koordineret anvendelse af ressourcerne hos de europæiske spillere, regionale og lokale institutioner, industriklynger, virksomheder, arbejdsmarkedets parter, virksomheder inden for socialøkonomien, universiteter og forskningsgrupper samt civilsamfundsorganisationer.

2.5. Den nye industristrategi skal sikre den rette balance mellem støtte til EU's virksomheder, så de udvikler sig i en miljøvenlig retning, arbejdet frem mod opfyldelsen af vores 2050-mål om klimaneutralitet og skabelse af incitament for forbrugerne, der skal få dem til at skifte til bæredygtige varer og tjenesteydelser. Til det formål er der brug for en yderligere udvikling af værktøjskassen til fremme af en bæredygtig industripolitik, hvor der tages højde for SMV'ernes særlige forhold.

2.6. Desuden er EØSU overbevist om, at en velforvaltet omstilling til en klimaneutral og digital økonomi potentielt kan puste nyt liv i Europas industri og skabe nye beskæftigelsesmuligheder i nye bæredygtige værdikæder. Den foreslåede forvaltningsstruktur bør derfor styrke ejerskabet til industristrategien på alle niveauer og inddrage alle relevante interessenter.

2.7. Udviklingen af europæisk industri kan kun opnås gennem fremme af et stort program for private og offentlige investeringer. En ny europæisk industristrategi, der imødekommer europæernes nye behov, øger væksten i BNP, fremmer samhørigheden mellem regionerne, mindsker ulighederne i indkomst og forbedrer livskvaliteten gennem investeringer og innovation, kan bidrage til at skabe en fælles europæisk identitet, stimulere solidaritet, styrke de europæiske institutioner og således udgøre »europæisk merværdi«.

2.8. EØSU anerkender den betydning, Kommissionen tillægger civilsamfundets organisationer i forbindelse med planlægningen af fremtiden for europæisk industri. EØSU mener, at kun en fælles indsats i et samarbejde mellem medlemsstaterne, EU-institutionerne, arbejdsmarkedets parter og repræsentative civilsamfundsorganisationer kan skabe det rette vækstmiljø for europæisk industri. I den forbindelse er en konstruktiv social og civil dialog på alle niveauer en vigtig garanti for en vellykket gennemførelse af strategien.

2.9. EØSU har længe erkendt, at »visse virksomheder er længere fremme end andre med hensyn til integration af bæredygtighed. Mange virksomheder er rent faktisk på forkant med politikkerne. Politikkerne skal skabe et stabilt miljø og sikre, at bedste praksis bliver almindelig praksis. Virksomhederne vil således være i stand til at levere bæredygtige løsninger«, og udvalget opfordrer Kommissionen til at tage disse i betragtning i forbindelse med udarbejdelse af fremtidige politikker⁽²⁾. Det skal bemærkes, at den sociale økonomi har en lang tradition for bæredygtighed.

2.10. I 2019 var industriproduktionen endelig tilbage på niveauerne fra før krisen (før 2007). Industrien er stadig rygraden i vores økonomi og skal stille med løsningerne på de mange udfordringer, vi som samfund står over for. Industrien har også en vigtig samfundsrolle at spille i kraft af sine aktiviteter med høj merværdi, kvalitetsarbejdspladser og skabelsen af

⁽¹⁾ Som defineret af *Global Footprint Network* (<https://www.footprintnetwork.org/>).

⁽²⁾ EUT C 14 af 15.1.2020, s. 95.

indirekte beskæftigelse i relaterede erhverv. Derfor bifalder EØSU den omfattende buket af forslag, der præsenteres i meddelelsen, og håber, at de vil blive konkretiseret og gennemført i en fart. Den dramatiske nedgang i industriproduktionen som følge af coronakrisen kræver imidlertid, at de nødvendige foranstaltninger, som regeringerne med støtte fra Kommissionen har truffet for at holde levedygtige virksomheder i live og beskytte arbejdstagernes indkomst, videreføres, så længe der er brug for dem.

2.11. EØSU har længe erkendt, at nystartede virksomheder og vækstvirksomheder har stor betydning for opbygningen af en konkurrencedygtig og innovativ industrisektor. Udvalget opfordrer derfor fortsat »til en koordineret politiktilgang med hensyn til nystartede virksomheder og vækstvirksomheder, der tager højde for de mange forskellige forretningsmodeller, og glæder sig over de specifikke foranstaltninger for socialøkonomiske virksomheder«⁽³⁾.

2.12. EØSU bifalder det bebudede forslag til forbedring af platformsarbejders arbejdsvilkår. EØSU beklager dog, at den meget bredere udfordring med en inklusiv og retfærdig omstilling ikke behandles direkte i meddelelsen. Udvalget understreger, at der er behov for en ambitiøs handlingsplan for at tilskynde medlemsstaterne til at opfylde deres løfter vedrørende proklamationen af den europæiske søjle for sociale rettigheder.

3. Et grønt Europa

3.1. Europa har brug for en bæredygtig industripolitik til at fremme en retfærdig omstilling til en lavemissionsøkonomi. Det forudsætter en stærk flerårig finansiel ramme, hvor Den Europæiske Investeringsbank har en stærk rolle at spille med hensyn til finansiering af omstillingen. Investeringer bør støtte både miljøkvalitet og forbedret livskvalitet for EU's borgere.

3.2. Mange af de mål, vi har sat for 2030, kan opskaleres til 2050-mål og fremme vores omstilling til et nulemissionskontinent. EØSU mener derfor, at industristrategien ligesom strategien for bæredygtig udvikling bør »omfatte såvel EU's interne som eksterne foranstaltninger og fremme den størst mulige sammenhæng mellem disse. (...). Grundpillerne for gennemførelsen bør være innovation, internationalt samarbejde og handelsaftaler centreret om bæredygtighed samt mobilisering af erhvervslivet og civilsamfundet«⁽⁴⁾.

3.3. Både traditionelle og fremspirende industrisektorer får brug for at udvikle en proaktiv tilgang og imødese, tilpasse og styre omstillingen med nye bæredygtige teknologier, arbejdspladser og omskoling, der matcher fremtidens udfordringer i tråd med den sociale resultatavtale under det europæiske semester. Nye politikker vedrørende kvalifikationer bør udformes med inddragelse af civilsamfundsorganisationer og arbejdsmarkedets parter for at fremskynde tilpasningen af uddannelsessystemerne, således at efterspørgslen på nye jobfunktioner kan imødekommes.

3.4. EU bør blive førende i verden inden for cirkulær økonomi og rene teknologier. Det vil bevirke en dekarbonisering af energiintensive industrier. Den cirkulære økonomi er nøglen til udvikling af Europas fremtidige økonomiske model. EØSU har den opfattelse, at »produkter og tjenesteydelser, der er baseret på principperne om cirkularitet, (...) på en tydelig måde [bør] differentieres i pris«, og at »reducerede momsats eller fritagelse for moms for genbrugsprodukter samt genbrugs- og reparationsaktiviteter kan være et incitament for iværksættere til at være aktive på dette område og give forbrugerne et produkt til en konkurrencedygtig pris (...)«⁽⁵⁾.

3.5. Omstillingen til en CO₂-neutral økonomi forudsætter sikre og rene energikilder. En forbedret energiregulering og samarbejde i hele EU med hensyn til producent-forbrugere og udbyggede elnet er altafgørende. Desuden skal EU undersøge gennemførlige, økonomisk fornuftige alternativer til fossile brændstoffer og lægge vægt på decentrale og kooperative løsninger inden for ren energi, som f.eks. vedvarende energikooperativer, producent-forbrugere og intelligente elnet.

3.6. Lanceringen af en energiunion 2.0 bør anses for at være første skridt i et program, der investerer i en stor stigning i forsyningen af (lavemissions-)energi (herunder hydrogen), integrerer de forskellige energibærere, etablerer et paneuropæisk elnet til imødegåelse af udfordringen med vind- og solenergis omskiftelige karakter og udvikler teknologier til energilagring.

3.7. Uden en grøn industristrategi som bærende element i den grønne pagt vil det aldrig lykkes for EU at opnå en CO₂-neutral økonomi i løbet af blot en enkelt generation. Den grønne pagt vil definere og forme arbejdet med industripolitikker — ikke kun i den nuværende Kommissionens embedsperiode, der kun lige er begyndt, men også længe efter.

⁽³⁾ EUT C 288 af 31.8.2017, s. 20.

⁽⁴⁾ EUT C 14 af 15.1.2020, s. 95.

⁽⁵⁾ EUT C 264 af 20.7.2016, s. 98.

3.8. Solpaneler, vindmølleparker og batterier er afgørende for EU's nye industriparadigme. Udstyret kræver imidlertid råstoffer, som kontrolleres af vores konkurrenter på den internationale arena. Industripolitikken bør gå hånd i hånd med en håndfast handels- og udenrigspolitik, som til gengæld må sikre adgangen til disse ressourcer.

3.9. For at opnå det rette niveau af de investeringer, der er nødvendige for at finansiere den grønne pagt, bør der også påtænkes en revision af bestemmelserne om statsstøtte til investeringer i lavemissionsprodukter og -processer. Desuden kan de nyligt oprettede fonde, innovationsfonden og moderniseringsfonden, og indkomsten fra emissionshandelsordningens auktionsindtægter, levere yderligere ressourcer til understøttelse af en bæredygtig industripolitik og til imødegåelse af de sociale virkninger af omstillingen.

4. Det digitale Europa

4.1. Nye teknologier ændrer den måde, hvorpå vi lever, forbruger og gør forretninger. Vi sidder og taler om en strategi for 5G-netværk, mens andre økonomiske magter er i gang med at investere i 6G-teknologier. Vi skal bygge videre på de områder, hvor vi har konkurrencefordele, når vi tildeler FoU-finansiering. Det er nøglen til en førerposition på verdensplan. Indtil nu har vi i forhold til visse teknologier haltet efter USA, Kina og andre lande. Digital teknologi er hjørnestenen i ethvert skridt frem mod Industri 4.0. EØSU er overbevist om, at det er afgørende, at EU indhenter det forsømte. Det bør ske på en måde, hvor der balanceres mellem hensynet til sikkerheden og til de økonomiske behov.

4.2. Det er helt centralt med investeringer i kunstig intelligens og intelligent brug af data, samtidig med at databeskyttelsen for EU's virksomheder og forbrugere sikres, og det kan kun ske gennem en kanalisering af EU-finansiering til innovation i nye digitale teknologier. SMV'erne spiller en afgørende rolle i processen, og det er yderst vigtigt at sikre deres vækst og innovation med tilstrækkelig finansiering. EØSU har allerede tidligere nævnt, at »Kommissionen bør analysere og supplere (men ikke erstatte) private initiativer til udveksling af god praksis og erfaringer mellem innovatører« og at »EU bør fastlægge politiske, skattemæssige og retlige rammer for at understøtte udbredelsen af disse nye bæredygtige modeller i stor skala« ⁽⁶⁾.

4.3. Teknologier, som er udviklet i Europa, markedsføres alt for ofte andetsteds. I EU har det ikke været muligt at skabe tech-giganter. Alt for få unge frontløbervirksomheder vokser til at blive store forsknings- og udviklingstunge organisationer. For at bane det sidste stykke vej fra opstart til fuldvoksen virksomhed er det vigtigt, at EU fuldfører oprettelsen af et fælles europæisk kapitalmarked, herunder et europæisk marked for risikovillig kapital.

4.4. Den del af EU's industri, der ikke bliver digitaliseret, vil forsvinde, fordi den fortrænges af dygtigere og hurtigere konkurrenter. Dette vil også kræve en optrapning af investeringerne for at øge væksteffekten i nye IKT-sektorer såsom dataøkonomi, tingenes internet, cloudcomputing, kunstig intelligens og avanceret produktionsteknologi. Investeringer i digital infrastruktur skal nå ud til alle regioner og medlemsstater.

4.5. Det er helt centralt at udstyre EU's arbejdsstyrke med digitale færdigheder, som er orienteret mod industrialiseringens næste fase. Vi kan kun omfavne den digitale tidsalder med en veluddannet og velforberejdet arbejdsstyrke. EØSU har allerede udtalt, at »De europæiske arbejdstagere skal tilbydes uddannelse, omskoling, opkvalificering og livslang læring for fuldt ud at kunne drage fordel af den teknologiske udvikling« ⁽⁷⁾. Dette kræver aktive arbejdsmarkedsforanstaltninger samt effektive sociale sikringsordninger baseret på solidaritet, som bevarer den europæiske sociale model.

4.6. Det er nødvendigt at supplere Kommissionens datastrategi med en forordning om fair konkurrence inden for den digitale økonomi, og området bør overvåges af en myndighed for digital konkurrence. I den henseende vil det, af hensyn til de af Kommissionen foreslåede dataområder for strategiske sektorer, desuden være nødvendigt med bestemmelser om adgang, fri dataudveksling, databeskyttelse, brug af specifikke algoritmer og organisering af adgang til industrielle data på »FRAND«-vilkår, dvs. retfærdige, rimelige og ikke-diskriminerende vilkår. Desuden skal fremskridt inden for digitalisering af datasæt og innovative teknologier være i fuld overensstemmelse med den generelle forordning om databeskyttelse og PSI-direktivet.

⁽⁶⁾ EUT C 81 af 2.3.2018, s. 57.

⁽⁷⁾ EUT C 228 af 5.7.2019, s. 58.

5. Et globalt konkurrencedygtigt EU

5.1. Europæisk industris fremtidige konkurrenceevne er altafgørende for, at europæisk økonomi kan udvikle sig positivt i en stadig mere multipolariseret global økonomi med stigende geopolitiske spændinger. Udvikling af det indre marked er vejen frem og med mere jævnbyrdige vilkår i forhold til virksomheder fra tredjelande. Et velfungerende indre marked skal understøttes af en stærk handelspolitik til imødegåelse af internationale handelsbarrierer og urimelig konkurrence. Forordningen om FDI-screening⁽⁸⁾, der træder i kraft i oktober 2020, er et vigtigt skridt i beskyttelsen af centrale EU-aktiver, men EØSU peger på, at konstant overvågning er helt afgørende, og at forordningen om nødvendigt bør ajourføres og tilpasses.

5.2. Det indre marked giver Europa en konkurrencefordel og er kernen i vores samarbejde. Det indre marked udgør fundamentet under vores konkurrenceevne på globalt plan. Beskyttelse og udvikling af det indre marked bør være centrale punkter i den nye industripolitik, og der bør gennemføres foranstaltninger til forbedret udvikling og effektivitet af markedet og de fire friheder.

5.3. EØSU fastholder sit synspunkt om, at »administrative byrder og bureaukrati (...) fortsat [er] en væsentlig hindring for nystartede virksomheder og vækstvirksomheder«. Udvalget opfordrer derfor Kommissionen til at undgå at øge de administrative byrder gennem overregulering og at søge måder til strømlining og reduktion af byrderne⁽⁹⁾, dog kun i tilfælde hvor dette ikke underminerer sociale og miljømæssige rettigheder.

5.4. Hvad angår forskning og udvikling opfordrer EØSU Kommissionen til at:

- fastholde og opfylde ambitionen om at investere 3 % af EU's BNP i FoU med henblik på at lukke hullet til vores vigtigste konkurrenter såsom USA og Japan
- udbygge et paneuropæisk marked for risikovillig kapital, der vil give forbedret finansiering af innovative, risikobetonede projekter med stort potentiale
- sikre, at den første industrielle anvendelse af offentligt finansieret FoU sker inden for EU
- styrke innovationssystemerne i regionerne i den yderste periferi og i de regioner, hvor man står over for strukturelle forandringer.

5.5. For at arbejdspladser, vækst og tillid kan blive genskabt, er der brug for mere iværksætteri i Den Europæiske Union. EU bør fremme og finansiere uddannelsesprogrammer, som er udformet til at styrke oprettelsen af nye virksomheder i fremtiden. Uddannelse er vejen frem, og undervisning af de yngre generationer i iværksætteri kan betyde flere virksomheder og et langt mere økonomisk og socialt bæredygtigt miljø.

5.6. For at styrke innovationen bør medlemsstaterne og Kommissionen sigte på at skabe innovationsklynger, der fremmer succesrig innovation — ligesom Silicon Valley. Favorabel lovgivning, skatteincitament, kvalificeret arbejdskraft og let adgang til finansiering vil gøre det muligt for innovative aktører at blive i Europa og opskalere deres idéer.

5.7. EU kan ikke fastholde sin førende position inden for innovation uden politikker for ejendomsrettigheder til intelligent intellektuel ejendom. Vi er nødt til at sikre, at europæiske innovationer og patenter beskyttes godt imod fjendtlige hensigter og økonomisk spionage. Gennemførelsen af det europæiske enhedspatent er derfor et must!

5.8. EU bør ikke blive ved med at være naiv, når Unionen stilles over for urimelig konkurrence. Beskyttelsen af europæiske forbrugere, virksomheder og det indre marked er afgørende for, om vores økonomi kommer på ret køl. Alle, der ønsker at deltage i det indre marked, bør leve op til disse regler og overholde dem fuldt ud, det gælder også principperne om klimaneutralitet.

5.9. EØSU opfordrer Kommissionen til at sætte farten op i forbindelse med vedtagelsen af hvidbogen om et instrument for udenlandske subsidier, som skal imødegå de konkurrenceforvridende virkninger, der forårsages af udenlandske subsidier i det indre marked.

⁽⁸⁾ Forordning (EU) 2019/452 (EUT L 79 I af 21.3.2019, s. 1).

⁽⁹⁾ EUT C 288 af 31.8.2017, s. 20.

5.10. EØSU har allerede efterlyst »en anvendelsesorienteret europæisk industripolitik, der er tilpasset de lokale behov, og som fremmer klynger og samarbejde, hvor det at producere forskellige varianter går hånd i hånd med fordelene ved stordrift i fuld overensstemmelse med principperne om industriel symbiose og cirkulær økonomi«⁽¹⁰⁾.

5.11. Der er stort behov for den meget omtalte reform af EU's konkurrenceregler. EØSU er imidlertid skuffet over, at revisionen af EU's konkurrenceregler er udsat til 2021. Der er ikke politisk manøvrerum i forbindelse med reformarbejdet. Tilgangen bør baseres på den globale udvikling og ikke kun på det indre marked, sådan som det hidtil har været tilfældet.

5.12. Derudover bør samarbejdet og kommunikationen mellem de forskellige niveauer hos lokale og statslige myndigheder og EU udvides. EØSU har gentagne gange opfordret til større synergi, idet »kommunikations- og samarbejdsplatforme bør fremmes og bør omfatte alle medlemsstater. Det, der virker i én medlemsstat, virker måske også i en anden, og det, den ene medlemsstat har undersøgt, kan anvendes eller forbedres af en anden. (...) Ingen medlemsstat kan spille en fremtrædende rolle på den internationale scene alene«⁽¹¹⁾.

5.13. For at imødegå problemet med internationale forskelle i CO₂-omkostninger finder EØSU det nødvendigt med følgende tiltag: indførelse af grænsetilpasningsforanstaltninger, miljøstandarder som importører skal overholde, eksportstøtte til lavemissionsprodukter, anvendelse af handelspolitiske beskyttelsesinstrumenter og skridt til imødegåelse af forskelle i CO₂-omkostninger i forbindelse med frihandelsaftaler. Det ultimative mål bør være at fastsætte en global kulstofpris.

5.14. Det er helt afgørende at fjerne begrænsningerne på EU's kapitalmarkeder. Gennemførelse af kapitalmarkedsunionen og skabelse af de rette markedsforhold, hvor virksomheder kan finansiere sig selv gennem markederne, vil give vores virksomheder adgang til de rigtige finansieringsinstrumenter i alle faser af deres udvikling.

5.15. EØSU beklager den omstændighed, at den regionale dimension af den dobbelte omstilling i høj grad er blevet overset i meddelelsen. Udvalget bifalder imidlertid forslaget om (som en del af EU's genopretningsplan) at øge ressourcerne til fonden for Retfærdig Omstilling betragtelig fra 7,5 mia. EUR til 40 mia. EUR. EØSU håber, at dette vil dække behovene i alle de regioner, som gennemgår en omfattende industriel omstilling.

5.16. En bedre integration og koordinering af værktøjskassen for industripolitik bør sammen med egnede forvaltningsstrukturer sikre, at EU lever op til sin ambition om at blive en grøn, digital og cirkulær økonomi og samtidig øger sin strategiske autonomi og økonomiske robusthed.

5.17. Mellemliggende konstruktioner såsom SMV-netværk, regionale udviklingsagenturer, klynger, industrielle alliancer og offentlig-private partnerskaber skal understøtte og styrke strategiske værdikæder og bringe alle dynamiske kræfter sammen (innovative SMV'er, store virksomheder, forskningsinstitutioner, virksomheder inden for socialøkonomien og offentlige myndigheder) for at styrke de økonomiske økosystemer.

6. Coronavirus

6.1. Covid-19-pandemien har givet anledning til en massiv økonomisk recession (ifølge ECB's prognose en økonomisk nedgang på 8,7 % i år!⁽¹²⁾), som til forskel fra andre kriser, vi har oplevet, involverer chokvirkninger i forhold til både udbud og efterspørgsel. Alle midler skal tages i brug for at forhindre, at det midlertidige tab af industriproduktion bliver en varig nedgang, og/eller at et likviditetsproblem bliver til en solvenskrise.

6.2. Derfor bifalder EØSU Kommissionens forslag om en genopretningsplan for Europa (inklusive genopretningsfonden Next Generation EU). Denne plan vil nemlig:

— sætte skub i den nye industrielle strategi gennem en styrkelse af InvestEU, oprettelse af en strategisk investeringsfacilitet og det nye solvensstøtteinstrument

⁽¹⁰⁾ EUT C 97 af 24.3.2020, s. 31.

⁽¹¹⁾ EUT C 228 af 5.7.2019, s. 67.

⁽¹²⁾ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-forecasts/spring-2020-economic-forecast-deep-and-uneven-recession-uncertain-recovery_ro.

- udgøre et ægte europæisk svar på pandemikrisen, som er ambitiøst og vil få en betydelig makroøkonomisk effekt. Den vil bidrage til at undgå yderligere destruktion af kapital (herunder menneskelig kapital), genoprette tilliden og skabe vigtige multiplikatoreffekter
- bidrage til at undgå en asymmetrisk genopretning og styrke den indre samhørighed og solidaritet
- øge ressourcerne i fonden for Retfærdig Omstilling betydeligt
- fremme vores fælles samfundsmæssige og økonomiske prioriteter: bringe industrien tilbage til det normale, fremme offentlige og private investeringer i den dobbelte digitale og grønne omstilling, udvikle fælles programmer for industriel genopbygning og støtte beskæftigelsen i fremtidsorienterede aktiviteter.

6.3. EØSU opfordrer indtrængende institutionerne til at nå frem til en hurtig aftale med henblik på at påbegynde gennemførelsen af planen så hurtigt som muligt. Kombinationen af den grønne pagt, genopretningsplanen og den nye industrielle strategi udgør en stærk og sammenhængende værktøjskasse til bekæmpelse af recessionen og forberedelse af vores fælles fremtid.

6.4. Med så mange nedlukkede industrielle sektorer vurderer EØSU, at det er:

- presserende at få udarbejdet en oversigt over, hvor hårdt covid-19-krisen har ramt de industrielle sektorer og værdikæder, for at kunne afdække og imødekomme de specifikke behov i hver sektor med henblik på genetablering af produktion/beskæftigelse
- nødvendigt at (gen-)opbygge integrerede industrielle værdikæder i EU med henblik på at styrke Europas strategiske autonomi og økonomiske robusthed. Tilbageflytning af strategiske aktiviteter skal støttes, og forsyningsikkerheden skal sikres inden for sektorer som energi, sundhed og aktive stoffer til fremstilling af lægemidler.

6.5. Det er helt klart, at EU bør vise styrke og magt i disse vanskelige tider. EØSU peger på, at medlemsstaterne kun kan overvinde denne krise ved en koordineret optræden, hvor ingen lades i stikken. Der er ikke plads til populistiske idéer og national planlægning. Solidaritet, samarbejde og respekt for hverandre er essentielle aspekter for en hurtig genopretning, som, hvis den skal være bæredygtig, bør ske ved at tage ved lære af alle de erfaringer, vi kan drage af vores hidtidige mangel på respekt for økosystemerne.

6.6. Lempelsen af beskatningsreglerne kommer kun til at understøtte investeringer i produktion, hvis et af målene er opadgående konvergens i de medlemsstater, der har de laveste indkomster. Det er på tide at foreslå konkrete foranstaltninger, der skal vise, at europæisk solidaritet faktisk eksisterer i handlinger og ikke kun i ord.

6.7. SMV'erne vil sandsynligvis blive hårdest ramt af denne krise, eftersom de ofte er afhængige af store virksomheder og mangler likviditet. Det er yderst vigtigt at finde det rigtige værktøj til understøttelse af alle EU's SMV'er, og EØSU bifalder intentionen om at hjælpe SMV'er til at opskalere og tiltrække kvalificeret arbejdskraft, f.eks. gennem indførelse af aktieoptioner til medarbejderne⁽¹³⁾.

6.8. Vigtige industrier og sektorer skal identificeres og støttes, lige fra menneskelige ressourcer til forskning, med henblik på at skabe en europæisk industripolitik, der beskytter disse strategiske sektorer mod markedet og sikrer forsyningsikkerhed for centrale elementer, såsom respiratorer, masker og andre produkter. Dette må betyde, at virksomheder, der flytter produktionskapacitet til Europa, får mulighed for at genvinde kontrollen over produktionen og sikre autonomi i forhold til verdensmarkedet. Dette skal til enhver tid være i overensstemmelse med en retfærdig miljømæssig omstilling. EU's voksende afhængighed af import af lægemidler og aktive stoffer til fremstilling af lægemidler kan skabe systemiske problemer ved at forårsage lægemiddelmangel og sundhedsmæssige risici. Dette giver anledning til alvorlig bekymring for EU's strategiske autonomi.

Bruxelles, den 16. juli 2020.

Luca JAHIER
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹³⁾ COM(2020) 103 final.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om a) meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Langsigtet handlingsplan for bedre gennemførelse og håndhævelse af reglerne for det indre marked

(COM(2020) 94 final)

b) meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Påpegning og håndtering af hindringer for det indre marked

(COM(2020) 93 final)

(2020/C 364/16)

Ordfører: **Gerardo LARGHI**

Medordfører: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Anmodning om udtalelse	a) Kommissionen, 22.4.2020 b) Kommissionen, 22.4.2020
Retsgrundlag	a) og b) artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug
Vedtaget i sektionen	25.6.2020
Vedtaget på plenarforsamlingen	16.7.2020
Plenarforsamling nr.	553
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	212/2/5

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) støtter Kommissionens langsigtede handlingsplan for bedre gennemførelse og håndhævelse af reglerne for det indre marked ⁽¹⁾.

1.2. EØSU er villig til at støtte og godkende Kommissionens meddelelse om *Påpegning og håndtering af hindringer for det indre marked* ⁽²⁾.

1.3. EØSU mener, at den utilstrækkelige eller mangelfulde anvendelse af EU's regler har været EU-rettens akilleshæl i alt for lang tid, og at der derfor er mange tilfælde af svig og ulovlig adfærd, der ikke er blevet behandlet. Anvendelsen af EU-retten er vigtig for at styrke virksomhedernes og forbrugernes tillid og for at sikre, at det indre marked lever op til sit fulde potentiale for virksomheder, medarbejdere og forbrugere.

1.4. EØSU mener, at en effektiv gennemførelsesstrategi skal: 1) baseres på et stærkt partnerskab, der involverer alle relevante interessenter; 2) give mulighed for et øget samarbejde på europæisk plan mellem eksisterende håndhævelsesnetværk med henblik på at sikre, at der tages hånd om problemer, der påvirker flere sektorer samtidig; 3) udvikle strategier og midler til effektivt at tage hånd om omfattende overtrædelser af EU-reglerne, hvor der kan træffes en enkelt effektiv og gennemsigtig håndhævelsesforanstaltning for at beskytte alle interessenter og sikre transnational retshåndhævelse; 4) bruge nye teknologiers potentiale.

⁽¹⁾ COM(2020) 94 final.

⁽²⁾ COM(2020) 93 final.

1.5. EØSU opfordrer Kommissionen til at give civilsamfundsaktører, iværksættere, arbejdstagere og forbrugere en klart defineret rolle i handlingsplanen.

1.6. EØSU støtter fuldt ud Kommissionens forslag om at omdanne SOLVIT til et effektivt standardværktøj for uberettigede hindringer for det indre marked, men det er vigtigt, at SOLVIT får en mere struktureret procedure til at henvise vigtige sager til Kommissionen og arbejde på tværs af alle sektorer og politikområder.

1.7. EØSU bifalder initiativet med fokus på at **forbedre forudgående vurderinger af restriktiv regulering i henhold til** direktivet om **proportionalitetstest** ⁽³⁾. Inddragelse af interessenter under »proportionalitetstest« bør være normen snarere end undtagelsen.

1.8. **Den fælles digitale portal** er et middel til digitalt at imødekomme virksomhedernes og forbrugernes behov for onlineinformation. Kontaktpunkter vil hurtigt blive integreret i den fælles digitale portal, så virksomheder og forbrugere kun behøver at henvende sig ét sted for at modtage bistand og information.

1.9. EØSU støtter Kommissionens opfordring til Europa-Parlamentet og Rådet om at vedtage forslaget om håndhævelse af direktiv 2006/123/EF om tjenesteydelser i det indre marked, der indeholder en meddelelsesprocedure for tilladelsesordninger og krav vedrørende tjenesteydelser ⁽⁴⁾.

1.10. Udvalget understreger, at krisen forbundet med udbredelsen af covid-19 medfører alvorlige risici for det indre marked, idet forskellene mellem EU-medlemsstaterne med hensyn til økonomisk udvikling, sociale garantier og velstandsniveauer kan øges, når pandemien er overstået.

1.11. Udvalget bemærker, at trods det indre markeds reelle resultater, melder virksomheder og forbrugere stadig om for mange resterende hindringer.

1.12. EØSU tilslutter sig Kommissionens handlingsplan, i henhold til hvilken »et reelt partnerskab mellem de forskellige interessenter på europæisk plan og medlemsstatsplan, der er ansvarlige for gennemførelsen og håndhævelsen, vil være vigtigt for at overvinde de eksisterende hindringer for det indre marked«.

1.13. EØSU opfordrer derfor indtrængende Kommissionen til at anvende den nye strategi for håndhævelse af reglerne for det indre marked til at opbygge et stærkt samarbejde, der inddrager alle interessenter, der beskæftiger sig med anvendelsen af EU-retten. Organisationer bør bl.a. inddrages fuldt ud i arbejdet i taskforcen for håndhævelse af reglerne for det indre marked, der bør tjene som et forum til drøftelse af horisontale håndhævelsesproblemer.

1.14. EØSU mener, at håndhævelse i det væsentlige er et horisontalt problem og derfor ikke bør behandles særskilt. Det er vigtigt at tilrettelægge og strømline arbejdsgangene mellem de forskellige håndhævelsesnetværk bedre og at lette deres udveksling af oplysninger og god praksis.

1.15. Forordningen om forbrugerbeskyttelsessamarbejde har bidraget til at bygge bro mellem civilsamfundsorganisationer og retshåndhævende myndigheder gennem en øget anerkendelse af deres samarbejde. Selv om dette er positivt, er denne ramme fortsat ufuldstændig og skal forbedres yderligere, f.eks. med hensyn til, hvor hurtigt der reageres på borgernes indberetninger.

1.16. EØSU mener, at data og kunstig intelligens kan anvendes til at overvåge markeder. Udvalget mener derfor, at der bør udvikles digitale redskaber på EU-plan, og at de bør deles af alle interessenter.

1.17. De håndhævende myndigheder står over for en spredning af uhæderlig praksis på det indre marked, og deres arbejde er ofte underlagt strenge budgetmæssige begrænsninger. Udvalget opfordrer i denne forbindelse til en bedre anvendelse af begrænsede ressourcer, bedre koordinering af eksisterende netværk, udvikling af nye synergier mellem alle aktører og nye redskaber baseret på nye teknologier, der kan bidrage til en effektiv gennemførelse af EU-retten.

⁽³⁾ EUT L 173 af 9.7.2018, s. 25.

⁽⁴⁾ COM(2016) 821 final.

2. Om meddelelsen *Langsigtet handlingsplan for bedre gennemførelse og håndhævelse af reglerne for det indre marked (COM(2020) 94 final) — INT/899*

2.1. *Det indre markeds udfordringer*

2.1.1. Det indre marked er kernen i det europæiske projekt og har gjort livet nemmere for europæiske forbrugere og virksomheder. Et effektivt indre marked bør give de europæiske borgere mulighed for at få adgang til et større udvalg af tjenester og produkter og bedre jobmuligheder. Det indre marked bør stimulere handel og konkurrence og er afgørende for at opnå EU's grønne, industrielle og digitale omstillinger.

2.1.2. For at opnå dette skal Europa fastsætte prioriterer baseret på kriterier og handle på baggrund af veletablerede kriterier for klare politiske retningslinjer, hvor der gives fuld prioritet til borgerne.

2.1.3. Kommissionen meddeler, at den for at styrke samarbejdet om håndhævelse af reglerne for det indre marked har vedtaget en taskforce for håndhævelse af reglerne for det indre marked, hvis rolle er at vurdere, om den nationale ret er i overensstemmelse med reglerne for det indre marked, prioritere de mest presserende hindringer, løse problemer vedrørende overregulering, drøfte horisontale håndhævelsesspørgsmål og følge gennemførelsen af den foreslåede handlingsplan. I denne forbindelse bør taskeforcen for håndhævelse på det indre marked fastlægge klare kriterier for at afgøre, hvilke hindringer der er mest presserende i forhold til deres økonomiske værdi.

2.1.4. Kommission har endvidere til hensigt at anvende forebyggelsesmekanismer med det formål at: forebygge nye hindringer for levering af tjenesteydelser på det indre marked; forbedre evnen til at påvise manglende overholdelse; oprette en platform for onlinehåndhævelse (e-håndhævelseslaboratorium) til at udveksle oplysninger om ulovlige industri- og forbrugerprodukter, der ikke opfylder kravene; oprette et fælles europæisk kontaktpunkt for information til myndighederne om kontrol med nonfoodprodukter og den kommende kvikskranke på toldområdet; sikre, at informationssystemet for det indre marked (IMI) bliver standardredskabet; skabe et redskab, som gør det muligt for borgere og virksomheder anonymt at rapportere om lovgivningsmæssige hindringer, som de støder på i forbindelse med udøvelsen af deres rettigheder i det indre marked; forbedre håndhævelsen i forbindelse med EU's fødevarerlovgivning (herunder dyre- og plantesundhed); vurdere integreringen af eksisterende strukturer (såsom netværket for forbrugerbeskyttelsessamarbejde, EU-netværket for produktoverensstemmelse og Det Europæiske Observationscenter for Krænkelser af Intellektuelle Ejendomsrettigheder) og et laboratorium, der finansieres under programmet for det indre marked eller programmet for et digitalt Europa og skal teste og anvende avancerede IT-løsninger; styrke kampen mod forfalskning og ulovlige produkter, herunder ulovlige produkter, der fremstilles eller samles i EU af importerede komponenter, og udvide OLAF's nuværende mandat; styrke håndhævelsen i fødevarerækeden; udvikle mærknings- og sporbarhedssystemer ved at fremme brugen af digitale værktøjer for at muliggøre en mere målrettet kontrol ved de ydre grænser og inden for EU; gøre SOLVIT til standardredskabet til bilæggelse af tvister vedrørende det indre marked; strømline processen for håndtering af traktatbrudssager, foretage en indledende gennemgang af klager inden for to måneder med henblik på at fastlægge de næste trin; og anvende EU Pilot-ordningen med klare betingelser og tidsplaner i tilfælde, hvor der synes at kunne opnås en hurtig løsning inden for kort tid.

2.2. *Generelle bemærkninger*

2.2.1. EØSU mener, at gennemførelsen og den effektive håndhævelse af det indre marked er altafgørende, idet det er et middel til at opfylde de politiske mål, der er nedfældet i EU's stiftelsesdokumenter, og ikke et mål i sig selv.

2.2.2. De vigtigste hindringer, der påpeges i meddelelsen, er: reguleringsmæssige valg på nationalt plan og på EU-plan; omsætning til national ret, gennemførelse og håndhævelse af EU-lovgivningen; administrativ og praktisk kapacitet i medlemsstaterne; det generelle erhvervs- og forbrugermiljø og underliggende årsager, som ikke er knyttet til offentlig politik, f.eks. sprog og kultur.

2.2.3. SOLVIT som standardværktøj: EØSU støtter målet om at sikre, at SOLVIT-procedurerne bliver standardværktøjet for uberettigede hindringer for det indre marked. Det fungerer imidlertid kun med dialog og blød magt. Desuden kan det ikke anvendes parallelt med retstvister. SOLVIT-systemet bør indeholde en mere struktureret procedure for forelæggelse af vigtige sager for Kommissionen. Samtidig er det vigtigt, at SOLVIT fungerer på tværs af alle sektorer og politikområder.

2.2.4. En forbedring af de forudgående vurderinger af restriktiv regulering i henhold til direktivet om proportionalitetstest⁽⁵⁾ er en meget kærkommen foranstaltning. Kommissionen bør imidlertid yde struktureret bistand og vejlede medlemsstaterne i, hvordan de foretager forudgående proportionalitetsvurderinger af nyligt planlagt national regulering af erhverv i henhold til direktivet om proportionalitetstest. Inddragelse af interessenter under »proportionalitetstest« bør desuden være normen snarere end undtagelsen.

2.2.5. Indhentning af oplysninger og administrative procedurer: Den fælles digitale portal er et middel til digitalt at imødekomme virksomhedernes og forbrugernes behov for onlineinformation, men i henhold til den eksisterende lovgivning om det indre marked skal medlemsstaterne også informere virksomhederne gennem kontaktpunkter. Forskellige EU-retsakter indeholder bestemmelser om centralisering af kontaktpunkter. De vil hurtigt blive integreret i den fælles digitale portal, så virksomheder og forbrugere kun behøver at henvende sig ét sted for at modtage bistand og information. Virksomhederne bør kun modtage et enkelt koordineret svar.

2.2.6. EU bliver i øjeblikket rystet i sin grundvold som følge af både eksterne faktorer såsom den igangværende pandemi, der har medført et stort antal dødsfald og skabt panik, og som gør, at hele EU's økonomi står foran en recession, og interne faktorer såsom manglen på den bølge af solidaritet, som førte til EU's fødsel. EØSU overvejer derfor, hvad der er nødvendigt for at etablere et indre marked, der ikke blot er et teknisk og lovgivningsmæssigt tiltag, og gentænker hele modellen for det europæiske projekt. Der er god grund til at tænke over, om et samlet Europa — som det, nogle så for sig, mange har kæmpet for at opbygge, og som andre har forsøgt at nedbryde stykke for stykke, i hvert fald siden forkastelsen af EU-forfatningen — stadig vil bestå i 2050 og derefter som en model for frihed, et kulturens fyrtårn, fredens forkæmper, der støtter den gode vilje mellem folkeslag og ligestilling mellem mænd og kvinder i en verden fri for diskrimination og hindringer.

2.2.7. Ovenstående gør sig især gældende i denne særligt vanskelige tid, hvor Europa er ved at blive kvalt af en langvarig krise, der er systemisk, og ikke blot udløst af aktuelle økonomiske problemer. Dette er ikke blot en økonomisk og finansiel krise, men også en krise vedrørende sociale og kulturelle værdier. En del borgere mener, at den eneste troværdige løsning er at se bort fra den rent monetære og økonomiske tilgang og i stedet fokusere på en reelt politisk union.

2.2.8. EØSU mener, at covid-19-krisen, som har påvirket alle europæiske lande, kræver, at hele systemet genovervejes, ikke kun i organisatorisk forstand, men også for at generere nye idéer og udarbejde nye forretningsmodeller.

2.2.9. Civilbeskyttelsessystemerne har ikke fungeret i alle lande med hensyn til at håndtere krisen. Tværtimod har systemerne slået fejl mange steder. Hverken centrale regeringer, kommuner eller borgere har vist, at de var klar til en nødsituation, og reaktionerne har ofte været langsommelige og dyre og til tider forvirrende.

2.2.10. Det har vist sig, at Europa på nogle områder er afhængigt af tredjelande, og det er en situation, der gør det nødvendigt at genoverveje noget af grundlaget for EU, som skal bevise, at det har kapacitet til at reagere og omorganisere sig selv. Der er især behov for at fokusere på kommunale, regionale og statslige og andre offentlige indkøb og støtte til lokale leverandører: Offentlige indkøb skal gøres til en garanti for økonomisk sikkerhed.

2.2.11. Markedsstyret standardisering spiller en vigtig rolle i forbindelse med den »nye tilgang«, der anvendes for både produkter og tjenesteydelser.

2.2.12. Der bør foretages en nøje vurdering af behovet for og effektiviteten og gennemslagskraften af de foranstaltninger, der skal vedtages, således at man, når man regulerer tjenesteydelser, skelner tydeligt mellem dem, der er relevante for det indre marked, og de øvrige tjenesteydelser.

2.2.13. EØSU er enig med Kommissionen i, at alle foranstaltninger, der er udviklet med henblik på at fremme udviklingen, gennemførelsen og håndhævelsen af EU-retten på det indre marked, er vigtige. På områder som f.eks. varer og tjenesteydelser, offentlige udbud, markedsovervågning, selskabsret, aftaleret og ansvar uden for kontraktforhold, hvidvaskning af penge, fri bevægelighed for kapital, finansielle tjenesteydelser, konkurrence og udvikling af styringsinstrumenter er der brug for, at der nu og her oprettes et indre marked, som håndhæver enkeltpersoners, producenters, arbejdstageres og forbrugeres rettigheder uden at undergrave en mere afbalanceret økonomisk aktivitet.

⁽⁵⁾ EUT L 173 af 9.7.2018, s. 25.

2.2.14. EØSU opfordrer til, at et fair indre marked skal tage højde for behovet for at overholde arbejdsretlige regler, forbruger- og miljøregler, i overensstemmelse med den nyligt foreslåede industristrategi for Europa ⁽⁶⁾, principperne for den cirkulære økonomi i Kommissionens program. EØSU har allerede godkendt disse principper fuldt ud og mener, at Europa bør gå i spidsen på dette område.

2.2.15. EØSU støtter beslutningen om at oprette en taskforce for håndhævelse af reglerne for det indre marked mellem medlemsstaterne og Kommissionen, i overensstemmelse med forslag og henstillinger fremsat af EØSU ved flere lejligheder ⁽⁷⁾.

2.2.16. EØSU fremhæver vigtigheden af at bekæmpe hvert eneste tilfælde af overregulering og ukorrekt håndhævelse af reglerne, der så ofte har udgjort en hindring for markedets korrekte funktion. EØSU anmoder kraftigt om at blive repræsenteret i denne taskforce, i det mindste som observatør.

2.2.17. Som det allerede fremgår af dets tidligere udtalelser ⁽⁸⁾, er EØSU enig i Kommissionens udpegning af risici og forsinkelser i gennemførelsen af det indre marked, der er forbundet med markedsfragmentering, uoverensstemmelser i regler, der kan håndhæves, usikkerhed om datafortroligheden, uhæmmet og ikke altid kontrollerbar brug af IT-netværk, og det, at ulovlige tjenester er tilgængelige online, hovedsagelig på grund af manglende håndhævelse via skattefinansiering og bøder i relevante dele af Kommissionen. EØSU anbefaler, at Kommissionens GD'er afhjælper disse problemer ud fra en tværgående tilgang.

2.2.18. EØSU beklager, at EU-retten stadig ikke håndhæves effektivt. Europæiske borgere skal have ret til meningsfulde kollektive aktioner på europæisk niveau, hvilket bør indføres entydigt og omgående. Dette vil i høj grad bidrage til, som en sidste udvej, at garantere ansvarlighed med hensyn til manglende overholdelse af EU-regler og dermed bidrage til en frivillig overholdelse af disse regler ⁽⁹⁾.

2.2.19. EØSU understreger, at medlemsstaterne meget ofte har overtrådt aftalte regler for det indre marked eller skabt og tolereret hindringer i den nationale lovgivning med det formål at skabe yderligere beskyttelse på deres marked og opnå fordele for nationale virksomheder. Fordelene er ofte meget kortsigtede, men dette skader SMV'er og nystartede virksomheder samt enkeltpersoner og forbrugere, som udsættes for risici ved produkter, der ikke opfylder kravene, eller får færre valgmuligheder.

2.2.20. EØSU støtter derfor Kommissionens opfordring til Europa-Parlamentet og Rådet om at vedtage forslaget til direktiv om meddelelse om nationale regler i henhold til tjenesteydelsesdirektivet ⁽¹⁰⁾. Aftalen bør imidlertid ikke undergrave det eksisterende tjenesteydelsesdirektiv gennem undtagelser fra meddelelsespligten for så vidt angår territoriale begrænsninger (herunder fysisk planlægning i byområder) eller ved at fratage Kommissionen dens nuværende beslutningsbeføjelser.

2.3. Særlige bemærkninger

2.3.1. Det indre markeds anvendelsesområder gør EU i stand til at skabe et multilateralt, åbent, ikke-diskriminerende og regelbaseret kommercielt system. Virksomheder fra tredjelande skal overholde EU-reglerne for at få adgang til det indre marked, herunder på områder som sundhed, miljø, fødevarer og produktsikkerhed og forbrugerbeskyttelse.

2.3.2. EØSU tilslutter sig Kommissionens beslutning om at kombinere de redskaber, der allerede findes til støtte for udviklingen af et indre marked med nye redskaber (som f.eks. en central informationsenhed, hvor tjenestemænd i medlemsstaterne kan henvende sig med praktiske spørgsmål, platforme for udveksling med medlemsstater som f.eks. den, der anvendes til direktiverne om offentlige indkøb, og den forbedrede adgang til oplysninger om regler og krav for brugerne via en fælles digital portal).

⁽⁶⁾ COM(2020) 102 final.

⁽⁷⁾ Jf. EUT C 43 af 15.2.2012, s. 14, og de andre ovennævnte udtalelser.

⁽⁸⁾ Se vedlagte oversigt.

⁽⁹⁾ EØSU har udarbejdet adskillige udtalelser om dette spørgsmål, herunder: EUT C 309 af 16.12.2006, s. 1, EUT C 324 af 30.12.2006, s. 1, EUT C 162 af 25.6.2008, s. 1, EUT C 228 af 22.9.2009, s. 40, og EUT C 128 af 18.5.2010, s. 97.

⁽¹⁰⁾ COM(2016) 821 final.

2.3.3. EØSU anbefaler, at Kommissionen tilføjer retningslinjer om følgende principper:

- a) nærhedsprincippet og »det dobbelte nærhedsprincip«
- b) princippet om gensidig anerkendelse
- c) innovations- and forsigtighedsprincippet
- d) den almene interesse med hensyn til visse tjenesteydelser (f.eks. bankvæsen og forsikring).

2.3.4. EØSU er enig i beslutningen om at fokusere på offentlige indkøb. Administratorer og støttemodtagere af EU-midler skal hjælpes til at forbedre deres praksis med hensyn til offentlige indkøb for at sikre lige vilkår og anvende offentlige indkøb som et strategisk redskab til at forfølge centrale politiske mål som f.eks. princippet om cirkulær økonomi.

3. Om meddelelsen Påpegning og håndtering af hindringer for det indre marked (COM(2020) 93 final) — INT/908

3.1. Hindringer for det indre marked

3.1.1. Kommissionens meddelelse om påpegning og håndtering af hindringer for det indre marked fokuserer på de 13 primære hindringer og viser, at der ikke kun er tale om lovgivningsmæssige eller administrative hindringer, men også praktiske. Virksomheder og forbrugere står over for en række begrænsninger på samme tid, når de opererer i EU. Dette vedrører navnlig små og mellemstore virksomheder (SMV'er), fagfolk og forbrugere.

3.1.2. Med henblik på at foreslå mulige løsninger på EU-plan og på medlemsstatsplan udpeges der i meddelelsen fem grundlæggende årsager: reguleringsmæssige valg på EU-plan og på nationalt plan; gennemførelse og håndhævelse af EU-lovgivningen; administrativ kapacitet og praksis i medlemsstaterne; generelt erhvervs- og forbrugermiljø i medlemsstaterne; og grundlæggende årsager, som ikke er knyttet til offentlig politik, f.eks. sprog og kultur.

3.1.3. Det virker undertiden, som om medlemsstaterne overtræder de aftalte regler for det indre marked eller skaber og tolererer hindringer i den nationale lovgivning med det formål at skabe yderligere beskyttelse på deres marked og opnå fordele for nationale virksomheder.

3.2. Generelle bemærkninger

3.2.1. EØSU tager det til efterretning, at Kommissionen i sin meddelelse påpeger de vigtigste resterende hindringer for et reelt indre marked. Disse hindringer er ikke kun lovgivningsmæssige og administrative, men også praktiske, idet virksomheder og forbrugere ofte står over for en række begrænsninger på samme tid, når de opererer i EU. Dette har en negativ indvirkning på især SMV'er og liberale erhverv.

3.2.2. EØSU mener, at en effektiv gennemførelsesstrategi skal: 1) baseres på et stærkt partnerskab, der involverer alle interessenter; 2) give mulighed for et øget samarbejde på europæisk plan mellem eksisterende håndhævelsesnetværk med henblik på at sikre, at problemer, der påvirker flere sektorer samtidig, behandles; 3) udvikle strategier og midler til effektivt at tage hånd om omfattende overtrædelser af EU-reglerne, hvor der kan træffes en enkelt håndhævelsesforanstaltning for at beskytte alle interessenter og sikre transnational retshåndhævelse; 4) bruge potentialet i nye teknologier til at fremme mere effektive håndhævelsesforanstaltninger og tættere markedsovervågning.

3.2.3. EØSU mener, at den utilstrækkelige eller mangelfulde anvendelse af EU-regler i alt for lang tid har været EU-lovgivningens akilleshæl, og at dette har betydet, at der ikke er blevet taget hånd om mange tilfælde af svig og ulovlig adfærd. En effektiv håndhævelse af EU-retten er vigtig for at styrke forbrugernes tillid og sikre, at virksomheder, medarbejdere og forbrugere udnytter det indre markeds fulde potentiale.

3.2.4. Den skade, som covid-19-krisen har påført det indre marked, vil forstærke den skade, som Det Forenede Kongeriges udtræden af EU har påført. Det kan betyde, at forskellene mellem EU-medlemsstaterne med hensyn til økonomisk udvikling, sociale garantier og velstandsniveauer vil øges, når pandemien er overstået, med konsekvenser for det indre marked og dets udvikling.

3.2.5. EØSU mener, at den aktuelle situation meget vel kan medføre, at det indre marked bliver reduceret til en ren frihandelszone — ikke er det naturlige resultat af et supranationalt politisk projekt, men blot den laveste fællesnævner for landenes nationale interesser.

3.2.6. EØSU foreslår derfor, at EU-institutionerne og de relevante civilsamfundsorganisationer tydeligt informerer de europæiske borgere om det indre markeds begrænsninger, så de kan få en realistisk idé om, hvad de rent faktisk kan forvente sig af dets virkeliggørelse og håndhævelse. Det gør det vigtigt ikke at pålægge foranstaltninger, der kan være overflødige og uretfærdige, og som kun skaber barrierer for drift af virksomheder, navnlig SMV'er⁽¹¹⁾, herunder de liberale erhverv, eller en fuld harmonisering, som ikke kan forsvares, set i lyset af at andre principper kan gå forud, f.eks. forbrugerrettigheder og -beskyttelse. Det indre marked skal afspejle princippet om »styrke i mangfoldighed«, som bør være et afgørende element i EU's politik for det indre marked ud over harmonisering.

3.2.7. Standardisering spiller en vigtig rolle i forbindelse med den »nye tilgang«, der anvendes for både produkter og tjenesteydelser.

3.2.8. En langsigtet plan som den, der er udarbejdet af Kommissionen med henblik på at fjerne tilbageværende hindringer, er et ambitiøst og ønskværdigt foretagende, men den skal ledsages af betydelige investeringer i oplysnings-, advarsels-, lærings-, uddannelses-, integrations- og standardiseringsprocesser.

3.3. *Det indre markeds sociale dimension*

3.3.1. EØSU opfordrer igen Kommissionen til at tage hensyn til EU's sociale dimension for at fremme skabelsen af anstændige og vellønnede kvalitetsjob, fremme mobilitet på tværs af grænserne, forbedre kapacitet og færdigheder og intensivere investering i SMV'er, som føler, at de er særlig begrænset af regler pålagt af EU og har mindst gavn af status quo. Derfor bifalder EØSU vedtagelsen af SMV-strategien for et bæredygtigt og digitalt Europa.

3.3.2. EØSU mener, at de regler, der er fastsat for det indre marked, kun er brugbare i det omfang, de bidrager til at udvikle en sund social markedsøkonomi med hensyn til at forhindre fattigdom, ulighed, forskelsbehandling og social eksklusion med særlig vægt på at sikre, at der er plads til unge i samfundet.

3.3.3. Det hersker en udbredt opfattelse blandt SMV'er og medarbejdere om, at det er dem, der er hårdest ramt af de økonomiske kriser, indførelsen af euroen og nu den meget alvorlige pandemi, som har presset den europæiske økonomi ud i en recession. Dette betyder, at alle foranstaltninger til støtte for et europæisk indre marked skal indeholde mere enkel, direkte og effektiv kommunikation, mindre bureaukrati og regler, der er til at forstå for alle.

3.3.4. EØSU opfordrer endvidere til, at de fremtidige foranstaltninger med henblik på grøn økonomi og Kommissionens handlingsplan for det indre marked skal inkludere regler om den socialøkonomiske sektor for at garantere lige konkurrencebetingelser for virksomheder i den sociale økonomi og fremme udviklingen af denne sektor.

3.3.5. Støtte til unge iværksættere og innovative produkter og tjenesteydelser er et centralt aspekt i programmet for gennemførelsen af det indre marked. EØSU tilslutter sig beslutningen om at støtte nye forretningsmodeller, nemlig den cirkulære økonomi, avancerede teknologier, lave CO₂-niveauer, ressourceeffektive løsninger og andre initiativer, der f.eks. skal fremme virksomheders internationale dimension, tiltrække dygtig arbejdskraft og forbedre personalets færdigheder.

3.3.6. EØSU er enig i, at SMV'er, der investerer i digitale projekter, bør støttes. Projekterne bør også have til formål at være til gavn for erhvervslivet, forbrugerne og civilsamfundet som helhed.

3.4. *Særlige bemærkninger*

3.4.1. EØSU understreger de vanskeligheder, som europæiske virksomheder møder i konkurrencen på de globale markeder med oligopoler eller monopoler, som i visse tilfælde er statsejede. Eksempler herpå er jernbane-, luftfarts- og vindenergisektoren, hvor de europæiske virksomheder udsættes for en voldsom konkurrence (fra virksomheder fra tredjelande, navnlig Kina).

⁽¹¹⁾ EUT C 376 af 22.12.2011, s. 51.

3.4.2. EØSU støtter Kommissionen i dens kamp for at sikre overholdelsen af regler for onlineplatforme, så ulovlige og usikre produkter ikke markedsføres. Det understreger vigtigheden af hver eneste foranstaltning, der er udviklet med henblik på at kontrollere overensstemmelsen af produkter, der sælges via onlineplatforme, og forsøge at sikre produktsikkerheden i den globale onlineforsyningskæde.

3.4.3. EØSU vil dog anbefale, at Kommissionen som led i denne proces også overvejer kunstig intelligens, kommerciel kommunikation, markedsføring og reklame, retlige og kontraktlige garantier i forbindelse med salg af varer og tjenester og specifikke bestemmelser vedrørende gennemførelse og håndhævelse af det indre marked i bank- og forsikringssektoren.

Bruxelles, den 16. juli 2020.

Luca JAHIER
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget Et vigtigt øjeblik for Europa: Genopretning og forberedelser til den næste generation

(COM(2020) 456 *final*)

om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: EU-budgettet som drivkraft bag genopretningsplanen for Europa

(COM(2020) 442 *final*)

om forslag til Rådets forordning om oprettelse af et EU-genopretningsinstrument til støtte for genopretningen efter covid-19-pandemien

(COM(2020) 441 *final*/2 — 2020/0111 (NLE))

om ændret forslag til Rådets forordning om fastlæggelse af den flerårige finansielle ramme for årene 2021-2027

(COM(2020) 443 *final* — 2018/0166 (APP))

om ændret forslag til Rådets afgørelse om ordningen for Den Europæiske Unions egne indtægter

(COM(2020) 445 *final* — 2018/0135 (CNS))

om forslag til Rådets forordning om ændring af Rådets forordning (EU, Euratom) nr. 1311/2013 om fastlæggelse af den flerårige finansielle ramme for årene 2014-2020

(COM(2020) 446 *final* — 2020/0109 (APP))

om ændret forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af Horisont Europa — rammeprogrammet for forskning og innovation og om reglerne for deltagelse og formidling, Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om særprogrammet til gennemførelse af Horisont Europa — rammeprogrammet for forskning og innovation, Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af instrumentet for naboskab, udviklingssamarbejde og internationalt samarbejde, Europa-Parlamentets og Rådets forordning om regler for støtte til strategiske planer, der udarbejdes af medlemsstaterne under den fælles landbrugspolitik og finansieres gennem Den Europæiske Garantifond for Landbruget (EGFL) og Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL), og om ophævelse af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1305/2013 og Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1307/2013

(COM(2020) 459 *final* — 2018/0224 (COD))

(2020/C 364/17)

Hovedordfører: **Petru Sorin DANDEA**

Hovedordfører: **Tommaso DI FAZIO**

Hovedordfører: **Petr ZAHRADNÍK**

Anmodning om udtalelse	Europa-Parlamentet, 17.6.2020 (COM(2020) 459 final — 2018/0224 (COD)) Rådet for Den Europæiske Union, 10.6.2020 (COM(2020) 459 final — 2018/0224 (COD)) Kommissionen, 17.6.2020: COM(2020) 441 final/2 — 2020/0111 (NLE) COM(2020) 442 final COM(2020) 443 final — 2018/0166 (APP) Kommissionen, 2.7.2020: COM(2020) 445 final — 2018/0135 (CNS) COM(2020) 446 final — 2020/0109 (APP) COM(2020) 456 final
Retsgrundlag	Artikel 43, stk. 2, artikel 173, stk. 3, artikel 182, stk. 1, artikel 188 og artikel 304 i TEUF
Kompetence	Sektionen for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed
Præsidiets henvisning	9.6.2020
Vedtaget på plenarforsamlingen	16.7.2020
Plenarforsamling nr.	553
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	206/4/5

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU er klar over de alvorlige økonomiske og sociale konsekvenser af covid-19-pandemien for alle medlemsstater. Derfor støtter udvalget i høj grad Kommissionens forslag — Next Generation EU — som et konkret værktøj til en hurtig og effektiv genopretning. Kommissionen har taget højde for de økonomiske og sociale skævheder, der opstod som følge af de foranstaltninger, der blev truffet efter krisen i 2008, og har baseret sine virkemidler på princippet om solidaritet mellem alle lande, uden undtagelse. Den vender tilbage til Den Europæiske Unions grundlæggende værdier, som de står i oprettelsestraktaten, og som den gennemfører med beslutsomhed.

1.2. ØSU er udmærket klar over den ekstraordinære og alvorlige økonomiske situation, der skyldes pandemien, og udvalget støtter de foranstaltninger, der er truffet for at mildne den negative indvirkning på den økonomiske udvikling. Der har været tale om en række konsekvenser, herunder ikke blot et hidtil uset efterspørgselschok og en likviditetsnedgang, men også en suspension af forsyningskæder og alvorlige problemer på udbudssiden, hvor forsyningskæder blev afbrudt, og mange virksomheder stod over for problemer med komponenter, arbejdskraft, råmaterialer osv. og derfor måtte standse deres produktion. Dermed skal de foranstaltninger, der træffes, også være ekstraordinære, og EØSU anmoder om, at de bliver meget omfattende.

1.3. EØSU bifalder derfor beslutningen om at give EU et omfattende finansielt værktøj, der gør det muligt for alle medlemsstater at gennemføre en hurtig og effektiv økonomisk og social genopretning. EØSU bifalder også i høj grad Kommissionens beslutning om at stille den ekstraordinære genopretningsfond til rådighed, der er nødvendig for at puste nyt liv i EU's økonomi og hævde Unionens konkurrencemæssige status på globalt plan tillige med de sociale resultater, der er kendetegnende for Den Europæiske Union, og som fortsat skal være et væsentligt mål.

1.4. EØSU er meget positivt indstillet over for Kommissionens to vigtigste beslutninger. Den første om at indføre et ekstraordinært finansielt genopretningsinstrument som del af den flerårige finansielle ramme. FFR er et instrument, hvis procedureregler accepteres af alle medlemsstater, som har fungeret godt over en lang periode, og som derfor er fuldt ud funktionsdygtigt. Den anden væsentlige beslutning går på at gennemføre en fælles låneoptagelse, som vil blive tilbagebetalt over en lang periode, således at det undgås, at den ekstraordinære økonomiske byrde på kort sigt falder direkte på medlemsstaterne, som alle — uden undtagelser — lider under pandemiens negative økonomiske og sociale virkninger i større eller mindre grad.

1.5. Den anden beslutning har fået Kommissionen til at anmode om tilladelse til at drage fordel af EU's høje kreditværdighed på finansmarkedet, således at der i successive trancher kan optages meget langsigtede, fælles europæiske lån med lave rentesatser for alle medlemsstater. Den finansielle indsats skal bidrage til at genoplive den europæiske økonomi så hurtigt som muligt, genoprette tilliden og opbygge en mere bæredygtig og mere retfærdig Union.

1.6. EØSU glæder sig over de to vigtigste beslutninger, der er truffet, fordi medlemsstaternes økonomier, som det gentagne gange er blevet påpeget i de lovgivningsmæssige og ikkelovgivningsmæssige dokumenter, der er blevet forelagt, ikke længere alene kan holde stand over for krisens negative virkninger, da de alle er stærkt afhængige af hinanden på grund af de mange års konsolidering af det indre marked, hvilket har haft den positive virkning, som var hensigten fra EU's grundlæggeres side og ifølge oprettelsestraktaterne.

1.7. Samlet set giver programmet Next Generation EU i den bredere sammenhæng med hele FFR et signal om, hvordan de fælles EU-midler kan mobiliseres og udnyttes i fremtiden. Desuden kan det samlede beløb på 750 mia. EUR forekomme gigantisk, men det ligger bestemt ikke uden for EU's økonomiske formåen (det svarer til blot 4,1 % af EU's BNP i 2019) og kan tilbagebetales fuldt ud frem til 2058.

1.8. EØSU værdsætter den nyskabende og originale tilgang, som Kommissionen har valgt med henblik på at øge EU's skattegrundlag fra 1,1 % af EU's BNP til ca. 1,7 % på sammenlignelige vilkår eller endog mere, hvis der bliver behov for det i fremtiden. EØSU anser denne reaktion for at være et signal om, hvordan EU's fælles finansielle ressourcer kan mobiliseres og anvendes på moderne vis fremover.

1.9. EØSU bifalder i høj grad, at det foreslåede nye instrument skal koordineres tæt med det europæiske semester, som har vist sig at være holdbart, og støtter forslaget om, at medlemsstaterne skal konkretisere deres behov i nationale planer for genopretning og modstandsdygtighed.

1.10. EØSU bifalder Kommissionens forslag om et EU-budget, hvori det er hensigten at indføre yderligere reelle egne indtægter baseret på forskellige skatter (indtægter fra EU's emissionshandelssystem, digital beskatning, store virksomheders indtægter). EØSU påpeger navnlig, at den meget betydelige økonomiske støtte, EU's medlemsstater har brug for til at overvinde den økonomiske krise, bør ledsages af et mere ambitiøst skattereforprojekt — en skatteunion — der sigter mod at indføre et harmoniseret skattesystem baseret på principperne om fair konkurrence og solidaritet for at undgå de forvriddinger og den diskrimination, der findes i EU-landene, og som har ført til opportunistisk adfærd hos både medlemsstaterne og de enkelte skatteydere, og som har undermineret det indre markeds enhed.

1.11. EØSU opfordrer Kommissionen til at udarbejde et stærkt konsensusbaseret baggrundsdokument om EU's egne finansielle ressourcer. EØSU har forståelse for den langsigtede tidsramme for tilbagebetaling af Next Generation EU, men den endelige løsning vedrørende egne indtægter skal vedtages lang tid inden denne dato.

1.12. EØSU opfordrer kraftigt til, at de foranstaltninger, Kommissionen foreslår, gennemføres hurtigst muligt, da tidsfaktoren er afgørende. Udvalget opfordrer derfor Rådet til straks at nå til enighed ved at overbevise de medlemsstater, der i øjeblikket er imod planen, om værdien af sammenhold og samhørighed på dette vanskelige tidspunkt, og at minde dem om, at alle lande uden undtagelse er økonomisk og socialt afhængige af hinanden.

1.13. Endelig vil EØSU gerne bemærke, at krisen endnu en gang har understreget behovet for at fremskynde de reformer, der er iværksat for euroområdet, og overvinde de begrænsninger, der stadig hindrer en reel økonomisk, social, skattemæssig og politisk integration. Det understregede EØSU allerede under den tidligere finansielle krise, der brød ud i 2008.

2. Resumé af Kommissionens forslag

2.1. Som svar på covid-19-pandemien og dens umiddelbare økonomiske og sociale konsekvenser foreslog Kommissionen den 27. juni 2020 et midlertidigt genopretningsinstrument på 750 mia. EUR, kaldet Next Generation EU, der skal styrke EU-budgettets økonomiske ildkraft.

2.2. Genopretningsinstrumentet er integreret i en forstærket flerårig økonomisk ramme for 2021-2027 for hurtigt at kanalisere investeringerne derhen, hvor der er størst behov, styrke det indre marked, intensivere samarbejdet på områder som sundhed og krisestyring og give Unionen et langsigtet budget, der skal drive den grønne og den digitale omstilling frem og opbygge en mere retfærdig og mere robust økonomi.

2.3. Genopretningsplanen består af et tilskudselement på 440 mia. EUR, der fordeles på alle budgetposter. Desuden vil der blive stillet 60 mia. EUR i garantier. Medlemsstaterne vil få tildelt ca. 250 mia. EUR som lån.

2.4. For at finansiere de foreslåede genopretningsforanstaltninger for perioden 2021-2024 vil Kommissionen på Unionens vegne låne op til 750 mia. EUR på de finansielle markeder til genopretningsforanstaltninger.

2.5. For at gøre dette muligt vil Kommissionen udnytte marginen — forskellen mellem loftet for egne indtægter i det langsigtede budget (det maksimale beløb, som Unionen kan anmode medlemsstaterne om til dækning af sine finansielle forpligtelser) og loftet for de faktiske udgifter (FFR-betalingsloftet).

2.6. Loftet for de egne indtægter skal ekstraordinært og midlertidigt forhøjes med 0,6 procentpoint. Denne forhøjelse skal lægges til lofterne for egne indtægter — 1,4 % af EU's bruttonationalindkomst, hvilket foreslås pga. de økonomiske usikkerheder og brexit. Forhøjelsen på 0,6 procentpoint udløber, når alle midler er blevet tilbagebetalt, og der ikke længere er nogen gæld.

2.7. Med EU-budgetmarginen som garanti vil EU kunne udstede gældsbeviser på forholdsvis fordelagtige vilkår sammenlignet med mange af medlemsstaterne. De midler, der tilvejebringes, vil blive tilbagebetalt over fremtidige EU-budgetter i perioden fra 2027 til senest 2058. Lånene vil skulle tilbagebetales af de låntagende medlemsstater.

2.8. Da låneelementet består af 250 mia. EUR, skal EU kollektivt tilbagebetale 500 mia. EUR via mekanismen for egne indtægter (EU vil dog også hæfte for medlemsstaternes misligholdelse af lån for så vidt angår de resterende 250 mia. EUR).

2.9. For at fremme tilbagebetalingen af den markedsbaserede finansiering, der tilvejebringes, og bidrage yderligere til at lette presset på de nationale budgetter, vil Kommissionen foreslå yderligere nye egne indtægter — ud over de allerede foreslåede — på et senere tidspunkt i den finansielle periode 2021-2027. Disse vil være nøje knyttet til EU's prioriteter (klimaændringer, cirkulær økonomi og retfærdig beskatning).

2.10. Anvendelsen af pengene fra genopretningspakken bygger på tre søjler.

2.10.1. SØJLE 1 — Støtte til medlemsstaterne i deres genopretning, så de kommer ud af krisen med fornyet styrke. Dette omfatter en række instrumenter til støtte for investeringer og reformer i medlemsstaterne, der fokuserer på de områder, hvor krisens indvirkning og behovet for modstandsdygtighed er størst:

— en ny genopretnings- og resiliensfacilitet til 560 mia. EUR, som skal bruges til investeringer og reformer til genopretning og opbygning af modstandsdygtighed

— gennem REACT-EU-initiativet vil der blive ydet 55 mia. EUR i yderligere støtte over samhørighedspolitikken mellem nu og 2022

— ændringer i Den Europæiske Socialfond Plus

— et forslag om at styrke Fonden for Retfærdig Omstilling med op til 40 mia. EUR

— et forslag om at styrke budgettet for Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne med 15 mia. EUR.

2.10.2. SØJLE 2 — Kickstarte økonomien og hjælpe de private investeringer på vej igen:

- et nyt solvensstøtteinstrument, som skal bruge EU-garantien til at mobilisere private ressourcer til støtte for egenkapitalen i levedygtige europæiske virksomheder fra alle økonomiske sektorer
- et styrket InvestEU-program, som på helt enestående vis er egnet til at mobilisere investeringer og støtte Unionens politikker under genopretningen inden for områder såsom bæredygtig infrastruktur, innovation og digitalisering
- med InvestEU foreslår Kommissionen desuden at skabe en facilitet for strategiske investeringer, som skal øge Europas modstandsdygtighed ved at opbygge strategisk modstandsdygtighed i vigtige forsyningskæder på europæisk niveau.

2.10.3. SØJLE 3 — Lære af erfaringerne fra krisen og håndtere Europas strategiske udfordringer:

- et nyt sundhedsprogram, EU4Health, på 9,4 mia. EUR, som skal sikre, at Unionen har den kapacitet, der skal til for at kunne reagere hurtigt på fremtidige sundhedskriser
- yderligere 2 mia. EUR til rescEU, Unionens civilbeskyttelsesmekanisme
- en forøgelse af midlerne til Horisont Europa til 94,4 mia. EUR
- en styrkelse af instrumentet for naboskab, udviklingssamarbejde og internationalt samarbejde til 86 mia. EUR via en ny garanti for foranstaltninger udadtil og yderligere 1 mia. EUR til Den Europæiske Fond for Bæredygtig Udvikling
- yderligere 5 mia. EUR til instrumentet for humanitær bistand.

2.11. Ud over forøgelserne under Next Generation EU foreslår Kommissionen at styrke andre programmer, så de kan udnyttes fuldt ud til at gøre Unionen mere modstandsdygtig og til at tackle de udfordringer, som pandemien og dens konsekvenser har medført:

programmet for et digitalt Europa, Connecting Europe-faciliteten, programmet for det indre marked og programmer til støtte for samarbejde på skatte- og toldområdet, Erasmus+, Et Kreativt Europa, den fælles landbrugspolitik og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond, Asyl- og Migrationsfonden og Fonden for Integreret Grænseforvaltning, Fonden for Intern Sikkerhed, EU's førtiltrædelsesbistand.

2.12. Genopretningsfonden er optaget i EU's budgetstruktur. Som følge heraf vil udbetaling kræve programmering og er forbundet med det europæiske semester (og dermed makroøkonomisk konditionalitet). Udbetalingerne vil også være forbundet med Kommissionens budgetforvaltnings- og kontrolsystemer, og Europa-Parlamentets budgetkontrol finder anvendelse.

2.13. For at sikre overgangsperioden frem til det tidspunkt, hvor afgørelsen om egne indtægter ratificeres, og kunne stille de hårdt tiltrængte finansielle midler til rådighed for arbejdstagere, virksomheder og medlemsstater allerede i 2020 foreslår Kommissionen, at det aktuelle langsigtede budget for 2014-2020 justeres, således at der allerede i 2020 kan afholdes højere udgifter.

2.14. EU's vækststrategi, den europæiske grønne pagt — herunder mekanismen for en retfærdig omstilling, der blev foreslået i januar — og EU's digitale og industrielle strategier er afgørende for en holdbar genopretning af EU og er fortsat kernen i Kommissionens forslag, da de er af afgørende betydning for at give vores økonomi et skub fremad og bane vejen for kommende generationer. Investeringer og reformer, der skal fremskynde dem, vil derfor skulle inkluderes i alle nationale planer for genopretning og modstandsdygtighed.

2.15. Uanset at Kommissionen i maj 2018 foreslog at fjerne alle korrektioner på indtægtssiden (rabatter), er Kommissionen i betragtning af den økonomiske virkning af covid-19 pandemien nu af den opfattelse, at udfasningen af rabatter og genopretningsplanen vil kunne medføre uforholdsmæssigt store stigninger i bidragene på det næste langsigtede budget for visse medlemsstaters vedkommende. For at undgå dette foreslår Kommissionen, at de nuværende rabatter afvikles over en meget længere periode.

2.16. Kommissionens forslag til en forordning om beskyttelse af EU-budgettet mod generelle mangler i overholdelsen af retsstatsprincippet er fortsat et vigtigt element i genopretningspakken.

3. Generelle bemærkninger

3.1. Med hensyn til den genopretningsplan, som kommissionsformand Ursula von der Leyen forelagde for Europa-Parlamentet den 27. maj 2020, værdsætter og deler EØSU i særlig grad de dybe og væsentlige bevæggrunde, der har ført til Next Generation EU. Dette instrument er en retfærdig pagt mellem generationerne, som vil skabe en styrket og fremtidsorienteret Europæisk Union. Genopretningsplanen vil have de rette værktøjer til at gøre Unionen stærkere og mere sammenhængende, så de kommende generationer kan drage stor nytte af den i stedet for blot at bære byrden af den meget langsigtede gæld, der pådrages i dag.

3.2. EØSU nævner især følgende grunde til, at forslaget er ekstraordinært, ja endog revolutionerende:

- For første gang indgår der i EU's budgetmidler en implicit gæld, som skal tilbagebetales i løbet af de næste 30 år.
- For første gang vil der blive lånt midler på de finansielle markeder, og løsningen vil blive testet på markedet. I denne periode vil EU som helhed garantere for det samlede beløb.
- Løsningen kan føre til en fremtidig forøgelse af EU's egne indtægter og en tilsvarende reduktion af EU's direkte afhængighed af medlemsstaternes bidrag.
- Den vil også øge EU's finansielle grundlag fra 1,1 % af EU's BNP, som det er tilfældet i dag, til ca. 1,7 % på sammenlignelige vilkår.
- Løsningen er meget opmuntrende, ikke kun for dem, der er direkte berørt af pandemien, men også for dem, der har brug for hjælp til deres strukturreformer.
- Forslaget er i høj grad baseret på anvendelsen af de finansielle instrumenter, hvilket vil sikre en mere effektiv omfordeling af ressourcerne.

3.3. På nuværende stadium er det nødvendigt at undgå negative gensidige efterdønninger ved at vise solidaritet med de lande, der er mest berørt af pandemien, og/eller med svagere økonomier på grund af de nuværende ubalancer og begrænsninger i euroområdet.

3.4. EØSU anerkender meddelelsen om Next Generation EU-programmet samt det forslag, der er stillet i det ændrede forslag til FFR 2021-2027, om at øge EU's budgetgrundlag og tilpasse det til de aktuelle presserende behov. De foreslåede finanspolitiske foranstaltninger supplerer også de foranstaltninger, der allerede er truffet i penge- og strukturpolitikken samt inden for de lovgivningsmæssige rammer.

3.5. EØSU har i mange tidligere udtalelser, navnlig i sin 2018-udtalelse om FFR 2021-2027, efterlyst et solidt EU-budget og opfordret til, at EU udstyres med de finansielle midler, der skal til, for at EU kan gennemføre sin politiske dagsorden på troværdig vis ⁽¹⁾.

3.6. Med hensyn til finansieringen af EU's budget har EØSU og Europa-Parlamentet længe krævet et tilstrækkeligt stort beløb i selvstændige, gennemsigtige og fair egne indtægter og en forskydning fra de BNI-baserede bidrags dominans. EØSU støtter konklusionerne fra Gruppen på Højt Plan vedrørende Egne Indtægter under Mario Montis formandskab ⁽²⁾. Metoder til at øge indtægterne bør supplere og styrke EU's politiske mål. EØSU bifalder derfor Kommissionens forslag om yderligere, reelle egne indtægter ⁽³⁾.

(1) EUT C 440 af 6.12.2018, s. 106, EUT C 81 af 2.3.2018, s. 131, EUT C 75 af 10.3.2017, s. 63, og EUT C 34 af 2.2.2017, s. 1.

(2) FREMTIDIG FINANSIERING: Endelig rapport og henstillinger fra Gruppen på Højt Plan vedrørende Egne Indtægter, december 2016 https://ec.europa.eu/budget/mfi/hlgor/library/reports-communication/hlgor-report_20170104.pdf.

(3) EUT C 440 af 6.12.2018, s. 106, og EUT C 81 af 2.3.2018, s. 131.

3.7. EØSU opfordrer Kommissionen til at udarbejde et politisk baggrundsdokument og en gennemførlighedstest af de egne finansielle ressourcer. EØSU er klar over, at det vil tage nogen tid, før der vedtages en endelig løsning. Det ville imidlertid være særdeles nyttigt, hvis den nuværende usikkerhed om finansieringen af EU's budget kunne elimineres. Uden en løsning er hele konceptet meget sårbart.

3.8. EØSU noterer sig Kommissionens forslag i forbindelse med genopretningsplanen om gradvist at afvikle de nuværende rabatter for visse nettobidragydere over en længere periode end foreslået i 2018. EØSU fastholder dog sin holdning fra sine seneste udtalelser, hvor udvalget opfordrer til, at alle rabatter ultimativt bringes til ophør⁽⁴⁾.

3.9. Da Next Generation EU er blevet optaget i EU's budget, vil dette indebære en forbindelse til det europæiske semester — i form af konditionalitet — og med Kommissionens forvaltnings- og kontrolsystem, som også er underlagt Europa-Parlamentets kontrol. EØSU påpeger, at potentielle konflikter mellem medlemsstaterne og Kommissionen eller mellem Kommissionen og Europa-Parlamentet kan føre til betydelige forsinkelser i udbetalingen af midler.

3.10. EØSU mener, at medlemsstaterne er nødt til at forbedre deres programmeringskapacitet betydeligt, hvis der i de første tre år af den nye finansielle ramme skal fordeles yderligere 165 mia. EUR, og hvis de skal anvendes effektivt. Udvalget anbefaler også, at Kommissionen overvejer at gøre reglerne mere fleksible med henblik på at støtte medlemsstaterne i den nødvendige supplerende programmering.

3.11. EØSU bifalder det brev, som formændene for Europa-Parlamentets vigtigste politiske grupper har sendt, hvori de opfordrer Det Europæiske Råd og Rådet til hurtigt at nå til enighed på grundlag af Kommissionens forslag. EØSU er også enig i Europa-Parlamentets beslutning af 15. maj 2020, hvor Parlamentet går ind for en genopretningspakke på 2 bio. EUR til imødegåelse af følgerne af covid-19⁽⁵⁾.

3.12. EØSU erkender, at pakken om oprettelse af et genopretningsinstrument og tilpasning af FFR 2021-2027 til behovene i perioden efter covid-19 betragtes som et ekstraordinært skridt i EU's finansiering, men det er også nødvendigt og presserende. EU's budgetpolitik ville under de nuværende omstændigheder ganske enkelt ikke have været tilstrækkeligt fleksibel og ville have været ude af stand til at støtte tiltag, der i synlig grad kunne bidrage til at løse krisesituationen.

3.13. EØSU forstår også, at forslaget er det bedste, der kan fremsættes under de nuværende politiske omstændigheder.

4. Særlige bemærkninger

4.1. Hvad angår genopretnings- og resiliensfaciliteten, sætter EØSU stor pris på det foreslåede link til processen med det europæiske semester samt genopretnings- og resiliensplaner, der kan danne grundlag for og være rettesnor for finansieringen.

4.2. I forbindelse med REACT-EU-initiativet, glæder EØSU sig ikke blot over den forholdsvis omfattende forøgelse af grundlaget for samhørighedspolitikken, men også over de ekstraordinære fleksibilitetsregler, der har til formål at yde væsentlig støtte til områder, der har behov for det, og til presserende prioriteter.

4.3. EØSU støtter også i høj grad en stor forøgelse af bevillingen til Fonden for Retfærdig Omstilling og de foreslåede tiltag i de andre søjler i mekanismen for en retfærdig omstilling. Den planlagte ordning kan nu lettere og mere håndfast støtte strukturskiftet hen imod nye og mere diversificerede økonomiske aktiviteter, hvilket udgør en afgørende del af EU's grønne pagt.

4.4. For at kunne vende tilbage til den økonomiske situation før krisen er det meget vigtigt at skabe gunstige betingelser for private investeringer. EØSU bifalder forslaget om at oprette et solvensstøtteinstrument, som skal hjælpe sunde virksomheder, der er ramt af pandemien.

⁽⁴⁾ EUT C 440 af 6.12.2018, s. 106.

⁽⁵⁾ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0124_DA.html.

- 4.5. EØSU sætter pris på indholdet af den anden søjle i Next Generation EU, som fokuserer på genopretning af investeringsaktiviteten, hvilket vil blive støttet af innovative finansielle instrumenter.
- 4.6. EØSU bifalder indholdet af den tredje søjle i Next Generation EU-programmet, som behandler spørgsmål, der hidtil hovedsagelig har været medlemsstaternes ansvar.
- 4.7. EØSU mener, at strukturen i Next Generation EU-programmet er velafbalanceret og imødekommer de behov, som de fælles EU-midler skal opfylde, samtidig med at nærhedsprincippet respekteres.

Bruxelles, den 16. juli 2020.

Luca JAHIER
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af en genopretnings- og resiliensfacilitet

(COM(2020) 408 final — 2020/0104 (COD))

og forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af et instrument for teknisk støtte

(COM(2020) 409 final — 2020/0103 (COD))

(2020/C 364/18)

Hovedordfører: **Dimitris DIMITRIADIS**

Anmodning om udtalelse	Rådet for den Europæiske Union, 10.6.2020 Europa-Parlamentet, 17.6.2020
Retsgrundlag	Artikel 175, stk. 3, og artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed
Vedtaget på plenarforsamlingen	16.7.2020
Plenarforsamling nr.	553
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	208/4/4

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU glæder sig over den foreslåede genopretnings- og resiliensfacilitet (»faciliteten«) ⁽¹⁾.

1.2. Ud over sin økonomiske dimension fremmer Kommissionens forslag i bund og grund også et dybere fællesskab i den europæiske familie, da det styrker solidariteten og samarbejdet mellem medlemsstaterne.

1.3. Kommissionens forslag beviser bl.a., at Den Europæiske Union, under forudsætning af at der er tale om den fornødne politiske vilje, kan håndtere store kriser på effektiv vis, tilvejebringe seriøse og troværdige løsninger og indgå de nødvendige og realistiske kompromiser, der i sidste ende yder et væsentligt bidrag til at fremme det europæiske ideal.

1.4. EØSU mener, at faciliteten bør støtte omstillingen til klimaneutralitet og digital økonomi ved hjælp af midler fra Next Generation af EU ⁽²⁾, der kan bidrage til at afbøde de socioøkonomiske virkninger af omstillingen i de mest berørte regioner.

1.5. I lyset af covid-19-krisen er behovet for et bæredygtigt, grønt og digitalt opsving blevet endnu mere presserende, og det samme gælder behovet for at yde støtte til de mest sårbare regioner.

⁽¹⁾ Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af en genopretnings- og resiliensfacilitet, COM(2020) 408 final, 28.5.2020.

⁽²⁾ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — EU-budgettet som drivkraft bag genopretningsplanen for Europa, COM(2020) 442 final.

1.6. EØSU har allerede gjort det klart, at udvalget »går ind for en stærk forbindelse mellem reformstøtteprogrammet⁽³⁾ og det europæiske semester«⁽⁴⁾. De planer, som medlemsstaterne har forelagt, bør derfor tage fat på de vigtigste udfordringer, der er fastlagt i det europæiske semester, og de bør harmoniseres med principperne i den europæiske grønne pagt og den digitale dagsorden.

1.7. Der er behov for en hurtig og effektiv koordinering af indsatsen mellem Kommissionen, Europa-Parlamentet og Det Europæiske Råd for at undgå forsinkelser, der kan bringe gennemførelsen af facilitetens mål i fare.

1.8. Medlemsstaterne skal reagere omgående og fuldt ud på grund af den korte tid, inden for hvilken de forskellige projektplaner skal udarbejdes og gennemføres.

1.9. EØSU finder det vigtigt, at medlemsstaterne arbejder tæt sammen med Kommissionen for at godkende, overvåge og sikre en vellykket gennemførelse af de projektplaner, der forelægges i henhold til faciliteten.

1.10. Planerne bør give direkte finansiel støtte til små og mellemstore virksomheder.

1.11. EØSU finder det vigtigt, at enhver foranstaltning, der annonceres, navnlig foranstaltninger, som yder økonomisk støtte, bør ledsages af klar, erhvervsvenlig information om, hvilken form for støtte der ydes, hvordan SMV'er reelt kan få adgang til EU's forskellige finansielle instrumenter, hvem de kan kontakte på EU-niveau, hvis de har spørgsmål, hvilke nationale organer der er involveret i at kanalisere midlerne, hvilke nationale aktører SMV'erne kan søge hjælp hos, hvilken rolle og hvilke forpligtelser de nationale banker har.

1.12. Hurtigere indsendelse, godkendelse, overvågning og gennemførelse af projekter kunne opnås ved aktivt at inddrage private konsulentvirksomheder med global erfaring på de relevante områder.

1.13. EØSU understreger endnu en gang behovet for at dele bedste praksis inden for EU og sætte fart på de bureaukratiske procedurer for tildeling og udbetaling af disponible midler, idet Kommissionen yder den nødvendige tekniske støtte⁽⁵⁾.

1.14. Arbejdsmarkedsparternes og civilsamfundets organisationers rolle og synspunkter bør integreres i medlemsstaternes planer. EØSU har navnlig allerede opfordret til en mere aktiv rolle for det organiserede civilsamfund »... for at opnå enighed mellem Kommissionen og medlemsstaterne om indholdet af reformprogrammer«⁽⁶⁾.

1.15. Instrumentet for teknisk støtte kan fungere som et effektivt supplement til de foranstaltningsskaber, som Kommissionen foreslår til at afhjælpe de økonomiske konsekvenser af covid-19-pandemien.

2. Indledning og generelle bemærkninger

2.1. Formålet med den foreslåede facilitet er at fremme Unionens økonomiske, sociale og territoriale samhørighed ved at forbedre medlemsstaternes resiliens og tilpasningsevne, afbøde krisens sociale og økonomiske konsekvenser og støtte den grønne og den digitale omstilling, der skal medvirke til at opnå et klimaneutralt Europa senest i 2050, og på den måde medvirke til at genoprette vækstpotentialet for medlemsstaternes økonomier efter covid-19-krisen, hvilket vil fremme jobskabelse og bæredygtig vækst.

2.2. Faciliteten vil blive bygget op omkring ydelse af ikketilbagebetalingspligtig finansiel støtte og lån, der skal hjælpe lande — især lande med en lav indkomst pr. indbygger og høj arbejdsløshed — med at håndtere de alvorlige økonomiske virkninger af pandemien.

2.3. Lånene skal fungere som supplement til den ikketilbagebetalingspligtige støtte og vil have de lange løbetider og gunstige renter, som Unionen opererer med.

⁽³⁾ Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af en europæisk investeringsstabiliseringsfunktion, COM(2018) 387 final.

⁽⁴⁾ EUT C 62 af 15.2.2019, s. 121.

⁽⁵⁾ EUT C 237 af 6.7.2018, s. 53.

⁽⁶⁾ EUT C 62 af 15.2.2019, s. 121.

2.4. Covid-19-pandemien er den mest afgørende globale sundhedskrise i vores tid, som indtil den 12. juni 2020 havde kostet mere end 420 000 mennesker livet ⁽⁷⁾. Covid-19 er meget mere end en sundhedskrise: Den har haft en enorm samfundsøkonomisk effekt over hele verden, og det er stadig svært at vurdere, hvor stof effekten vil blive. Ifølge den seneste rapport om den globale økonomi i Verdensbankens udsigter for den globale økonomi (juni 2020) vil chokket fra coronaviruset forårsage den dybeste globale recession siden Anden Verdenskrig.

2.5. Den globale økonomi forventes at skrumpes med 5,2 % i 2020, hvilket er ca. tre gange så meget som under den globale finanskrisen i 2008-2009. Blandt de avancerede økonomier forventes væksten i BNP i faste priser i 2020 at være — 6,1 % i USA og — 9,1 % i euroområdet. Som det udtrykkeligt fremgår af Verdensbankens rapport fra juni 2020 ⁽⁸⁾: »Med mere end 90 % af de europæiske udviklingsmarkeder (vækstmarkeder og udviklingslande), der forventes at opleve nedgang i indkomsten pr. indbygger i år, vil mange millioner sandsynligvis igen havne i fattigdom«.

De økonomiske konsekvenser af chokket fra covid-19 er ⁽⁹⁾:

- 1) en stigning i usikkerheden, som øger de forebyggende besparelser
- 2) et fald i forbruget
- 3) en faldende interesse i produktive investeringer
- 4) en stigning i arbejdsløsheden, hvoraf en del kan forventes at blive permanent
- 5) et fald i mængderne i den globale handel og betydelige forstyrrelser i de globale forsyningskæder
- 6) et fald i råvarepriserne (især olieprisen), hvilket gør det særlig vanskeligt for de traditionelle råvareeksportører at finansiere underskuddet på de løbende poster
- 7) en kraftig stigning i de krævede risikopræmier for besiddelse af risikobetonede aktiver.

2.6. Som det nu er almindeligt kendt, kan de tiltag, der kan bidrage til at løse sundhedskrisen, forværre den økonomiske krise og omvendt. En udfladning af pandemiens kurve vil uundgåeligt føre til en makroøkonomisk recessionskurve og vil være farlig for alle forsyningskæder, herunder dem, der er afgørende for menneskers overlevelse (fødevarer og medicin). Hvis virkningerne af pandemien fortsætter med at vokse, kan de få følgeskab af finansielle kriser, som kan føre til et sammenbrud i udlån, en længerevarende global recession og et langsommere opsving. Som det fremgår af Verdensbankens rapport fra juni 2020 om udsigterne for den globale økonomi, har »gældens størrelse gjort det globale finansielle system mere sårbart over for stress på de finansielle markeder«.

2.7. Der er derfor behov for en hurtig og omfattende finansiel indgriben for at dæmme op for de økonomiske konsekvenser af den seneste krise og gøre medlemsstaternes økonomier mere modstandsdygtige og bedre forberedt på fremtiden.

2.8. De økonomiske prioriteter bør være følgende:

- 1) Det er vigtigt at sikre, at arbejdsstyrken forbliver beskæftiget, selv om den er i karantæne eller tvunget til at blive hjemme.
- 2) Regeringerne bør kanalisere finansiel støtte til offentlige og private institutioner, der støtter sårbare borgergrupper.
- 3) SMV'er bør sikres garantier mod konkurs (skatteydernes behov for at støtte store ikkefinansielle selskaber er langt mindre indlysende).

⁽⁷⁾ <https://ourworldindata.org/grapher/total-deaths-covid-19>.

⁽⁸⁾ Verdensbanken, Global Economic Prospects, juni 2020.

⁽⁹⁾ Koundouri, P., Athens University of Economics and Business Working Paper, 2020.

4) Der vil være behov for politikker til støtte for det finansielle system i takt med stigningen i nødlidende lån.

5) Der bør vedtages finanspolitiske pakker, der udligner den kriserelaterede nedgang i BNP.

2.9. Kommissionen foreslår nu at indføre et styrket EU-budget for at afhjælpe de umiddelbare økonomiske og sociale skader, som covid-19-pandemien har medført, starte opsvinget og forberede en bedre fremtid for den næste generation. For at sikre, at opsvinget er vedvarende, jævnt, inkluderende og retfærdig for alle medlemsstater, foreslår Kommissionen, at der oprettes et nyt genopretningsinstrument, Next Generation EU, der er integreret i et stærkt, moderne og moderniseret, langsigtet EU-budget. Flagskibet i Next Generation EU er genopretnings- og resiliensfaciliteten ⁽¹⁰⁾.

3. Generelle principper for genopretnings- og resiliensfaciliteten og instrumentet for teknisk støtte

3.1. EØSU bifalder og støtter i høj grad den foreslåede genopretnings- og resiliensfacilitet (faciliteten) og instrumentet for teknisk støtte (instrumentet), som har til formål at yde omfattende finansiel støtte til offentlige investeringer og reformer, navnlig i forbindelse med den grønne og den digitale omstilling, der forventes ikke blot at gøre medlemsstaternes økonomier mere robuste og bedre forberedt på fremtiden, men også at hjælpe dem med at overvinde følgerne af pandemien hurtigere og mere effektivt.

3.2. EØSU er dybt bekymret over de økonomiske konsekvenser af pandemien i medlemsstaterne, især hvad angår den stigende arbejdsløshed, der i nogle sydlige EU-lande er nået helt op på 33 % blandt de unge, samt væksten i fattigdomstillene.

3.3. EØSU er enig i, at pandemien synes at være »det værste økonomiske chok siden 1930'ernes store depression med ødelæggende konsekvenser for millioner af vores borgere og virksomheder og naturligvis med potentialet til at uddybe den økonomiske og sociale divergens — risikoen for en stor fragmentering« ⁽¹¹⁾.

3.4. EØSU har allerede understreget, at den seneste økonomiske udvikling »ikke har været ensartet på hele EU's område og i euroområdet, og at fremskridtene med hensyn til konvergens fortsat er utilfredsstillende. Spørgsmålet om bæredygtighed udgør ligeledes en stadig mere kompleks udfordring for EU« ⁽¹²⁾.

3.5. EØSU mener, at »den europæiske integrationsproces står ved en skillevej. En af de ting, vi har lært af den seneste langvarige økonomiske krise og de dybe sociale ar, den har efterladt i flere medlemsstater, er, at manglende økonomisk og social konvergens blandt medlemsstater og regioner er en trussel mod det europæiske projekts politiske bæredygtighed og alle de fordele, det har givet EU's borgere« ⁽¹³⁾.

3.6. EØSU mener, at »en styrkelse af den europæiske økonomis konkurrenceevne, dvs. dens evne til at hæve produktiviteten og levestandarden på en bæredygtig måde og samtidig blive klimaneutral, ikke mindst ved hjælp af forskning, udvikling og flere og bedre kvalifikationer blandt arbejdsstyrken« bør ledsage disse initiativer ⁽¹⁴⁾.

3.7. EØSU mener, at »[d]e politiske grundprincipper for denne ramme bør være opbygning af modstandsdygtighed inden for økonomi og arbejdsmarked i kombination med økonomisk, social, miljømæssig og institutionel bæredygtighed, hvilket vil fremme opadrettet konvergens og retfærdighed i omstillingen til en klimaneutral økonomi, hvor der er balance mellem emissioner og optag af drivhusgasser, og samtidig tage fat på de udfordringer, som digitalisering og demografiske ændringer skaber« ⁽¹⁵⁾. EØSU støtter således opfordringen til EU om at forpligte sig til CO₂-neutralitet inden 2050 og tilpasse sit mål for reduktion af drivhusgasser i 2030 i overensstemmelse hermed. FN's miljøprogram (UNEP) Emissions Gap Report (rapport om emissionskløften) fra 2019 viser, at de globale emissioner skal reduceres med 7,6 % om året fra nu, hvis det skal lykkes at begrænse den globale opvarmning til 1,5 °C. Det stemmer med et globalt reduktionsmål på mindst 68 % inden 2030.

⁽¹⁰⁾ Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af en genopretnings- og resiliensfacilitet, COM(2020) 408 final af 28.5.2020.

⁽¹¹⁾ Kommissær Gentilonis bemærkninger under pressekonferencen om genopretnings- og resiliensfaciliteten, Kommissionens pressemeddelelse af 28. maj 2020.

⁽¹²⁾ EUT C 47 af 11.2.2020, s. 106.

⁽¹³⁾ EUT C 353 af 18.10.2019, s. 23.

⁽¹⁴⁾ Ibid.

⁽¹⁵⁾ Ibid.

3.8. EØSU er derfor enig i, at hovedformålet med faciliteten bør være:

- 1) fremme af Unionens økonomiske, sociale og territoriale samhørighed
- 2) afbødning af de sociale og økonomiske virkninger af krisen
- 3) støtte til den grønne og den digitale omstilling, hvis sigte er at skabe et klimaneutralt Europa inden 2050, og derved bidrage til at genskabe vækstpotentialet i medlemsstaternes økonomier efter covid-19-krisen, fremme jobskabelse og fremme bæredygtig vækst.

3.9. EØSU vil gerne understrege, at disse investeringer og reformer bør have fokus på de udfordringer og investeringsbehov, der er forbundet med den grønne og den digitale omstilling, og derved sikre en bæredygtig genopretning.

3.10. Det er nu almindeligt anerkendt, at de grønne stimuleringspolitikker har fordele i relation til de traditionelle finanspolitiske stimuli, og at klimapositive politikker også har bedre økonomiske karakteristika. Grønne byggeprojekter som f.eks. efterisolering eller infrastruktur for vedvarende energi kan give højere multiplikatoreffekter på grund af reducerede energiomkostninger på lang sigt og indirekte virkninger, der spreder sig til økonomien generelt.

3.11. EØSU er enig i, at det nu er på tide, at de finansielle institutioner og regeringerne, ud over at afsætte midler til bekæmpelse af epidemien og til relevant biomedicinsk forskning og investering i grænsesikkerhed, sikker rejse og sikker handel, at omfavne EU's taksonomi for bæredygtige investeringer (2019), gradvist udfaser fossile brændstoffer ved at udbrede eksisterende vedvarende energiteknologier, omlægge støtte fra fossile brændstoffer til grønne og intelligente klimabegrænsende projekter og tilpasse infrastrukturprojekter, investere i cirkulære og lavemissionsøkonomier, gå fra industribaseret til regenerativt landbrug og investere i fødevarerikkerhed, fremme europæiske forsyningskæder, mindske transportbehovene og gå til grænserne af den digitale revolution, samtidig med at der tages vare på IKT-nettenes sikkerhed⁽¹⁶⁾.

3.12. EØSU er enig med det Internationale Energiagentur i, at omstillingen til ren energi kan være med til at sætte gang i den europæiske økonomi med en ambitiøs dagsorden for jobskabelse og målsætninger for klimaændringer gennem modernisering af energisystemerne. I betragtning af at regeringerne direkte eller indirekte står for mere end 70 % af de globale energiinvesteringer, er deres tiltag i denne krisetid vigtigere end nogensinde. Politiske rammer kan aktivt styre energi-relaterede investeringer ind på en mere bæredygtig vej, samtidig med at energieffektivitet, vedvarende energi og batterilagring bliver kernen i den økonomiske genopretning. Stimulusprogrammer i energiindustrien bør prioriteres med henblik på at beskytte den eksisterende arbejdsstyrke, skabe nye arbejdspladser og være drivkraft for nedbringelse af emissionerne. Det Internationale Energiagenturs⁽¹⁷⁾ råd, »byg videre på det, du allerede har — og tænk stort«. Politikker med eksisterende juridiske og institutionelle strukturer er de letteste at skalere op.

3.13. EØSU er meget enig i, at den facilitet, der indføres ved denne forordning, bør bidrage til at integrere klimaaktioner og miljømæssig bæredygtighed og til at nå et samlet mål på 25 % af EU's budgetudgifter til støtte for klimamål.

3.14. EØSU mener, at faciliteten primært bør bygges op omkring ydelse af ikketilbagebetalingspligtig finansiel støtte, der skal hjælpe lande — især lande med en lav indkomst pr. indbygger og høj arbejdsløshed — med at håndtere de alvorlige økonomiske virkninger af pandemien, hvor lån kun bør spille en supplerende rolle i forhold til ikketilbagebetalingspligtig finansiel støtte, og landene bør udnytte Unionens lange løbetider og gunstige rentesatser.

⁽¹⁶⁾ Koundouri, P., *Never Waste a Good Crisis: For a Sustainable Recovery from COVID-19*, april 2020.

⁽¹⁷⁾ Det Internationale Energiagentur: <https://www.iea.org/>.

3.15. EØSU støtter Kommissionens hensigt om at udnytte EU-budgettet i sin fulde udstrækning til at mobilisere investeringer og forhåndsstøtte i de første afgørende år af genopretningen via en samlet vedtagelse af et europæisk genopretningsinstrument på 808 984,090 mio. EUR (i løbende priser) samt en styrket flerårig finansiel ramme (FFR) for 2021-2027.

3.16. EØSU opfordrer til »en videreførelse af effektive strukturreformer kombineret med nøje målrettede investeringsstrategier«⁽¹⁸⁾.

3.17. EØSU er enig i etableringen af et selvstændigt instrument for teknisk støtte for alle medlemsstater som en efterfølger til støtteprogrammet for strukturreformer (SRSP)⁽¹⁹⁾.

4. Udarbejdelse af nationale genopretnings- og resiliensplaner, indsendelse, vurdering og frister

4.1. EØSU mener, at facilitetens midler hurtigst muligt skal udbredes til medlemsstaterne, som derefter bør anvende dem effektivt for at maksimere fordelene ved faciliteten.

4.2. Medlemsstaterne bør udarbejde nationale genopretnings- og resiliensplaner, der beskriver reform- og investeringsdagsordenen for de næste fire år.

4.3. EØSU mener, at disse planer bør tage de største udfordringer op, som medlemsstaterne står over for, og som er fastlagt i det europæiske semester, på områder som konkurrenceevne, produktivitet, uddannelse og kvalifikationer, sundhed, beskæftigelse samt økonomisk, social og territorial samhørighed. De bør også sikre, at disse investeringer og reformer i passende grad fokuserer på de udfordringer, der er forbundet med den grønne og den digitale omstilling, bidrager til at skabe arbejdspladser og bæredygtig vækst og gøre Unionen mere robust.

4.4. EØSU mener, at det er nødvendigt at styrke de nuværende rammer for støtte til små og mellemstore virksomheder og yde dem direkte finansiel støtte gennem et innovativt værktøj, der kan sikre dem mod konkurs.

4.5. Enhver foranstaltning, der annonceres, navnlig foranstaltninger, som yder økonomisk støtte, bør ledsages af klar, erhvervsvenlig information om, hvilken form for støtte der ydes, hvordan SMV'er reelt kan få adgang til EU's forskellige finansielle instrumenter, hvem de kan kontakte på EU-niveau, hvis de har spørgsmål, hvilke nationale organer der er involveret i at kanalisere midlerne, hvilke nationale aktører SMV'erne kan søge hjælp hos, hvilken rolle og hvilke forpligtelser de nationale banker har, osv.

4.6. EØSU mener, at arbejdsmarkedets parter og det organiserede civilsamfunds rolle og synspunkter bør tages alvorligt i denne proces.

4.7. EØSU har allerede foreslået, »at man indfører en regel, hvorefter der ikke ydes finansiering til en medlemsstat, medmindre denne fuldt ud anvender partnerskabsprincippet med reel inddragelse af arbejdsmarkedets partnere og civilsamfundsorganisationerne i forbindelse med beslutningen om pakker om flerårige reformtilsagn⁽²⁰⁾. Partnerskabsprincippet anvendelse har afgørende betydning for at sikre gennemførelsen af evidensbaserede reformer, der har forbindelse til den reelle situation i den enkelte medlemsstats økonomi⁽²¹⁾.

4.8. EØSU er enig i, at planerne bør vurderes af Kommissionen på grundlag af gennemsigtige kriterier, især bl.a.: om planen forventes effektivt at tage fat på de udfordringer, der er udpeget i forbindelse med det **europæiske semester**, om den bidrager til at styrke medlemsstatens vækstpotentiale og økonomiske og sociale resiliens og bidrager til at styrke den økonomiske, sociale og territoriale samhørighed, om planen indeholder tiltag, der er relevante for den grønne og den digitale omstilling, og om medlemsstatens omkostningsoverslag er rimeligt og realistisk og står i et rimeligt forhold til den forventede indvirkning på økonomien.

4.9. EØSU mener, at tildelingen af midler også bør tage hensyn til konvergenzkriterierne⁽²²⁾.

⁽¹⁸⁾ EUT C 47 af 11.2.2020, s. 106.

⁽¹⁹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2017/825 af 17. maj 2017 om oprettelse af støtteprogrammet for strukturreformer for perioden 2017-2020 og om ændring af forordning (EU) nr. 1303/2013 og (EU) nr. 1305/2013 (EUT L 129 af 19.5.2017, s. 1).

⁽²⁰⁾ Kommissionens delegerede forordning (EU) nr. 240/2014 af 7. januar 2014 om den europæiske adfærdskodeks for partnerskab inden for rammerne af de europæiske struktur- og investeringsfonde (EUT L 74 af 14.3.2014, s. 1)

⁽²¹⁾ EUT C 237 af 6.7.2018, s. 53.

⁽²²⁾ Ibid.

4.10. EØSU finder det fornuftigt, at:

- 1) Den finansielle støtte og de relevante tiltag, som medlemsstaterne iværksætter i facilitetens regi, bør forhåndsfinansieres inden udgangen af 2024, og hvad angår den ikketilbagebetalingspligtige finansielle støtte vil der skulle være indgået forpligtelser for mindst 60 % af det samlede beløb inden udgangen af 2022.
- 2) Medlemsstaterne bør indgive en genopretnings- og resiliensplan senest den 30. april i form af et særskilt bilag til deres nationale reformprogrammer.
- 3) Medlemsstaterne bør kunne indgive et udkast til en plan sammen med budgetforslaget for det kommende år den 15. oktober i det foregående år.
- 4) De resterende år efter 2024 og frem til afslutningen på FFR (2027) bør Kommissionen og medlemsstaterne bruge til at fremme gennemførelsen af de relevante tiltag i praksis og til at opnå den forventede genopretning i de relevante økonomiske og sociale sektorer samt styrke resiliens og konvergens.

4.11. EØSU understreger behovet for tilstrækkeligt med tid til en effektiv gennemførelse og opfyldelse af målsætningerne med »facilitets«-projektet. Derudover påpeger EØSU, at der er en risiko for, at planen i sidste ende ikke vil kunne realisere de opstillede mål, hvis synspunkterne om en kort gennemførelsesperiode vinder gehør.

4.12. EØSU understreger behovet for en hurtig og effektiv koordinering af indsatsen mellem Kommissionen, Europa-Parlamentet og Det Europæiske Råd for at undgå forsinkelser, der kan bringe gennemførelsen af facilitetens mål i fare. Medlemsstaterne skal også reagere omgående og fuldt ud på grund af den korte tid, inden for hvilken de forskellige projektplaner skal udarbejdes og gennemføres. Medlemsstaterne bør arbejde tæt sammen med Kommissionen for at godkende, overvåge og sikre en vellykket gennemførelse af de projektplaner, der forelægges i henhold til faciliteten. Hurtigere indsendelse, godkendelse, overvågning og gennemførelse af projekter kunne opnås ved aktivt at inddrage private konsulentvirksomheder med global erfaring på de relevante områder.

4.13. EØSU understreger endnu en gang behovet for at dele bedste praksis inden for EU og sætte fart på de bureaukratiske procedurer for tildeling og udbetaling af disponible midler, idet Kommissionen yder den nødvendige tekniske støtte⁽²³⁾.

5. Instrument for teknisk støtte

5.1. EØSU går ind for strukturelle reformer rettet mod social og økonomisk udvikling, herunder opbygning af den institutionelle kapacitet med henblik på forbedring af den administrative kvalitet. Sådanne reformer bør være landespecifikke og nyde demokratisk opbakning, idet man skal undgå en tilgang med universalløsninger for alle medlemsstater⁽²⁴⁾.

5.2. EØSU er enig i, at instrumentet for teknisk støtte bør sigte mod at ledsage de nationale myndigheder i de støtteanmodende medlemsstater gennem de forskellige trin eller specifikke faser af reformprocessen.

5.3. EØSU fremhæver behovet for, at instrumentet for teknisk støtte giver Kommissionen mulighed for at støtte medlemsstaternes myndigheder i deres bestræbelser på at udforme reformer med udgangspunkt i deres egne prioriteter og fremme deres kapacitet til at udforme og gennemføre reformpolitikker og -strategier samt drage nytte af god praksis og eksempler hos ligestillede.

5.4. EØSU er enig i, at instrumentet for teknisk støtte kan fungere som et effektivt supplement til de foranstaltningsskaber, som Kommissionen foreslår til at afhjælpe de økonomiske konsekvenser af covid-19-pandemien.

Bruxelles, den 16. juli 2020.

Luca JAHIER
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽²³⁾ Ibid.

⁽²⁴⁾ Ibid.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af InvestEU-programmet

(COM(2020) 403 final — 2020/0108 (COD))

og om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EU) 2015/1017 for så vidt angår oprettelse af et solvensstøtteinstrument

(COM(2020) 404 final — 2020/0106 (COD))

(2020/C 364/19)

Hovedordfører: **Ronny LANNOO**

Anmodning om udtalelse	Rådet, 11.6.2020 Europa-Parlamentet, 17.6.2020
Retsgrundlag	EUF-traktatens artikel 172, artikel 173, artikel 175, stk. 3, artikel 182, stk. 1, og artikel 304
Kompetence	Sektionen for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed
Præsidiets henvisning	9.6.2020
Vedtaget på plenarforsamlingen	16.7.2020
Plenarforsamling nr.	553
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	208/0/8

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Fra begyndelsen af covid-19-krisen har EØSU i flere erklæringer givet udtryk for, at det i disse tider med stor usikkerhed kun er en omfattende europæisk økonomisk genopretningsplan, der kan sætte os i stand til at håndtere konsekvenserne af pandemien og genopbygge en mere bæredygtig og modstandsdygtig europæisk økonomi.

1.2. EØSU glæder sig derfor over den ambitiøse genopretningspakke, som Kommissionen har fremlagt, og understreger, at opsvinget kun kan lykkes med et stærkt politisk lederskab, der bakkes op af alle. EØSU insisterer på, at indførelsen af disse foranstaltninger skal afspejle, at det haster med at tage hånd om den alarmerende socioøkonomiske situation.

1.3. For at sikre en hurtig og bæredygtig genopretning af den europæiske økonomi er det afgørende, at de nødvendige finansielle midler stilles til rådighed. EØSU støtter derfor i høj grad forøgelsen af EU's budget og opfordrer de europæiske beslutningstagere til hurtigt at nå til enighed om både den næste flerårige finansielle ramme (FFR) for perioden 2021-2027 og det nye genopretningsinstrument Next Generation EU.

1.4. EØSU bifalder styrkelsen af InvestEU-programmet og det supplerende solvensstøtteinstrument (SSI) og opfordrer til, at der hurtigt indgås en aftale om disse forslag, så det sikres, at begge programmer hurtigt bliver operationelle, og der kan udvikles et tilstrækkeligt antal støtteberettigede projekter, der kan få gavn af programmerne.

1.5. Næsten hele InvestEU vil blive tildelt under Next Generation EU og ikke under den flerårige finansielle ramme for 2021-2027, hvilket betyder, at programmet vil skulle gennemføres inden udgangen af 2026. Derfor anmoder EØSU lovgiverne om at træffe foranstaltninger, der sikrer, at der ikke opstår en finansieringskløft i perioden efter 2026 og inden påbegyndelsen af den flerårige finansielle ramme efter 2027.

1.6. EØSU gentager sin støtte ⁽¹⁾ til Kommissionens mål om at styrke investeringsaktiviteterne i EU inden for rammerne af det næste langsigtede EU-budget. Dette har fået endnu større betydning i lyset af den økonomiske afmatning som følge af covid-19-pandemien.

1.7. EØSU støtter fortsat, at der fokuseres på langsigtede investeringsprojekter, som i høj grad er i offentlighedens interesse, samtidig med at kriterierne for bæredygtig udvikling overholdes. Det er afgørende, at covid-19-krisen ikke får EU til at opgive sine mellem- og langsigtede målsætninger, som skitseret i den europæiske grønne pagt, 2020-strategien for bæredygtig vækst og den europæiske søjle for sociale rettigheder.

1.8. EØSU mener, at InvestEU-programmet har særligt gode forudsætninger for at yde langsigtet finansiering og støtte EU's politikker i forbindelse med genopretningen efter en dyb økonomisk og social krise. Udvalget understreger betydningen af, at der findes en klar definition af, hvilke projekter der vil kunne få støtte under det nye femte politikområde, idet det er afgørende, at der skabes komplementaritet med de øvrige fire politikområder. EØSU er også fortalende for en bredere definition af innovation, der omfatter mere end informationsteknologi og digitalisering. Små og mellemstore virksomheder (SMV'er), navnlig mikrovirksomheder og små virksomheder, er meget hårdt ramt af den nuværende krise og bør derfor udtrykkeligt være berettigede til støtte under det nye femte politikområde. Derfor er det vigtigt, at der bliver tale om et strukturelt samarbejde mellem gennemførelsespartnerne og de europæiske, nationale og regionale myndigheder.

1.9. EØSU efterlyser specifikke og klare retningslinjer, der tager sigte på at kortlægge projekter, der kan få støtte fra InvestEU, samt mulighederne for synergier mellem de mange EU-programmer og dermed sikre en hensigtsmæssig og effektiv gennemførelse.

1.10. Coronaviruskrisen har påvirket alle EU's medlemsstater. Nogle lande er dog blevet hårdere ramt end andre. EØSU fremhæver, at genopretningen efter coronaviruskrisen ikke bør resultere i endnu større forskelle mellem medlemsstaterne.

1.11. I lyset af dette glæder EØSU sig over det nye solvensstøtteinstrument og understreger vigtigheden af at sikre, at det reelt kan være til gavn for de medlemsstater, hvis økonomier er blevet hårdt ramt af covid-19-pandemiens konsekvenser. Selv om det er afgørende at sikre en hurtig genopretning, er det lige så vigtigt, at de tilgængelige midler tildeles virksomheder med levedygtige forretningsmodeller. Dette vil bidrage til at skabe en bæredygtig og modstandsdygtig europæisk økonomi.

1.12. EØSU understreger de europæiske finansielle markeders rolle i bestræbelserne på at sikre, at disse instrumenter kan mobilisere de forventede investeringer samt Den Europæiske Investeringsbank-Gruppens ledende rolle (EIB og Den Europæiske Investeringsfond (EIF)) og det store behov for en hensigtsmæssig struktur for gennemførelsespartnerne, navnlig på nationalt plan. Det er vigtigt, at kanaliseringen af midler via EIB-Gruppen og de erhvervsfremmende banker og institutioner er gennemsigtig og klar og midlerne let tilgængelige.

2. Baggrund

2.1. Covid-19-krisen, som først og fremmest udgør en akut folkesundhedsmæssig krisesituation, har resulteret i et alvorligt økonomisk og socialt chok med et kraftigt fald i den økonomiske produktion, en hurtigt stigende arbejdsløshed, en forværring af levestandarden (faldende realindkomst, jobusikkerhed, begrænset mobilitet) og en drastisk nedgang i udenrigshandelen både inden for EU og med tredjelande. Krisen har også medført en kraftig forværring af indikatorerne for de offentlige finanser og en nedgang i investeringerne.

2.2. Den 27. maj 2020 offentliggjorde Kommissionen en ambitiøs genopretningsplan, Next Generation EU-planen, og et revideret forslag til det samlede EU-budget for perioden 2021-2027 ⁽²⁾.

2.3. I forbindelse med den næste flerårige finansielle ramme (FFR) for 2021-2027 har Kommissionen til hensigt at give EU's økonomi et investeringsprogram, der kan opfylde tværgående målsætninger om forenkling, fleksibilitet, synergier og sammenhæng mellem relevante EU-politikker. Behovet for et sådant investeringsprogram er blevet større som følge af covid-19-pandemien.

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af InvestEU-programmet (EUT C 62 af 15.2.2019, s. 131).

⁽²⁾ Meddelelse om genopretningsplanen: *Et vigtigt øjeblik for Europa: Genopretning og forberedelser til den næste generation.*

2.4. Derfor trak Kommissionen sit tidligere forslag fra maj 2018 om **InvestEU-programmet** tilbage og fremsatte et nyt forslag ⁽³⁾, der afspejler den delaftale, der allerede blev indgået mellem Europa-Parlamentet og Rådet i april 2019.

2.5. For at give InvestEU-programmet bedre forudsætninger for at reagere på den økonomiske og sociale krise forårsaget af covid-19-pandemien foreslår Kommissionen at forhøje den finansieringsramme, der var planlagt for det oprindelige InvestEU-program, således at det større overordnede investeringsbehov og de mere risikobetonede rammevilkår afspejles.

2.6. Derudover udvider det nye forslag InvestEU-programmets anvendelsesområde ved at skabe et femte område, den strategiske investeringsfacilitet, der imødekommer den europæiske økonomis fremtidige behov og sikrer eller opretholder strategisk autonomi i væsentlige sektorer.

2.7. Det udbyggede InvestEU-program vil være i stand til at støtte virksomheder i genopretningsfasen, samtidig med at det i overensstemmelse med dets oprindelige mål sikrer, at investorerne i høj grad fokuserer på Unionens mellem- og langsigtede prioriteter som f.eks. den grønne og digitale omstilling.

2.8. Kommissionen fremsatte også et forslag ⁽⁴⁾ til et midlertidigt egenkapitalbaseret instrument, **solvensstøtteinstrumentet**.

2.9. Solvensstøtteinstrumentet skal støtte virksomheder med en ellers levedygtig forretningsmodel, hvis solvens som følge af covid-19-krisen er indsnævret. Formålet er at hjælpe dem med at klare denne vanskelige periode, så de er i stand til at gennemføre genopretningen, når den tid kommer. Et andet formål med forslaget er at opveje de forventede forvriddinger på det indre marked som følge af, at visse medlemsstater måske ikke råder over tilstrækkelige budgetmidler til at yde en passende støtte til nødlidende virksomheder.

2.10. Solvensstøtteinstrumentet forventes indført snarest muligt i 2020, senest i begyndelsen af oktober 2020, så den fulde udnyttelse af dets kapacitet nås hurtigt i løbet af 2021.

3. Generelle bemærkninger

3.1. EØSU gentager ⁽⁵⁾ sin støtte til InvestEU-programmet samt videreførelsen og udvidelsen af et finansielt instrument baseret på princippet om garantistillelse. Udvalget finder dette afgørende ikke mindst med henblik på den langsigtede udvikling og forvaltning af EU's budget.

3.2. EØSU glæder sig over den yderligere kapacitet til InvestEU-projektet, som vil bringe EU-garantien op på 75,2 mia. EUR (i løbende priser og inklusiv det nye politikområde strategiske investeringer), hvilket vil udløse yderligere investeringer på 1 bio. EUR. EØSU efterlyser en afbalanceret fordeling af midlerne mellem de politiske målsætninger.

3.3. EØSU glæder sig over tilføjelsen af et femte politikområde, strategiske europæiske investeringer, som vil få 31,2 mia. EUR stillet til rådighed fra EU-garantien til støtte for investeringer i strategiske sektorer og centrale værdikæder, herunder dem, der er afgørende for den grønne og digitale omstilling.

3.4. Udvalget understreger betydningen af at have en klar definition af, hvilke projekter der vil kunne få støtte fra det femte område, idet der skal skabes komplementaritet med de øvrige fire politikområder. EØSU er også fortalere for en bredere definition af innovation, der omfatter mere end informationsteknologi og digitalisering. Det bør udtrykkeligt anføres, at SMV'er, navnlig mikrovirksomheder og små virksomheder, også er støtteberettigede under dette politikområde. Dette er endnu vigtigere i lyset af faldet i EU-garantien til SMV-politikområdet — fra 11,25 mia. EUR til 10,17 mia. EUR (i løbende priser) — set i forhold til Kommissionens oprindelige forslag. Det er derfor vigtigt, at der bliver tale om et strukturelt samarbejde mellem gennemførelsespartnerne, de finansielle formidlere og de europæiske, nationale og regionale myndigheder.

⁽³⁾ Forslag til forordning om oprettelse af InvestEU-programmet.

⁽⁴⁾ Forslag til forordning om oprettelse af et solvensstøtteinstrument.

⁽⁵⁾ EØSU's udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af InvestEU-programmet (EUT C 62 af 15.2.2019, s. 131).

3.5. EØSU understreger, at investeringer i færdigheder er afgørende for omstillingen til en grønnere og mere retfærdig økonomi. Derfor bør sociale investeringer ikke forsømmes under InvestEU-programmet.

3.6. Mange SMV'er, især mikrovirksomheder og små virksomheder, er hårdt ramt af covid-19-krisen og de nedlukningsforanstaltninger, der er iværksat i de fleste EU-lande. Det er derfor vigtigt at sikre, at der stilles tilstrækkelige midler til rådighed til, at de kan overvinde krisen. Denne støtte skal være efterspørgselsstyret, hvilket betyder, at der skal stilles både gælds- og egenkapitalprodukter til rådighed. Eftersom garantikapaciteten i SMV-politikområdet falder, bør der kompenseres for denne reduktion ved at lade SMV-porteføljer, navnlig når der er tale om små virksomheder og mikrovirksomheder, komme i betragtning under politikområdet strategiske investeringer. Dette skal ledsages af forholdsmæssige rapporteringskrav, så der ikke skabes uforholdsmæssigt store administrative byrder for de mindste virksomheder med begrænsede ressourcer, idet dette ville afskrække dem fra at søge støtte fra InvestEU. Gennemførelsespartnerne og de finansielle formidlere spiller en afgørende rolle i indsatsen for at sikre, at midlerne når ud til disse virksomheder.

3.7. Under den aktuelle krise har regeringernes politikker og støtte vist sig at være særlig vigtig. Der er imidlertid stor forskel på de enkelte medlemsstaternes muligheder for at støtte de sektorer og virksomheder, der er hårdest ramt af krisen.

3.8. EØSU glæder sig derfor over det nye solvensstøtteinstrument og bifalder, at instrumentet, selv om det er åbent for alle medlemsstater, vil fokusere på de lande, hvis økonomier er blevet hårdest ramt af covid-19-pandemiens konsekvenser, og/eller hvor adgangen til statslig solvensstøtte er mere begrænset. EØSU er enig i, at der udelukkende bør ydes støtte til virksomheder med levedygtige forretningsmodeller, som ikke var i vanskeligheder før covid-19-krisen. Udvalget bifalder desuden, at solvensstøtteinstrumentet forankres i Den Europæiske Fond for Strategiske Investeringer (EFSI). For at sikre en effektiv anvendelse af midlerne er det tilrådeligt at tillade fleksible skift til og fra EFSI's øvrige politikområder. Endelig bør en velfbalanceret markedsbaseret fordeling af de disponible midler mellem egenkapital- og kvasiegenkapitalprodukter såsom efterstillede lån indgå i planerne.

3.9. Den dobbelte omstilling (grøn og digitalisering) fremmes inden for rammerne af solvensstøtteinstrumentet. Disse betingelser skal være realistiske, og det skal være muligt for mikrovirksomheder, små virksomheder og traditionelle sektorer at leve op til dem.

3.10. Coronaviruskrisen har påvirket alle EU's medlemsstater. Nogle lande er dog blevet hårdere ramt end andre. EØSU fremhæver, at genopretningen efter coronaviruskrisen ikke bør resultere i endnu større forskelle mellem medlemsstaterne. Selv om der hverken er fastsat geografiske kvoter for InvestEU eller for det nye solvensstøtteinstrument, bifalder EØSU, at dets styringsråd vil definere specifikke grænser for den geografiske koncentration.

3.11. Forenklingen, den øgede gennemsigtighed og det større potentiale for synergier, der ligger i oprettelsen af InvestEU som et overordnet finansielt instrument, har fået endnu større betydning med hensyn til udarbejdelsen af den europæiske grønne pagts investeringsplan og de øvrige elementer i den europæiske genopretningsplan. EØSU efterlyser specifikke og klare retningslinjer, der tager sigte på at kortlægge støtteberettigede projekter, samt mulighederne for synergier mellem de mange EU-programmer og dermed sikre en hensigtsmæssig og effektiv gennemførelse.

3.12. Covid-19-krisen bør ikke få EU til at opgive sine mellem- og langsigtede målsætninger, som skitseret i den europæiske grønne pagt, 2020-strategien for bæredygtig vækst og den europæiske søjle for sociale rettigheder. I sin seneste resolution⁽⁶⁾ fastslog EØSU, at EU bør finansiere aktiviteter, der opfylder to kriterier: tilbageflytning af strategisk produktion for at gøre Europa uafhængigt, navnlig for så vidt angår sundhedsbeskyttelse og -indsats, og skabe kvalitetsjob, og et fokus rettet mod bæredygtige investeringer, som er socialt ansvarlige og miljøvenlige. Små og mellemstore virksomheder kan ligesom store virksomheder og sociale virksomheder spille en afgørende rolle i omstruktureringen af det europæiske produktionssystem.

Bruxelles, den 16. juli 2020.

Luca JAHIER
Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽⁶⁾ EØSU's forslag til genopbygning og genopretning efter covid-19-krisen.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om rammerne for at opnå klimaneutralitet og om ændring af forordning (EU) 2018/1999 (»den europæiske klimalov«)

(COM(2020) 80 final — 2020/0036 (COD))

(2020/C 364/20)

Ordfører: **Jan DIRX**

Medordfører: **Tellervo KYLÄ-HARAKKA-RUONALA**

Anmodning om udtalelse	Europa-Parlamentet, 10.3.2020 Rådet, 13.3.2020
Retsgrundlag	Artikel 192, stk. 1, og artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø
Vedtaget i sektionen	29.6.2020
Vedtaget på plenarforsamlingen	16.7.2020
Plenarforsamling nr.	553
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	210/2/9

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Som mange centrale EU-institutioner og enkeltpersoner understreger EØSU, at klimaindsatsen og den økonomiske genopbygning og genopretning efter coronakrisen kan og skal gå hånd i hånd. Dette kan ske ved at genoprette den europæiske økonomi ved at fremme en effektiv og fuldt bæredygtig pakke af offentlige og private investeringer. EØSU mener derfor, at forslaget om en europæisk klimalov er et af de instrumenter, som kan bidrage til denne efterspurgte og nødvendige genopbygning af den europæiske økonomi.

1.2. EØSU støtter strategien for omstilling til klimaneutralitet på EU-plan i stedet for i hver enkelt medlemsstat. Denne tilgang har den fordel, at der kan opnås en optimal fordeling af indsatsen i hele EU under hensyntagen til relevante forskelle mellem medlemsstaterne imellem. EØSU er også overbevist om, at den største støtte til klimapolitikken opnås, hvis det overordnede mål er at opnå den størst mulige reduktion af drivhusgasser med de lavest mulige socioøkonomiske omkostninger.

1.3. EØSU opfordrer indtrængende Kommissionen til at tage fuldt ud højde for konsekvenserne af coronakrisen ved at kigge på emissionsmålet for 2030 og gå efter en reduktion på mindst 55 % i 2030 i lovgivningsforslagene. EØSU gør opmærksom på, at det af FN's miljøprogram (UNEP's) rapport om emissionskløften fra 2019 fremgår, at der på globalt niveau er behov for et endnu mere ambitiøst 2030-mål for reduktion af udledningerne, hvis vi skal nå målet på 1,5 °C fastlagt i Parisaftalen.

1.4. EØSU anerkender, at alle er nødt til at tage ekstra skridt til at nå det fastsatte mål om klimaneutralitet i 2050. Den seneste Eurobarometerundersøgelse (fra før coronakrisen) viste, at 92 % af EU's borgere støtter EU's mål om klimaneutralitet. For at fastholde støtten kræver det, at der sættes fart på klimaindsatsen, samtidig med at økonomien genoprettes og genopbygges.

1.5. EØSU opfordrer EU til at påtage sig rollen som initiativtager og inspirator på det udsatte klimatopmøde i Glasgow i november 2020 og på de efterfølgende klimatopmøder med henblik på at få alle de vigtigste aktører på verdensplan til at arbejde ambitiøst på at opnå klimaneutralitet.

1.6. Det er kun muligt at nå målet om klimaneutralitet i Unionen i 2050 på europæisk plan, hvis hvert land yder sit bidrag til afbødning og tilpasning fuldt ud og til tiden. EØSU støtter derfor, at Kommissionen på baggrund af klare og gennemsigtige vurderingskriterier kan fremsætte henstillinger til en medlemsstat, hvis medlemsstatens foranstaltninger er uforenelige med målet om afbødning eller utilstrækkelige til at sikre fremskridt med hensyn til tilpasning.

1.7. EØSU foreslår, at hele vurderingsdokumentet for et udkast til foranstaltning eller lovgivningsforslag i forbindelse med målet om klimaneutralitet gøres offentligt tilgængeligt, så snart vurderingen er afsluttet.

1.8. Kommissionens forslag omfatter med rette både afbødning og tilpasning »i overensstemmelse med artikel 7 i Parisaftalen«.

1.9. EØSU foreslår at oprette en europæisk interessentplatform for klimapagten som foreslået i vores udtalelse om klimapagten for at organisere og fremme aktiv deltagelse i »alle dele af samfundet«.

2. Indledning

2.1. Den aktuelle verdensomspændende coronakrise (covid-19) gør det endnu en gang klart, hvor sårbart livet på jorden er. Det er nødvendigt at overvinde coronakrisen og de deraf følgende økonomiske, sociale og miljømæssige konsekvenser, men det er også nødvendigt fortsat at fokusere på at forebygge og om nødvendigt bekæmpe anden udvikling, der truer vores livskvalitet, såsom klimaændringer og tabet af biodiversitet⁽¹⁾. Som eksekutivsekretær for De Forenede Nationers rammekonvention om klimaændringer (UNFCCC) Patricia Espinosa advarede om, da hun bekendtgjorde, at topmødet i Glasgow i november 2020 om klimaændringer blev udsat: »Covid-19 er den mest presserende trussel mod menneskeheden lige nu, men vi må ikke glemme, at klimaforandringerne er den største trussel på længere sigt«.

2.2. EØSU mener derfor, at klimainsatsen og den økonomiske genopbygning og genopretning efter coronakrisen kan og skal gå hånd i hånd. Genopretnings- og genopbygningsforanstaltningerne skal være i overensstemmelse med klimamålet, og klimainsatsen skal gøres på en måde, der minimerer omkostningerne og skaber økonomiske fordele.

2.3. I den forbindelse fremhæver EØSU desuden følgende udtalelser fra centrale EU-institutioner og enkeltpersoner:

Med et overvældende flertal stemte Europa-Parlamentet den 16. april for, at man sætter den europæiske grønne pagt i centrum for EU's kommende genopretnings- og genopbygningspakke »med henblik på at sætte gang i økonomien, forbedre dens modstandsdygtighed og skabe arbejdspladser og samtidig bidrage til den økologiske omstilling [og] fremme en bæredygtig og social udvikling«.

Samme dag udtalte Kommissionens formand Ursula von der Leyen desuden, at Europa skal forstærke investeringerne i den europæiske grønne pagt. Kommissionens næstformand Frans Timmermans havde samme budskab i et åbent brev, der blev offentliggjort i syv europæiske nyhedsbreve. Også Det Europæiske Råds formand Charles Michel ønsker at udnytte muligheden for at skabe et grønnere Europa: »Den Europæiske Union skal blive bedre end før. Vi skal udnytte denne krise«.

2.4. Alt dette kan gøres ved at genoprette den europæiske økonomi ved at fremme en fuldt ud bæredygtig pakke af effektive offentlige og private investeringer, der bl.a. omfatter reduktion af energiforbruget, bæredygtig energi, investeringer i netværk, rene produktionsprocesser eller genanvendelse — og følges op af et mere bæredygtigt forbrug. For at opnå klimaneutralitet er det derudover nødvendigt at forbedre kulstofdræn og -oplagring ved hjælp af f.eks. bæredygtig skov- og jordforvaltning. En europæisk klimalov er et af de instrumenter, som kan bidrage til denne ønskede og nødvendige genopbygning af den europæiske økonomi.

⁽¹⁾ Nogle eksperter hævder, at biodiversitet udgør en naturlig barriere for overførsel af virus og sygdomme fra vilde dyr til mennesker (zoonose). Tab af biodiversitet kan derfor føre til flere pandemier i fremtiden. Dette er et aktuelt yderligere argument.

2.5. EØSU glæder sig derfor over forslaget om en europæisk klimalov⁽²⁾, som Kommissionen fremlagde den 4. marts 2020, og som fastsætter en lovgivningsmæssig ramme for at nå målet om klimaneutralitet i EU inden 2050. EØSU er enig i, at det er både ønskeligt og nødvendigt at nå målet om klimaneutralitet i 2050 og om muligt tidligere for at bidrage til at nå målet i Parisaftalen om, at den globale opvarmning skal holdes et godt stykke under 2 °C, og der skal gøres en indsats for at holde det på under 1,5 °C.

2.6. Det siger sig selv, at det for at nå målene i Parisaftalen er bydende nødvendigt, at i hvert fald alle større aktører på verdensplan også arbejder ambitiøst på at opnå klimaneutralitet. På den ene side kræver dette et aktivt EU-klimadiplomati og på den anden side foranstaltninger — såsom CO₂-prissætning — for at skabe lige vilkår for EU's produkter og tjenesteydelser for så vidt angår deres drivhusgasaftryk i forhold til konkurrenter fra lande uden for EU.

2.7. Forslaget om en europæisk klimalov er en hjørnesten i den europæiske grønne pagt⁽³⁾, som Kommissionen offentliggjorde den 11. december 2019. Den europæiske grønne pagt beskriver, hvordan Europa kan blive det første klimaneutrale kontinent i 2050, samtidig med at økonomien fremmes, borgernes sundhed og livskvalitet forbedres, der tages hånd om naturen og sørges for, at ingen lades i stikken.

2.8. EØSU har med tilfredshed bemærket, at målet om nettoklimaneutralitet i 2050 på politisk niveau allerede er blevet godkendt af Europa-Parlamentet i dets beslutning af 14. marts 2019 og af Det Europæiske Råd i dets konklusioner af 12. december 2019. Den 5. marts 2020 fremlagde Rådet (miljø) Den Europæiske Unions og dens medlemsstaters langsigtede udviklingsstrategi for lave drivhusgasemissioner (med målet om at opnå et klimaneutralt EU i 2050) for UNFCCC⁽⁴⁾.

2.9. EØSU anerkender, at det vil kræve en hel del fra regeringer, kommuner, virksomheder, fagforeninger, civilsamlingsorganisationer og borgere at nå målet om klimaneutralitet i 2050. Det betyder, at alle skal tage ekstra skridt til at nå målet i 2015, eller med Kommissionens ord: »Det er nødvendigt at træffe yderligere foranstaltninger, og alle sektorer skal bidrage, eftersom de nuværende politikker kun forventes at reducere drivhusgasemissionerne med 60 % i 2050, og meget mere derfor stadig skal gøres for at opnå klimaneutralitet«⁽⁵⁾.

2.10. EØSU understreger vigtigheden af at tage hensyn til »den internationale udvikling og de internationale bestræbelser« og »konkurrenceevnen i EU's økonomi« som nævnt i forslagens artikel 3, stk. 3. EØSU lægger særlig vægt på betydningen af »behovet for at sikre en fair og socialt retfærdig omstilling« (artikel 3, stk. 3, litra h)). EØSU understreger, at navnlig energifattigdom skal forebygges, og anbefaler, at dette spørgsmål indgår i vurderingen af nationale foranstaltninger som fastlagt i forslagens artikel 6.

2.11. Senest i september 2020 planlægger Kommissionen at fremlægge gennemgangen af Unionens 2030-mål for klimaet på baggrund af målet om klimaneutralitet og undersøge mulighederne for et nyt 2030-mål på 50 til 55 % reduktion af emissionerne sammenlignet med niveauerne i 1990 og fremsætte de tilsvarende lovgivningsforslag senest i midten af 2021. EØSU forventer, at det nye emissionsmål for 2030 vil blive baseret på en omfattende gennemgang og en ordentlig konsekvensanalyse. EØSU gør endvidere gældende, at der er overbevisende argumenter for målet om en reduktion på mindst 55 % i 2030, så EU kan gøre sit til at opfylde det enorme globale behov for at mindske udledningen. For eksempel viser FN's miljøprogram (UNEP's) rapport om emissionskløften fra 2019⁽⁶⁾, at der på globalt niveau er behov for et endnu mere ambitiøst mål for reduktion af udledningerne, hvis vi skal nå målet på 1,5 °C fastlagt i Parisaftalen⁽⁷⁾.

(2) Den europæiske klimalov.

(3) Den europæiske grønne pagt.

(4) Forelæggelse for UNFCCC.

(5) Den europæiske klimalov, se f.eks. s. 2.

(6) Emissions Gap Report 2019.

(7) Det fremgår af FN's miljøprogram (UNEP's) rapport om emissionskløften fra 2019, at den globale udledning startende nu skal reduceres med 7,6 % om året for at begrænse den globale opvarmning til 1,5 °C. Det er ensbetydende med et reduktionsmål på mindst 68 % frem til 2030.

2.12. Når der udarbejdes konsekvensanalyser, er det vigtigt at tage højde for, at coronakrisen har hidtil usete økonomiske, sociale og miljømæssige konsekvenser, som igen har konsekvenser for indvirkningen af de foranstaltninger, der træffes for at afbøde klimaændringerne.

2.13. EØSU mener ikke, at den potentielle virkning af coronakrisen kan eller bør føre til en lempelse af reduktionsmålet for 2030.

2.14. EØSU opfordrer til, at processen gennemføres på en måde, hvor EU kan indtage rollen som initiativtager og inspirator på det udsatte klimatopmøde i Glasgow i november 2020 og på efterfølgende klimatopmøder med henblik på at få alle de vigtigste aktører på verdensplan til at arbejde ambitiøst på at opnå klimaneutralitet.

2.15. Endvidere anbefaler EØSU, at Kommissionen begynder at udarbejde et klimadelmål for 2040 om emissionsreduktioner med henblik på at opnå klimaneutralitet i 2050 eller om muligt tidligere, ledsaget af et lovgivningsforslag til Europa-Parlamentet og Rådet herom, herunder et forslag vedtaget inden 2028 om at sætte nye emissionsreduktionskrav for perioden 2031-2040. Det er nødvendigt at fastsætte et mål i god tid for at sikre den størst mulige grad af forudsigelighed og gennemsigelighed for samfundet og alle økonomiske sektorer.

2.16. Den seneste Eurobarometerundersøgelse (fra før coronakrisen) viste, at 93 % af EU's borgere ser klimaændringer som et alvorligt problem, og 92 % støtter EU's mål om klimaneutralitet (*). For at fastholde støtten kræver det, at klimaindsatsen fremskyndes, samtidig med at økonomien genopbygges og genoprettes.

3. Delegation af beføjelser

3.1. Den foreslåede klimalov (artikel 3) giver Kommissionen delegeret beføjelse til at »supplere« klimaloven og dermed »fastlægge en kurs frem til 2050 på EU-plan for at nå det i artikel 2, stk. 1, fastsatte mål om klimaneutralitet«. Desuden skal Kommissionen senest seks måneder efter hver af de globale statusopgørelser, som er omhandlet i artikel 14 i Parisaftalen, foretage en gennemgang af kursen.

I stedet for at vedtage delegerede retsakter, mener EØSU, at Kommissionen bør fremsætte et lovgivningsforslag, der udstikker og justerer kursen, hvor den finder det hensigtsmæssigt på baggrund af gennemgangen.

3.2. Under alle omstændigheder er det nødvendigt at fortsætte med at beskytte de demokratiske regler i vores institutionelle system. Dette omfatter retten for civilsamfundets aktører og deres organisationer såsom EØSU til at bidrage til den demokratiske beslutningsproces. Her henvises der til Kommissionens ordvalg i artikel 8 i forslaget til klimaloven: »Kommissionen søger at samarbejde med alle dele af samfundet (...)«.

4. Vurdering af fremskridt og foranstaltninger

4.1. Ifølge artikel 5 skal Kommissionen vurdere Unionens fremskridt og foranstaltninger. Den »vurderer ethvert udkast til foranstaltninger eller til lovgivningsforslag (...) inden vedtagelsen og inddrager denne analyse i enhver konsekvensanalyse til disse foranstaltninger eller forslag«.

Dette betyder i praksis, at Kommissionen medtager hensynet til virkningerne på klimaneutralitet i de konsekvensanalyser, der ledsager forslaget. EØSU råder Kommissionen til at undersøge, om dette kan opnås under de eksisterende rammer for bedre regulering uden ændringer i lovgivningen.

4.2. I henhold til artikel 5 skal resultatet af vurderingen offentliggøres på vedtagelsestidspunktet. Domstolen har dog (i sag C 57/16 P, Client Earth mod Kommissionen af 4. september 2018) gjort det helt klart, at selv udkast til konsekvensanalyserapporter skal gøres »direkte tilgængelige« i overensstemmelse med artikel 12, stk. 2, i forordning (EF) nr. 1049/2001 (**). EØSU foreslår derfor at ændre ordlyden således, at det fulde vurderingsdokument gøres offentligt tilgængeligt, så snart vurderingen er afsluttet.

4.3. EØSU mener, at det kun er muligt at nå målet om klimaneutralitet i 2050 i Unionen på europæisk plan, hvis hvert land yder sit bidrag til afbødning og tilpasning fuldt ud og til tiden.

(*) Støtte fra EU-borgerne til klimaindsatsen.

(**) EFT L 145 af 31.5.2001, s. 43.

EØSU støtter derfor Kommissionens hensigt: Kommissionen kan fremsætte henstillinger til en medlemsstat, hvis denne medlemsstats foranstaltninger er uforenelige med målet om afbødning eller utilstrækkelige til at sikre fremskridt med hensyn til tilpasningen i de nationale planer. EØSU støtter Kommissionen i dette og anbefaler, at Kommissionen i sine henstillinger vælger en effektiv blanding af foranstaltninger, der er tilpasset omstændighederne. EØSU opfordrer imidlertid Kommissionen til at gøre det klart, hvilke mål og kriterier fremskridtene i de enkelte medlemsstater vurderes i forhold til.

4.4. Kommissionen sigter med sit forslag mod at opnå et klimaneutralt EU i 2050. Det betyder, at det ikke er samtlige medlemsstater, som individuelt skal opnå klimaneutralitet. EØSU støtter denne tilgang — som reelt er en fortsættelse af den nuværende tilgang i EU's klimalovgivning — da den har den fordel, at der kan opnås en optimal indsatsfordeling i hele EU under hensyntagen til relevante forskelle mellem medlemsstaterne. EØSU anser det imidlertid for nødvendigt, at hver medlemsstat i sin nationale energi- og klimahandlingsplan, der skal meddeles senest den 1. januar 2029 (i henhold til artikel 3 i forordning (EU) 2018/1999⁽¹⁰⁾ om forvaltning), skal angive, om og i givet fald hvornår den ønsker at nå klimaneutralitet, og hvilke foranstaltninger den vil træffe for at nå et resultat, der er optimalt på EU-niveau, herunder foranstaltninger, der bidrager til andre medlemsstaters indsats eller vil blive gennemført i en eller flere andre medlemsstater, hvorved det sikres, at sådanne ordninger gennemføres i tide og ved hjælp af aftaler, der kan håndhæves.

4.5. EØSU er også overbevist om, at den største støtte til klimapolitikken opnås, hvis det overordnede mål er at opnå den størst mulige reduktion af drivhusgasser med de lavest mulige socioøkonomiske omkostninger. Medlemsstaterne bør derfor kunne udligne/kompensere, så længe det er på baggrund af en solid rammelovgivning suppleret med håndhævelsesforanstaltninger. Det er også vigtigt at huske, at ETS-sektorerne i det nuværende system reguleres af en ordning, der er gældende i hele EU, mens andre sektorer falder ind under indsatsfordelingen under de nationale emissionslofter. Med tiden vil flere sektorer naturligvis høre under emissionshandelsordningen.

4.6. Ud over emissionshandelsordningen er emissionerne i forskellige sektorer underlagt en stor mængde EU-lovgivning, f.eks. i form af tekniske krav, som således indgår som elementer i gennemførelsen af det overordnede mål. Regulering på EU-plan er særlig relevant på de områder, der er vigtige for et velfungerende indre marked.

4.7. EØSU foreslår desuden, at de mulige konsekvenser af EU's foranstaltninger overvåges i en global sammenhæng. Dette omfatter f.eks. virkninger på udenlandske investeringer og handel og de deraf følgende direkte og indirekte virkninger på emissionsudviklingen.

4.8. Kommissionen anfører i sit forslag, at »... handling på EU-plan [bør] sikre en omkostningseffektiv indfrielse af de langsigtede klimamålsætninger, samtidig med at man sikrer retfærdighed og miljømæssig integritet«. EØSU anerkender, at der stadig er mange spørgsmål til, hvordan man opnår dette — både proceduremæssige (hvilken beslutningstilgang er den bedste?) og materielle (hvad er rimelige og økonomisk fornuftige fordelingskriterier, der garanterer et højt miljøbeskyttelsesniveau?). Processen (de igangværende horisontale drøftelser mellem EU's institutioner, herunder EØSU og Regionsudvalget og vertikale drøftelser med medlemsstaterne) er derfor vigtig. Endnu mere afgørende er spørgsmålet om, hvad man gør, hvis medlemsstaterne ønsker at opnå klimaneutralitet i deres eget land før 2050, og dette ikke er det mest omkostnings- og/eller klimaeffektive på EU-plan. EØSU opfordrer Kommissionen og Rådet til at skabe klarhed og vejledning om dette hurtigst muligt.

5. Tilpasning

5.1. Kommissionens forslag omfatter med rette både afbødning og tilpasning »i overensstemmelse med artikel 7 i Parisaftalen«. Når det gælder tilpasning, foreslår Kommissionen at udvide EU-indsatsen til en national tilpasningsindsats.

Generelt opfattes tilpasning som tættere knyttet til de lokale myndigheders indsats end modvirkning. EØSU mener derfor, at Kommissionen i overensstemmelse med nærhedsprincippet bør præcisere, i hvilket omfang EU-niveauet bør tillægges beføjelser, og hvilke forpligtelser der skal pålægges medlemsstaterne.

⁽¹⁰⁾ EUT L 328 af 21.12.2018, s. 1.

5.2. Endvidere skal det undersøges, hvad forpligtelsen indebærer for de »relevante EU-institutioner«. Ifølge forslaget skal medlemsstaterne vedtage nationale tilpasningsstrategier og -planer. Der stilles ikke krav om, at EU-institutionerne skal træffe særlige foranstaltninger i form af f.eks. en plan.

5.3. Kommissionen foreslår, at den tillægges beføjelser til at vurdere ikke kun medlemsstaternes afbødningsforanstaltninger, men også deres tilpasningsforanstaltninger (artikel 6, stk. 1, litra b)). Hvis Kommissionen finder, at en medlemsstats foranstaltninger er »utilstrækkelige til at sikre fremskridt med hensyn til tilpasning, jf. artikel 4, kan den fremsætte henstillinger til den pågældende medlemsstat«. Dette er en meget åben bestemmelse. EØSU mener, at Kommissionen bør fastsætte kriterier for en sådan vurdering.

6. Offentlig deltagelse

6.1. EØSU tager dette for givet og glæder sig således over artikel 8 om offentlig deltagelse i klimaloven. Aktiv deltagelse fra »alle dele af samfundet« er en nødvendig forudsætning for, at klimapolitikken kan lykkes i EU, da det er civilsamfundsaktører (virksomheder, arbejdstagere, forbrugere og borgere og deres organisationer), som fører klimamålene ud i praksis.

EØSU opfordrer derfor Kommissionen og medlemsstaterne til aktivt at invitere alle civilsamfundsaktører til at deltage og fremlægge deres forslag til en konkret klimapolitik og klimaindsats.

6.2. EØSU glæder sig derfor over, at Kommissionen for nylig indledte en offentlig høring for at indsamle synspunkter om, hvordan man kan inddrage offentligheden i klimaindsatsen ⁽¹¹⁾. Den vil danne grundlaget for Kommissionens lancering af en »klimapagt« i tredje kvartal 2020. Med den europæiske klimapagt ønsker Kommissionen at samle interessenter, herunder regioner, lokale myndigheder, lokalsamfund, civilsamfundet, skoler, virksomheder og enkeltpersoner.

6.3. I lyset af de positive erfaringer med den europæiske interessentplatform for cirkulær økonomi, som Kommissionen og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg har oprettet, og i overensstemmelse med forslagene i vores udtalelse om klimapagten (NAT/785) ⁽¹²⁾ foreslår EØSU at oprette en europæisk interessentplatform for klimapagten baseret på principperne om inklusion, gennemsigtighed og lokale klimaaktørers reelle deltagelse og ejerskab.

Bruxelles, den 16. juli 2020.

Luca JAHIER
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹¹⁾ Høring om den europæiske klimapagt.

⁽¹²⁾ EØSU's udtalelse om europæisk klimapagt (se side 67 i denne EUT).

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om et europæisk år for jernbanetransport (2021)

(COM(2020) 78 final)

(2020/C 364/21)

Ordfører: **Alberto MAZZOLA**

Anmodning om udtalelse	Europa-Parlamentet, 10.3.2020 Rådet, 13.3.2020 Rådet for den Europæiske Union, 13.3.2020
Retsgrundlag	Artikel 91 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Præsidiets henvisning	24.4.2020
Kompetence	Sektionen for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationssamfundet
Vedtaget i sektionen	23.6.2020
Vedtaget på plenarforsamlingen	16.7.2020
Plenarforsamling nr.	553
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	209/1/4

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU glæder sig over Kommissionens forslag og støtter dets mål, navnlig om at tilskynde og støtte EU, EU-medlemsstaterne, de regionale og lokale myndigheder, arbejdsmarkedets parter og markeds kræfterne med henblik på at øge jernbanernes andel af mobiliteten for passagerer og fragt.

1.2. EØSU mener, at det europæiske år for jernbanetransport skal bringe den brede offentlighed af borgere, jernbanearbejdere, arbejdsmarkedsparter, virksomheder og den akademiske verden tættere på EU-institutionernes offentlige debat om EU's bæredygtigheds- og mobilitetspolitikker og om fremtiden for europæisk mobilitet med henblik på at fremme jernbanetransport som en bæredygtig, innovativ og sikker transportform.

1.3. Året for jernbanetransport bør for EØSU være en lejlighed til at kommunikere om jernbanernes bæredygtigheds-kapacitet, men også, hvor det er muligt, deres egnethed som erstatning for kortdistanceflyvninger, om strategien for intelligent og bæredygtig mobilitet samt om EU's politik for investeringer i jernbaner.

1.4. EØSU anbefaler i det Europæiske år for jernbanetransport at vurdere jernbanetjenesternes kvalitet og om nødvendigt tilpasse dem til brugernes behov, således at de opfylder kriterierne i protokol nr. 26 om forsyningspligtigheder, der er knyttet som bilag til TEUF, for udvikling af projekter, der fremmer en holistisk tilgang til tilgængelighed, for styrkelse af forbindelsen mellem digitalisering og bæredygtighed, for udveksling af initiativer med investorerne på baggrund af Kommissionens handlingsplan for bæredygtig finansiering.

1.5. EØSU efterlyser initiativer i Det europæiske år for jernbanetransport til at genvinde kundernes tillid til den offentlige transport og i særdeleshed jernbanerne kommunikere bedre ud til især unge europæere, at en karriere hos jernbanerne er tiltrækkende. Dette kan gøres ved at støtte fælles initiativer med universiteter, den akademiske verden som helhed samt de europæiske ungdomsorganisationer.

1.6. EØSU er mener helt klart, at jernbaneåret bør være en lejlighed til at skabe offentlig opmærksomhed om bæredygtig turisme og sætte nyt skub i DiscoverEU-initiativet. EØSU støtter kraftigt Europa-Parlamentets initiativ om at give alle EU-borgere ret til at få udleveret et DiscoverEU-pas som symbol på EU-identiteten, når de fylder 18.

1.7. EØSU påpeger, at året for jernbanetransport bør benyttes til at sprede mere information om Europalias kalender over initiativer og oplyse et bredere publikum om indholdet af allerede eksisterende kulturbegivenheder såsom filmfestivaler (Cannes, Venedig, Berlin) og kunststillinger. I samme forbindelse kunne jernbanestationer og museer i 2021 danne basis for større initiativer, der forbinder jernbanernes fremtid og fortid med større erhvervssektorer såsom arkitektur og byggeri, design, elektromekanik, fødevarer og turisme. I den sammenhæng kunne udvalget i sit kulturelle program for 2021 medtage en udstilling om jernbanerne.

1.8. Det er nødvendigt, at året for jernbanetransport søger deltagelse af alle europæiske jernbanemuseer, opfordrer borgerne til at udforske deres samlinger, bl.a. via digitalt, og fremmer udvekslingen mellem museer og en europæisk rundtur på jernbanemuseer.

1.9. EØSU er fuldstændig overbevist om, at Det europæiske år for jernbanetransport også bør udnyttes som en chance for at fremme meget ambitiøse mål med europæisk socioøkonomisk og symbolsk europæisk merværdi — også som en måde at reagere på den dramatiske covid-19-krise — som f.eks. at bevæge sig i retning af etablering af et europæisk jernbanenet for højhastighedstog som fastsat i hvidbogen om transport (2011), der skal forbinde alle EU's hovedstæder og byer med mere end 500 000 indbyggere.

1.10. EØSU understreger, at det er vigtigt også at benytte sig af det europæiske år for jernbanetransport som en enestående mulighed for at kommunikere om jernbanernes sikkerhed, der er uden sidestykke blandt landtransportmidler. I den forbindelse minder EØSU om, at den 11. juni er den internationale dag for bevidstgørelse om jernbaneoverkørsler (International Level Crossing Awareness Day — ILCAD), og at det i 2020 var 12. gang, at dagen blev markeret. Der bør rettes særlig opmærksomhed mod denne dag inden for rammerne af det europæiske år for jernbanetransport.

2. Kommissionens forslag

2.1. Forslaget om at erklære 2021 »Det europæiske år for jernbanetransport« tilsigter at fremme jernbanetransport i tråd med de mål, der er fastsat i Kommissionens meddelelse om en europæisk grøn pagt, bl.a. med hensyn til bæredygtig og intelligent mobilitet. Gennem projekter, debatter, arrangementer, udstillinger og initiativer i hele Europa vil det europæiske år for jernbanetransport fremme jernbanetransport som en attraktiv og bæredygtig mobilitetsløsning i hele Europa til gavn for borgere, virksomheder og myndigheder, idet der lægges vægt på den EU-dækkende og innovative dimension. Ved at nå ud til borgerne uden for jernbanesektoren og gennem særlige arrangementer og kommunikationskampagner, vil initiativet tilskynde flere borgere og virksomheder til at benytte jernbanetransport ⁽¹⁾.

2.2. Formålet med det europæiske år for jernbanetransport er at fremme og støtte Unionens, medlemsstaternes samt regionale og lokale myndigheders og andre organisationers indsats for at øge andelen af passagerer og gods, der befordres/transporteres med jernbane. Det europæiske år bør navnlig fremme jernbanetransport som en bæredygtig, innovativ og sikker transportform ved at tage kontakt til den brede offentlighed, især ungdommen. Jernbanetransportens europæiske, tværnationale dimension, som bringer borgerne tættere sammen, gør det muligt for dem at udforske Unionen i al dens mangfoldighed, fremmer samhørighed og bidrager til at integrere Unionens indre marked, bør ligeledes fremhæves. Endvidere bør jernbanetransportens bidrag til Unionens økonomi, industri og samfundet som helhed øges, og jernbanetransport bør fremmes som et vigtigt element i forbindelserne mellem Unionen og tredjelande, navnlig landene på det vestlige Balkan ⁽²⁾.

3. Jernbanesektoren og covid-19-pandemien

3.1. Jernbanesektoren har lidt og lider stadig under de inddæmningsforanstaltninger, som medlemsstaterne har iværksat for at bekæmpe spredningen af covid-19-pandemien, og under den enorme nedgang i mobiliteten.

⁽¹⁾ COM(2020) 78 final.

⁽²⁾ COM(2020) 78 final.

3.2. Ifølge de første grove skøn beregnet af sektorsammenslutninger såsom Forsamlingen af Regioner i Europa har indtægtstabene for samtlige operatører inden for passagerbefordring som følge af pandemien beløbet sig til 900 mio. EUR ugentligt siden krisens start. Covid-19-udbruddet medførte et omtrentligt gennemsnitligt fald i indtægterne fra jernbanegodstransport på 25 % i hele EU (EU27) i marts og april 2020 og indtægtstab på ca. 78 mio. EUR ugentligt. Selv om jernbanegodstransporten har udvist en stor overlevelsessevne, kunne den have klaret sig endnu bedre, hvis bestemmelserne om grønne baner havde fundet anvendelse fuldt ud på jernbanetransporten, hvis afgifterne for adgang til spor var blevet nedsat til nul, og hvis Schweiz havde ophævet det forbud, der blev indført den 1. januar 2020. Jernbaneinfrastrukturforvalterne rammes i endnu højere grad af covid-19-udbruddet.

3.3. Trods det meget skarpe fald i efterspørgslen leverede jernbaneoperatørerne og jernbanearbejderne fortsat tjenester, hvor det var muligt, og sikrede, at lægepersonale og vigtigt personale kunne pendle til og fra arbejde. Hertil kommer, at operatørerne har stillet tog til rådighed til medicinske formål for at sikre transport af virusramte personer fra de hårdst ramte områder til mindre belastede hospitaler.

3.4. Genåbningen af Europa efter covid-19 vil også være en lejlighed til at genoptage og forbedre passager- og godstransporten med jernbane. EU's genopretningsplan, der er orienteret mod den grønne pagt og den digitale dagsorden, vil på kort sigt støtte jernbanetransporten og fokusere på kort- til langsigtet finansiering, herunder eventuel statsstøtte, for at få jernbanen tilbage på sporet efter det enorme indtægtstab, som coronakrisen har forårsaget.

3.5. Hvis jernbanerne i kølvandet på covid-19-krisen forventes at erstatte visse flyruter, bør de være omfattet af den statsstøtte, der var afsat til disse ruter, navnlig for at undgå tab af arbejdspladser og for at kunne omskole de berørte personer.

3.6. Transportarbejderne har været og er stadig i direkte kontakt med passagererne fremme i forreste linje og risikerer at blive udsat for virus i forbindelse med udførelsen af deres daglige arbejde. Det er også dem, der er berørt af virusens katastrofale økonomiske konsekvenser — både operationelt som ansatte i jernbanesektoren og som borgere. Jernbanearbejderne holder Europa i gang i urolige tider ved at sikre, at lægebehandling og vigtige varer leveres til de steder, hvor der er behov for dem.

3.7. Det nye EU efter covid-19 vil også være ensbetydende med en fornyet jernbanepassagerbefordring og en styrket jernbanegodstransport. De midler, der stilles til rådighed af den reviderede flerårige finansielle ramme (FFR) 2021-2027, og som vil blive forvaltet både på EU-plan og på nationalt plan, skal også anvendes til jernbaner, hvis ambitionerne i den europæiske grønne pagt og den digitale dagsorden ikke skal opgives.

3.8. De ekstra midler i FFR og initiativet »Next Generation EU« kan bruges på en lang række jernbaneprojekter: jernbaneinfrastrukturprojekter — til passager- og fragtlinjer, nationale og grænseoverskridende linjer, konventionelle linjer og højhastighedslinjer — projekter inden for rullende materiel samt alle projekter vedrørende automatisering og digitalisering af jernbanesystemet, herunder digitale automatiske koblingsteknologier, yderligere elektrificering af det europæiske net, ERTMS (European Rail Traffic Management System) samt lancering, opgradering af vogne med bremsekloste teknologi, som tager højde for alle klimaer, og ophugningsordninger i forbindelse med fornyelsen af det rullende materiel. Omlægninger af jernbanestationer (specielt perroner med adgang for personer med nedsat mobilitet) er et andet område, hvor der er behov for midler, og hvor der kan opnås positive økonomiske virkninger på kort sigt. Fremme af TEN-T-investeringer og vedligeholdelse og fornyelse af eksisterende linjer kunne kraftigt og hurtigt bidrage til EU's økonomiske genopretning.

3.9. De overordnede mål om at forbedre godstransportens og passagerjernbanetransportens kapacitet og effektivitet, som en del af et intelligent multimodalt transportsystem og beskrevet i meddelelsen om den grønne pagt, kan med tiden yde et væsentligt bidrag til økonomisk genopretning samt reducere vejgodstransportens markedsandel og transportens miljøbelastning.

3.10. Initiativer under Det europæiske år for jernbanetransport bør være særlig opmærksomme på at genskabe kundernes tillid til den offentlige transport og især til jernbanerne. Der bør iværksættes initiativer, der tager sigte på at bevidstgøre offentligheden om jernbanernes yderligere hygiejneforanstaltninger, og der bør indføres politikker om mundbind og fysisk distancering. Hvad angår passagerrettigheder, bør der sikres klarhed over obligatoriske godtgørelser og frivillige vouchers. Sådanne foranstaltninger bør ledsages af en omfattende anvendelse af passagerrettighederne på alle jernbanetjenester og sikret gennem hele passagerens rejse, og den bør forklares grundigt for offentligheden og håndhæves effektivt via alternative tvistbilæggelsesordninger og nationale håndhævelsesorganer.

4. Generelle bemærkninger

Historisk baggrund

4.1. Jernbanernes og jernbaneteknologiens lange historie tæller mange årskage i 2021. Som Europalia understregede i kataloget om 2021-kunsthøjtiden, fejrer de belgiske og franske jernbaner i 2021 175-årsdagen for jernbaneforbindelsen mellem Paris og Bruxelles. Disse hovedstæder blev i 1846 som de første i verden forbundet med en jernbanelinje. Samme år blev der også etableret en jernbanelinje mellem Bruxelles og London via Ostende-Dover-forbindelsen. 2021 falder også sammen med 25-året for Thalys og 170-året for den første togforbindelse mellem Prag og Dresden. Af andre jernbanejubilæer i 2021 kan nævnes 50-årsdagen for jernbanemuseet i Mulhouse og 75-årsdagen for de luxembourgske jernbaner. Det er værd at nævne, at 2021 også er året, hvor man fejrer 45-årsdagen for det første Pendolino-tog i Italien, 40-årsdagen for TGV i Frankrig og 30-årsdagen for ICE i Tyskland. Det er desuden 20 år siden, at EU's første hvidbog om jernbaner i Europa blev offentliggjort.

4.2. Året for jernbanetransport er en anledning til at fejre jernbanehistorien, historien om jernbanernes teknologiske fremskridt og historien om et gradvis tættere europæisk kontinent takket være jernbaneforbindelserne. Samtidig er det også en mulighed for at evaluere udviklingen indtil nu.

Den europæiske grønne pagt

4.3. Kommissionen fremlagde i 2019 meddelelsen om den europæiske grønne pagt. I meddelelsen tilskyndes EU til gradvis at dekarbonisere økonomien for at nå målet om klimaneutralitet senest i 2050, og der skitseres en politisk strategi til opfyldelse af dette mål. Den europæiske grønne pagt er et led i Kommissionens strategi for gennemførelse af FN 2030-dagsordenen og målene for bæredygtig udvikling.

4.4. I den europæiske grønne pagt opfordres der bl.a. til at fremskynde omstillingen til en bæredygtig og intelligent mobilitet, da transportsektoren tegner sig for en fjerdedel og en støt voksende andel af EU's drivhusgasemissioner. Alle transportformer skal bidrage til reduktionen. Blandt foranstaltningerne i den grønne pagt bør en væsentlig andel af de 75 % af landtransporten, der i dag foretages på vej, flyttes over på jernbaner og indre vandveje. Der er behov for en hurtig indsats for at gennemføre denne ambitiøse plan og sikre en forøgelse af jernbanernes andel af transportformerne med øgede incitamenter til fremme af godstransport ad jernbanen.

4.5. For at gennemføre de generelle mål i den grønne pagt vil Kommissionen fremlægge en strategi for intelligent og bæredygtig mobilitet i sidste kvartal af 2020. Denne strategi vil bl.a. fokusere på initiativer, der sigter mod at øge kapaciteten og forbedre kapaciteten til håndtering af gods på jernbanen og ad indre vandveje og skabe et intelligent, gnidningsløst og brugerattraktivt multimodalt transportsystem med henblik på at reducere vejtransportens markedsandel og gøre multimodaliteten, herunder jernbanetransport, mere attraktiv. Initiativer, der går i den retning, er allerede planlagt for 2021.

4.6. Året for jernbanetransport vil være en lejlighed til at understrege og kommunikere om jernbanernes bæredygtighedskapacitet, om strategien for intelligent og bæredygtig mobilitet samt om EU's politik for investeringer i jernbaner. Investeringer i jernbaneinfrastruktur kan være med til at give økonomien et kraftigt skub, skabe kvalitetsjob, der er socialt og miljømæssigt bæredygtige, og gøre jernbanetransporten mere attraktiv for kunderne. En øget offentlig bevidsthed om dette emne vil bidrage til at påvirke kundernes adfærd og valg af transportform, hvad angår offentlig transport og lavemissionsmobilitet.

4.7. Det europæiske år for jernbanetransport vil også være en lejlighed til at vurdere kvaliteten af jernbanetransporten og om nødvendigt tilpasse den til brugernes behov, således at den opfylder kriterierne i protokol 26 om forsyningspligtigheder, der er knyttet som bilag til TEUF.

Den europæiske digitale dagsorden

4.8. Der bør inden for rammerne af EU's digitale dagsorden gøres en stor indsats for at inddrage jernbanesektoren i den digitale revolution og i alle støtteforanstaltninger til dette formål. Dagsordenen bør bidrage til at fremme lanceringen af ERTMS, udviklingen af Mobility-as-a-Service-løsninger sammen med lanceringen af 5G på TEN-T-hovednettet og det samlede TEN-T-net. Dette vil sætte jernbanerne i stand til at opfylde nuværende og fremtidige kunders krav.

4.9. Medarbejderne skal have relevant støtte i forbindelse med den igangværende digitaliseringsproces, og deres job skal sikres. Der skal tages særligt hensyn til kønsspecifikke krav for at sikre ligestilling mellem kønnene. Der skal tages hånd om arbejdstagernes bekymringer i denne omstillingsproces på passende vis ved at inddrage arbejdstagerrepræsentanter og fagforeninger. Medarbejderne skal have adgang til uddannelse og videreuddannelse, så de kan forblive i kvalitetsjob og være i bæredygtig beskæftigelse.

4.10. Eftersom 5G vil give mobil- og internetteknologien status som en almen teknologi, opfordrer EØSU EU-institutionerne og EU-medlemsstaterne til at gennemføre det digitale indre marked, herunder udvikling af kapacitet til at integrere og anvende 5G-tjenester til at forsvare og forbedre konkurrenceevnen for europæiske industrier som transport, og i særdeleshed jernbaner. EØSU anmoder også Kommissionen om at sørge for, at der foretages en undersøgelse af de biologiske virkninger af 5G-strålingen og risikoen for interferens med andre frekvensintervaller⁽³⁾.

4.11. Demografiske, økonomiske og politiske tendenser vil skabe nye bevægelsesmønstre i byområder og ikke-bymæssige områder, og jernbanesektoren anser det for bydende nødvendigt at tilpasse sig for at kunne indgå i en multimodal, stadig mere digitaliseret transportkæde. Et voksende antal ældre og unge vil navnlig blive ansporet til at benytte tog oftere i både byområder og til langdistancerejser, hvis jernbanesektoren i endnu højere grad formår at opfylde behovene for komfort og tilgængelighed. Samtidig vil en teknologikyndig kundegeneration i langt mindre grad anvende privat transport og ligefrem fravælge den til fordel for delemobilitet og offentlige transportløsninger under forudsætning af, at tjenestekvaliteten følger med.

4.12. Det er især vigtigt, at jernbanesektoren forbedrer billetteringsteknologierne og letter købet af billetter med mulighed for at kombinere forskellige rejsesegmenter i en enkelt billet samt indtænker muligheden for i fremtiden at kunne benytte multimodal billettering. EØSU opfordrer indtrængende Kommissionen til at støtte initiativer, der tager sigte på at nå dette mål, f.eks. gennem ekspertvejledning, udveksling af bedste praksis, tildeling af støtte osv.

4.13. Da multimodalitet er af afgørende betydning, især for jernbanegodstransport, er det vigtigt at anvende Det europæiske år for jernbanetransport til at fremme dialogen mellem transportkunder, jernbanetransportvirksomheder og andre transportsektorer, både på nationalt plan og på EU-plan, at definere praktiske problemer, der hæmmer udviklingen af jernbanegodstransport, og finde løsninger, der gør jernbanegodstransporten attraktiv for kunderne. EØSU understreger, at det er vigtigt at inddrage alle transportsektorer i en sådan dialog. At finde paradigmer for samarbejde mellem virksomheder, der ikke er i strid med konkurrencelovgivningen, kan være et vigtigt aspekt af en sådan dialog.

4.14. Ved at digitalisere jernbanerne kan jernbanesektoren desuden fortsætte med at tilpasse tjenesterne, så de imødekommer speditørernes behov stadig mere effektivt, f.eks. ved at maksimere udnyttelsen af togkapaciteten og blande forskellige typer af godstjenester. I betragtning af den nuværende nedadgående tendens i jernbanegodstransportens markedsandel bør der lægges vægt på mulighederne for at forbedre effektiviteten og fleksibiliteten i de udbudte tjenester.

4.15. Jernbaneinfrastrukturforvalterne skal blive mere digitale for at forbedre deres driftsresultater i form af større punktlighed og øget kapacitet. Et kraftigt skub i denne retning vil komme fra udrulningen af det automatiske togstyringssystem ERTMS. EØSU mener navnlig, at lanceringen af ERTMS bør fremskyndes kraftigt. Den nødvendige investering (over 100 mia. EUR, inklusive til digital togvejsfastlæggelse) skal søges tilvejebragt inden for rammerne af genopretningsplanen, og EØSU opfordrer jernbanesektoren til at udvikle en bred og interoperabel Mobility-as-a-Service (MaaS)-ramme sammen med andre transportformer.

4.16. Den fri udveksling af data er yderst vigtig for sikring af jernbanernes digitale omstilling. EØSU efterlyser derfor effektive løsninger, der kommer problemerne i forbindelse med tilgængelighed, interoperabilitet og overførsel af data til livs, samtidig med at der sikres tilstrækkelig databeskyttelse og beskyttelse af privatlivets fred, fair konkurrence og flere valgmuligheder for forbrugerne samt statisk og dynamisk information til passagererne. Der skal gælde samme betingelser for offentlige og private virksomheder i henhold til princippet om gensidighed i forbindelse med udveksling af data og kompensation for udgifter⁽⁴⁾.

⁽³⁾ EUT C 353 af 18.10.2019, s. 79.

⁽⁴⁾ EUT C 353 af 18.10.2019, s. 79.

4.17. Af ovenstående grunde bør spørgsmålet om digitalisering af jernbanesektoren være et af fokuspunkterne for året for jernbanetransport. Især bør koblingen mellem digitalisering og bæredygtighed understreges med passende kommunikationsinitiativer.

Arbejdstagerne i jernbanesektoren

4.18. Den europæiske jernbanesektor beskæftiger ca. 1,3 millioner europæiske borgere direkte og groft regnet yderligere 1 millioner europæiske borgere indirekte og er dermed en af de største arbejdsgivere i EU. Jernbanevirksomheder udgør en væsentlig faktor i uddannelsen af unge mennesker og bidrager således til bekæmpelsen af ungdomsarbejdsløshed i Europa, navnlig i økonomisk vanskelige tider.

4.19. Det europæiske år for jernbanetransport er også Det europæiske år for jernbanearbejdere. Der skal sikres kvalitetsjob til transportarbejderne og en sikker, pålidelig tjeneste for kunderne. I overensstemmelse med princippet om et socialt Europa skal arbejdstagernes arbejdsvilkår være i centrum for opmærksomheden. Løn- og social dumping må ikke finde sted i jernbanesektoren og skal udryddes.

4.20. Arbejdstagerne i jernbanesektoren fortjener offentlig anerkendelse. Med henblik herpå er det vigtigt at synliggøre deres præstationer og anerkende deres udfordringer. En indsats i hele Europa bør være med til at anerkende arbejdstagernes præstationer og understrege behovet for kvalitetsjob. Alle arbejdstagere i jernbanesektoren skal beskyttes mod løn- og social dumping for at opretholde sikker jernbanedrift i Europa. Dette kan kun sikres ved aktiv inddragelse af sektorens arbejdsmarkedsparter.

4.21. Digitaliseringen udgør i sagens natur en chance for jernbanetransporten og er samtidig en forretningsmæssig nødvendighed. Jernbanesektoren kan kun tackle de nuværende udfordringer ved at digitalisere de interne processer og den måde, hvorpå de leverer tjenester. Samtidig bør der imidlertid udvises stor forsigtighed i forbindelse med gennemførelsen af digitaliseringen, så man undgår forstyrrende omstillinger og social uenighed. Det har afgørende betydning, at det europæiske arbejdsmarkedsparter mødes som led i EU's sektorspecifikke sociale dialog om jernbaner for at træffe beslutninger om fælles projekter med henblik på bedre at kunne afdække og foregribe konsekvenserne af automatisering og digitalisering for at fastholde et højt beskæftigelsesniveau og niveau for sociale garantier som led i en socialt retfærdig omstilling⁽⁵⁾.

4.22. Nøglen til at håndtere denne udfordring er at fokusere på jobmobilitet, som understøttes af livslang læring og investeringer i personalets beskæftigelsesegnethed, for at undgå afskedigelser af personale. Jernbanevirksomhederne står over for to vigtige udfordringer i form af en ubalanceret alderspyramide i arbejdsstyrken og sektorens rekrutteringsvanskeligheder, navnlig blandt unge og kvinder⁽⁶⁾.

4.23. Året for jernbanetransport bør være anledning til at kommunikere bedre ud til især unge europæere, at en karriere hos jernbanerne er tiltrækkende. Dette kan gøres ved at støtte fælles initiativer med arbejdsmarkedsparterne, universiteterne, den akademiske verden som helhed samt de europæiske ungdomsorganisationer.

Infrastruktur

4.24. TEN-T-rammen har i høj grad bidraget til at identificere de nødvendige og omfattende økonomiske midler til ny jernbaneinfrastruktur (ca. 500 mia. EUR til hovednettet alene frem til 2030, om end de tilgængelige midler stadig ikke er tilstrækkelige til at dække alle behov. Færdiggørelsen af hovednettet bør resultere i et europæisk højhastighedsnet, der betjener næsten alle hovedstæder og større europæiske byer (med over 500 000 indbyggere). Vedligeholdelse af TEN-T-infrastrukturer er desuden et spørgsmål, der i høj grad er blevet undervurderet i flere lande, hvor det nu er ved at blive alvorligt påtrængende, mens infrastrukturene i andre lande er blevet ordentligt vedligeholdt.

4.25. Samtidig med at EØSU på den ene side anerkender fremme af jernbaneforbindelser mellem store byer ved hjælp af højhastighedstog og TEN-T-netværket, minder vi om vigtigheden af at opretholde et passende finansieringsniveau og finansiering af nationale og regionale linjer.

4.26. EØSU opfordrer til, at investeringerne fremmes for at færdiggøre nettet, herunder i landdistrikter og regionalt, og dække almindelig og ekstraordinær vedligeholdelsesfinansiering for hele TEN-T-nettet via EU's genopretningsplan. Desuden er yderligere midler nødvendige til udvikling af jernbanerne, til investeringer i infrastruktur og et tættere passager- og fragtnet. Hver euro, der investeres i jernbane, skaber og fastholder job, også inden for jernbaneforsyningsindustrien og i regionerne.

⁽⁵⁾ EUT C 47 af 11.2.2020, s. 23.

⁽⁶⁾ EUT C 47 af 11.2.2020, s. 23.

Bæredygtig finansiering

4.27. Kommissionens handlingsplan for finansiering af bæredygtig vækst (COM(2018) 97 final) tager sigte på at omlægge kapitalstrømme i retning af bæredygtige investeringer for at opnå en bæredygtig og inklusiv vækst, styre finansielle risici, der skyldes klimaændringer, ressourceudtømmning, miljøforringelse og sociale problemer samt fremme gennemsigtighed og langsigtede dispositioner for finansielle og økonomiske aktiviteter.

4.28. Det fælles europæiske klassificeringssystem, som vil skabe klarhed om, hvilke aktiviteter der kan anses for bæredygtige, er særlig vigtigt.

4.29. Baseret på udviklingen af bæredygtighedsklassificeringen for EU og de hidtidige resultater under handlingsplanen har Kommissionen bebudet en revision af handlingsplanen inden for rammerne af den europæiske grønne pagt.

4.30. EØSU glædede sig over forslagene om klassificeringssystemet som et første skridt hen imod gennemførelsen af handlingsplanen for finansiering af bæredygtig vækst⁽⁷⁾. EØSU glædede sig også over forslaget om udvikling af nye benchmarks for lille CO₂-effekt og positiv CO₂-effekt. Disse præmisser skal stemme overens med de store ambitioner, som er udstukket i handlingsplanen, ifølge hvilken »Europa (...) meget vel [kan] træde ind i rollen som global leder«. Det er nu på tide at handle i overensstemmelse med denne ambition og udvikle klassificeringssystemet tilsvarende.

4.31. Jernbanerne bør i betragtning af deres bæredygtighed kunne finde muligheder i alle bæredygtige finansieringsinitiativer. Selv om finansieringen af vedligeholdelse og af yderligere udbygning af jernbaneinfrastrukturen som sådan uden tvivl fortsat er en offentlig opgave, som skal afholdes over det offentlige budget, bør man være opmærksom på det fremtidige jernbanesystems finansieringsbehov, navnlig rullende materiel og jernbanestationer, og undersøge muligheden for private investorers deltagelse i jernbaneprojekter.

4.32. For at sikre gennemførligheden af de politiske rammer, der er fastsat ved Kommissionens initiativer om bæredygtig finansiering, er det vigtigt, at EU's medlemsstater hurtigst muligt afslutter processen med at ratificere Luxembourgprotokollen fra 2007 til Cape Town-konventionen fra 2001 om internationale sikkerhedsrettigheder i mobilt udstyr om spørgsmål, der er specifikke for rullende materiel til jernbane (også kaldet jernbaneprotokollen).

4.33. Der er behov for, at jernbaneindustrien og private investorer mødes og udveksler synspunkter om mulige synergier, også på baggrund af Kommissionens bæredygtige finansieringsinitiativer. Der bør desuden inden for rammerne af det europæiske år for jernbanetransport planlægges aktiviteter, som giver mulighed for en sådan udveksling af synspunkter med inddragelse af såvel jernbaneindustrien som private investorer, navnlig langsigtede investorer, såsom forsikringsselskaber, investeringsforeninger og pensionsfonde.

Tilgængelighed

4.34. Fremme af universel adgang som fastlagt i protokol 26 om tjenesteydelser af almen interesse og henvisningerne til tjenesteydelser af almen økonomisk interesse indebærer passende adgang for alle brugere i hele området (territorial tilgængelighed), idet betingelserne for adgang (ventetider, adgangspunkternes tæthed, infrastruktur osv.) kan variere afhængigt af brugernes behov. Ligebehandling og fremme af universel adgang betyder også bekæmpelse af alle former for forskelsbehandling.

4.35. For at gøre det mere attraktivt at bruge jernbaner til dagture, langdistancetransport og grænseoverskridende rejser, er det vigtigt at styrke passagerernes rettigheder, at gøre passagererne opmærksomme på denne beskyttelse samt at bevare og eventuelt gøre jernbanetransportpriserne mere overkommelige og forbedre servicekvaliteten.

4.36. De europæiske jernbaneselskaber, stationsforstandere og infrastrukturforvaltere forbedrer løbende rejseoplevelsen for personer med nedsat mobilitet eller handicap. Jernbanetjenesterne er langt mere tilgængelige end tidligere, og mange passagerer med handicap er i stand til at tage toget uden hjælp. Jernbaneoperatørerne bidrager i høj grad til at fremme den sociale inklusion af personer med handicap og er i høj grad indstillet på at opfylde deres forpligtelser på dette område sammen med de offentlige myndigheder og passagersammenslutningerne.

⁽⁷⁾ EUT C 62 af 15.2.2019, s. 103.

4.37. Der er foretaget investeringer med henblik på at videreføre arbejdet med at fjerne hindringer på stationer og i tog i det næste årti og dermed forbedre rejseoplevelsen for passagerer med nedsat mobilitet eller handicap.

4.38. Der vil således være behov for fortsat tredjepartsfinansiering enten fra nationale regeringer eller direkte fra EU, hvis tilgængeligheden af jernbanenettet skal forbedres løbende i henhold til de retningslinjer, der er udstukket i gældende EU-lovgivning om tilgængeligheden af jernbanenettet.

4.39. Det europæiske år for jernbanetransport bør også være en anledning til at udvikle projekter, som fremmer en holistisk tilgang til tilgængelighed, idet opmærksomheden ikke kun rettes mod initiativer, der tages af jernbanesektoren på jernbanestationer og i tog for at forbedre hjælpen og tilgængeligheden, men også alt, hvad der er nødvendigt for at sikre, at alle passagerer overhovedet kan nå frem til transportknudepunkterne.

Bæredygtig turisme

4.40. EU er en af de mest udviklede og mest besøgte turistregioner i verden. EU tegner sig på verdensplan for 40 % af antallet af internationale turistbesøg og for 31 % af indtægterne fra international turisme. EU huser både nogle af verdens største udgående markeder og verdens mest besøgte destinationer. I 2016 foretog knap 270 millioner EU-borgere (to tredjedele af den da fastboende befolkning) mindst én rejse i fritidsøjemed, hvoraf over halvdelen var internationale rejser. Transporten udgør typisk 27 % af udgifterne til en fritidsrejse.

4.41. Afhjælpning af miljøvirkninger som følge af transport i forbindelse med turisme er en af de store udfordringer, som er kortlagt i Kommissionens agenda for en bæredygtig og konkurrencedygtig europæisk turisme (COM(2007) 621).

4.42. Udviklingen omkring »Fredage for Fremtiden« samt tiltagende ekstreme vejr- og klimabegivenheder får borgerne til at genoverveje deres sædvanlige rejseplaner og tage jernbanebefordring i betragtning som en transportform til destinationen. Fritids- og ferierejsende udgør den største kategori af enlige jernbanerejsende.

4.43. Europæisk turisme står i dag over for en overgangsfase, hvor veletablerede destinationer lancerer nye visioner for turismeudvikling med større respekt for principperne om økonomisk, social og miljømæssig bæredygtighed. Der er behov for nye mønstre for turismeudvikling for at afhjælpe miljøvirkningerne som følge af turisme samt overturisme.

4.44. For en lang række medlemsstater, europæiske regioner og byer er turisme en central bidragsyder til den økonomiske og sociale struktur, samtidig med at den sikrer job og indtægter. Covid-19-pandemien er imidlertid gået hårdt ud over dette økosystem.

4.45. I den sammenhæng skal der tages skridt til at hjælpe den internationale, kontinentale og nationale turisme på fode igen af hensyn til de brede sektorer i EU's økonomi. Jernbanesektoren kan hjælpe med at udvikle turistdestinationer, som ikke er tilstrækkeligt betjent af flyselskaberne, åbne nye ruter og skabe nye værdikæder. For de europæiske jernbaner er det en anledning til at imødekomme den voksende efterspørgsel fra klimabevidste turister på markedet.

4.46. Året for jernbanetransport bør være anledning til at skabe offentlig bevidsthed om bæredygtig turisme og om de nye turistruter, som de europæiske borgere kan opspore via jernbaneforbindelser. Turismæssigt modalskift bør være et begreb, som udvikles og viderekommunikeres via passende kommunikationsinitiativer med støtte fra samfundet af jernbaneselskaber, den europæiske kulturindustri og nationale og europæiske repræsentanter for turismeindustrien.

4.47. I den forbindelse bør det europæiske år for jernbanetransport også udgøre en mulighed for at skabe større opmærksomhed og fremme offentlighedens bevidsthed om historiske og naturskønne togruter i Europa som f.eks. Orientekspresen fra Paris til Venedig, den nye Creusot-jernbanerute, der går gennem den østlige og sydlige del af Frankrig, slotsruten fra München til Neuschwanstein i Tyskland, jernbaneruten i Orcia-dalen i Italien, Małopolska-togruterne i Polen og mange andre på hele kontinentet.

DiscoverEU

4.48. Af flere grunde har et stort antal unge europæere aldrig eller sjældent rejst i Europa. Selv om der findes udvekslingsprogrammer på uddannelsesområdet, har EU netop lanceret et værktøj, der vil gøre det muligt for alle europæere at få en rejseoplevelse, som vil bringe unge i bedre kontakt med den europæiske identitet, øge deres bevidsthed om EU's kerneværdier og gøre dem fortrolige med en bæredygtig og ren transportform. DiscoverEU er et EU-initiativ, der sætter folk i stand til at udforske Europa gennem læringsaktiviteter. Ved fortrinsvis at rejse med jernbane (der er undtagelser for at gøre det muligt for dem, der bor på øer eller i afsidesliggende områder, at deltage) kan unge europæere udforske Europa og dets byer.

4.49. Den rolle, som rejser spiller for udviklingen af en europæisk identitet, har været anerkendt siden det forberedende arbejde på at medtage sektoren i Lissabontraktaten. Professor Richard Jobs har for nylig påvist den mere specifikke rolle, som interrailkortet har spillet med hensyn til at forme fælles europæiske værdier⁽⁸⁾.

4.50. Året for jernbanetransport bør være en anledning til at give DiscoverEU-initiativet et nyt momentum, støtte dets mål og nå ud til unge europæere, der endnu ikke har deltaget i projektet. EØSU støtter Europa-Parlamentets initiativ for at give alle EU-borgere ret til at få udleveret et DiscoverEU-pas som symbol på EU-identiteten, når de fylder 18.

Europalia og andre europæiske jernbanemuseer

4.51. Europalia tilbyder hvert andet år offentligheden i Belgien og i nabolandene et program med arrangementer og udstillinger om temaer med en udpræget europæisk dimension og synsvinkel. Europalia tiltrækker normalt et stort antal besøgende, heraf mange fra udlandet.

4.52. Temaet for den næste udgave (med start i oktober 2021) er jernbaner og den indflydelse, disse har haft og fortsat har på den måde, vi rejser, arbejder, kommunikerer og lever på i Europa. Vægten vil ligge på jernbanerne som »forløbere« for EU's bestræbelser for at bringe nationer og borgere sammen og på tog som banebrydere for grøn mobilitet i forlængelse af idéerne i den europæiske grønne pagt og jernbanernes indflydelse på kunsten, og idet man understreger jernbanernes rolle som et magtfuldt organ til fremme af sociale, økonomiske og industrielle forandringer.

4.53. I denne sammenhæng ville det være nyttigt at anvende året for jernbanetransport til at sprede mere information om Europalias planlagte initiativer og kommunikere indholdet af allerede eksisterende kulturbegivenheder såsom filmfestivaler (Cannes, Venedig, Berlin) og kunstudstillinger ud til et bredere publikum. I samme forbindelse kunne jernbanestationer og museer i 2021 danne basis for større initiativer, der forbinder jernbanernes fremtid og fortid med større erhvervssektorer såsom arkitektur og byggeri, design, turisme, elektromekanik, fødevarer og turisme.

4.54. Det er også nødvendigt, at man under året for jernbanetransport søger deltagelse af alle europæiske jernbanemuseer og opfordrer borgerne til at udforske deres samlinger, digitalt, samt fremmer udvekslingen mellem museer og en europæisk rundtur på jernbanemuseer.

Bruxelles, den 16. juli 2020.

Luca JAHIER

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽⁸⁾ Se Jobs, R.I. (2017). *Backpack Ambassador — How Youth Travel Integrated Europe*, University of Chicago Press, s. 249.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om fastsættelse af foranstaltninger for at bidrage til et bæredygtigt jernbanemarked på baggrund af covid-19-pandemien

(COM(2020) 260 final — 2020/0127 (COD))

(2020/C 364/22)

Hovedordfører: **Alberto MAZZOLA**

Anmodning om udtalelse	Europa-Parlamentet, 8.7.2020 Rådet, 30.6.2020
Retsgrundlag	Artikel 91 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationsfundet
EØSU's formands godkendelse	25.6.2020 (hasteprocedure i henhold til forretningsordenens artikel 62)
Vedtaget på plenarforsamlingen	16.7.2020
Plenarforsamling nr.	553
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	211/2/2

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU glæder sig over Kommissionens forslag, som er i overensstemmelse med punkt 3.2 i dets udtalelse TEN/710⁽¹⁾ om Europæisk år for jernbanetransport (2021), hvor udvalget ud over bemærkninger vedrørende jernbanesektorens modstandsdygtighed, selv da covid-19-udbruddet var på sit højeste, argumenterer, at »Selv om jernbanegodstransporten har udvist en stor overlevelsessevne, kunne den have klaret sig endnu bedre, hvis (...) afgifterne for adgang til spor var blevet nedsat til nul (...)«.

1.2. EØSU understreger, at det er vigtigt, at medlemsstaterne og infrastrukturforvalterne hurtigst muligt anvender undtagelserne i Kommissionens forslag for hele den periode, der er angivet i forslaget. EØSU mener, at de foreslåede foranstaltninger vil være nyttige på kort sigt og i hele deres anvendelsesperiode.

1.3. EØSU foreslår imidlertid, at Kommissionen og lovgiverne inden udløbet af gyldighedsperioden for de foreslåede undtagelser overvejer at forlænge gyldigheden af disse foranstaltninger, især i tilfælde af at den økonomiske genopretning af sektoren viser sig at være langsommere end forventet.

1.4. EØSU understreger betydningen af de bestemmelser, der skal sikre, at medlemsstaterne kompenserer infrastrukturforvaltere for eventuelle økonomiske tab som følge af anvendelsen af de undtagelser fra direktiv 2012/34/EU⁽²⁾, som Kommissionen har foreslået.

2. Kommissionens forslag

2.1. Kommissionens forslag har ligesom andre nylige forslag til formål at tilbyde økonomiske støtteforanstaltninger til jernbanesektoren. I dette tilfælde vedrører foranstaltningerne afkald på og nedsættelser eller udsættelser af sporadgangs-afgifter for anvendelse af jernbaneinfrastrukturen samt afkald på reservationsgebyrer. De gælder for referenceperioden fra den 1. marts 2020 til den 31. december 2020, hvor afgifter må ændres som en undtagelse fra artikel 27 i direktiv 2012/34/EU. Netvejledningen, som viser alle gældende afgifter, skal derfor offentliggøres mindst fire måneder inden udløbet af fristen for ansøgnings om infrastrukturkapacitet.

⁽¹⁾ Se side 149 i denne EUT.

⁽²⁾ EUT L 343 af 14.12.2012, s. 32.

2.2. Nærmere bestemt foreslås det at fravige princippet i direktivets artikel 31, stk. 3, om, at afgifterne for minimumsadgangsydelserne og for adgangen til infrastruktur skal fastsættes som den omkostning, der påløber direkte som følge af togtjenesten. Som en undtagelse fra visse bestemmelser i direktiv 2012/34/EU må medlemsstaterne foretage nedadgående justeringer i opkrævningen af tillæg i løbet af den nuværende køreplan. Som en undtagelse fra artikel 36 i direktiv 2012/34/EU må infrastrukturforvaltere beslutte at give afkald på reservationsafgifter for uudnyttede kanaler på grund af forstyrrelser som følge af pandemien.

2.3. Kommissionen foreslår også, at medlemsstaterne får ret til at kompensere infrastrukturforvaltere for de økonomiske tab forårsaget af hver enkelt fravigelse fra direktiv 2012/34/EU, som beskrevet ovenfor (afgifter baseret på direkte omkostninger, tillæg og reservationsafgifter). Som en undtagelse fra direktiv 2012/34/EU kan infrastrukturforvaltere blive kompenseret inden for en kortere periode end den, der er fastsat i direktivets artikel 8, stk. 4, dvs. inden den 31. december i året efter det år, hvor tabet blev lidt.

2.4. Netvejledningen indeholder en detaljeret redegørelse for almindelige regler, tidsfrister, procedurer og kriterier for afgifts- og kapacitetstildelingsordningerne, herunder oplysninger om ansøgning om infrastrukturkapacitet. Ifølge forslaget skal netvejledningen ajourføres og ændres uden ophold.

3. Generelle bemærkninger

3.1. Jernbanesektoren har oplevet en betydelig og uventet forstyrrelse af forretningskontinuiteten på grund af udbruddet af covid-19-pandemien med en enorm nedgang i mobiliteten til følge. Da krisen var på sit højeste, faldt antallet af passagerer med over 90 % i flere lande, og selv efter nedlukningen er overstået, er jernbanepassagertallet endnu ikke nået op på 50 % af passagertallet før krisen.

3.2. Ifølge de første grove skøn beregnet af sektorsammenslutninger såsom Forsamlingen af Regioner i Europa har indtægtstabene for samtlige operatører inden for passagerbefordring som følge af pandemien ligget på 900 mio. EUR ugentligt siden krisens start. Covid-19-udbruddet medførte gennemsnitligt et fald i indtægterne fra jernbanegodstransport på omkring 25 % i hele EU (EU-27) i marts og april 2020 og indtægtstab på ca. 78 mio. EUR ugentligt. Jernbaneinfrastrukturforvaltere rammes i endnu højere grad af covid-19-udbruddet på grund af reduktionen af trafikken og de indtægter, den genererer.

3.3. Reduktionen af sporadgangsafgifterne under det niveau, der er fastsat i direktiv 2012/34/EU, og infrastrukturforvalternes øgede fleksibilitet til at tildele kanaler vil delvis afhjælpe konsekvenserne af krisen for jernbaneoperatørerne.

Bruxelles, den 16. juli 2020.

Luca JAHIER
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

**Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om gennemførelse af frihandelsaftaler
1. januar 2018-31. december 2018**

(COM(2019) 455 final)

(2020/C 364/23)

Ordfører: **Tanja BUZEK**

Medordfører: **Alberto MAZZOLA**

Anmodning	om udtalelse Kommissionen, 19.12.2019
Retsgrundlag	Artikel 32, stk. 1, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Eksterne Forbindelser
Vedtaget i sektionen	16.6.2020
Vedtaget på plenarforsamlingen	16.7.2020
Plenarforsamling nr.	553
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	203/0/7

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Covid-19 har haft en gennemgribende og hidtil uset indvirkning på vores globaliserede verden og dens mennesker og på handel og investeringer. Verdenshandelsorganisationen (WTO) anslår, at verdenshandelen vil falde med 13 % til 32 % i 2020 ⁽¹⁾. Som en vigtig drivkraft for vækst, jobskabelse og bæredygtig udvikling vil handel spille en afgørende rolle ved at fremme en bæredygtig økonomisk genopretning efter krisen og give virksomhederne mulighed for at genetablere og reorganisere deres afbrudte værdikæder. Europa har akut brug for en stærk, social, bæredygtig og inklusiv EU-genopretningsplan, der vil hjælpe både virksomheder og borgere med at overvinde krisen og sikre anstændig beskæftigelse, bl.a. gennem den internationale handel. Denne plan bør finansieres ved hjælp af euroobligationer eller anden fælleseuropæisk langsigtet gæld.

1.2. Krisen understreger, hvor vigtigt globalt samarbejde og reformen af WTO er for at sikre en stærk og effektiv organisation, der kan bekæmpe protektionisme og unilateralisme. Det er nu, WTO skal træde i karakter og aktivt fremme grundlæggende arbejdsstandarder og Parisaftalen ⁽²⁾.

1.3. Den bebudede tidlige gennemgang af EU's handelsstrategi bør drage vigtige erfaringer af denne krise. EU er ikke selvtilstrækkelig og er afhængig af adgang til de internationale markeder. De globale forsyningskæder må gøres mere robuste, diversificerede og ansvarlige. Stærkere instrumenter må levere på alle aspekter af en bæredygtig handels- og investeringsdagsorden. Den skal være i overensstemmelse med den grønne pagt og have lige så høje ambitioner om en effektiv gennemførelse og håndhævelse af arbejdsretlige bestemmelser. De anbefalinger, som Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) har fremsat i den seneste række af centrale udtalelser om EU-handel, bør give input til denne gennemgang ⁽³⁾. EU's nye handelsstrategi bør være mere vidtrækkende end de gamle handelsmodeller og opbygge en ny model, der er økonomisk robust, grønnere, socialt bæredygtig og ansvarlig.

⁽¹⁾ WTO's handelsprognose, april 2020.

⁽²⁾ EUT C 159 af 10.5.2019, s. 15.

⁽³⁾ Disse seneste udtalelser findes i EUT C 47 af 11.2.2020, i REX/529 »Akut behov efter covid-19: Udformning af en ny multilateral matrix« (se side XX i denne EUT), NAT/791 »EU-handelspolitikens forenelighed med den europæiske grønne pagt« og REX/532 »Bæredygtige forsyningskæder og anstændigt arbejde inden for den internationale handel«.

1.4. Civilsamfundet spiller en vigtig rolle ved at øge kendskabet til gennemførelsen af EU's handelspolitik. Det kan hjælpe med at formidle politikken fordele og gøre opmærksom på problemer og mangler. Derfor beklager EØSU navnlig, at de interne rådgivende gruppers arbejde og synspunkter fortsat stort set ikke indgår i gennemførelsesrapporten. Bidraget fra de interne rådgivende gruppers arbejdsprogrammer og fælles erklæringer med interne rådgivende grupper i partnerlande bør i større grad afspejles i fremtidige rapporter.

1.5. I fremtidige aftaler vil de interne rådgivende gruppers overvågningsbeføjelser omfatte hele aftalen, idet de skal tage særligt hensyn til indvirkningen på handel og bæredygtig udvikling. Disse gruppers anbefalinger, navnlig, men ikke udelukkende, om undersøgelse af overtrædelser af bestemmelserne om handel og bæredygtig udvikling, skal have betydeligt større gennemslagskraft. Arbejdsgruppen bestående af eksperter fra medlemsstaterne inden for handel og bæredygtig udvikling, den nye Chief Trade Enforcement Officer og relevante EU-institutioner bør indlede en struktureret opfølgende udveksling med de interne rådgivende grupper, og møderne i de fælles interne rådgivende grupper bør inddrages i forhandlinger om aftaler.

1.6. Frihandelsaftaler skaber rammerne for, at virksomhederne kan indgå et langvarigt samarbejde med nye kunder og leverandører, udnytte muligheder i nye lande og opbygge lokal kapacitet til at dække deres behov. En ambitiøs bilateral og multilateral handelsdagsorden, der afspejler ovennævnte erfaringer, og fuld gennemførelse af EU's eksisterende frihandelsaftaler bør danne grundlaget.

1.7. Den årlige gennemførelsesrapport om frihandelsaftaler giver et omfattende og godt overblik over EU's handelsnetværk. Den måler de enkelte aftalers fremskridt og resultater og gør opmærksom på mangler ved gennemførelsen. Dens informative potentiale bør dog forbedres, og den bør knyttes bedre sammen med tidligere rapporter og den overordnede livscyklus, som politikken for evaluering af handelen har. Navnlig bør bæredygtighedsvurderinger anvendes som informationskilder. Ved udarbejdelse af fremtidige rapporter bør Kommissionen prioritere at rådføre sig med civilsamfundet.

1.8. Sikring og opdeling af data lader til at være den største udfordring. Rapporten bør anvende nationale data mere konsekvent og vise de forskellige realiteter pr. medlemsstat eller region og om nødvendigt investere i aktiv dataindsamling. Ved at fastsætte nogle kriterier bliver det muligt at foretage mere konkrete sammenligninger. Andre kilder, såsom Den Internationale Arbejdsorganisation (ILO) om krænkelse af arbejdsmarkedsbestemmelser, bør indgå i det samlede billede.

1.9. Fremtidige rapporter bør vise handelen med tjenesteydelser og dens udvikling mere systematisk. Der er behov for mere detaljerede data pr. sektor og leveringsmåde for at vurdere, i hvilket omfang virksomheder af alle størrelser udnytter mulighederne i EU's frihandelsaftaler. For at hjælpe eksportører af tjenesteydelser bør den gennemgængede markedsadgangs-database omfatte tjenesteydelser på en ensartet måde og suppleres af en EU-vejledning til europæiske eksportører af og investorer i tjenesteydelser.

1.10. For at skabe merværdi for alle interessenter bør årsrapporten have større fokus på bestemte områder og grupper. Forbrugerne har brug for at se, hvordan stigninger i handelsstrømmene kan udmønte sig i konkrete fordele. Dataene bør vise en bedre symmetri mellem ambitiøse forhandlingsmål for forbrugerne og den efterfølgende gennemførelse af dem.

1.11. Præferenceudnyttelsesgraden er en vigtig indikator for frihandelsaftalernes gennemførelse. Rapporten viser, at udnyttelsesgraden generelt er lavere for EU's eksport til partnerlande end for import til EU. Kommissionen og medlemsstaterne bør gøre en fælles indsats for at forbedre udnyttelsen af handelspræferencer og skabe større bevidsthed om handelsfordele, navnlig blandt små og mellemstore virksomheder (SMV'er). De bør i samarbejde med det europæiske erhvervsliv promovere frihandelsaftaler på deres eget sprog og udarbejde nationale handlingsplaner for gennemførelsen af hver af aftalerne. Oplysningsaktiviteterne bør også omfatte importører i partnerlandene.

1.12. Gennemsigtighed er afgørende for en forbedring af de europæiske virksomheders adgang til markedet for offentlige indkøb i frihandelsaftalernes partnerlande. Hvis tredjelandskontrakter offentliggøres i et særligt afsnit af EU's Tenders Electronic Daily-database, vil kapitlet om offentlige indkøb i langt højere grad komme europæiske virksomheder af alle størrelser til gode. Derudover bør EU fremme bedste praksis for, hvordan miljømæssige og sociale kriterier kan tilgodeses i offentlige indkøb.

1.13. Frihandelsaftaler rummer et stort potentiale for EU's eksport af landbrugsprodukter, mens geografiske betegnelser gør EU's producenter af landbrugsfødevarer mere konkurrencedygtige både i og uden for EU. Det virker dog, som om gennemførelsen af bestemmelserne om handel med langbrugsfødevarer ikke formår at indfri sine ambitiøse mål. Produkternes sporbarhed og evnen til at håndhæve forsigtighedsprincippet er afgørende for at sikre kvalitetsfødevarer og en sikker og stabil forsyning af dem. En effektiv overvågning af sundheds- og plantesundhedsstandarder kræver inspektioner med tilstrækkelige ressourcer.

1.14. Her, flere år efter frihandelsaftalerne blev indgået, sker der i visse partnerlande stadig ikke meget med hensyn til overholdelse af forpligtelserne om handel og bæredygtig udvikling. EØSU støtter fuldt ud, at Kommissionen endelig går rettens vej i striden om arbejdstagerrettigheder i Korea, men udtrykker dog samtidig bekymring over panelrapportens reelle virkning i betragtning af, at kapitlerne om handel og bæredygtighed aktuelt mangler bindende håndhævelsesmidler. I den forbindelse efterlyser EØSU konkrete fremskridt med gennemgangen af den samlede økonomi- og handelsaftales (CETA) arbejdsmarkeds- og miljøbestemmelser med henblik på en effektiv håndhævelse af disse ⁽⁴⁾. Gennemgangen bør ske i tæt samarbejde og samråd med begge parter interne rådgivende grupper.

1.15. EØSU støtter varmt Kommissionens og medlemsstaternes seneste initiativer for at styrke indsatsen inden for handel og bæredygtighed. I sine forhandlinger med Det Forenede Kongerige slår EU ind på en ny kurs, der skal sikre bæredygtige lige vilkår og anvendelse af det generelle kapitel om tvistbilæggelse med adgang til afhjælpende foranstaltninger som en afspejling af parternes unikke forhold. Meddelelsen om den grønne pagt opfordrer til, at Parisaftalen gøres til et grundelement i alle fremtidige omfattende handelsaftaler — et positivt skridt, der bør udvides til også at omfatte ILO's grundlæggende og opdaterede konventioner, som er ratificeret af alle medlemsstater. Som det anerkendte organ på internationalt plan bør ILO medvirke i overvågningen af gennemførelsen af ILO-konventioner i frihandelsaftaler. EØSU ser frem til en ny debat blandt medlemsstaterne om, hvordan kapitlerne om handel og bæredygtighed kan styrkes, så de juridisk bindende forpligtelser opfyldes fuldt ud ⁽⁵⁾. Denne debat skal prioritere miljø- og arbejdsstandarder lige så højt på gennemførelses- og håndhævelsesdagsordenen.

2. Baggrund

2.1. I sin meddelelse fra 2015 »Handel for alle« forpligtede Kommissionen sig til at rapportere årligt om gennemførelsen af EU's vigtigste handelsaftaler. Dette er den tredje rapport om emnet, og det er første gang, EØSU har fremsat anbefalinger.

2.2. En voksende andel af EU's handel foregår inden for rammerne af frihandelsaftaler. I 2018 var 31 % af EU's varehandel med resten af verden således omfattet af præferencehandelsaftaler, og dette tal forventes at stige til over 40 % i betragtning af de handelsaftaler, der er indgået siden da.

2.3. EU har i dag verdens største handelsnetværk med 44 præferencehandelsaftaler, der omfatter 76 lande. Den årlige gennemførelsesrapport omfatter forskellige typer af EU-handelsaftaler:

- »første generation« af aftaler, der er indgået før 2006 og har fokus på afskaffelse af told
- »den nye generation« af aftaler, der er udvidet til nye områder, herunder tjenesteydelser, investeringer, offentlige indkøb, konkurrence, subsidier, reguleringsaspekter og bæredygtig udvikling
- vidtgående og brede frihandelsområder (DCFTA'er), der opbygger stærkere økonomiske forbindelser mellem EU og de omkringliggende lande
- økonomiske partnerskabsaftaler (ØPA'er), der har fokus på Afrikas, Caribiens og Stillehavsområdet udviklingsbehov.

⁽⁴⁾ Det fælles fortolkende instrument om CETA, oktober 2016.

⁽⁵⁾ Non-paper fra Nederlandene og Frankrig om handel, socialøkonomiske virkninger og bæredygtig udvikling, maj 2020.

2.4. Siden 2015 har EU gennemført tre efterfølgende evalueringer af sine handelsaftaler med Mexico, Chile og Sydkorea. Der er iværksat efterfølgende evalueringer af aftalerne med Cariforum og seks Middelhavslande samt aftalen mellem EU og Moldova og EU og Georgien, aftalen mellem EU og Colombia, Ecuador og Peru og aftalen mellem EU og Mellemamerika.

2.5. Denne rapport for 2019 indeholder en ajourføring af gennemførelsen af 35 vigtige handelsaftaler med 62 partnere, herunder den første fulde årsrapport om CETA. Rapporten redegør desuden for det arbejde, der blev udført, inden den økonomiske partnerskabsaftale mellem EU og Japan trådte i kraft, og indeholder særlige kapitler om SMV'er, tjenesteydelser og handel med landbrugsfødevarer.

2.6. Formålet med rapporten er at undersøge indvirkningen af bestemmelserne i de særlige kapitler om handel og bæredygtig udvikling, der indgår i den helt nye generation af EU's handelsaftaler, og rapportere om de håndhævelsesforanstaltninger, der er truffet i henhold til EU's handelsaftaler. Rapportens omfattende arbejdsdokument indeholder detaljerede oplysninger for de enkelte aftaler.

3. Covid-19-pandemi og global handel og EU-handel

3.1. Covid-19 vil få en gennemgribende og hidtil uset indvirkning på vores globaliserede verden. Kommissionen anslår, at der indtil nu vil være en rekordstor nedgang på 9,7 % i den globale handel, hvilket er en mulig nedgang på 9,2 % i eksporten af varer og tjenesteydelser til de 27 lande uden for EU og en nedgang på 8,8 % i importen fra de 27 lande uden for EU i 2020 ⁽⁶⁾. Vi har oplevet omfattende forstyrrelser i forsyningskæderne, ad hoc-eksportrestriktioner på kriserelevante varer såsom medicinske forsyninger, skærpet told- og grænsekontrol og restriktioner på den fri bevægelighed for arbejdstagere og leverandører af tjenesteydelser. Krisen har afsløret en række bekymrende skrøbeligheder og risici som følge af meget fragmenterede og udiversificerede forsyningskæder. Den viser også med tydelighed vigtigheden af, at økonomierne er understøttet af velfungerende og økonomisk stærke offentlige tjenesteydelser, navnlig offentlige sundhedsydelser, for at holde en »sund« handel i gang.

3.2. Krisen understreger vigtigheden af globalt samarbejde og illustrerer, at nationale og unilaterale løsninger ikke er svaret, hverken på europæisk eller globalt plan. Reformen af WTO bør derfor videreføres for at sikre en stærk og effektiv organisation, der kan bekæmpe protektionisme og unilateralisme. Det er nu, WTO skal træde i karakter og aktivt fremme grundlæggende arbejdsstandarder og Parisaftalen ⁽⁷⁾.

3.3. EØSU anerkender, at handel — med de rette politiske rammer — kan være en effektiv drivkraft for vækst, jobskabelse og bæredygtig udvikling. Hvert syvende job i EU var i 2017 afhængigt af eksport, hvilket svarer til 36 mio. job og 15,3 % af EU's beskæftigelse. Desuden illustreres betydningen af det indre marked for EU's handel og dens positive »spillover-effekt« ved det forhold, at en femtedel af eksportrevne job er placeret i en anden medlemsstat ⁽⁸⁾.

3.4. Handel vil spille en afgørende rolle ved at fremme en bæredygtig økonomisk genopretning og give virksomhederne mulighed for at genetablere og reorganisere deres afbrudte værdikæder. En europæisk genopretningsplan skal være stærk, social, bæredygtig og inklusiv, give virksomhederne mulighed for at styrke deres position inden for international handel og sikre anstændig beskæftigelse. Denne plan bør finansieres ved hjælp af euroobligationer eller anden fælleseuropæisk langsigtet gæld.

3.5. De kommende rapporter for 2020 og 2021 bør foretage en grundig politisk vurdering af handelsmiljøet efter covid-19, og hvordan det sikres, at det er til fordel for alle. Kommissionen bør prioritere at rådføre sig med civilsamfundet ved udarbejdelse af fremtidige gennemførelsesrapporter om frihandelsaftaler, og EØSU står klar til at bidrage med sin praktiske erfaring. Den nye handelsstrategi, der er rettet mod en genopretning efter covid-19 og en styrkelse af verdenshandelen, bør tage følgende faktorer med i betragtning — faktorer, der udspringer af krisen, men også af EU's forpligtelse til at opnå en kulstofneutral økonomi. Den europæiske industripolitik skal styrke den industrielle suveræniteten inden for vigtige sektorer som lægemidler og medicinsk udstyr. Det er vigtigt, at dette sker på EU-niveau.

⁽⁶⁾ »The impact of the Covid-19 pandemic on global and EU trade«, cheføkonomteamet, Generaldirektoratet for Handel, april 2020.

⁽⁷⁾ EUT C 159 af 10.5.2019, s. 15.

⁽⁸⁾ EUT C 47 af 11.2.2020, s. 38.

3.6. De anbefalinger, som EØSU har fremsat i en række nylige og centrale udtalelser om EU-handel⁽⁹⁾, bør give input til den tidlige gennemgang af handelsstrategien. De igangværende bilaterale forhandlinger og WTO-forhandlinger bør snarest gøre status over følgerne af covid-19 for at tage fat på de dermed forbundne udfordringer, navnlig eksportrestriktioner og forsyningskædernes bæredygtighed, og gennemgå handelsmandater generelt.

3.7. Selv om EU's store netværk af præferencehandelsregler skaber vigtig forudsigelighed og sikkerhed for virksomhederne i EU, viser krisen det presserende behov for stærkere instrumenter, der også omfatter alle aspekter af bæredygtig handel, dvs. økonomisk, socialt og miljømæssigt. I den sammenhæng henviser EØSU til det igangværende arbejde med en udtalelse netop om bæredygtige forsyningskæder⁽¹⁰⁾, der efter planen skal vedtages i september 2020.

3.8. De globale forsyningskæder skal blive mere robuste, diversificerede og ansvarlige. Diversificerede handelsforbindelser er et vigtigt element af økonomisk bæredygtighed, da de giver beskyttelse mod forstyrrelser i bestemte lande og regioner. EU's handelspolitik spiller også en væsentlig rolle i den forbindelse. Frihandelsaftaler skaber rammerne for, at virksomhederne kan indgå et langvarigt samarbejde med leverandører, starte virksomhed i nye lande og opbygge lokal kapacitet til at dække deres behov.

3.9. En genopretning af handelsstrømmene skal være baseret på stærke forpligtelser om at overholde sociale og arbejdsmæssige standarder og håndhæve dem effektivt. Forstyrrelsen i forsynings- og produktionsprocesser har vist, hvor vigtigt det er at have truffet arbejdsmiljøforanstaltninger og håndhæve dem effektivt, så ansatte er beskyttede og raske og kan forsyne verden med varer og tjenesteydelser. Ratificeringen, gennemførelsen og håndhævelsen af ILO's centrale konventioner om foreningsfrihed og retten til kollektive forhandlinger danner, sammen med alle ILO's grundlæggende og opdaterede konventioner, grundlaget for at skabe sikre og anstændige arbejdsvilkår.

3.10. I lyset af de enorme økonomiske genopretningsforanstaltninger, der skal træffes i EU og globalt, må den grønne pagt ikke blive kørt ud på et sidespor, men bør være en topprioritet for EU's eksisterende og fremtidige handelsforbindelser for at sikre en socialt og miljømæssigt retfærdig omstilling. Den grønne pagts målsætninger bør medtænkes i alle frihandelsaftalernes elementer, herunder fremme af bedste praksis for, hvordan miljømæssige og sociale kriterier kan tilgodeses i offentlige indkøb.

4. Generelle bemærkninger til årsrapporten

4.1. EØSU bifalder i det store og hele årsrapporten om gennemførelsen af frihandelsaftalerne, som Kommissionen udarbejdede for første gang i 2017, da den giver et omfattende og godt overblik over EU's handelsnetværk. Den gør det muligt at måle fremskridtene og resultaterne under de enkelte aftaler. Den bør også fremhæve mangler ved gennemførelsen, også af kapitler som dem om handel og bæredygtighed, der ikke kan måles med økonomiske statistikker. De fremtidige rapporter bør således være mere tydeligt baseret på konklusioner fra tidligere rapporter og bruge sporbare opfølgende tiltag.

4.2. Tid er en relevant faktor for gennemførelse og måling af frihandelsaftalernes resultater. I den sammenhæng er årsrapporter kun et øjebliksbillede af en længerevarende tendens, der muligvis vil slå igennem med tiden eller kræver yderligere undersøgelse, og som bør vurderes i en bedre sammenkædet evalueringspolitik. Hver handelsaftale kommer under en grundig vurdering på forskellige tidspunkter af sin livscyklus. EØSU foreslår derfor, at fremtidige rapporter gribes an på en mere holistisk måde, der også revurderer konklusionerne fra tidligere konsekvensanalyser, som er foretaget før og under forhandlingerne. Navnlig bæredygtighedsvurderinger bør anvendes som informationskilde og læses i sammenhæng med gennemførelsesarbejdet.

4.3. Information er afgørende for at kunne finjustere EU's handels- og investeringspolitik og udnytte dens fordele fuldt ud. Sikring og opdeling af data lader til at være den største udfordring. EU bør derfor anvende nationale data mere konsekvent og vise de forskellige realiteter pr. medlemsstat eller region og om nødvendigt investere i aktiv dataindsamling. Ved at fastsætte nogle kriterier bliver det muligt at foretage en mere konkret sammenligning af resultater. Når det gælder handel og bæredygtig udvikling og navnlig situationen vedrørende arbejdsstandarder i landene bør andre datakilder såsom ILO være med til at tegne det samlede billede.

⁽⁹⁾ Jf. fodnote 3.

⁽¹⁰⁾ Udtalelse REX/532 »Bæredygtige forsyningskæder og anstændigt arbejde inden for den internationale handel« (forventes i september 2020).

4.4. Præferenceudnyttelsesgraden er en vigtig indikator for gennemførelsen. Den analyserer imidlertid kun varehandelen, og det er ikke alle fordele, såsom markedsadgang ved offentlige indkøb, der kommer til udtryk gennem toldpræferencer. Den gennemsnitlige præferenceudnyttelsesgrad for import fra EU's præferencehandelspartnerlande til EU var 87 % i 2018, mens den generelt var lavere for EU's eksport til partnerlande. Der foreligger dog ikke en nøjagtig beregning af den gennemsnitlige udnyttelsesgrad, da EU anvender data indsamlet af importlandet, og disse statistikker ikke er harmoniserede. For at tegne et mere samlet billede er der behov for at udvikle andre indikatorer til vurdering af, i hvilket omfang virksomheder af alle størrelser udnytter mulighederne i EU's frihandelsaftaler.

4.5. I 2018 udgjorde eksporten af tjenesteydelser 32 % af EU's samlede eksport og knap 59 %, når den regnes som handel med merværdi (»trade in value added« — TiVA) ⁽¹¹⁾. Desværre afspejler den del af rapporten, der omhandler handel med tjenesteydelser, ikke godt nok den høje værdi, som handel med tjenesteydelser udgør for EU (25,2 % af EU's BNP), og den er samtidig ikke detaljeret nok. Fremtidige rapporter bør undersøge handel med tjenesteydelser og dens udvikling mere systematisk — ikke kun som et samlet tal, men også på sektorniveau og pr. leveringsmåde. F.eks. er en stigende del af de liberale tjenesteydelser omfattet af handelsaftaler. Liberale erhverv som advokater, ingeniører og arkitekter leverer højt specialiserede tjenesteydelser, der ofte er forbundet med andre, relaterede tjenesteydelser og indkøb, men som ikke afspejles i rapporten.

4.6. EØSU opfordrer til, at fremtidige rapporter har større fokus på bestemte områder og grupper, der stort set ikke er nævnt i rapporten. Fordelene ved EU's handelsaftaler for SMV'er og handelen med landbrugsfødevarer er allerede godt belyst. For landbrugets vedkommende er det vigtigt at se på frihandelsaftalers samlede virkning på bestemte sektorer, og dette bør overvejes nærmere, før der indledes nye forhandlinger. Navnlig for forbrugerne bør en stigning i handelsstrømmene udmønte sig i konkrete fordele. Af den grund har EØSU efterlyst »et forbrugerspecifikt kapitel om »handel og forbrugere« inden for rammerne af kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling, der omfatter relevante internationale forbrugerstandarder og styrker samarbejdet om håndhævelsen af forbrugernes rettigheder« ⁽¹²⁾.

4.7. EØSU går kraftigt ind for, at der medtages et særligt kapitel om handel og bæredygtig udvikling i rapporten. Kapitlets fokus bør dække mere end kun de udførte aktiviteter og også konkretisere resultaterne heraf, udtrykte synspunkter og meninger samt opfølgende foranstaltninger. EØSU beklager navnlig, at de interne rådgivende gruppers arbejde vedrørende og syn på overvågning af aftalernes indvirkning på forpligtelserne om handel og bæredygtig udvikling stort set ikke indgår i rapporten på trods af gruppernes institutionelle bidrag under samtlige den nye generation af aftaler. Bidraget fra de interne rådgivende gruppers arbejdsprogrammer og fælles erklæringer med interne rådgivende grupper i partnerlande bør i større grad afspejles i fremtidige rapporter.

5. Særlige bemærkninger til gennemførelsen af frihandelsaftalerne

5.1. Civilsamfundet spiller en vigtig rolle ved at øge kendskabet til gennemførelsen af EU's handelspolitik, hjælpe med at formidle dens fordele og gøre opmærksom på problemer og mangler. EØSU tager aktivt del i alt dette i kraft af sine udtalelser som medlem af interne rådgivende grupper. En udvidelse af de fremtidige rådgivende gruppers overvågningsbeføjelser til at omfatte alle aftalens aspekter, men med særlig fokus på handel og bæredygtig udvikling, kan supplere Kommissionens indsats for at fremme en bedre gennemførelse af EU's fremtidige frihandelsaftaler. EØSU støtter derfor en sådan udvidelse ⁽¹³⁾.

5.2. De interne rådgivende grupper er et vigtigt element i den nye generation af frihandelsaftaler, men der er behov for at styrke dem, hvis de skal kunne varetage deres overvågningsopgaver på tilfredsstillende vis, navnlig hvad angår handel og bæredygtig udvikling og tillige andre aspekter i EU's fremtidige frihandelsaftaler. Arbejdsgruppen bestående af eksperter fra medlemsstaterne inden for handel og bæredygtig udvikling og den nye Chief Trade Enforcement Officer bør være tæt tilknyttet de interne rådgivende gruppers arbejde med en fast struktur for rapportering og udveksling. Dette bør suppleres af en informationsudveksling med ILO om arbejdsrelateret gennemførelse af kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling. For at opnå større synlighed og interinstitutionel opfølgning er der brug for en struktureret dialog mellem EU's interne rådgivende grupper, Kommissionen, Tjenesten for EU's Optræden Udadtil, Europa-Parlamentet og medlemsstaterne. For at få mest muligt ud af dialogen med civilsamfundet i partnerlandene er møder i de fælles interne rådgivende grupper af

⁽¹¹⁾ Da tjenesteydelser også udgør en betydelig andel på 34 % af eksporten af færdigvarer. Alle data er fra TiVA-databasen (Trade in Added Value), 2016.

⁽¹²⁾ EUT C 227 af 28.6.2018, s. 27.

⁽¹³⁾ EUT C 159 af 10.5.2019, s. 28.

afgørende betydning og bør medtages i forhandlingerne om aftalens udformning. De interne rådgivende grupper kan absolut yde et værdifuldt bidrag gennem fælles projekter og fælles anbefalinger. Med det stigende antal frihandelsaftaler og dermed interne rådgivende grupper er der et presserende behov for at gennemføre systemiske løsninger med tilstrækkelige ressourcer, både menneskelige og økonomiske. Der findes ikke nogen universalløsning. Enhver mulig ny tilgang, f.eks. en regionalisering af de interne rådgivende grupper, skal kunne sikre, at de fungerer effektivt og kan løse udfordringerne i forbindelse med den pågældende aftales gennemførelse, og tillige inddrage grupperne i udformningen.

5.3. EØSU glæder sig meget over den seneste række af tiltag for at forbedre gennemførelsen og håndhævelsen af frihandelsaftalerne. Udnævnelsen af en Chief Trade Enforcement Officer er et tydeligt signal om en klar politisk forpligtelse og strategi. Det bør resultere i en mere effektiv gennemførelse og håndhævelse af alle aftalernes elementer og styrke civilsamfundets rolle i gennemførelsen af aftalerne, herunder ved indgivelse af klager. Den franske og nederlandske handelsministers seneste non-paper⁽¹⁴⁾ er et velkomment initiativ til at tage hul på en ny debat om, hvordan det kan sikres, at de juridisk bindende forpligtelser i kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling fuldt ud opfyldes. Denne debat skal prioritere miljø- og arbejdsstandarder lige så højt på gennemførelses- og håndhævelsesdagsordenen. Som en afspejling af det unikke forhold mellem parterne udstikker EU's udkast til en fremtidig handelsaftale med Det Forenede Kongerige en ny kurs, der prioriterer lige vilkår og bæredygtighed højt og ikke mindst anvender den generelle tvistbilæggelsesmekanisme med adgang til afhjælpende foranstaltninger i tilfælde af misligholdelse⁽¹⁵⁾. At gøre overholdelsen af Parisaftalen til et centralt element i alle fremtidige omfattende handelsaftaler, som annonceret i meddelelsen om den grønne pagt⁽¹⁶⁾, er et positivt skridt, der bør udvides til også at omfatte overholdelsen og gennemførelsen af ILO's grundlæggende og opdaterede konventioner, som alle EU-medlemsstater har ratificeret. I overensstemmelse med sit nye initiativ bør ILO deltage i overvågningen af gennemførelsen af ILO-konventioner i frihandelsaftaler, da ILO er internationalt anerkendt til at overvåge, bistå, undersøge overtrædelser og foreslå løsninger.

5.4. Her, flere år efter frihandelsaftalerne blev indgået, sker der i visse partnerlande stadig ikke meget med hensyn til overholdelse af forpligtelserne om handel og bæredygtig udvikling. EU opfordrede i december 2018 til, at der blev nedsat et ekspertpanel til at foretage en undersøgelse af tvisten mellem EU og Korea om arbejdstagerrettigheder og navnlig den manglende ratificering af grundlæggende og opdaterede ILO-konventioner. EØSU glæder sig over, at handels- og bæredygtighedsrelaterede tvistbilæggelsesprocedurer for første gang nogensinde er taget i anvendelse⁽¹⁷⁾, men beklager den langvarige procedure, da aftalen trods alt blev ratificeret for otte år siden. EØSU havde således anbefalet en yderligere styrkelse af civilsamfundets overvågningsmekanismer, så de »på uafhængig vis kunne udløse undersøgelser vedrørende overtrædelser af klare forpligtelser inden for handel og bæredygtig udvikling«⁽¹⁸⁾. Desværre omfattede panelets arbejdsområde ikke en række yderligere lovbestemmelser om og overtrædelser af foreningsfriheden, som ILO har anmodet Korea om at rette op på⁽¹⁹⁾. Foruden skriftlige amicus curiae-skrivelser bør mundtlige indlæg fra civilsamfundsaktører også indgå som en integreret del af panelets høring. Det bliver interessant at se panelrapportens konklusioner, og hvilken bindende indvirkning den vil få, da de aktuelle kapitler om handel og bæredygtighed mangler mere vidtgående håndhævelsesværktøjer. I den forbindelse efterlyser EØSU konkrete fremskridt med gennemgangen af CETA's arbejdsmarkeds- og miljøbestemmelser med henblik på en effektiv håndhævelse af disse⁽²⁰⁾. Gennemgangen bør ske i tæt samarbejde og samråd med begge parter interne rådgivende grupper⁽²¹⁾.

5.5. Frihandelsaftaler rummer et stort potentiale for EU's eksport af landbrugsprodukter, mens geografiske betegnelser gør EU's producenter af landbrugsfødevarer mere konkurrencedygtige både i og uden for EU. Med en samlet import og eksport på 254 mia. EUR i 2018 er EU fortsat verdens største handelspartner inden for landbrugsfødevarer⁽²²⁾. Selv om der

⁽¹⁴⁾ Jf. fodnote 5.

⁽¹⁵⁾ Udkast til aftalen om det nye partnerskab med Det Forenede Kongerige, 18. marts 2020.

⁽¹⁶⁾ COM(2019) 640 final.

⁽¹⁷⁾ Med reference til tvistbilæggelser i 2019, navnlig med Ukraine og den sydafrikanske toldunion, under frihandelsaftalernes generelle tvistbilæggelsesmekanisme.

⁽¹⁸⁾ EUT C 227 af 28.6.2018, s. 27.

⁽¹⁹⁾ Amicus curiae til ekspertpanelet, der foretager vurderingen af Republikken Koreas overholdelse af kapitlet om bæredygtighed, januar 2020.

⁽²⁰⁾ Jf. fodnote 4.

⁽²¹⁾ Fælles udtalelse fra EU's og Canadas interne rådgivende grupper, november 2019.

⁽²²⁾ Handel med landbrugsfødevarer i 2018, Generaldirektorat for Landbrug og Udvikling af Landdistrikter, 2019.

ofte er stor fokus på handelen med landbrugsfødevarer under forhandlinger, virker det som om, gennemførelsen af bestemmelserne herom ikke formår at indfri de ambitiøse mål. Produkternes sporbarhed og evnen til at håndhæve forsigtighedsprincippet er afgørende for at sikre kvalitetsfødevarer og en sikker og stabil forsyning af dem. En effektiv overvågning af sundheds- og plantesundhedsstandarder kræver inspektioner med tilstrækkelige ressourcer.

5.6. Selv om frihandelsaftalerne rummer store muligheder for virksomhederne, er der fortsat for ringe kendskab til aftalernes fordele, navnlig i de første år af deres gennemførelse. Kommissionen og medlemsstaterne bør i samarbejde med EU's erhvervsliv fremme aftalerne på deres respektive nationale sprog blandt potentielle eksportører, så kendskabet til dem fremmes, især SMV'ernes. Et af tiltagene kunne være at udarbejde nationale handlingsplaner for gennemførelse af hver frihandelsaftale, før den træder i kraft.

5.7. Importører i handelspartnerlandene nyder direkte fordele i form af afgiftsbesparelser og er dermed vigtige aktører i brugen af toldpræferencer i henhold til en frihandelsaftale. De bør medtages i alle EU's tiltag for at øge præferenceudnyttelsesgraden for EU's eksport. Oplysningsaktiviteterne kunne bl.a. omfatte seminarer om de muligheder, den pågældende frihandelsaftale giver, og hvordan man ansøger om toldpræferencer. EU's oplysningsarbejde i frihandelspartnerlande bør ske i tæt samarbejde mellem EU-delegationer, nationale repræsentationer og repræsentanter fra erhvervslivet, herunder handelskamre.

5.8. En stor del af frihandelsaftalernes bestemmelser omhandler i dag tjenesteydelser, men fordele herved er sværere at få øje på end nedsættelser af handelstariffer. Her er gennemsigtighed om lovkrav på tredjelandsmarkeder afgørende for at fremme handelen. Den kommende sammenlægning af markedsadgangsdata-basen og Trade Helpdesk skaber mulighed for, at både varer og tjenesteydelser behandles på en ensartet måde. En ny portal bør indeholde oplysninger om markedsadgang og restriktioner pr. leveringsmåde for hver CPC-kode⁽²³⁾ samt oplysninger om dokumentation, certificering, attestering, testning og andre krav pr. sektor. Det ville desuden være en hjælp med en vejledning til europæiske eksportører af og investorer i tjenesteydelser for EU's vigtigste præferencehandelspartnere af tjenesteydelser, f.eks. Japan eller Canada.

5.9. EU er det mest åbne marked for offentlige indkøb i verden, og frihandelsaftaler fastsætter omfattende regler og skaber betydelige muligheder for adgang til offentlige indkøbsmarkeder for europæiske virksomheder i partnerlande. Dog mangler der både gennemsigtighed og sammenhængende foranstaltninger til indarbejdelse af arbejdsklausuler i offentlige indkøbskontrakter, politikker og praksisser⁽²⁴⁾, som bør afspejles i frihandelsaftaler. Hvis tredjelandskontrakter offentliggøres i et særligt afsnit af EU's Tenders Electronic Daily-database vil kapitlet om offentlige indkøb i langt højere grad komme europæiske virksomheder af alle størrelser til gode. Derudover kunne et specialiseret automatisk oversættelsesværktøj på alle EU-sprogene for de offentlige udbud, der offentliggøres, hjælpe med at overvinde sprogbarrieren.

5.10. For at være berettigede til præferencetoldsatser i henhold til en frihandelsaftale skal produkterne opfylde oprindelsesreglerne. Nedbringelsen af de administrative omkostninger forbundet med at ansøge om præferencetoldsatser bør anses som en vigtig faktor for en stigning i præferenceudnyttelsesgraden, navnlig for transaktioner af lav værdi. I den forbindelse vil en forenkling og harmonisering af oprindelsesreglerne i de forskellige frihandelsaftaler være helt afgørende. Derudover kan den nye tilgang til oprindelseskontrol i frihandelsaftalerne med Canada og Japan, hvorefter importmyndigheden afgør, hvorvidt produkter opfylder oprindelseskravene, i realiteten kræve, at eksportøren overfører kommercielt følsomme data.

5.11. Frihandelsaftalernes kapitler om investeringer skaber juridisk sikkerhed for indadgående og udadgående direkte udenlandske investeringer og fjerner hindringer for investeringer. Europæiske virksomheder er førende, når det gælder bæredygtige, langsigtede investeringer globalt set. Det er imidlertid stadig en udfordring at tiltrække disse investeringer. EU's eksterne investeringsplan, der har fokus på bæredygtig udvikling, beskæftigelse og vækst, er et lovende skridt i den rigtige retning, men den er for begrænset, både geografisk og tematisk og hvad angår de disponible midler. EU kunne støtte denne strategi ved at sætte relevante bæredygtige investeringsrelaterede spørgsmål højt på den politiske dagsorden under officielle besøg, møder på højt niveau og missioner til disse lande i samarbejde med medlemsstaterne og det europæiske erhvervsliv.

⁽²³⁾ CFC-kode (Central Product Classification) under WTO's sektorklassificeringsliste for tjenesteydelser.

⁽²⁴⁾ ILO's generelle undersøgelse 2008, Labour clauses in public contracts. Integrating the social dimension into procurement policies and practices.

5.12. Europæiske virksomheder, der har aktiviteter i tredjelande, er vigtige drivkræfter for og håndhævere af ansvarlig virksomhedsførelse. EØSU bemærker, at der bliver stadig flere bestemmelser om virksomhedernes ansvar i handels- og investeringsaftaler, og at de peger i forskellige retninger ⁽²⁵⁾. Da de europæiske virksomheder er førende i verden inden for dette område, har EU en helt unik mulighed for at tage teten med hensyn til due diligence, og EØSU glæder sig derfor over, at Kommissionen følger EØSU's anbefaling om at fremsætte forslag til EU-lovgivning på dette område ⁽²⁶⁾.

Bruxelles, den 16. juli 2020.

Luca JAHIER
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽²⁵⁾ Business Responsibilities and Investment Treaties, høringsdokument fra OECD's sekretariat, januar 2020.

⁽²⁶⁾ EUT C 47 af 11.2.2020, s. 38.

ISSN 1977-0871 (elektronisk udgave)
ISSN 1725-2393 (papirudgave)

Den Europæiske Unions
Publikationskontor
L-2985 Luxembourg
LUXEMBOURG

DA